BIBLIOTECA DE PROZĂ ROMANA CONTEMPORANA

BUJOR
NEDELCOVICI

Somnul vameşului

Voi. 3

Editura Eminescu

BUJOR NEDELCOVICI

Somnul vameşului

Voi. 3 GRADINA ICOANEI

Ediţie revizuită şi adăugită cu o
prefaţă de NICOLAE MANOLESCU
şi o postfaţă de autor

Editura Eminescu
BUCUREŞTI, 1981, PIAȚA SCINTEII 1

Pentru mama..

Gustăm din moarte şi din cunoaşterea ei, cînd, aventurier-povestitor plecăm în trecut : de aici voluptatea cit şi palida noastră teamă.

THOMAS MANN

jUDECATORUL ANTIM IŞI PREGĂTEŞTE CAFEA-ua, apa din ibric n-a început să fiarbă. Stă în picioare lîngă fereastră, cu mîinile în buzunare şi se uită pe stradă. Ochi albaştri, temperament viu în contrast cu înfăţişarea ştearsă, banală, de blond bonom care de multe ori dă dovadă de moliciune şi gînduri bizare. Doctor în drept, bun penalist. Fumează pipă, îi place tutunul din Cavalla, Izmir şi Latakia, uneori se uită la harta

desenată pe o cutie de metal unde îşi păstrează «mixtura» şi visează o călătorie prin locuri îndepărtate. Continuă să privească afară.

Zi de iarnă. Zăpada se topeşte cu iuţeală. Razele soarelui strălucesc cu putere în ferestre : oglinzi multicolore agăţate de zidurile caselor. Oamenii merg pe străzi cu paltoanele descheiate şi cu frunţile năduşite sub căciuli. Au priviri apatice. Dezorientate. Miroase a zambile şi dor de ducă. Iarna, încă din ianuarie, pare învinsă. Se ascunde în pământ şi în surîsul fetelor astenice. Un fluture alb, dintr-o specie mai rară, se trezeşte din somn, bate din aripi între geamuri, se izbeşte cu capul de sticlă, se opreşte zăpăcit şi o ia de la capăt.

Planurile se suprapun în ochii lui miopi. Fluturele dintre geamuri saltă printre crengile desfrunzite ale unui copac din parcul de peste drum, seamănă cu un lăstun alb prins între două plăci transparente. Un copil se dă în leagăn, un bătrîn îşi plimbă cîinele pe o alee, un ţigan se urcă într-un copac şi încearcă să prindă fluturele. Pleoapele se strîng, genele se ating, ochii refac realitatea deformată.

Rezemată de speteaza înaltă a fotoliului, Filomela citeşte un dosar, scoate sunete ascuţite de mirare printre buzele acoperite cu un ruj strident. Măruntă, trupul strîns în cordoane şi barete care îi brăzdează adînc talia şi braţele, mişcări iuţi, gesturi bărbăteşti, o nervozitate aparentă prin care îşi ascunde, ca orice timid, blîndeţea. Absolventă a unei şcoli juridice, a lucrat cîţiva ani în postul de grefier apoi a fost numită

judecător. Din cînd în cînd întoarce capul spre uşa din dreapta, vrea să afle ce vorbesc cei doi bărbaţi care s-au retras în biroul alăturat.

Spitalul Brîncovenesc, biserica Domniţa Bălaşa, primele prăvălii de pe Calea Rahovei, Frizeria lui Jak şi privirea lui Antim se loveşte de ziduri, de acest orizont închis. Se întoarce în parcul din spatele tribunalului cu bănci răsturnate şi hîrtii aruncate pe alei. Doi copaci : doi alergători cu braţele întinse şi cu picioarele prinse de pămînt. Urmele de zăpadă prin iarba uscată : pistrui pe faţa pămîntului. Aude apa fierbînd în ibric. Fuge din parc, e iarăşi în birou. Atenţia lui e împărţită, fiinţa divizată : e afară şi înăuntru, e acolo şi aici, e în Cavalla şi într-o încăpere anonimă din clădirea impozantă a tribunalului.

Filomela îşi trimite pupilele în colţul ochilor, fixează uşa, încearcă să «prindă» un cuvînt din discuţia celor doi. E aici dar ar vrea să fie acolo, e preocupată de dosarul pe care îl citeşte dar încearcă să afle ce «plănuiesc» bărbaţii din biroul învecinat.

Mirosul de cafea se răspîndeşte cu iuţeală prin încăperea cu înfăţişare de cancelarie veche : pereţi înalţi acoperiţi cu lambriuri de stejar, fotolii uzate, dulapuri cu furnirul scorojit şi birouri masive, mici cazemate în spatele cărora trăieşte cîte un funcţionar cu hîrtiile şi fantasmele lui.

„Imposibil ! Nu-i despărţea decît un zid ! A auzit cînd a omorît-o !“, zice Filomela cu o expresie revoltată.

Parfumul cafelei o smulge din lectura dosarului, Antim toarnă în două ceşti din pămînt

smălţuit cumpărate de curînd din Obor.

„Nu. Mulţumesc. Nu beau. Zău nu beau ! Tensiunea, tovule, tensiunea ! Douăjdoi ! Ce ?! E de glumit ? ! Hm. în sfîrşit, dacă insişti... Aşa zic în fiecare zi. Ha-ha-hi-hi ! Puţină, foooarte puţină."

Antim n-o mai aude, gustă încet din lichidul plin de arome. Aşază ceaşca pe farfurie, se lasă în fotoliu şi îşi sprijină comod braţele. Clipe de uitare. Muşchii feţei se destind, ridurile parcă dispar de pe chipul cu trăsături mari, nas puternic şi bărbie proeminentă. Aude fluierul unui ofiţer de cart, şuieratul unui samovar încins sub cărbuni. Revine în cel pe care îl abandonase în fotoliu şi îşi saltă puţin trunchiul. Ascultă atent în dreapta şi stînga, îşi apleacă urechea spre ceaşca de lut. Din pereţii ei răzbat zgomote ciudate : crengi rupte de paşi ce aleargă în goană printr-o pădure, cioburi de sticlă rostogolite pe o scară de piatră. Nedumerit îşi trage în jos colţurile gurii şi faţa i se lungeşte ca un semn de întrebare. „Cine să-l creadă pe mincinosul ăsta ? !“ zice printre dinţi Filomela şi întoarce pagina dosarului de parcă ar vrea s-o rupă. Antim îşi lipeşte urechea de marginea ceştii, aude vuietul vîntului pe un cîmp pustiu, boncă- luitul unui cerb într-o zi de nuntă, apoi îşi zice : «N-am vrut să-l cred pe Arghir... are totuşi dreptate. Peste tot sînt sunete şi zgomote pe care nu le auzim... nu sîntem preocupaţi de ele şi n-avem imaginaţie. Da-da ! N-avem imaginaţie ! El spune că seara, înainte de a se culca, stă lungit în pat şi îşi ascultă trupul care îşi pierde marginile. Uite ! Azi, de pildă, am auzit şi eu sunete într-o

ceaşcă... vorbirea neştiută dintre obiecte şi fiinţe...»

„De ce-o fi venit tovu' Prim la noi ? E prima oară ! zice Filomela aranjîndu-şi părul platinat. Sînt prieteni! îţi spun eu ! Am înţeles imediat. Hm ! şi zîmbetul îi apare în colţul gurii. Cînd a intrat a zis : «Noroc, Iustine !» îşi zic pe nume ! De ! Mai ştii ? ! Poate îl pune preşedinte în locul lui Scărlătescu care iese la pensie. Cum să afli ? Prin uşile astea capitonate nu trece nici o şoaptă. Hei! Tovule ! Cu cine vorbesc ? Ce părere ai ?"

„Nu ştii s-asculţi, doamnă Filomela. Nu ştii !" spune Antim îndesind tutun în pipă.

„Ei ! Asta-i bună ! îţi arde mereu de glume. Hm ! şi zîmbetul tic apare din nou în colţul buzelor. Ai pre- tenţiunea să afirmi c-ai auzit ce-au discutat dincolo ? !" continuă ea încercînd să se exprime cit mai preţios.

„N-am nici o pretenţiune, îi răspunde ironic Antim. Dacă aş fi vrut, aş fi auzit..."

„Cum adică ? !"

„Aşa bine" şi Antim scapără un chibrit şi îşi aprinde Pipa.

„Rîzi de mine ?"

„Nici vorbă... Uite ! Eu aud ce se-ntîmplă, de exemplu... zic aşa, ce se-ntîmplă într-o masă sau... într-o ceaşcă" — şi vocea tărăgănată a bătrînului judecător, cuvintele bolborosite din cauza pipei, se sting odată cu fumul aruncat cu putere, fără să-i mai dea nici o altă explicaţie.

Faţa imobilă. Ochii mari şi uimiţi ai Filomelei. Minute lungi de nedumerire. îşi aranjează din nou

părul vrînd parcă să-şi recîştige autoritatea. Ridică din umeri şi îşi zice : «Cu Antim ăsta se petrece ceva ? ! Vremea ! Vremea e de vină ! Ne-a înnebunit pe toţi !»

Uşa din dreapta se deschide cu putere, apare Simion urmat de Iustin Arghir.

„Treci mîine pe la mine... sînt la birou pînă seara", zice Simion îmbrăcîndu-şi paltonul.

„...mîine plec la Cîmpeni. Stau doar cîteva zile", îi răspunde Iustin conducîndu-l spre uşă.

„Bine. Atunci cînd te întorci."

Simion îşi ia rămas bun, strînge mina celor din birou şi pleacă. în încăperea cu aer de cancelarie veche e din nou linişte. Fluturele zboară între geamuri cu rotiri leneşe, simte că va muri la asfinţitul acestei zile de vară apărută printr-un miracol în plină iarnă. în parcul de peste drum copilul coboară ameţit din leagăn. Cîinele îşi înnoadă zgarda în nuielele gardului. Stăpînul lui a dispărut fără urmă. Cîinele îşi vîră botul în blană şi se culcă. Frizerul Jak iese în pragul prăvăliei. Țiganul renunţă să mai prindă fluturele. Adoarme pe o bancă.

C

ĂLĂTORI GRĂBIȚI, CĂRUCIOARE CU BAGAJE, tineri cu schiuri, o femeie transportată pe o targa, un bătrîn rîde cu gura ştirbă, un iepure de Angora fuge dintr-un coş. Şi el, cu capul în jos, priveşte cartonaşul de culoare ruginie : biletul de tren. Intenţionase de mai multe ori să plece, se

imaginase mergînd pe străzi pustii, traversase pieţe întunecate dar de fiecare dată se oprise în faţa gării, a orologiului din turn cu cadran alb şi

litere negre, poate pentru că pînă acum nu rostise cu glas tare : „Mîine plec la Cîmpeni".

Stă pe culoarul vagonului, fruntea rezemată de geamul aburit, coatele sprijinite de bara de metal, fără nici un bagaj, doar cu periuţa de dinţi în cutia ei de plastic. A ajuns deja, a coborît înainte de a ajunge, a trecut prin pasajul subteran şi s-a oprit în spatele gării, acolo unde s-ar fi putut urca într-un autobuz care l-ar fi dus pînă în centru, dar el stă pironit în loc şi priveşte în jur : «Totul e neschimbat, aşa s-ar părea... chiar aşa s-ar părea»“.

Traversează un scuar, pune primul pas pe bulevardul cu castani — obişnuitul bulevard din oraşele de provincie —, se uită într-o parte şi alta şi încearcă să regăsească oraşul nu numai în faţa ochilor dar şi în el, fără emoţie, ca şi cum l-ar prinde cu nişte braţe uriaşe ce-ar ajunge pînă la periferie şi ar zice : „E aici, aşa cum l-am lăsat. Casele sînt mai mici, mult mai mici“, preocupat în acelaşi timp de ceva tainic ce îi fură gîndurile şi bucuria revederii şi ochii îi rămîn nemişcaţi pe cîte un copac, o bancă, «Chioşcul unde joia şi duminica fanfara militară cînta valsuri şi marşuri», o statuie, un trandafir înflorit în plină iarnă.

Crengile negre ale castanilor, legănate de vînt, desenează în cărbune siluete fantastice pe cerul de culoarea unui şoarece de cîmp. La asfinţit, cineva înjunghie ziua şi mînjeşte zarea cu lacrimi roşii. Se simte străin într-un oraş străin, cu clădiri noi şi străzi care îl dezorientează. Găseşte cu greutate — nemişcat, cu trupul uzurpat de imagini, tînguitor, fluid — vechiul traseu al Francezei, strada pe unde tinerii se plimbau în fiecare seară încolonaţi în rînduri largi. Treceau agale prin faţa privirilor

curioase ale bărbaţilor care stăteau pe bordura trotuarului — cu pălării pe cap şi mîinile în buzunare.— şi urmăreau defilarea încăpăţînată şi gălăgioasă a fetelor şi băieţilor care se întorceau la colţul străzii pentru a lua drumul de la început în timp ce vorbeau, făceau noi cunoştinţe, plănuiau un -«ceai», un *«rendez-vous»* sau tăceau însinguraţi într-un oraş însingurat de provincie.

Ferestre înalte, portaluri întunecate, cornişe cu tencuială dărîmată, priviri bănuitoare, aduceri-aminte, totul pluteşte şovăitor şi tainic în lumina cernită a acestei zile de iarnă. Tresare. Mîinile strîng în buzunare cîteva monede. Merge mai încet. Zăreşte turla bisericii Sfîntul Ioan şi nu-şi trimite gîndul înainte de parcă s-ar teme de ceva neştiut, sau ar aştepta acea rezistenţă la amintiri care să-i dea puterea să primească totul ca înainte, fără emoţie, sau cu o emoţie învinsă, îngenuncheată, aşa cum ar fi găsit în buzunare nişte monede ruginite, înnegrite de vreme, scoase din uz, dar cu aceeaşi valoare pentru el.

Trece prin faţa bisericii. I se face frig. Nu-şi aminteşte, nu vrea să-şi amintească nimic despre seara în care, copil fiind, a văzut din dormitor crucea luminată ce strălucea în frontonul ei de piatră. Nu se gîndeşte la nimic. Vede Casa cu lei. Se opreşte în colţul străzii. Ochii i se mişcă avizi într-o parte şi alta, regăseşte dar nu recunoaşte. Zîmbeşte. Nu vrea să audă nici un strigăt, nu tremură pe dinăuntru, chiar dacă aceste ziduri albe reprezintă pentru el copilăria, chiar dacă s-a istovit într-o singură secundă. Este preţul necesar pentru a ieşi din lumea de atunci şi a intra în lumea de acum şi chiar începe să vadă ceea ce vede, să compare şi să-şi spună : «Brazii au fost

tăiaţi, la fel şi salcîmii din Pădurea Alba... grajdurile sînt magazii, grădina cu meri e loc de parcare, leii de piatră sînt mai mici, mult mai mici decît ii ştiam, şi casa e mai mică, mult mai mică...»

Simte sub palmă lemnul lustruit al balustradei dar nu urcă cu gîndul scara interioară ce duce spre dormitorul lui, nu intră în biroul bunicului, Colonelul Ion Arghir, nu vede, nu vrea să vadă bucata de pămînt unde colonelul a scuipat restul de ţigară de foi; în ziua aceea Ştefan Orleanu a jurat să obţină prin orice mijloace Casa cu lei. Neclintit. Cu mîinile în buzunare, cu umerii strînşi de frig, se uită la zidurile coşcovite de umezeală, florile de ştuc, evantaiul de sticlă de la intrare ce apără scara de ploi şi ninsori (pe acolo au trecut cîndva tălpile desculţe ale unor fecioare, tocurile ascuţite ale unor femei cu şoldurile împlinite, pingelele scîlciate ale unor bătrîni, toţi au atins scara precum nişte buze care au tocit treptele de piatră în prelungita sărutare a timpului), urmăreşte cu atenţie fiecare detaliu, golit de orice sentiment, ca şi cum ar fi parcurs pe jos acest drum numai pentru a privi o casă — şi atîta tot.

Traversează strada şi îşi spune : «Magazinul bunicului Orleanu-Fier». Ridică ochii spre fereastra de la etaj unde a fost cîndva biroul bătrînului, îi caută chipul, ochii, încearcă să audă sunetele capacelor de aur ale ceasornicului de buzunar pe cadranul căruia a măsurat ora cînd Andrei Arghir — tatăl lui — a ieşit cu docarul (tras de doi cai cu gîturile arcuite într-o semeţie sălbatecă, bărbătească, simbol al puterii masculului care îşi caută femeia) din curtea de peste drum şi a întîlnit-o pe fiica lui, Irina Orleanu — viitoarea lui mamă. Prin căsătoria lor bătrînul a

obţinut Casa cu lei şi astfel şi-a răzbunat orgoliul umilit în ziua în care Colonelul Arghir a scuipat lîngă bocancul lui blestematul acela de rest de ţigară de foi. In locul vibraţiilor capacelor de aur ale ceasornicului, în el răsună primul *Sunet,* primul semnal de alarmă şi înţelege că trebuie să-şi cruţe puterile pentru a ajunge acolo unde şi-a propus : Acasă.

Cade o ploaie măruntă şi deasă amestecată cu fulgi de zăpadă înnegriţi de hornurile caselor care şi-au zăvorit porţile. Merge pe o stradă, apoi pe alta, traversează o piaţă, trece peste un şanţ, ocoleşte o clădire şi deodată îşi dă seama că s-a rătăcit în oraşul în care s-a născut şi a copilărit. îşi continuă drumul pe cîteva uliţe strimte şi întortocheate care îl învîrtesc în loc. Nu se opreşte. Se mişcă însă din ce în ce mai greu, îşi tîrîie picioarele prin zloata de pe trotuare. Ţine fruntea aplecată să-şi ferească faţa de ploaie. O umbrelă i-ar fi fost prea puţin, azi ar fi dorit o trăsură (nu pentru că e bolnav dar e istovit şi poate merită puţină odihnă, aşa cum a meritat o trăsură în ziua în care, bolnav fiind, s-a dus pe jos pînă la Spitalul Schiiller ; două drumuri despărţite de trecerea a doisprezece ani care nu mai semănau între ele : primul a fost nevoit să-l facă şi de atunci hărţuiala şi tristeţea au încercat de multe ori să-i macine sufletul, oasele şi nădejdea, al doilea, acesta, îl parcurge de bunăvoie după ce hărţuiala şi tristeţea au fost învinse) şi haine uscate, moi, călduroase şi dacă s-ar fi putut o cămaşă albă, de mătase, da, în orice caz albă, iar pe cap o pălărie. Şi chiar stă comod într-o trăsură, picior peste picior, apărat de lapoviţa de afară spre care se uită cu priviri filtrate printre genele somnoroase. Simte înaintarea

plăcută şi lină a roţilor şi ascultă ritmul sacadat al copitelor cailor dublate cu cauciuc pentru a nu răsuna prea tare pe caldarîmul de piatră. Aude comuri de vînătoare, tropotele unor cavalcade, flautele şi cimpoaiele care intonează un cîntec de nuntă, strigătele îndepărtate ale unor fete care culeg flori pe dealuri... Deodată, simte lîngă el prezenţa unui străin. N-a auzit cînd s-a urcat. întoarce surprins capul. Sub coşul trăsurii e puţină lumină. Contururile devin mai clare. îl recunoaşte. Prima dată l-a întîlnit acum cîţiva ani, era la mare, locuia într-o casă aşezată pe ţărm.

• A urcat o scară şubredă de lemn, a împins capacul şi a ajuns în pod. Razele soarelui se strecurau prin crăpăturile şindrilei, perforau întunericul cu împuşcături luminoase. Prin colţuri erau lăzi, hamuri, unelte pentru pescuit, lopeţi şi un felinar uriaş cu geamul spart. Mirosea a stafide şi mere uscate. Pînzele păianjenilor s-au înfiorat, cîteva frînghii şi plase pescăreşti s-au legănat uşor într-o parte şi alta. I s-a părut că aude paşi, parcă cineva s-ar fi ascuns în grabă într-un ungher întunecat. Stătea nemişcat şi se uita bănuitor în jur. Intr-un ungher o saltea, iar mai în spate, rezemat de doi căpriori : o haină neagră, uzată, cu reverele însă lucioase — de departe pare un smoching —, nişte pantaloni rupţi şi deasupra o pălărie de culoare închisă. Poate este costumul unui ginere înecat în mare în noaptea nunţii — nimeni n-a avut curajul să-l mai poarte —, sau hainele folosite de vreun tînăr la colindele de Crăciun, sau la scenetele jucate pe stradă, sau o sperietoare ce urma să fie dusă pe ţarină împotriva ciorilor. Zgomotul de paşi de la început n-a fost o părere, s-a ascuns la sosirea lui şi n-a avut timp să-

şi ia hainele care nu aveau nici o urmă de praf. Totul era posibil. A încercat să zîmbească. Ştia că a intrat într-un joc cu el însuşi, un joc în care participa totuşi cineva străin. Pălăria semăna izbitor de mult cu a lui, avea acelaşi format şi panglica era identică. Ştia prea bine.

A doua zi s-a urcat din nou în pod. L-a găsit în acelaşi loc. Nu se mai îndoia, era pălăria lui. Nopţi de-a rîndul s-a gîndit la el. L-a numit Sperietoarea, Obsesia, apoi Actorul. Uneori s-au certat pentru că nu era de acord să vorbească, să ţipe, alteori a fost un bun prieten şi sfătuitor. în fond cine nu are fantasma lui, puţini însă recunosc. •

Azi poartă haine la fel de elegante cu ale lui. Stă comod în trăsură, cu capul sprijinit în mînă. îl priveşte pe sub sprîncene, parcă ar vrea să-i spună : „Ce ? ! Nu mă recunoşti ? !“ Trăsura îşi continuă drumul, apoi se opreşte. Se bucură la gîndul că poate străinul va coborî şi va rămîne singur. Se uită afară, recunoaşte ferestrele casei din Tăbăcari. acolo a copilărit o vreme. Se simte apărat. Cîinele lui Bărbosu sare pe scara trăsurii şi i se gudură la picioare. în spatele lui apar Florence şi Titi, vechii lui prieteni, amîndoi sînt fericiţi că-l întîlnesc. Florence are panglici colorate prinse în păr. Titi strînge sub braţ un pachet învelit în ziare. Rîd şi vorbesc fără glas, îşi mişcă mîinile ca într-o pantomimă hazlie. La urmă, Florence îşi desprinde din păr o panglică albastră şi i-o dăruieşte în semn de iubire. Titi scoate din pachet o floare de hîrtie, face o plecăciune adîncă şi i-o aşază pe genunchi. îşi iau rămas bun de la el şi trăsura începe să se mişte. După un timp îl aude vorbind.

„Vrei să afli de ce am apărut din nou ?... Să nu

te superi pe mine ! Dar nu-mi pot stăpîni rîsul. Te rog să mă ierţi. Cum să nu rîd cînd văd că respecţi mai departe regula jocului ? ! Tot un naiv ai rămas ! Tot naiv ! Numai aparent... Da-da! Numai aparent trebuie să-ţi iei rolul în serios, domnule judecător ! Altfel nu vei rezista. N-ai învăţat să rîzi ! Nu mi-ai ascultat sfatul ! De ! Ce să- fac ? Nu-i vina mea !“

„Ascultă, Actorule ! Eşti un caraghios fără pereche care-şi dă importanţă ! Nu-mi place să primesc sfaturi cînd nu ţi le cer. Recunosc, într-un fel exişti dar eşti creaţia mea... chiar şi trăsura în care te afli tot eu am inventat-o !“

„N-ai crezut niciodată în mine ?“

„E adevărat, cîndva m-ai preocupat, chiar m-am temut de tine. Parcă îţi aud tiradele : «Puţin curaj i-ar lecui de minciuna în care trăiesc pe unii». Bufonerii, domnule, bufonerii ! Ai fost grozav ! Irezistibil ! Acum însă eşti în puterea mea ! Gata ! Pleacă de aici şi vinde comuri cu susan sau lozuri în plic. Azi m-am distrat puţin, cred că nu te superi. Nu-i aşa ? Mă plictiseam singur pe drum... lapoviţa asta... Acum du-te ! Ia-ţi hainele şi trăsura ! Să nu uiţi caii, n-am ce face cu ei. Rămîi cu bine, Actorule !“

Merge mai departe pe străzi, prin zloata de pe trotuare, înfrigurat, cu mîinile vîrîte adînc în buzunare, umerii strînşi şi privirea în jos. Se opreşte în dreptul unei case. Priveşte poarta, zidurile. îşi şterge ploaia de pe faţă. Apasă pe clanţă şi intră în curte. Nu bate la uşă, ciocăneşte în geam, aşa cum făcea în serile cînd venea tîrziu acasă. Ridică mîna şi cînd aude cele două sunete în canatul de lemn al ferestrei îşi zice : «Am ajuns. Acum sînt sigur că am ajuns...» Urcă scara de

piatră cu paşi înceţi. Drina apare în uşă, rămîne înlemnită cu mîna la gură. Traversează holul însoţit de bucuria şi vorbele ei de bunvenit. Intră în sufragerie, regăseşte totul aşa cum era pe timpul cînd trăia tatăl Arghir: mobila, tablourile, foşnetul focului, mirosul de gutui şi levănţică. îşi încălzeşte mîinile la sobă, apoi se aşază la masă. E împresurat de senzaţii, aduceri-aminte, ecouri, voci, toate concentrate în ochii Drinei care se uită la el şi îi vorbeşte. Uneori nu o aude, nu o vede, zăreşte o pasăre uriaşă, albă, cu gîtul lung, care pluteşte în jurul lămpii. Bate încet din aripi, planează în cercuri largi, atinge pereţii, înfioară perdelele şi loveşte la întîmplare acele pendulei agăţate de zidul din faţa lui. Timpul îi aparţine.

„Ți-o fi foame ?“ zice Drina şi după ce îi dă să mă- nînce începe să-i povestească despre proprietarul casei care vrea s-o evacueze, despre parastasul lui Andrei şi despre presimţirea ei că azi va trăi o mare bucurie. Vorbeşte repede, aferată, puţin exaltată, poate vrea să-şi ascundă emoţia şi surpriza. Deodată se opreşte, se aşază pe pat, îşi strînge mîinile în semn de rugă, îndreaptă privirea spre fotografia lui Andrei de pe noptieră şi ră- mîne nemişcată, doar buzele îi tremură uşor. Iustin se uită la umerii ei aduşi, mîinile cu degete uscate şi vine proeminente, faţa mică, ridată, părul cărunt şi braţele subţiri. «înainte mă doream ocrotit de ea şi de tata, acum a venit rîndul meu... cred că a venit rîndul meu», şi ochii lui se întîlnesc cu ochii Drinei.

„Poate vrei să te culci, eşti obosit şi eu te ţin cu poveştile mele. în camera de la drum e cald, aprind focul în fiecare seară, aşa cum aţi fi toţi acasă. Dar

ia spune-mi ? Ce face Alex ? Cel mic e sănătos ?“

Trec prin hol. în timp ce Iustin îi vorbeşte, vede godinul din colţ. «Ardeau decoraţiile şi cărţile de istorie... multe cărţi de istorie», apoi intră în dormitor. Totul e nemişcat. Privirea îi rămîne aţintită spre birou. «Deschideam uşa, tata se răsucea în fotoliul rotativ şi-mi zîmbea de parcă n-aş fi fost niciodată plecat de-acasă.»

„E destul de cald, zice Drina, închizînd focul. îţi dau o pijama de-a lui Andrei şi dacă mai vrei ceva să-mi ceri, nu mă culc imediat. Te las să te odihneşti, şi bă- trîna se apropie de el şi-l mîngîie pe obraz. Ai slăbit mult, Iustine ! Eşti palid, dragul meu ! Nu cumva eşti bolnav ?! Ar fi bine să rămîi aici cîteva zile să te întremezi..."

îi răspunde ceva confuz, zîmbeşte, o conduce pînă la uşă şi îi urează noapte bună. Rămîne singur în mijlocul odăii. Se uită la mobila desperecheată şi înghesuită. «Aşa trăiam atunci, cînd ne-am întors de la Gura Vitioa- rei. Atunci însă eram toţi, eram toţi», apoi se dezbracă cu mişcări încete, obosite, şi se lungeşte în pat. Soba îi încălzeşte plăcut faţa şi mîinile. încearcă să scape de orice gînd. Vede pe noptieră o cană cu apă şi o batistă. Un camion trece pe stradă. Lampa cu ciucuri de sticlă tremură uşor producînd un sunet de zurgălăi. Un cîine latră plictisit prin vecini. O locomotivă strigă în depărtare. Liniştea îşi face loc şi pune stăpînire pe casa, strada şi întreg oraşul. îşi simte trupul istovit. Somnul fuge însă de el ca un animal speriat. Gîndurile îl împresoară.

• „Ştii de ce-am venit ?“ îl întreabă Simion.

„Nu. Spune, Papaşa. Sînt bucuros că nu m-ai

uitat!“ „Voiam să te văd cum conduci un proces. Ai fost numit de atîta timp şi eu n-am găsit o oră pentru tine. Mi-ai plăcut, băiatule, n-am ce zice. Papaşa e mulţumit. Cred că ai citit mult, te-ai pus la curent cu ultimele legi. De cît timp ai întrerupt ?“

„...nu mai ştiu, vreo nouă ani.“

„M-ai văzut cînd am intrat în sală ?“

„Nu.“

„M-am aşezat pe o bancă în ultimul rînd. Te vedeam sus, pe podium şi în acelaşi timp... mă gîndeam de unde am pornit : eu eram un simplu maistru, iar tu şofer pe o basculantă."

Zîmbesc amîndoi. Imagini, întîmplări, cuvinte, toate aleargă vertiginos prin ei. înalt, voinic, cu trăsături puternice, părul cărunt, Simion a împlinit cincizeci de ani. Are un fel aparte de a fuma : ţine întotdeauna scrumiera în mînă, în timp ce vorbeşte adună scrumul în grămăjoare mici pe care le distruge, apoi ia totul de la început. Cînd stinge ţigara nu o striveşte şi nici nu-i retează capătul aprins, o roteşte de cîteva ori şi o lasă pe marginea scrumierei. Nu aruncă fumul în sus, ci lateral, atent să nu deranjeze pe nimeni.

„Simt miros de cafea ! spune Iustin dilatînd nările. Vrei să-i cer lui Antim ?“

„Nu. Am băut una de dimineaţă, mi-e destul. Povesteai despre..."

„...cînd mi-ai spus să mergem pînă la baraj, mi s-a părut un lucru simplu. Nu ştiam ce mă aşteaptă. La prima serpentină, din cauza pantei, n-am mai văzut şoseaua. Zăream doar botul camionului şi cerul. Trebuia să învîrt volanul fără să ştiu pe unde coteşte drumul, îl simţeam doar

sub roţi. Habar n-am cum am ajuns pînă sus, la baraj. îmi spuneai ceva, eu însă n-auzeam decît motorul ambalat... abia atunci mi s-a făcut frică."

Alte amintiri, scene, cuvinte răzleţite prin memorie şi amîndoi rîd cuprinşi de o veselie bărbătească, deschisă. Simion se ridică din fotoliu, face cîţiva paşi prin încăpere cu mîinile în buzunare.

„Cum te simţi, băiatule, ca judecător ?“

„M-am obişnuit..."

„Ieri a venit Albu la mine... mi-a spus că a participat la o şedinţă în care s-a discutat şi despre tine. în procesele civile îi sfătuieşti să se împace, iar în penale ai cam multe achitări."

„N-ai aflat şi. răspunsul meu ?“

„Nu."

„Au vorbit mai mulţi... unii m-au apărat, alţii m-au criticat pentru lipsă de vigilenţă. La sfîrşit, Albu a luat din nou cuvîntul. Grav şi important cum îl ştii, a zis : «Ei, tovarăşe Arghir, după cele discutate, pe viitor, cînd vei avea vreun dubiu, nu-i aşa că vei condamna ?» Eu i-am spus doar atît: «Ori de cîte ori voi avea vreun dubiu voi achita, nu numai pentru că aşa îmi dictează conştiinţa, dar în drept există un principiu mai vechi care spune că orice dubiu pledează în favoarea inculpatului.» Cei din sală au rîs, el a zîmbit acru.“

„Bine, e treaba ta, meseria ta... Dar ia spune-mi ! Vrei să restitui dosarul lui Vişinescu pentru refacerea cercetărilor ?“

„Da. Sînt nişte lucruri neclare, Papaşa...“

„Va fi implicat cineva de la regiune !... Cred că ştii la cine mă refer ?“

„Da.. Ştiu.“

Simion tace, se îndreaptă spre fereastră,

priveşte afară cîteva clipe apoi se aşază pe canapea. îşi aprinde o altă ţigară. Pe faţa lui nu se poate citi nimic.

„Ce curios mi se pare... Cînd te-am ascultat în sala de judecata erai calm, puneai întrebări scurte şi precise, erai firesc şi sigur în tot ce făceai, aveai, într-un cuvînt, măsura exactă a judecătorului. Şi eu mi-am propus acest lucru, uneori mai scap hăţurile, alteori reuşesc... Tu ai prestanţă, Iustine, fără să faci nici un efort şi asta nu-i puţin... Cînd ai venit într-o seară la noi erai însă reţinut, păreai stingher. E adevărat, nu-i cunoşteai pe toţi. Poate... poate nu te simţi bine cu prietenii mei ? Mai ştii ? ! Sigur, sînt oameni dintr-o bucată dar cred că ar trebui să bei şi tu un pahar de vin, să schimbi o vorbă, să cunoşti un om, să te faci ştiut. Ce dracu ? Mă-nţelegi ! Atunci te-am prezentat lui Runcanu şi Manoliu. M-au întrebat cine eşti. Scărlătescu va fi în curînd pensionat... Am planuri mari cu tine, băiatule ! E necesar să ieşi... cum să zic, să ieşi din izolarea ta !...“

Iustin ţine mîinile strînse la piept, parcă ar vrea să se apere de forţa pe care o radiază cel din faţa lui. Ştie că Simion spune exact ce gîndeşte, fără ocolişuri şi asta e o garanţie pentru bunele lui intenţii.

„E adevărat... nu sînt comunicativ, nu ştiu să-mi fac prieteni. Asta-i firea mea, Papaşa, să nu crezi că nu-mi cunosc defectele."

„Nu-i vorba de un defect, ci de o poziţie sufletească... Bine-bine ! Nu insist! Vreau să-ţi mai spun ceva... mă refer la viaţa ta. I-ai adus în casă pe amîndoi. Ce te-a apucat ? ! Rovenţa a fost

anchetat de miliţie, a vrut să te bage la apă şi tu, drept mulţumire, îi dai un pat şi îl inviţi la masă. Bravooo ! Inimă largă ! N-am ce zice ! Florică e un... cum să zic... Scapă de ei, Iustine ! Cît mai repede ! Te vor trage la fund. Atît îţi spun : Poate n-ar fi rău să te însori cu Dana, sînteţi împreună de atîta timp. Ai şi tu o vîrstă, acum eşti altcineva, băiatule. Ai terminat cu mătuşile şi unchii. Gata ! Trebuie să intri în rîndul altor oameni... Să nu mă înţelegi greşit, nu mă amestec în treburile tale, fiecare le ştie pe-ale lui. Mi-am spus doar părerea, aşa ca prieten, ca un om mai în vîrstă. Tu faci ce vrei şi ce crezi că e mai bine..."

Clipe lungi de tăcere. Intr-o cameră învecinată bate o pendulă. Iustin stă nemişcat, fără nici o expresie, cu ochii goi, în încremenirea lui obişnuită din care nu poţi afla nimic. Simion strînge scrumul de ţigară în mici grămăjoare, desenează siluete care îşi modifică mereu înfăţişarea. îndreaptă privirea spre Iustin.

„A trecut pe la tine cineva de la spaţiu ?“

„Da."

„Şi ce i-ai spus ?“

Iustin ridică din umeri, ezită să-i răspundă.

„Ai o singură odaie şi sînteţi trei!“

„Rovenţa şi Florică dorm în hol... Au tras acolo o draperie."

„Şi dacă o aduci pe Dana ? Ce faci ! îţi trebuie şi ţie puţină linişte să citeşti, să studiezi dosarele. E vorba de un confort elementar."

Iustin îşi sprijină capul în mînă, îşi strînge umerii, parcă s-ar ghemui în el. Ceva nu-i convine.

„Ce-a spus cînd a plecat ?“

„...va încerca să-l mute pe Ştefan, să-mi lase liber tot apartamentul."

„Foarte bine, deci..."

„Papaşa ! Uite ce vreau să-ţi spun ! — şi Iustin se apleacă puţin peste birou. Aş fi un mincinos dacă aş pretinde că nu doresc o locuinţă mai bună. Dar de ce atîta grabă tocmai acum ? ! Ştii cine l-a trimis pe ăla de la spaţiu ?“

„Nu."

„Manoliu !“

„El nu e la spaţiu !“

„E mai sus, la regiune ! Firele sînt subţiri, tu înţelegi prea bine. Trebuie să aleg : ori judec procesul lui Vişi- nescu aşa cum este şi accept preţul... ori îl refuz şi cer completarea cercetărilor care poate îl vor implica şi pe Manoliu. Implica! N-am spus acuza. Totul e foarte simplu."

Se aud voci pe culoar, paşi apăsaţi de cizme, glasul aprodului care cheamă publicul în sala de judecată. Grefierul deschide o uşă laterală, vrea să spună ceva, îl vede pe Simion şi se retrage.

„Am suspendat doar pentru un sfert de oră", şi Iustin se îndreaptă spre cuier.

„Nu vreau să mă înţelegi greşit, spune Simion. în cazul în care Manoliu e vinovat, fă-ţi datoria, chiar dacă mi-e prieten ! îmi placi ! Eşti tare, băiatule !“

Rîd amîndoi. îşi strîng mîna. Se îndreaptă spre uşă. • Pendula din odaia Drinei bate ora două. Se trezeşte brusc, cu tot trupul acoperit de o sudoare rece. încearcă să ţipe. Nu reuşeşte. Ceva îi ţine strîns maxilarele. Aruncă plapuma de pe el şi se repede cu paşi împleticiţi spre fereastră. Trage perdeaua, deschide geamul şi se uită prin grădină. Urmăreşte atent fiecare pom, fiecare umbră. Mai

întîi a auzit zgomotul unei maşini care s-a oprit în dreptul casei, apoi poarta a scîrţîit de cîteva ori şi paşi străini au răsunat prin curte. Un glas răguşit de bărbat a dat cîteva ordine scurte şi unul dintre ei a urcat în grabă treptele scării. A început' să izbească cu putere în uşă. încearcă din nou să ţipe, să cheme pe cineva în ajutor. îşi dă seama că are gura legată cu o batistă. Şi-o smulge enervat şi continuă să caute cu privirea pe cei care loveau în uşă. Nu e nimeni. Rămîne nemişcat, cu ochii dilataţi în orbite, alb la faţă, cu buzele tremurînde. închide geamul şi se aşază într-un fotoliu. I se face frig. îşi duce genunchii la gură, îşi strînge umerii şi îşi chirceşte tot trupul, apoi îşi zice : «M-am legat la gură în somn... aşa cum făceam atunci, dar atunci era şi Alex, era şi Alex cu mine...»

...în patruzeci şi opt locuiau în casa din Tăbăcari. Andrei Arghir fusese deblocat din armată cu gradul de colonel, nu i se aprobase să predea istoria la liceu, în calitate de profesor. în fiecare zi se oprea în dreptul porţii o maşină din care cobora un bărbat mărunt, voinic, cu mers apăsat, îmbrăcat cu o scurtă de piele şi o şapcă pe cap. Arghir îl primea în birou, discuta cu el, apoi bărbatul acela pleca. într-o dimineaţă, Iustin şi Alex au auzit dintr-o cameră învecinată glasul răstit al tatălui :

„Am predat toate armele, chiar şi sabia şi baioneta ! Să ştii de la mine ! Eu nu-mi vînd fratele şi nici camaradul de război ! Caută-l dumneata, în altă parte !“

De atunci bărbatul cu şapcă n-a mai intrat în curtea lor. După cîteva săptămîni a venit însă altul mai tînăr, cu o figură blîndă — părul galben spre alb, ochii de culoarea nisipului, expresia adolescentului speriat de propria sa putere — care

le-a spus cu glas subţire de femeie :

„Trebuie să părăsiţi imediat locuinţa. Dar imediat ! Vă stabiliţi cu domiciliul în comuna Gura Vitioarei. Lăsaţi aici o parte din mobilă şi ceva lucruri. Inclusiv lămpile pen-că sînt în dotarea construcţiei !“

Au încărcat două căruţe şi au plecat. Ajunşi în sat, cineva de la Sfat le-a arătat o casă dărîmată şi le-a spus : ,,Asta-i a voastră !“ Iustin şi Alex au descărcat lucrurile, Drina şi Leana au măturat prin casă. Andrei Arghir s-a aşezat pe o piatră şi a rămas acolo nemişcat toată ziua. Spre seară şi-a trecut mîna peste faţă, i-a chemat pe cei doi băieţi, a făcut cîţiva paşi spre casă, s-a uitat lung la ea şi a zis doar atît :

„Să-i reparăm zidurile şi acoperişul. Am trecut noi prin vremuri şi mai grele... După vacanţă să vă duceţi la liceu, să vă daţi examenele. Pînă la urmă ne vom întoarce în casa, noastră."

Leana i-a ajutat să calce pămîntul, să-l amestece cu paie şi tot ea le-a arătat cum să lipească pereţii. Nu s-a putut urca pe acoperiş, dar a ţipat atît de tare încît vecinii au aflat că în casa dărîmată de lîngă fîntînă s-a mutat o familie adusă de la oraş.

Andrei Arghir lucra într-o cramă, la o pompă manuală de tras vin. Iustin şi Alex plecau în fiecare dimineaţă la liceul din Cîmpeni. Cînd se întorceau stăteau prin livezi, îşi făceau lecţiile întinşi în iarbă, veneau acasă noaptea, se fereau de vecini, nu aveau voie să părăsească satul. Cei de la Sfat aflaseră. Intr-o zi, l-au chemat pe Andrei şi i-au spus : „Noi ştim totu’, sîntem
însă înţelegători... asta ca să nu zici că nu sîntem oameni ! Copiii tăi e ca şi copiii noştri, se poate

duce la Cîmpeni pentru că satul n-are liţeu, dar îşi va construi în viitorii cinci ani. Cu o condiţie ! In fiecare sîmbătă să se prezinte la noi... să le semnăm carnetu' de note !"

Dintre prietenii lui Arghir nu i-a vizitat decît Stelică Hîrjescu. Le-a adus zahăr, orez şi pîine. Le-a spus ce se mai aude prin oraş. După aceea n-a mai dat nici un semn de viaţă. Au aflat că a fost luat. Dacă Hîrjescu ar fi ştiut ce-l aşteaptă, poate n-ar fi venit să-l vadă pe fostul camarad de regiment alături de care luptase în primul război mondial, dar acolo, în Dobrogea, unde a fost dus, şi-a găsit moartea, şi Andrei Arghir a primit jertfa lui cu o durere mai mare decît dacă ar fi uitat că sînt prieteni.

După doi ani s-au întors în Cîmpeni. Nu mai aveau unde locui. Au venit în casa Drinei, a unchiului Dumitru şi a Măriei. Au trăit înghesuiţi, cîte trei într-o cameră şi Leana în hol, dar au trăit liniştiţi, pînă în cincizeci şi nouă, cu grijile şi bucuriile unei familii obişnuite. Au vîndut din lucrurile rămase, ultimul a fost briciul pe care bătrînul Andrei n-a reuşit să-l plaseze la nici un frizer din Cîmpeni.

Dimineaţa, Andrei Arghir ieşea din casă, făcea tîr- guieli, cumpăra ziarul, se întîlnea cu vreun cunoscut, se ducea în parcul din centrul oraşului, de lîngă Franceză, se aşeza pe o bancă — de obicei în faţa Sfatului, «sub ceas», cum zicea el — şi citea cu glas tare ultimele ştiri. După-amiaza răsfoia cărţile lui de istorie, îşi făcea însemnări sau juca table cu prietenii la umbra cireşului din spatele casei. E adevărat, a glumit cu Mureşeanu — în timp ce arunca zarurile — cînd a aflat că vrea să se

însoare cu o femeie mai tînără decît el cu treizeci de ani, dar a rîs fără răutate, ca între vechi prieteni şi nu l-a întrebat ce va face în noaptea nunţii ci după aceea, fără să afle vreodată precis dacă Mureşeanu l-a denunţat, aşa cum adevărul rămîne uneori ascuns, dar faptul că Mureşeanu a murit curînd după ce Arghir a fost luat i-a făcut pe mulţi să creadă că el fusese acela, pentru că a fost pedepsit de providenţă şi trimis în pămînt, acolo unde începuse să respire încă de cînd era în viaţă.

Intr-o noapte au fost treziţi de nişte bătăi puternice în uşă. Erau patru bărbaţi. Mai întîi au făcut o percheziţie : doi stăteau pe scaune, ceilalţi doi căutau prin dulapuri şi bibliotecă. Au găsit decoraţii şi brevete, cărţi de istorie şi tactică militară. Le-au aruncat pe toate în hol, în dreptul godinului în care ardea focul. La urmă, cel care părea şef s-a apropiat de Arghir şi a zis : „Domne' colonel, am o idee ! Să ardem regii şi reginele ! Hai să ne încălzim la flacăra lor !“ Bătrînul nu s-a mişcat. S-a uitat lung în ochii lui şi a tăcut. Unul dintre ei a vrut să-l îmbrîncească, dar altul i-a luat în glumă apărarea : „Nu-l împinge pe domnu' colonel. Iţi poate da o zi de carceră ! Ha ! ha ! Cred că nu aşteptaţi să vă invit a doua oară ? !“ Atunci Arghir a zis : „Nu e vorba de umilinţa la care mă supuneţi... Aş pune pe foc decoraţiile pe care le-am primit în război, aş arde cărţile de istorie din care ar trebui 'să învăţaţi că puterea nu trebuie confundată cu forţa... aş arde totul dacă ar fi spre binele cuiva, dar copiii mei n-ar învăţa nimic văzînd un tată fricos şi laş.“ „îmbracă-te să mergem !“ a fost singurul răspuns. Drina a

tresărit, bătrînul a spus cu glas încet : „Iau raniţa... să nu uit doctoriile şi ochelarii'*.

Toţi au început să se mişte prin casă, căutau un flanel mai gros, ciorapi de lînă, bocanci, medicamente, doar unchiul Dumitru stătea nemişcat pe pat şi plîngea.

Arghir şi-a îmbrăcat paltonul. Era palid, ochii congestionaţi, umerii însă drepţi, bărbia ridicată, cu raniţa în spate, pregătit pentru orice primejdie, cu un aer de exaltare de parcă ar fi fost iarăşi tînăr şi ar fi plecat în război. L-au condus pînă la uşă. Unul dintre ei le-a făcut semn să nu iasă în curte şi a scos din buzunar nişte ochelari negri. Arghir s-a uitat în ochii Drinei, apoi i-a îndreptat spre cei doi băieţi : „Voi să vă duceţi la şcoală. Tu. Drina, să ai grijă de casă, acum eşti cu Dumitru, Maria şi Leana... Unde sînteţi ?“ şi a întins mîinile spre ei şi le-a mîngîiat feţele cu palmele tremurînde. A coborît cu paşi nesiguri scara. Erau primii paşi fără să vadă încotro se îndreaptă. Drina s-a uitat pe lîngă perdea pînă cînd maşina a dispărut după colţul străzii, apoi a alunecat încet, ca şi cum s-ar fi prelins pe lîngă fereastră şi s-a făcut ghem jos. Plîngea fără lacrimi. Nu-i vedea, nu-i auzea. După puţin timp ferestrele vecinilor s-au luminat pe rînd, au intrat în casă fără zgomot şi au cerut amănunte. Au plecat aşa cum au venit, tăcuţi şi parcă vinovaţi. Au rămas singuri. Nu vorbeau. Ca şi cum întreaga lor viaţă s-ar fi redus la o farfurie care s-ar fi spart şi acum se uitau consternaţi şi neputincioşi la cioburile din palmele lor.

De atunci, Iustin se trezea din somn cu trupul acoperit de sudoare, sărea din pat, deschidea fereastra, se uita prin curte, vedea umbrele

pomilor şi începea să ţipe. Alex îl trăgea de la fereastră, îi astupa gura, îl ducea în pat, îl învelea cu plapuma şi încerca să-l încălzească, să nu mai tremure. La început vecinii n-au ştiut ce se întîmplă cu fiul cel mic a lui Arghir. xAprindeau lămpile, apăreau la geamuri. După o vreme nu l-au mai auzit ţipînd. Nu ştiau că noaptea se lega cu o batistă la gură şi cînd sărea la fereastră simţea cîrpa aceea şi începea s-o strîngă în dinţi.

• Stă singur în întuneric, ghemuit în fotoliul de lîngă geam, cu fruntea aplecată, parcă ascultă ceva în el. După o vreme se ridică, merge bîjbîind prin întunericul din odaie, aprinde veioza şi se aşază pe marginea patului. Ţine coatele sprijinite de genunchi, nemişcat, fără nici un sentiment, vidat, fără să clipească. Lampa cu ciucuri de sticlă vibrează uşor, sunetul ei parcă declanşează în el un resort stricat. Respiră adînc. îşi vede degetele albe de la picioare desenate pe covor, trece cu privirea pe marginea lor, parcă ar vrea să le decupeze conturul, apoi ridică ochii şi zăreşte în dreapta cufărul cu margini de metal şi încuietoare ruginită. îşi spune doar atît : «Sînt acasă».

Ascultă liniştea nopţii şi aşteaptă zorile. Uneori cade brusc în el, parcă alunecă pe un jgheab lustruit care l-ar duce dincolo de întuneric, într-un loc în care intră pînă la glezne, pînă la genunchi, ca într-un pămînt nisipos. Tresare. Face drumul înapoi. îşi ridică trupul din beznă, din nefiinţă, distinge forme şi obiecte şi gîndurile capătă contur : «Vreau să ştiu că am scăpat... Am venit acasă pentru că vreau să ştiu că am scăpat de frica de atunci...»

Vede sertarul noptierei. întinde mîna şi îl

deschide : scrisori din studenţie, cărţi poştale trimise de Alex, cîteva plicuri de la unchiul Trifon de pe timpul conflictului dintre el şi Andrei şi multe ilustrate. Printre ele zăreşte colţul unei ciorne. Recunoaşte scrisul tatălui său, începe să citească : «Dragul meu băiat. Aş vrea să-ţi spun tot ce am' pe suflet dar mă stăpînesc, am îmbătrînit, nu vreau să par slab în faţa voastră. Acum sînteţi mari. Tu, Iustine, într-o zi te vei sătura să tot pierzi, atunci să nu devii necruţător...» Ochii i se împăienjenesc, literele încep să-i joace în priviri, se pierde într-un adînc necunoscut, apoi fuge spre cel pe care l-a lăsat pe marginea patului. La urmă stă aplecat, cu capul în jos. Picioarele albe, cu degete vinete şi glezne zdrelite, aleargă singure mai departe într-o goană nebună, îl scot din spaimă dar îl lasă frînt, cu jumătate trup.

Sirena unei fabrici ţipă în depărtare. Fulgi rari de zăpadă cad prin dreptul ferestrei. Liniştea e şi mai profundă, izolează oraşul de celelalte oraşe, strada de celelalte străzi, casa de celelalte case, odaia de celelalte odăi. Singurătatea se strînge în jurul lui ca o haină udă îmbrăcată direct pe piele, o simte rece pe tot trupul, frigul încearcă să pună stăpînire pe el. Vrea să facă ceva, orice, numai să scape de această stare. Zăreşte cufărul cu margini de metal, «cufărul vienez», cum i se spunea în casa. Deschide capacul. Fotografii mari, cartonate : soldaţi pregătiţi pentru front, ofiţeri călări întorşi din misiune, ofiţeri în uniformă de paradă. în fiecare îl caută pe tatăl Andrei. Pe unele scrie : «Oituz, 1918». Scotoceşte mai departe, găseşte un dolman din postav roşu, decolorat, mîncat de molii, tivit pe margini cu blană de Astrahan iar pe piept cu brandenburguri negre. 11

agaţă de oglindă. într-o cutie de carton sînt o mulţime de fireturi strălucitoare, eghileţi, nasturi de metal, o cartuşieră de argint, petliţe, epoleţi cu trese aurii, rozete pentru cizme, pinteni şi panaşuri : costumul de paradă al colonelului Andrei Arghir. Le scoate pe rînd. Leagă un firet auriu, cu ciucure gros, în jurul dolmanului, acolo unde ar fi avut talia, prinde epoleţii de umeri, potriveşte pet- liţele în dreptul reverelor, cartuşiera de argint îi traversează în diagonală pieptul, apoi vine rîndul pantalonilor şi al cizmelor în care înfige cîte o rozetă. Pintenii sună la cîlcîie. La urmă, aşază pe cadrul de lemn al oglinzii o căciulă cu panaş alb. Costumul de paradă e pregătit îşi vede chipul în oglindă. Se opreşte încremenit. Se uită la cel de acolo cu ochi străini. îi e necesară doar o clipă pentru a intra din nou în logică, în firesc. Aude în el un glas : «Nu mai trăieşti Actorule ! Ai fost născocirea mea ! Acum eşti mort şi odată cu tine am scăpat de toată frica de atunci...»

Rîde încet, apoi din ce în ce mai tare, cuprins de un hohot nestăvilit. Bucuria lui izgoneşte liniştea din odaie, din casă, precum un strigăt care ar despica tavanul în două şi ar ajunge pînă la temelie, ar sfîşia noaptea aşa cum ar rupe o bucată de postav negru şi veselia lui ar străbate pînă la marginea lumii. Cînd Drina a deschis speriată uşa şi a intrat în cameră, l-a văzut stînd în faţa oglinzii. Rîdea încet, stăpînit.

„De ce nu dormi, Iustine ? ! S-a întîmplat ceva ?“

F

LORICA INTRĂ ÎN FRIZERIE CU AERUL UNUI vechi cunoscut : jumătate mîndru, jumătate indiferent. Ascultă sunetele clopoţelului de la uşă, caută cu privirea borcanele cu alifii şi pomezi, dilată nările, miroase şi numai după aceea îl vede în fotoliul de lemn. Jak stă picior peste picior, cu

ziarul în mînă, coborît pînă la jumătatea pieptului. Se uită la Florică cu un aer pe jumătate îngăduitor, jumătate ironic.

Jak este frizer, coafor, manicniurist, ghiceşte în cafea, bobi şi cărţi, vinde horoscoape, împrumută bani cu dobîndă, are peţitori pentru femei trecute de cincizeci de ani, ştie unde poţi găsi o cameră de închiriat, cine a murit în cartier, îţi spune cui poţi vinde un lucru rar sau o bijuterie (în tinereţe a vîndut chiar o corabie), e samsar, misit, face schimburi de timbre, recondiţionează tablouri, vinde icoane pe sticlă şi lemn, a fost frizerul unui prinţ şi unii pretind că a fost logodit cu fata unui grof ungur, a fost proprietarul unui dric, a făcut contrabandă cu arme şi ţigări în timpul războiului, iar acum nimeni nu trece pe Calea Rahovei — Calea Lactee, cum spune el ■— fără să-i strige : „Bună ziua, Jak ! Cum merge treaba ?', iar dacă vreunul e grăbit îi bate în geam şi îi face un semn de prietenie.

Florică se uită la el, nu-l ascultă, ştie ce îi spune. Ştie că nu mai e îmbrăcat în treningul pe care l-a purtat toată vara şi care avea un petic roşu în faţă. „Ha-ha !'* rîde frizerul. Ştie că are bocanci buni şi căciulă boierească, ştie că nu va mai locui în prăvălia lui Aron pentru că e frig şi nu poate dormi lîngă Aron şi Monica, nevasta lui, chiar dacă nu-i nevastă dar stă la el şi noaptea îl trimit pe stradă şi el se aşază pe bordura trotuarului şi stă acolo pînă cînd îi bat în geam şi el intră în casă. „Ha-ha !“ rîde frizerul. Dar Florică mai ştie ceva despre care Jak habar n-are. Va pleca la Iustin. Acolo e cald şi Dana e bună şi îi dăruieşte haine şi ciorapi şi de aceea nu-l ascultă pe Jak. îl aude doar cum rîde. îl priveşte cu ochi imobili, cu o răbdare furioasă dar stăpînită. îi măsoară faţa buhăită, cu un început de guşă, apoi zice :

„Jakule ! Tu nu eşti nici bărbat, nici femeie...

eşti juma' om şi juma' femeie ! Cum dracu trăieşti aşa ? ! Cum dracu ? ! De mine are grijă cineva, dar de tine ? şi zîm- beşte, e rîndul lui să rîdă şi la urmă face doar atît : Ha-ha !"

Jak lasă ziarul din mină, se ridică greoi din fotoliu, se apropie cu paşi rari şi rămîne în loc — nu prea înalt, trunchiul plin, chiar gras, părul ondulat, trăsături feminine, îmbătrînit înainte de vreme, obrajii rotunji, parcă pudraţi. Feţele lor sînt la o palmă depărtare : una rece, albă, fanatică, cu buza de sus încremenită într-un rinjet, cealaltă calmă, surîzătoare. Jak îl priveşte pe Florică în ochi ca şi cum ar vrea să-l ameţească, parcă îşi hipnotizează prada înainte de a-şi înfige colţii. A uitat că Florică nu poate fi nici pradă şi nici victimă, pentru că a ieşit din rîndul celor care pot fi învinşi.

„Cum îndrăzneşti, mă, Florică ? ! rosteşte el printre dinţi. Cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa cu mine ? Sînt stimat de tot cartierul, de tot oraşul şi tu îţi îngădui să mă insulţi ? ! Te iert pentru că nu ştii ce vorbeşti !"

„Poţi să-mi zici cum vrei, numa' nărod să nu mă faci. Eu însă... eu, Jakule, am ce ţie îţi lipseşte. Ha-ha !"

Jak începe să tremure cuprins de o ură albă, de aceeaşi culoare fiindu-i şi faţa pe care apar două pete roşii.

„Atunci de ce vii la mine în fiecare zi ? 1 De ce, mă ? ! De ce-mi deschizi uşa ? 1 De ce nu-l asculţi pe Aron care ţi-a interzis să-mi treci pragul ? Răspunde, mă ? !" şi ridică spre el mina dar nu îndrăzneşte să-l apuce de guler.

„îmi place s-ascult..."

„Ce să asculţi ? !"

„Clopoţelul de la uşă şi să miros."

„Să miroşi ?! Ce să miroşi ? !“

Florică se uită la el cu aceeaşi expresie răbdătoare dar stăruitoare, chibzuită în nechizbuiala lui, cu un dispreţ impersonal, ca o pedeapsă. Ridică bărbia şi dilată nările pierzîndu-l din priviri.

„Miros florile... la tine miroase a flori ! Nu simţi, Jakule ? Trage pe nas. Cum dracu ? Iarna florile sînt îngheţate. La vară mă duc la cîmp, pînă atunci caut flori, nu găsesc şi vin la tine. Pînă-n vară nu scapi de mine ! Ce să fac ? Acum plec la Iustin... mai trec io p-aici zilele astea. Nu. Nu mă supăr că mă faci cum îţi vine la gură, numa' nărod să nu-mi spui. Tu însă... tu eşti juma om şi juma femeie, şi asta nu-i vina mea.“

îşi pune desaga pe umăr, se răsuceşte în loc, deschide uşa, ascultă cu atenţie cîntecul clopoţelului, zîmbeşte mulţumit, iese în stradă şi nu se mai uită înapoi. Jak se duce la geam, îl urmăreşte cu privirea şi se gîndeşte la o răzbunare. într-una din ferestrele tribunalului zăreşte un bărbat cărunt care se uită în părculeţul de peste drum, apoi îşi zice : «Judecătorul Antim îşi pregăteşte cafeaua... E ora nouă. Ar trebui să mă plîng lui. Pînă atunci să beau şi eu o cafea şi să uit de nărodu' ăsta.»

Florică merge pe stradă. Mărunt, robust cu spatele bine legat, picioare groase, braţele lungi, palmele mari, faţa de copil, surîs blînd, mereu iertător.

Zi de simbrie după o săptămînă de muncă. A cărat butoaie şi lăzi, a descărcat camioane şi vagoane. De la Aprozar primeşte cartofi şi mere,

de la franzelărie două pîini şi Cinci covrigi, «azi mă duc acolo», de la biserica Domniţa Bălaşa o sticlă cu vin şi colivă, «mă duc acolo», iar de la cofetărie o sticlă cu lapte şi bomboane. îi ascultă pe toţi cu atenţie, spune : „Da-da !“ şi mulţumeşte. E dreptul lui. La urmă înţelege că a- terminat şi se poate duce «acolo», pentru că tot timpul s-a gîndit numai «acolo».

Grăbeşte pasul şi intră într-un gang. Bocancii lui mari, cu ţinte, sună sacadat pe ciment. Pentru o secundă se vede mergînd în urma unei fanfare militare, alături de alţi băieţi din sat. Nu-şi aminteşte nimic despre ziua aceea din copilărie, azi e preocupat de altceva mult mai important. îşi scoate traista de pe umăr, o aşază lingă zid, îşi roteşte ochii în jur să nu-l vadă cineva şi se lasă în genunchi, parcă ar vrea să caute ceva în pămînt. Pipăie cu degetele rama de metal a unui luminator, înlătură zăpada, îşi dă căciula pe spate şi începe să rîdă încet. Chiţăie ca o jivină ce a găsit într-o vizuină o pradă de preţ. Se uită în jos, prin geamul spart al luminatorului, în strălucirea din subsol. încremeneşte şi rîsul îngheaţă în el. După un timp, amorţit, se aşază turceşte şi îşi trimite privirea printre labele picioarelor. Ține capul aplecat în faţă, pare că a adormit cu bărbia în piept sau se roagă Pămîntului. începe să se mişte într-o parte şi alta. încearcă să vadă mai bine ce se ascunde în subsol. Deodată, e cuprins de un frison, tremură şi o sudoare fierbinte îi acoperă iute tot trupul. Din dreptul pîntecu- lui ţîşneşte o căldură plăcută, «şalele ! mă rup în două de şale», ce-i inundă mai întîi picioarele, apoi se ridică spre piept. începe să gîfîie. Prin vine îi curge o sevă încinsă izvorîtă dintr-un lut ars. Pe faţă are un zîmbet rătăcit.

Cineva taie lemne pe el şi îi rupe oasele. «Mă frînge şi ard în focul iadului». Mintea i se împleticeşte, picioarele nu-l mai ascultă. încearcă să fugă. «Acum să ies, ar fi bine să ies d-aici.» Se vede mergînd pe stradă cu traista pe umăr, urcă treptele unei scări, «adică am plecat dacă am plecat», dar e în acelaşi loc. ghemuit la pămînt, ca o tulpină prăbuşită, prinsă în ţărînă de răşina ce s-a prelins din el cu care încearcă să-şi vindece rănile.

Jos, prin luminator, vede cîteva femei întinse pe paturi albe, cu cămăşi scurte sau fără nimic pe trup, fiecare pare o carte de joc cu două capete. Femei îmbrăcate în alb se rotesc în jurul lor, le smulg pielea de pe picioare şi ele ţipă înăbuşit sub ştergarele încinse. Totul pluteşte într-un abur vînăt luminat de lămpi puternice. Deodată, simte ceva sărat în gură. Se apleacă încet peste luminator şi imaginea femeilor dispare acoperită de propriul său trup. întinde o mînă, ia puţină zăpadă de pe jos, o trece peste buze şi ameţit, vlăguit, iese din gang. Se amestecă printre oamenii de pe stradă, din cînd în cînd întoarce capul, se uită în urma lui, încearcă să afle ce s-a petrecut acolo, sub pămînt, «iadul şi femeile care te ademenesc... nimic altceva decît ispită».

Urcă treptele scării cu paşi greoi. Urmăreşte vîrfurile bocancilor care parcă se mişcă sub el, în timp ce trupul i s-a oprit în loc, la prima treaptă. Apasă pe sonerie şi cînd uşa s-a deschis întreabă : „A venit ?“ Rovenţa nu-i răspunde şi zice : „închide cu cheia". îl urmează tăcut în bucătărie. Simte în nări aburii cartofilor scoşi de curînd din apă. Deşartă desaga pe masă cu un zîmbet mîndru, ca

şi cum ar zice : «Vezi cîte am adus !» apoi îl întreabă iar : ,,A venit ?“ şi Rovenţa se uită lung la el şi zice : „Da’ cu sticla aia şi bomboanele ce faci ? De ce nu le scoţi ?“ Florică îl apucă de braţ şi îşi îndreaptă ochii spre el cu o umilinţă răbdătoare dar de neînvins. Rovenţa înţelege că de data asta trebuie să-i răspundă şi de aceea zice : „Nu. Nu s-a întors de la Cîmpeni... da’ cu sticla şi...“ Florică nu-l mai ascultă. Iese din bucătărie, se duce în hol, trage draperia de atlaz roz, murdară pe margini şi se lungeşte în culcuşul lui.

Stă ghemuit în fotoliul cu braţe rupte ce-i ţine loc de pat şi se gîndeşte la Iustin. Pentru el a adus mîncarea, rodul muncii lui de o săptămînă. îşi strînge genunchii la gură, se apără de un pericol neştiut. Aşteaptă de pe acum ziua în care se va duce la cîmp, atunci se va culca în iarbă... Miroase a mărgăritar şi ghiocei. Cineva cîntă din frunză, peste pomi pluteşte o adiere uşoară. Priveşte cerul cu capul dat pe spate. Acum trece un pîrîu, apa se ridică pînă peste brîu, pînă la gît şi el ţipă fără glas, se teme că se va îneca.

„Ai visat urît... m-ai lovit cu picioarele", mormăie Rovenţa în colţul lui, sătul, după o masă copioasă.

Nu-i răspunde. îi vede doar labele picioarelor, ciorapii cîrpiţi la călcîie, pulpele groase şi spatele lat, puternic. Rovenţa îl înfurie fără motiv. Nu seamănă cu nici unul dintre oamenii pe care i-a întîlnit pînă acum. Nu e bun nu e rău, nu e drept nu e nedrept, nu e frumos nu e urît, nu e jumătate bărbat şi jumătate femeie. Nu e nimic din ceea ce ştie el. Vrînd să-şi înfrîngă neputinţa, zice cu glas încet, cu o furie stăpînită :

„Tu, Rovenţa, mă înveleşti noaptea cu pătura aia cîrpită şi tot tu omori peştii din acvariu !“

jDa. E adevărat, dar eu le dau viaţă", răspunde el somnoros.

„Cum adică ? !“

„Aşa cum ai auzit !“

„Nu-i adevărat ! Minţi, Rovenţa ! Mereu spui aşa... Nu mi-ai arătat niciodată !“

Respiră adînc, cu zgomot, parcă îşi frînge furia ce urcă în valuri prin el. Are expresia unui animal care nu fuge din faţa armei vînătorului, ci spre arma vînătorului pentru a-l înfrunta. îl loveşte cu picioarele în spate, îl izbeşte cu călcîiele, întîi mai încet, apoi din ce în ce mai tare. Rovenţa stă lungit în pat şi rîde amuzat, crede că se joacă cu el. Trupul lui voinic primeşte cu uşurinţă loviturile împleticite. Uneori geme în glumă şi zice :

„Haide-haide ! Potoleşte-te, copile ! Ia-ţi picioarele de pe mine şi stai locului. Hă ! hă ! Uită-te la el ce înverşunat e ! şi rîsul lui gros, înfundat, ironic, îl înfurie şi mai mult. Are forţă, nu glumă ! Da-da ! Are putere ! Florică ! Floricăăăăă ! Dacă eşti cuminte, mîine seară... Nu, mai bine în Seara de Ajun, dau viaţă unui peşte mort !“

Se opreşte. Se ridică într-un cot. îl priveşte cu ofchii lui mari de copil.

„Faci tu asta ? ! Ii dai viaţă ? Spune, Rovenţa ? Spune ! Nu mă păcăleşti ? Nu mă minţi ?“

„Nu. îţi promit. Zău, Florică ! Pregătim pomul de Crăciun, cîntăm colinde, jucăm teatru şi la urmă...“

„Spune ! Teatru şi peşti ! Hhhîîî ! Rovenţa ! Stai ! O chemăm şi pe Dana. Facem aşa ? Spune ! ?“

„Sigur că da ! Se-nţelege !“

„Nu cred ! Nu te cred, Rovenţa ! Tu spui aşa

numai să te las să dormi !“

„Floricã ! îţi jur pe orice vrei tu !“

„Asta-i ! Tu n-ai pe ce să juri, n-ai nimic sfînt !“

„Uite ! Să mor înecat peste două zile, sau să mor... cu un os de peşte în gît !“

„Rîzi ! Mă iei iarăşi peste picior. Vezi cum eşti, Rovenţa !“

„Nu rîd, vorbesc foarte serios."

„Nu cred... degeaba. Orice ai zice nu te cred. M-ai minţit de prea multe ori !“

„Floricã ! Uită-te în ochii mei ! Simţi că te înşel cu ceva ?“

„Bine, bine, Rovenţa ! Dar să nu mă amăgeşti. Să nu-ţi baţi joc de mine. Te rog, te rog foarte mult..."

„Acum du-te la Dana ! Ştiu că pentru ea ai oprit sticla cu lapte şi bomboanele. Lasă-mă să dorm."

„Atunci de ce m-ai întrebat ce fac cu ele ?! De ce ? !“

„Aşa... am zis şi eu...“

„Vezi cum eşti, Rovenţa ! Vezi ce răutăcios eşti ? !“

Nu-i răspunde. Adormise. Floricã mai rămîne un timp în culcuşul său, la picioarele lui Rovenţa, apoi se ridică cu mişcări precaute să nu-l trezească şi înainte de a trage draperia la loc se uită încă o dată la el. E îmbrăcat cu un halat înflorat, caraghios, pieptul îi saltă ritmic, răsuflă greoi, cu gura mult deschisă, parcă - ar rîde şi în somn, înţelege că nici cînd doarme nu l-ar putea învinge, nu pentru că e mai puternic decît el sau are braţe mai vîn- joase, dar e altfel şi tocmai asta nu-şi explică. De ce Rovenţa e altfel decît toţi oamenii pe care i-a întîlnit pînă acum ? «Adică altfel decît altfel». Lasă draperia şi pleacă ridicînd neputincios

din umeri. Se duce la bucătărie, pipăie prin stofa groasă a traistei sticla cu lapte şi punga cu bomboane, ia cîteva mere, le vîră în buzunare, îşi îmbracă haina şi deschide încet uşa. Respiraţia şuierătoare a lui Rovenţa îl urmăreşte un timp ca o ameninţare dar şi ca o promisiune plăcută. Ştie că nu poate fugi de lîngă el, aşa cum nu te poţi despărţi de ceva ce-ţi aparţine, te subjugă şi în acelaşi timp te încîntă, apoi îşi zice : «De ce-i ascult minciunile ? De ce ţin la el ? Nici Iustin nu-l alungă din casă ! De ce ?»

M

Drina se aşază la masă şi nu pomeneşte nimic despre cele întîmplate noaptea trecută, apoi începe să-i povestească din nou despre proprietarul care vrea s-o evacueze din casă. în timp ce vorbeşte, încearcă să-şi amintească unde a ascuns dosarul, îi vede coperta groasă şi decolorată şi se întreabă dacă l-a pus în dulap,

printre rufe, sau în noptieră, apoi zice : „O să mă azvîrle pe drumuri cu toate că locuiesc aici de treizeci de ani, de pe vremea cînd trăia mama şi Nacu, frate-miu !“ Imaginea dosarului îi apare din nou în priviri dar nu ştie ce a făcut cu el după ce l-a citit. „Am avut şi noi o casă şi iată-ne acum fără nimic. Era bine dacă rămîneaţi unul cu mine, chiar dacă nu vă sînt mamă ! Andrei aşa voia. El, săracul, mai credea atunci că-i vor da înapoi casa din Tăbăcari. A murit cu oful ăsta !“ şi în clipa aceea se ridică de pe scaun şi se îndreaptă spre biblioteca din hol şi scoate dosarul dintre cărţi. Se întoarce şi îl aşază pe masă. Iustin bea ceai şi mănîncă pîine prăjită unsă cu unt. Bătrîna nu îndrăzneşte să-i atragă atenţia, îl întreabă de Grigore, copilul lui Alex, şi zice :

„Să-i spui să-l aducă la mine, nu l-am văzut de-un car de vreme. Dacă vrea poate să-l lase aici, am eu grijă de el. Ii sînt doar bunică ! N-aş mai fi atît de singură...“

După ce termină micul dejun, Iustin se ridică de la masă şi îşi îmbracă paltonul. Drina îl conduce pînă la uşă.

„Să nu vii tîrziu, să mîncăm devreme, ca de obicei..Z[4] Bătrîna rămîne pe ultima treaptă, îşi strînge flanelul negru la gît, închide puţin pleoapele orbită de soarele de afară şi îl urmăreşte cu privirea cum se îndreaptă spre cireşul din spatele casei. Stă nemişcată pe scara de piatră.

O zi de iarnă cu soare blînd ce străluceşte în zăpada rămasă printre firele uscate de iarbă, cu case ce par pustii dacă n-ai vedea într-o fereastră chipul palid al unui bătrîn care stă acolo parcă de un veac, sau n-ai auzi scîrţîind vreo poartă deschisă de o mînă slabă şi albă scoasă de sub o

broboadă cernită.

Trece pe lingă zidurile coşcovite ale casei, pe lîngă geamurile galeriei care duce spre bucătărie şi ajunge lîngă cireşul desfrunzit. Vara, la umbra lui, tatăl Andrei juca table cu prietenii. Se reazemă de tulpină, îşi scoate mîi- nile din buzunare şi se lasă încălzit de razele calde ale soarelui. Se uită în sus, printre crengile negre. Are ochii orbiţi de lumină — doi bani de aur pe fiecare pleoapă —, cerul a coborît pînă la coroana copacului. O pasăre uriaşă, albă, cu gît lung — pe care o mai văzuse şi în casă — stă pe ramura cea mai înaltă şi se uită la el şi el se uită la ea şi amîndoi se bucură de liniştea şi pacea pe care o trăiesc. Rămîne nemişcat. Pasărea scoate un ţipăt straniu parcă speriată de ceva, bate din aripi, se roteşte de două ori deasupra pomului, apoi se topeşte ca un punct în soare. Jos, la picioarele lui, răsună un zgomot surd, ai fi zis că s-a rostogolit o bilă sau un zar. Poate e zarul pe care îl arunca tatăl Andrei cînd îşi juca jocul şi prin care îi anunţă acum sosirea. Nu întoarce privirea. îl simte însă lîngă el, foarte aproape de umăr, parcă ar vrea să-i spună ceva să-şi şoptească o taină, cum să se apere de o nenorocire. începe să-i vorbească, îi simte respiraţia caldă pe gît dar în clipa următoare dispare, şi zgomotul de zar rostogolit pe pămînt e înlocuit cu un sunet înfundat. Cineva pleacă de lîngă el cu mers încet. în ochi îi apar firele de iarbă cu urme de paşi, mici alveole zimţate, pline cu zăpadă topită în care se oglindeşte cerul.

Traversează grădina. Ajunge la poartă şi se uită de-a lungul străzii. Cîţiva trecători, un biciclist şi ghereta vîn- zătorului de alune şi floricele de porumb. Pleacă fără să ştie încotro se îndreaptă.

Are o expresie concentrată, uneori faţa i se luminează, pare mai relaxat, dar din nou îi apare cuta dintre sprîncene. Trece prin dreptul unei case, nu se întreabă dacă prietenul lui, Ghiculescu, mai locuieşte acolo. Citeşte absent un afiş lipit pe un gard, nu înţelege despre ce e vorba. Vede o sticlă spartă în rigola trotuarului şi se opreşte în faţa stadionului. O alee. O scară şi tribunele pustii. De la patinoar se aud ţipetele copiilor. Se aşază pe o bancă şi se uită la gazonul acoperit cu pete albe de zăpadă.

Drina îl aşteaptă cu masa pregătită. Pendula bate ora douăsprezece. Bătrîna taie o felie de pîine, toarnă apă în pahar şi îl îndeamnă să termine tot ce i-a pus în farfurie. Aşa făcea şi cînd trăia Andrei Arghir, nu mînca odată cu el. La urmă, se îndreaptă spre noptieră, ia dosarul cu copertă decolorată, îl pune pe masă şi se aşază pe scaun, în faţa lui Iustin. Respiră adînc. îşi aranjează o şuviţă de păr. îşi îndreaptă spatele şi îi caută ochii.

„Ştii ce-i în dosar ?“

„Da. L-am văzut de cînd l-ai adus din bibliotecă", şi Iustin îşi ridică privirea spre ea, ca şi cum în tot acest timp s-ar fi pregătit să reziste nu la ceea ce îi va spune Drina, ci la ceea ce va citi acolo.

„Voiam să ţi-l dau, să-l ai la tine. Poate ceri la tribunal să-i şteargă pedeapsa. Acum eşti şi tu judecător ![tl]

„Reabilitare post-mortem ? !“

„Nu ştiu cum îi zice, tu cunoşti mai bine. De ce să fie considerat vinovat ? De ce ? Chiar şi pentru tine, Iustine ! Poate vei ajunge printre cei mari.

Dacă se află că eşti fiul unui... vreau să spun unul care a fost închis."

Iustin tace. Are gura uscată, ia paharul cu un gest obosit şi bea puţină apă. Stă nemişcat, se uită la dosar, nu îndrăzneşte să-l atingă. Ochii Drinei îi poruncesc, ca şi cum ar trebui să-l citească filă cu filă, să-şi amintească ce s-a petrecut în urmă cu cincisprezece ani. Se apleacă spre masă, îşi sprijină coatele şi îşi trage capul între umeri, parcă ar fi nevoit să spargă cu capul un zid. Deschide coperta şi începe să citească cu voce tare :

„Dosarul numărul 399 din 22 mai 195'. Inculpat, Andrei Arghir, 65 ani, fiul lui Ion şi Tudora. Condamnat la opt ani închisoare corecţională în baza articolului 209 punctul 2, litera a din Codul penal..."

Aude un glas cunoscut care nu vine din el, ci de lingă el. Cineva citeşte peste umărul lui şi îl ajută în această strădanie.

„Concluzii de învinuire, martorii acuzării : Ionescu Ion, lonescu Traian, Ştefănescu Petre, Zahariade... nici un martor al apărării, file de interogatoriu... «revenire asupra declaraţiei făcute în ziua de 5 septembrie cînd am recunoscut-, motive de recurs, avocat Nichifor Vasile, cerere de graţiere, memorii, memorii..."

Mîna i se opreşte. Glasul i se frînge. î$i recunoaşte scrisul. Sînt notele luate în timpul procesului. «Eram avocat, îl judeca Şerban Gheorghe, colegul meu de facultate... L-a condamnat, aşa era pe vremea aceea. înţeleg. Dar de ce nu l-a lăsat să vorbească atunci cînd i-a dat

cuvîntul, ultimul cuvînt al inculpatului ? ! Asta nu înţeleg !»

Respiră adînc şi ridică ochii spre Drina.

„Cîţi martori mai trăiesc ?“

„Doar Zahariade a murit. Vrei să te duci la ei ?“

întoarce capul şi se uită la pendula de pe perete. E ora două. Parcă a fost plecat de acolo, din el, şi s-a întors doar să vadă cît este ceasul şi să pornească din nou la drum, înapoi, în trecut, ca şi cum paralel cu viaţa lui ar fi trăit o altă viaţă printre cei care au fost. Şi-a amintit că trebuie să-i răspundă Drinei. împinge puţin dosarul, ascultă foşnetul cartonului care alunecă pe faţa de masă şi doar atunci izbuteşte să rostească.

„Am vrut cîndva să-i întreb... nu de ce au fost martori mincinoşi, ştiu că au fost nevoiţi. Am vrut să-i întreb de ce n-au dat nici un semn de viaţă după ce tata a ieşit de acolo...“

„Şi acum ?“

„...nu mai are nici un rost. Sînt alte vremuri..."

Tac amîndoi. Bătrîna îşi sprijină mîinile de masă, degetele ei slabe, cu vine proeminente şi pete maronii, se mişcă încet, mîngîie ceva neştiut, un obiect fără contur sau cu marginile de aer pe care vrea să-l cunoască, să-l înţeleagă.

„Andrei a ispăşit numai o parte din pedeapsă, zice Drina rupînd liniştea din odaie. Adică numai patru ani, amnistia a venit mai tîrziu, prin ’64... Nu vorbesc despre ce-o fi pătimit pe-acolo, nu-i plăcea să vorbească de asta, dar tu, Iustine, ştii de ce l-au eliberat, de ce l-au trimis acasă ?“

îşi îndreaptă ochii spre ea. E palidă, buzele îi tremură uşor. Privirea lor se întîlneşte de parcă ar avea nevoie unul de altul.

„Era bătrîn. îşi pierduse minţile ! continuă Drina cu glas ferm. Nu mai aveau ce face cu un om care nu mai era om. Noi, adică tu, Alex, Dumitru, n-am vrut să recunoaştem, mai ales că în ultimul timp s-a simţit mai bine şi cînd a murit a ştiut că moare pe perna lui... N-am vorbit niciodată despre asta, uite că a venit şi ziua...“

Iustin aleargă deja, deschide poarta şi fuge pe stradă, vrea să scape, nu de casa în care a copilărit şi nici de povestea bătrînei, ci de gîndul şi neputinţa gîndului de a recunoaşte un fapt de nerecunoscut.

„Totul a început, spune Drina, adică «nebunia» lui a început nu în ziua în care a fost luat, ci în ziua în care s-a dus pentru prima dată în parcul din centru, de lîngă Franceză... Ştia că în spatele lui e Sfatul, ştia că printre prietenii lui e şi cel care îl va denunţa, sau cel puţin presupunea... ştia că ceasul din turn nu mai mergea pentru el, îi număra zilele şi orele. Îmbătrînea ! Şi el s-a aşezat pe o bancă, a scos ziarul, l-a citit cu glas tare în fiecare zi, pînă cînd l-au luat. Acum, Iustine, e rîndul tău ! Ai ajuns cineva ! Eşti judecător. Nu vrei să te duci la martori. Bine. Fie şi aşa ! Dar cel puţin şterge-i pedeapsa ! Să mor şi eu împăcată cu gîndul ăsta ! Lui Andrei nu i-a fost teamă atunci... ţi-e frică de ceva acum ?“

Mîinile bătrînei, aşezate pe faţa de masă albă, nu se mai mişcă, ţine sub palme obiectul acela fără contur, cu margini de aer, l-a găsit, l-a rostit, s-a eliberat. Se uită la Iustin. Ochii lui mari, goi, privesc undeva, dincolo de fereastră.

„Nu mi-e teamă, Drina, spune el după o lungă pauză, sau mai bine zis nu *mai* mi-e teamă, dar dacă aş acţiona într-un fel sau altul ar însemna că

trebuie să-i demonstrez cuiva... îmi este suficient să ştiu că am scăpat de spaima din mine, poate asta-i încrederea şi puterea mea. In suflet, Drina, nu în afară, pentru ceilalţi... Noi ştim adevărul, ştim ce s-a petrecut atunci. Nimeni nu mai neagă. Nu pot trăi mereu în trecut. Mă înţelegi, Drina ? Mă înţelegi ?“

Nu-şi vorbesc. Se aude doar pendula şi focul din sobă, apoi bătrîna spune :

„Cînd erai student, de cîte ori veneai acasă, aveai cîte un necaz. Eu ştiam dar nu te întrebam nimic. Odată ne-ai spus că ţi s-a furat paltonul de la cămin, altădată erai bolnav... Acum ce te-a adus acasă ? Ai vreo supărare ? Ţi s-a întîmplat ceva ? Spune-mi sincer, Iustin ! Te ajut. Atît cît pot eu !“

„Nu, Drina, nici vorbă ! şi Iustin încearcă să zim- bească. De la gară am mers pe jos pînă la Casa cu lei, apoi... am venit să te văd pe tine, casa, tata... Poate e prima dată în viaţa mea cînd am motive să fiu mulţumit. Am ajuns la liman, Drina ! Sînt în sfîrşit ceea ce mi-am dorit !“

In ochii iscoditori ai bătrînei încrederea se împleteşte cu îndoiala, dorinţa de a afla o taină se amestecă cu teama de a nu-l stingheri cu întrebări fără rost. Se ridică de la masă şi începe să strîngă farfuriile. Lasă dosarul la mijloc, o aducere-aminte pentru amîndoi. Cînd aude că vrea să plece la Bucureşti încearcă să-l înduplece să mai rămînă o zi, sau cel puţin o noapte.

„Dacă nu vrei să te mai culci în camera de la stradă, dormi aici, în patul lui Dumitru ! Te rog ! Nu pleca, Iustine ! Nu pleca atît de repede."

Zîmbeşte. Se uită la ceas şi îşi zice : «Pînă la ultimul tren mai am şase ore», apoi se lungeşte în pat. închide ochii, ascultă focul din sobă. Paşii

bătrînei se aud prin cameră precum nişte şoapte. îl înveleşte cu o pătură şi i-o potriveşte cu gesturi grijulii în dreptul picioarelor. După ce a pus totul în ordine se aşază în patul alăturat. Ia de pe noptieră o carte de rugăciuni şi începe să citească cu glas murmurat. în clipa aceea, Iustin simte că poate pleca în somn, nimic nu-l mai opreşte să alunece în odihnă.

O pasăre mare, albă, cu gîtul lung, pluteşte în cercuri largi deasupra lor.

P

A UNE DESAGA PE MASA, LÎNGĂ FARFURIA DIN care ies aburi şi începe să mănînce înainte de a se aşeza pe scaun, de cum a deschis uşa bucătăriei şi a simţit în nări mirosul de supă fierbinte. Dana îi toarnă bere în pahar, el bea însetat, cînd trece la al doilea fel de mîncare aude că-l întreabă ceva şi

el ră'spunde automat : „Nu. N-a venit", şi continuă să mestece cu poftă pînă. cînd se satură. La urmă, pe faţa lui de copil cu ochi mari şi umezi, apare un zîmbet de mulţumire.

în dormitor e dezordine : haine pe pat, pălării pe scaune, geamantane cu capacul deschis, baloturi, teancuri de cărţi şi în mijloc un ficus uriaş, ca un pom cu frunze bogate şi boboci roşii, ascuţiţi. Florică vede o pernă ce seamănă cu floarea-soarelui, o trage lîngă perete, se aşază acolo şi se uită în tăcere într-o parte şi alta. Cînd Dana îi cere amănunte, el răspunde : „Acasă-i doar Rovenţa. Nu ştiu ce să zic...“ Simte că s-a întristat. Vrea s-o înveselească. Găseşte două castane prin buzunarele lui largi, le aruncă în sus de cîteva ori, cu dexteritate, le face să dispară, apoi să reapară. Dana zîmbeşte. Stă în fotoliu şi fumează. Are ochii îndreptaţi spre el dar parcă nu-l vede. Florică scoate un briceag, îşi răsuceşte mînecile cămăşii, ridică braţele, mişcă palmele, le arată pe o parte şi alta, apoi îşi «trece» lama de oţel pe la baza policarului.

Dana surîde. Fumul de ţigară îi învăluie ochii imobili. Din vecini răsună o trompetă, încetează brusc, poţi crede că te-a înşelat sau cineva a» încercat să cînte dar s-a răzgîndit.

„La ţară... la cîmp ai fost ?"

„Da, Florică, am fost.“

„Io am plecat din sat prin patru’ş’cinci, pe timpu’ sece- tii ăleia mari şi am venit aici", spune Florică de parcă aceasta ar fi toată viaţa lui.

„Şi ?“ îl îndeamnă Dana.

„Am plecat d’acas’ pen’ ca să găsesc de

mîncare şi să mă fac liber. La vară mă duc la Tîncăbeşti, am io acolo un consătean şi stau la el pînă-n toamnă, pînă ce dă bruma şi p'ormă mă-ntorc..."

„îţi place mult cîmpul ?"

„Hm ! Cel mai mult şi mai mult îmi plac florile... nimic nu-i mai frumos decît o floare, de-o pildă o margaretă sau o lăcrămioară ! Şi tre's'te bucuri de ele !"

„Iustin mi-a spus că porţi uneori o floare la ureche... că eşti un tip floral."

„Ce-i aia ? !"

„Aşa... cam ce ai spus tu."

Dana tace un timp, fumează mai departe.

„Da ia spune-mi tu... de-o vorbă, mai eşti supărată ?"

„Nu."

„Atunci ce ai ?"

„Nimic. Adică... nu-mi vine să cred că plec de aici, că de azi voi locui la Iustin. Am început de dimineaţă să-mi fac bagajele, m-am oprit de cîteva ori şi am fumat o ţigară...", şi tristeţea ei pare învinsă de o bucurie tainică, din vechea ei mîhnire au mai rămas urme neşterse care îi dau o expresie ciudată, ai putea crede că trăieşte o izbîndă învinsă sau un triumf care a venit prea tîrziu.

„Şi n-o să. mai fii bolnavă, Dana ?"

„Nu. Am să încerc."

„Şi n-o să te mai duci la spital ?"

„Nu. îţi promit, Florică ! Acum hai să împachetăm lucrurile. într-o oră trebuie să terminăm. Mai întîi... mai întîi să scot tot ce am prin dulapuri, să văd ce iau de acolo."

Dana se ridică din fotoliu. Nu e prea înaltă,

poartă pantaloni, părul tuns scurt, băieţeşte, faţa trasă, maxilarele puternice, nasul subţire cu nările arcuite, ochii rotunzi, două bile negre, expresie inteligentă. Ocoleşte ficusul, stinge ţigara din mers într-o scrumieră şi se îndreaptă spre un dulap în perete, un fel de debara. Florică o urmează. Dana deschide uşile dulapului. Florică se opreşte uimit.

„Recuzita ! Costumele de teatru pe care le am în lucru !“, îi explică ea simţindu-i nedumerirea, apoi începe să scoată de acolo rochii, bluze din dantelă, pălării cu pene, bucăţi de stofă, pînză colorată, catifele, schiţe de costume şi afişe de spectacole.

„Ăştia ! Ăştia doi cine-s ?" întreabă el.

„Două manechine, Florică ! Pentru probele costumelor..."

„Nuuu, Dana ! Nu sînt manechine ! Sînt doi oameni. Nu vezi că seamănă cu noi ? Să zicem că sîntem patru, adică ei doi şi cu noi doi fac patru. Nu-i aşa ? Iote ! E o doamnă şi un domn.“

„Bine. Cum vrei... De aici iau doar, rochia pentru *Hedda Gabler* pe care o am în lucru."

„Vro doamnă pe care o cunoşti tu ?“

„Da, cam aşa ceva..." şi Dana pune rochia în geamantan.

Florică stă pe gînduri, duce mîna la ceafă, apoi începe să cotrobăiască prin maldărul de lucruri. Din cînd în cînd spune : „Ca la Talcioc, nu alta ! Aidoma Talcioc !“

„Hai ! Gata cu distracţia ! Ajută-mă să leg baloturile şi să închid geamantanele. Cred că Iustin a venit acasă şi ne aşteaptă."

Florică se apucă de treabă. Dana se duce la bucătărie. După ce răsuceşte cheia în uşă, iese din

casă. 11 vede pe Florică aproape de colţul străzii, poartă pe umeri trei geamantane legate cu o curea, aşa cum fac hamalii. în mîna dreaptă ţine ficusul, în stînga cele două manechine. Merge legănat, cu picioarele lui scurte şi groase, obişnuit să care greutăţi.' La etaj, trompeta le trimite ultimele acorduri, ca un rămas bun. Dana ridică privirea. Fulgi mici de zăpadă i se aştern pe faţă. încearcă să-l ajungă din urmă pe Florică, aleargă după el. Lumina becurilor cu neon luceşte pe feţele rigide ale manechinelor. Crengile ficusului lovesc ferestrele caselor. Un trecător întoarce capul şi se uită mirat spre ei. Dana începe să rîdă. Fulgii de zăpadă i se topesc în gene. Nu ştie dacă sînt lacrimi. Are impresia că Florică ţine în braţe un pom de Crăciun în care strălucesc zeci de artificii, iar două păpuşi uriaşe dansează în jurul lui.

BIROU E LINIŞTE, JUDECĂTORUL ANTIM TRAGE din pipă şi citeşte un dosar. întinde mîna spre calorifer, vrea să afle dacă e cald. Apa ţiuie prin ţevi, străbate încăperile tribunalului, — clădirea-cetate cu pereţi groşi din piatră — urcă prin sălile de judecată cu tavanul ornat cu druguri de ştuc policrom, trece prin Sala-paşilor- pierduţi, ocoleşte scările de marmoră, balcoanele spaţioase

dezgheaţă frontoanele baroce, se înfăşoară de-a lungul

coloanelor cu capiteluri, mîngîie statuile cu forme pline — bărbaţi şi femei cu o torţă sau o sabie în mină, într-un gest teatral, hilar — şi apa fierbinte se întoarce prin conducte în biroul cu ferestre înalte şi drucăre de alamă ce par de aur, circulă prin tuburile de metal ale caloriferului şi încălzeşte mîna dreaptă a judecătorului Antim.

*Da. Au dat drumul la foc», îşi zice el, apoi cu glas tare : „Credeam că stai mai multe zile acasă... aveai o săptămînă din concediul de anul trecut ?“

„M-am întors.îi răspunde Iustin, fără să ridice ochii din dosarul pe care îl citeşte cu atenţie.

„Te-a căutat frizerul Jak. Vrea să cheme în judecată pentru insultă pe unul Florică şi nu mai ştiu cum. A aflat că stă la tine.“

„Bine, bine“, îi răspunde preocupat Iustin.

„Ieri a venit un bătrîn care m-a confundat cu tine, continuă Antim. M-a rugat să-l judec într-un partaj cu frate-su. Ţi s-a dus faima că împaci lumea, Arghire ! Ha ! ha ! Era să uit! Procurorul Mitroi a zis să treci pe la el, vrea să-ţi spună ceva în legătură cu dosarul Vişinescu.“ Şi Antim — părul zburlit, obrajii ridaţi, sprîncenele stufoase, mari, zîmbetul ironic — îşi scutură pipa, ciocăneşte în scrumieră şi se apleacă spre birou vrînd să-şi continue lectura dosarului.

Uşa se deschide cu putere. In birou intră un bărbat bine îmbrăcat.

„Ei ? Totul în ordine, Manolache ?“ îl întreabă Antim.

„Da. Mi-a aprobat. Am hîrtia în. mînă.“

„Bravo ! Mă bucur ! Să treci pe la Stoian să-i spui şi lui 1“

Clipe de linişte.

„Un fost coleg de liceu, explică Antim, care se

ridică de la birou şi se apropie de fereastră. L-am rugat pe directorul de la Faianţă să-i dea transferul. E un inginer bun, vrea omul să plece în construcţii... au contracte cu o ţară africană, un ban în plus nu strică. Stă acolo cîţiva anişori şi se întoarce aranjat pentru toată viaţa — totul spus cu o voce tărăgănată, indiferentă, privind pe geam. După ce termin ratele la casă îmi fac un costum, şi plec într-un voiaj ! Paris ? Londra ? Roma ? Nimic ! Nu vreau să aud ! Mai întîi «drumul tutunului» ! Am o cutie de metal pe care e desenată o hartă. Noaptea, înainte de a adormi stau lungit în pat şi o văd în faţa ochilor : Cavalla, Xanthi, Marmara, Izmir, Latakia, Samsun, ţărmurile Mediteranei, pămîntul haşurat al Greciei şi Turciei şi jos o stea polară. Numai după ce fac traseul ăsta mă duc să văd Louvre-ul. N-am călătorit pînă acum ! în fiecare dimineaţă îmi fac plimbarea prin parcul de peste drum. De aici ! Cu privirea ! Hm ! Jalnic, pentru un om la vîrsta mea ! Sînt jalnic, Iustine ! Uite-l în vitrina frizeriei pe Jak. îl ştiam şi nu ştiam de unde-l ştiu ! E pe celălalt ţărm al mării, la Izmir... Vrei o cafea ?“

„Nu, mulţumesc, Ante, cum îţi zice Filomela."

„Da. Are dreptate. Ante în latineşte înseamnă înainte, anterior. îmi Sînt anterior mie, sînt propriul meu paradox ! Ha ! ha ! Am trăit cu adevărat într-o lume ce a existat înaintea mea. Atunci am fost marinar şi am călătorit pe apele Mediteranei, sau poate am fost un simplu pelegrin.“

„Acum nici nu eşti în viaţă !“

„Nu. Trăiesc... mă odihnesc puţin după atîtea drumuri. Te-am minţit, Iustine ! Te-am minţit ! Harta, de care ţi-am vorbit e o hartă adevărată ! In

fiecare noapte mă aşteaptă o corabie, mă urc pe punte şi vîntul îi umflă pînzele.. Cavalla, Xanthi, Marmara... Nimeni nu poate opri pe cel care vrea să plece..."

„Azi eşti bine dispus, Ante ! Ne-am luat cu vorba. Să nu uit... Mă duc pînă la Mitroi."

Un culoar străjuit în dreapta de un şir de ferestre şi în stingă de coloane înalte ce lasă pe pardoseala de marmoră umbre lungi şi colţuri întunecoase unde sînt aşezate bănci pe care se odihnesc cei care aşteaptă rîndul la judecată. Sala-paşilor-pierduţi ; grupuri de oameni : unii ascultă un avocat ce vorbeşte aferat, alţii stau tăcuţi, trişti ; un tînăr stagiar îşi întretaie drumul cu o ţărancă ce poartă în mînă un coş din care iese coada unui curcan ; paşi apăsaţi, orgolioşi, paşi tîrşîiţi, umili ; fum de ţigară, colonie ieftină şi miros de sudoare ; o bătrînă iese dintr-o sală de judecată şi plînge ; un avocat spune cu voce răstită : „Nu trebuia să-ţi retragi declaraţia !" ; şoapte, umeri strînşi şi urechi aplecate spre o gură cu dinţi cariaţi : „Cred că-i vor da cîţiva ani. La recurs am însă pe cineva. Aranjăm şi scapă !" ; un buchet de crizanteme ţinut mai sus de o mînă nevăzută, florile parcă plutesc prin aer ; cîţiva deţinuţi în haine vărgate ; un copil muşcă dintr-un corn ; un pachet de Kent desfăcut cu grijă de nişte degete lungi ; cinci sute de lei vîrîţi într-un buzunar şi un zîmbet de satisfacţie ; o mireasă doarme pe o bancă cu ochii deschişi ; un bătrîn îşi trage piciorul paralizat şi cîntă o melodie veselă ; o cruce de lemn rezemată într-un colţ şi deasupra tuturor glasul fonfăit al aprodului : „Ioana Apetrei ! Ţîrcădău Vasile !"

Judecătorul Arghir străbate culoarul şi îşi face

loc printre cei adunaţi în Sala-paşilor-pierduţi. Un bărbat îl salută ceremonios scoţîndu-şi mult pălăria. Un tînăr, cu ochi apatici şi cu o ţigară în colţul gurii, îl priveşte indiferent. Urcă treptele unei scări. Intră în cabinetul procurorului Mitroi. Discută cu el timp de o jumătate de oră, analizează ultimele rezultate ale anchetei din dosarul Vişinescu, apoi parcurge acelaşi drum şi se întoarce în birou. Antim stă de vorbă cu avocatul Ionaş Nadler, un
bărbat înalt, cu picioare lungi, slab, complet chel, cu spatele adus, poreclit în tribunal Vulturul.

„Aaaa ! Iată-l pe tovarăşu' judecător Arghir ! Vorbeşti de lup şi... îi povesteam colegului Antim... Azi am vrut să depun lista martorilor în procesul Vişinescu. Ia dosarul de unde nu-i ! Ha ! ha ! Supliment de cercetări ?“

„Da. Credeam că ai aflat“, îi răspunde Iustin.

„Nu. Adevărată lovitură ! Bomba zilei ! Mie îmi convine, şi ultimul cuvînt este urmat de un gest larg al braţului. Mie îmi convine, repetă el, dar nu-mi place să rîcîi focul. Iese fum !... Fără glumă ! Ştiţi că poate fi amestecat cineva din vechea conducere a întreprinderii ?“

„Da. Mi s-a mai spus."

„Nu mă bag, nu mă amestec ! şi din nou mîna la piept şi trupul aplecat. îl apăr pe Vişinescu, un simplu şef de echipă. Mă gîndesc însă... mă gîndesc la directorul Mano- liu, actualul... Doamne ! Mi se face pielea de găină ! Ha ! ha ! *Dat veniarn corvis, vexat censura columbas.* De data asta judecata nu va ocoli nici corbii şi nici porumbeii. în fond, stimate domnule judecător, Vişinescu nu e vinovat de moartea lui Enache !

Nici în actul de acuzare nu s-a reţinut acest fapt ! Pentru neglijenţă îi puteţi da... să zic aşa, trei luni, maximum un an ! Dar ce vor păţi ceilalţi ? ! Asta-i întrebarea ?“

Se deschide uşa din dreapta, cei doi întorc privirile într-acolo. Nadler îşi continuă netulburat cursele prin încăpere, trage după el servieta burduşită cu acte şi dosare.

„Cînd termini, tovarăşe Arghir, să vii te rog la mine", spune Scărlătescu şi închide grăbit uşa înainte ca Nadler să reuşească să-l salute.

„Lupta abia începe ! spune mai departe avocatul. Sînt curios cum va ieşi pînă la urmă. Care pe care ! Ha ! ha ! rîde el piţigăiat. Acum, stimaţi colegi, vă urez petrecere bună cu ocazia sărbătorilor de... sărbătorilor de iarnă, am vrut să spun. La mulţi ani şi tot ce doriţi ! Vă salut cu mult respect!“ şi Ionaş Nadler se apleacă, rîde cu toată faţa lui mare, le întinde ceremonios mîna, face o piruetă, smulge de pe un scaun servieta ce pluteşte prin aer şi dispare odată cu ea.

„Figură mare, Vulturul ! zice Antim zîmbind. întotdeauna îţi plasează un citat din Juvenal şi îţi strecoară în glumă : «Să zic aşa, trei luni, maximum un an !>► şi Antim încearcă să-l imite mişcîndu-şi braţele. E însă un bun civilist, n-am ce zice...“

„Fiecare cu stilul lui... Mă duc să văd ce vrea şeful."

Iustin Arghir intră în biroul alăturat. Scărlătescu stă în fotoliu cu capul sprijinit de rezemătoare şi cu mîinile lăsate în jos. Pare obosit.

„Acum am ieşit ! Sînt mort ! zice Scărlătescu respi- rînd cu greutate. Trei procese cu arestaţi. Bine că te-ai întors. M-au năpădit dosarele ! Uite !

Teancul de colo e numai de azi. Abia am avut timp să le repartizez. Ufff ! Ia loc. Ceva nou ?“

„Nu... nimic. Am fost acasă“, şi Iustin se uită la el şi îl cercetează atent, ca şi cum atunci l-ar fi văzut prima dată : gît gros, umeri puternici, trăsături comune, ochi mici, iuţi, inteligenţi, aer de siguranţă, tăceri meditative, intervenţii rapide, poreclit de avocaţi Jean Gabin.

„Atunci să-ţi spun eu... Iar nu ştiu unde mi-am pus stiloul ! Am un tic, cred c-ai observat, nu pot scoate nici o vorbă dacă n-am stiloul în mînă. Fiul meu, Florin... l-ai cunoscut ?“

„Da. A venit într-o zi pe aici...“

„Face colecţii de pixuri şi stilouri. Are pînă acum peste o sută. Asta înseamnă că mă lasă mereu mut ! Hm ! Uite ! L-am găsit ! Parcă-i viu, afurisitul ! Ce-ţi spuneam ? Aha ! Da ! Ieri am primit un telefon de la minister. M-au întrebat dacă vreau să ies la pensie peste un an. Atît mi-a trebuit. Le-am spus-o clar ! Mi-e destul. Gata ! Trebuie să mă gîndesc şi la sănătatea mea. Din vorbă în vorbă, am ajuns la tine. Dacă ai terminat stagiul ? Dacă eşti bine pregătit profesional ? Dacă nu se resimte faptul că ai întrerupt cîţiva ani ? Dacă ai nivel politic, orientare? în sfîrşit... Cine crezi că mă sună peste o oră ? Spune !“

„Nu ştiu...“

„Manoliu ! Era în biroul lui Runcanu. Ba una, ba alta... Să bem o şampanie din prima pensie. Zis şi făcut ! Chiar două ! La urmă, printre altele, îmi spune că a fost de acord cu propunerea ministerului privitoare la numirea unui nou preşedinte al tribunalului. Ha ! ha ! E clar ! Nu ? Mă bucur pentru tine, Arghire ! Ai tras destul ! Te felicit ! Am treizeci şi doi de ani în magistratură,

nu mai socotesc anii de război... mi-am făcut datoria. Mă las de fumat şi mă apuc de grădinărit. Inima ! După trei ţigări ameţesc ! Nu ştiu cum poate Antim să suporte mahorca aia ! Are şi el o vîrstă ! Nu ? Bine c-am ajuns la pensie fără nici un bucluc. Uite aici ! ia un dosar din teancul de lîngă el şi citeşte : «Şerban Gheorghe, avocat, trimis în judecată pentru 254. Luare de mită !»

„Şerban Gheorghe ? !“

„Da. îl cunoşti ?“

„Am avut un coleg... era însă judecător/[1]

„Asta a fost avocat..."

„O simplă coincidenţă de. nume.“

„Ţi l-am repartizat. Ţi-am mai dat două delapidări, trei furturi... în total nouă dosare pentru fiecare. Eu vreau să termin tot ce am în curs de judecată. Să plec liniştit. De ce ai rămas aşa ? La ce te gîndeşti ? !“

„Nu... nimic.“

„Ia stai aşa ! Bănuiesc ce-ţi trece prin minte. Crezi că Manoliu n-a aflat ?“

„Ştie totul. Mitroi mi-a spus că l-a chemat să dea o nouă declaraţie. Nadler a pretins că n-a aflat pînă azi, dar nu-l cred !“

„Nu mai înţeleg nimic ! Tu îi bagi beţe în roate, iar el îţi susţine numirea în funcţia de preşedinte ! Mai mult... îmi dă personal telefon să mă anunţe... Ori consideră că n-are nici o vină, ori vrea să te oblige... Joacă tare ! Mi-e teamă să nu fi greşit, Arghire !“

„Nu. N-am greşit. Nici Mitroi n-a obiectat.*[1]

„Dar... te-ai gîndit că Manoliu putea să se opună la numirea ta ?“

„Nu... Azi mi-aţi spus.“

„Da. E adevărat. Să-mi dai dosarul să-l mai

citesc o dată", spune Scărlătescu îngîndurat.

în clipa aceea, Filomela apare în prag. Se apropie de ei zîmbind cu toată faţa. Ţine în braţe cîteva pachete învelite în hîrtie.

„Ce faceţi voi, porumbeilor ? Bine că v-am prins p-amîndoi ! Ante ! Anteee ! Ajut-o pe tanti Filomela să aducă paharele. Nimic ! Ce să fie ? ! Aşa ! O gustărică, la botul calului, ca-nainte de sărbători. Ha-ha ! hi-hi ! Puţină ţuiculiţă, o felie de tobă şi una de cozonac. Noroc, tovarăşi ! Noroc ! Pentru cine bem ? Pentru tine, Scăr- lătescule ! Cel mai tînăr pensionar ! Cum să n-aflu ? Ce faci, şefule ? Aşa ! Pînă la fund ! Uşor, Ante ! Răs- torni paharul ! Uşor ! Nu te înghesui ca la pomană. Bine ! îţi mai dau o felie. Ei ! Las-o dracului ! Uite ce mi-ai făcut ! Mi-a ajuns pînă la piele. Hi-hi ! ho-ho ! Mă gî- dilă ! Iustine ! De ce nu mănînci ? Ce-i cu tine ? !“

Q

L-JE RIDICA DIN PAT, SE ÎNTINDE AGALE ŞI cască. îşi îmbracă halatul înflorat cu mişcări încete, somnoroase şi trage draperia din atlaz roz care zornăie pe sîrma întinsă în holul apartamentului. Se duce în baie şi se bărbiereşte în grabă. Vrea să scape cît mai repede de chipul din oglindă. Urmăreşte cu briciul suprafaţa albă

de clăbuc, parcă ar vrea să-şi smulgă de pe obraji partea zbîrcită ce apare în fiecare noapte, ştie totuşi că nimic nu

e mai greşit decît să spere că timpul îi va aduce altceva decît bătrîneţe, boală şi tristeţe.

Iese din baie şi începe să se mişte prin casă. încearcă să facă puţină ordine : curăţă scrumierele, strînge un robinet la bucătărie, aşază mai bine receptorul în furcă, închide o fereastră şi ridică neputincios umerii în dreptul parchetului din colţ care a trosnit toată noaptea. Merge dintr-o cameră în alta cu paşi tîrşîiţi în papucii găuriţi, apoi respiră adînc de parcă ar fi făcut tot ce a trebuit. Nu se gîndeşte că ar putea să mătură, să spele baia sau să-şi scuture aşternutul. înalt, bine clădit — pometi puternici, ochi negri, priviri filtrate, greu de ghicit, părul scurt, cărunt, gesturi uneori iuţi, alteori greoaie —, parcă trăieşte în aceeaşi piele cu un alt bărbat : unul potolit, altul nervos, unul umil, altul orgolios, ceea ce îi dă o expresie ambiguă. Are totuşi cîteva trăsături dominante : îi place să rîdă, nu se mai teme de orice şi de oricine şi nu e străin de ironie, parcă unul se amuză mereu de celălalt care e un nebun fără pereche şi cîteodată îşi face de cap.

îşi pregăteşte o cafea, apoi se duce în camera lui Iustin, se aşază la birou, deschide un dosar, întocmeşte un tabel şi face nişte calcule legate de treburile gospodăreşti ale blocului, muncă ce-i aduce un venit lunar de cîteva sute de lei. La urmă îşi aprinde o ţigară şi gustă din cafea, semn că din această clipă timpul îi aparţine cu adevărat.

Trage un scaun lîngă fereastră, se sprijină comod de speteaza înaltă şi îşi îndreaptă ochii spre geam. Nu ninge, nu plouă. Iarna e la fel de nedecisă. Cerul are culoarea nisipului uscat de pe o plajă pustie. O cioară zboară grăbită printre

dunele norilor biciuite de vînt. Un cocoş cîntă răguşit într-o magazie. O femeie în cîrje iese în balcon şi scutură o cîrpă de praf. Cineva sparge lemne. Poc ! Poc !

Coboară privirea spre acvariu. Pe faţă nu i se mişcă nici un muşchi, în ochi îi ard două puncte luminoase. O imensă bucurie. Ai fi zis că de cînd s-a trezit nu s-a gîn- dit decît la această clipă, parcă trăieşte numai pentru plăcerea de a se întîlni în fiecare dimineaţă cu peştii din acvariu care înoată cu mişcări lente, de vis. Zîm- beşte. Nu pentru că i-a trebuit cîteva secunde pentru a-i vedea, ci pentru că i-a fost necesar un timp în care a înţeles şi a trăit din nou bucuria înţelegerii că se află în faţa lor. Apa e caldă. Razele soarelui aruncă fîşii de lumină printre plantele ce se leagănă la trecerea lui : stînci acoperite cu scoici şi iarbă de mare, crabi rătăciţi, meduze transparente, nisipul încreţit de valuri, peşti, o mulţime de peşti sclipitori, ţinuturi întunecate, un deşert mort şi din nou alge, scoici, mişcare, viaţă... Obosit, se întoarce. Peştii îi simt prezenţa, se adună în colţul în care primesc de obicei hrană. Se îngrămădesc, se rostogolesc unii peste alţii, sar din apă, scot capul, aşteaptă înfometaţi mîncarea. Le vorbeşte în şoaptă. îi dezmiardă. Idolul Maur, Bătăuşul Roşu, Scalarul, Betta, Xifo, toţi parcă îl aud, fac tumbe, lovesc apa cu cozile. Cîţiva stropi i-au sărit pe faţă. Se înfioară cuprins de o bucurie fără margini. Lasă mina în acvariu. Peştii îl ciupesc de degete. Ii simte reci, de pe alt tărîm. Gîngăveşte ceva fără noimă, exaltat, apoi rîde în hohote săltîndu-şi trupul masiv. Le-a făcut un semn şi i-au răspuns, s-a întors cu ajutorul lor în lumea de început, în

copilărie, a luat de acolo speranţa de care are nevoie şi veselia ce seamănă cu un chiot, o beţie. Nu mai vede nimic. Stă nemişcat în picioare, încearcă să-şi revină. La urmă, le aruncă mîncare din belşug şi pune în funcţie pompa de aer.

Acvariul e cuprins de o nouă însufleţire. îi priveşte amuzat cum îşi fură hrana. Bate cu degetul în rama de metal, încearcă să-i potolească. Deodată, e cuprins de o tristeţe adîncă. într-un colţ, ascuns printre plante, un peşte bolnav mişcă încet din aripioare.

«Să nu-l las să se chinuie...»

Crispat, cu nările răsfrînte, albite pe margini, caută mai mult aer, are senzaţia că se sufocă. Aleargă înapoi cu şase luni, cu un an sau doi, trece peste toate zilele martore ale înfrîngerilor amare şi ale izbînzilor amare şi în special ale iubirii cu gust de pămînt strîns între dinţi şi se opreşte în ziua, nu în ziua, în noaptea în care a urcat în grabă scara vrînd să se despartă de ea, să-i dea libertatea dorită de atîta timp...

«...şi cînd am intrat în cameră s-a speriat, s-a ridicat într-un cot şi s-a uitat la mine cu ochii îngroziţi de o spaimă nebună, credea că vreau s-o lovesc şi cînd a înţeles că nu-i doresc răul, a încercat să ia doctoria de pe noptieră şi se uita la mine şi-mi cerea s-o ajut, şi eu am umplut paharul cu apă şi i l-am dat, adică nu, într-o mînă aveam doctoria şi în cealaltă paharul cu apă, şi număram picăturile, şi picăturile cădeau cu zgomot : una, două, trei... şi ea horcăia lîngă mine cu gura deschisă şi cu ochii daţi pe spate, şi eu număram de zor picăturile şi parcă cineva zicea : „De ce nu întîrzii ? De ce nu amîni pînă cînd...“, adică eu

parcă mă făceam că pierd vremea, cu toate că alta îmi era intenţia şi număram picăturile alea blestemate... blestemată fie şi noaptea şi gîndul... am vrut s-o salvez dar am vrut şi să moară, însă nu de mîna mea şi nici de voinţa mea...»

Peştele e tot acolo, stă aproape nemişcat, pitit printre plante. Respiră cu greutate, are gura mult deschisă, Aripioarele ating nisipul, parcă ar vrea să se odihnească.

«Să nu-l las să se chinuie. Să-l ajut să moară.»

Se opreşte din fugă. Cineva rîde şi spune : «Acum să te văd ! Acum să te văd dacă eşti în stare !» Şi primul bărbat din el, milos şi blînd, se retrage ruşinat şi îi face loc celui care ia de pe marginea ferestrei o plasă de prins peşti. Cu un gest calm, calculat, vîră plasa în apă şi o strecoară printre plante. Peştele simte pericolul, începe să alerge prin acvariu. în cele din urmă îl prinde şi îl scoate din apă. Se uită atent la aripioarele transparente, la solzii coloraţi şi îşi zice : «Un Betta Splendens... un exemplar minunat ! Ce rău îmi pare că s-a îmbolnăvit !» Simte pe mînă stropi de apă, manşeta e udă, are senzaţia că tot braţul, pînă la cot, e mînjit de un lichid roşu, vîscos. Răstoarnă plasa pe măsuţa din apropiere. Peştele se zbate, sare într-o parte şi alta, loveşte cu capul în lemnul mesei. Se opreşte descurajat de strădania lui inutilă, apoi îşi reia lupta cu o îndîrjire sporită. Treptat, salturile lui devin din ce în ce mai slabe. Cîteva spasme şi totul s-a terminat.

Se uită la el. Un gînd îşi face apariţia la marginea minţii, apoi apare întreg, ca lumina unei lanterne care ar fi strălucit într-o cameră întunecată, părăsită de cîţiva ani :

«Poate nu era bolnav... aşa cum poate n-a fost

nici cel de acum trei zile... dar poate era ? ! Ce văd atunci cînd îi văd bolnavi ? Dar după aceea ? După moartea lor ? 1 în special după moartea lor ? La cine mă gîndesc ?»

Are o expresie gravă, parcă a dus la bun sfîrşit ceea ce. trebuia sfîrşit, apoi îşi zice :

«Plec de la cazul ăsta... dacă ai o plasă de prins peşte, o undiţă sau o puşcă, vînatul e ca şi avut, înţelesul îţi cade în mînă precum un peşte scos din apă sau o pasăre rănită în zbor... Dar numai atunci cînd ai o plasă, o undiţă sau o puşcă pe măsura voinţei şi o voinţă pe măsura... Mie îmi lipseşte doar înţelesul care să-mi cadă în mînă...»

Se uită pe geam. Nu ninge, nu plouă. Iama e la fel **de** nedecisă. Cerul are culoarea nisipului uscat de pe o plajă pustie. O cioară zboară grăbită printre dunele norilor biciuite de vînt. Un cocoş cîntă într-o magazie. O femeie în cîrje iese în balcon şi scutură o cîrpă de praf. Cineva sparge lemne. Poc ! Poc ! Femeia se retrage speriată să nu-i taie cîrja cu toporul. Cioara ajunge la marginea geamului, acum dispare din privirile lui. S-a ridicat de pe scaun ? Peştele a murit ?

Se duce la bucătărie, ia un măr din cele aduse de Florică şi se întoarce în cameră. Ţine mărul în mînă şi se uită la cărţile din bibliotecă. în fiecare zi trăieşte aceeaşi bucurie, nu numai pentru că el, un umil contabil, poate alege o carte dintr-un raft dar şi pentru că are timp s-o citească în tihnă şi uneori chiar să se gîndească la el şi la cei din jurul lui. Nu ştie pe care s-o aleagă. Scoate un volum, îi răsfoieşte primele pagini, apoi îl pune la loc. Ia altul. Caută mai departe. Nu abandonează. Muşcă din măr şi mestecă absent. îşi aminteşte că Iustin

are lîngă pat cărţile lui preferate. Ia de acolo cîteva şi se duce la birou. Una din ele e subliniată pe alocuri. Citeşte la întâmplare : «Rîsul vine mai târziu, iar rîsul de tine însuţi vine la urmă de tot, într-o luptă nebună cu moartea şi uneori nu vine la timp». Curiozitatea sare în el ca un arc. Lasă mărul pe marginea mesei şi îşi apleacă trunchiul în faţă de parcă ar plonja în lumea de acolo. Citeşte cu interesul şi sîrguinţa celui care pînă la vîrsta lui parcă a trăit legat de un ţăruş înfipt în pămînt, obligat să se rotească în jurul lui din zori şi pînă-n seară. Uneori a dorit să respire şi alt aer decît cel din cercul în care s-a învîr- tit bezmetic, fără sens, dar n-a reuşit decît rareori şi aproape că nu-şi mai aminteşte nimic despre zilele lui de izbîndă. Iese din lectura unei pagini orb de uimire şi bucurie, se opreşte în faţa întrebărilor fără răspuns şi îşi pune singur întrebări fără răspuns, are pe obraji rouă şi pe mîini polen de flori — regretul unui vis împlinit prea tîrziu.

«Dacă stau bine şi mă gîndesc, nu mi-am auzit numele rostit cu voce tare decît la şcoală, în primele clase, cînd învăţătorul citea catalogul, şi la armată, în faţa companiei, cînd se făcea apelul. De atunci... am ascultat cu atenţie toată viaţa, pînă la cincizeci şi patru de ani şi două luni. Mi s-a părut... o dată sau de două ori, că cineva a strigat : „Rovenţa Ion !“ dar nu atît de clar pentru a fi sigur. Oricum, nu mi-am luat răspunderea, n-am avut îndrăzneala să mi-l strig eu... n-am făcut-o, de ce să mint. N-am făcut-o ! în asta constă diferenţa dintre un om adevărat şi un contabil. Dintre un fieştecine şi un cineva ! Da ! Să te izbeşti mereu în gardul în care se lovesc toţi, sau să treci dincolo de

el, să vezi ce-i dincolo, cel puţin atît, să ştii ce se află acolo unde sînt cei aleşi de soartă. Azi însă, fie ce-o fi ! îmi iau răspunderea. Am îndrăzneala să-l strig eu. Azi o fac cu orice preţ ! „Sînt Rovenţa Ion !“ Acum aştept să mă cheme cineva pe numele meu adevărat, pe numele părinţilor mei şi dacă nici azi nu se găseşte nimeni, fir-ar să fie, să-mi spună cel puţin numele celui pe care să-l slujesc, care merită să fie strigat pe numele lui adevărat...»

Citeşte mai departe şi fumează ţigară de la ţigară. Capul între umeri, coatele înfipte în masă, trunchiul împins înainte, are aerul unei cîrtiţe care îşi face un tunel printre idei pentru a-şi contrazice destinul de cîrtiţă, alteori seamănă cu un călăreţ care aleargă pe un cal ce a murit de mult sub el şi i-a rămas doar iluzia şi avîntul şi încrederea că va ajunge la ţinta pe care încă n-o cunoaşte. Au trecut cîteva ore, oboseala îi împăienjeneşte ochii, apoi îşi spune : «Nişte ochelari tot ar trebui să-mi iau, nu mai merge... nu mai merge aşa !»

Se duce în bucătărie, îşi prepară ceva de mîncare, trage draperia şi se lungeşte în pat. înainte de a deschide cartea îşi zice : «în curînd va sosi... cred că peste o oră va fi aici». Citeşte o vreme, apoi spune cu glas tare : „Este tocmai ce căutam, însă nu-nţeleg totul... ceva ră- mîne mereu nedesluşit1“ Parcă nu s-ar fi adresat celui care a scris cartea, ci unui cunoscut care s-ar fi aflat lîngă el pe pat şi l-ar fi ascultat nu numai cu interes, dar şi cu o îndîrjită nevoie de a afla ceva fără de care n-ar fi putut trăi. Deodată, îi apare un gînd, apoi altul şi el gîndeşte :

«Cineva trebuie... într-o zi cineva trebuie să ne scape de peştii bolnavi... Aşa cred eu... îl ajut, sînt

obligat să-l ajut pe Iustin. Poate ăsta-i înţelesul care urma să-mi cadă în mînă, sau eu să cad spre folosul lui. Dar pentru ca el să fie liber, să trăiască, Dana trebuie să plece. E singurul preţ... după părerea mea...»

în clipa aceea are senzaţia că cineva trage brusc draperia, îl ia de umeri şi îl aşază în picioare lîngă zid, nu pentru a sta drept, ci pentru a-l ridica în faţa propriilor săi ochi, pentru a şti că există, că respiră şi că a aflat, în sfîrşit, ceea ce dorea cu atîta îndîrjire să afle. Mai citeşte un capitol, închide cartea, o pune pe pat şi începe să-l aştepte. Capul sprijinit de pernă, bărbia în piept, ochii îndreptaţi spre uşa de la intrare pe care o vede pe la marginea draperiei. Are impresia că întinde o mînă prin zid şi ajunge afară, apasă încet pe clanţă şi uşa se deschide spre mulţumirea şi hazul celui care a rămas în pat. Rîde înfundat. Se joacă cu el. Pieptul îi saltă, hohoteşte într-o veselie ascunsă adînc.

Cînd Iustin intră în casă, Rovenţa îl întîmpină cu bucurie. îl ajută să-şi dezbrace paltonul şi îl întreabă :

„Vrei un ceai ?“

„Da. Bună idee ! Mi-e cam frig. Trenul nu era încălzit. Dana şi Florică au venit ?“

„Nu încă, trebuie să sosească[11], îi răspunde el din bucătărie.

Iustin traversează holul. Zăreşte o carte pe patul lui Rovenţa. Intră în cameră, se uită la acvariu, îşi scoate pantofii şi se lungeşte în pat. Rovenţa apare cu ceaşca de ceai, o aşază cu grijă pe noptieră.

„Dar ce-i cu tine, Rovenţa ? ! Ce s-a

întîmplat ? !“

„Ce să fie ? Nimic. Ți-am adus ceaiul... Cînd te întorci de la drum e bine să bei ceva fierbinte. Mai ninge ?“

„Hm ! Cine ştie pe unde-ţi umblă mintea ? ! Ia spune-mi ?“

„Mie ? Pe unde să-mi umble ? Nu prea departe. Hă ! hă ! La peştii mei. Sînt supărat... azi am găsit unul bolnav.‘‘

„Ce spui ? Şi l-ai izolat ? Ştiam că ai nişte medicamente. “

„Nu. L-am scos din apă‘, răspunde el cu glas stins.

„Cum ? ! L-ai omorît ? ! Nu te înţeleg, Rovenţa ! Zău, crede-mă !“

„Nu... nu l-am omorît, Iustine. L-am ajutat să-şi dea duhul, de ce să se chinuiască ? Oricum, e şi el o vietate... Uite-l pe măsuţă !“

„Baţi cîmpii, Rovenţa ! Iar îmi joci o farsă ! E acolo de trei zile ! Te ţii mereu de glume !“

„Nu ! Nu ! Iustine ! Cel pe care l-ai văzut era un Xifo, ăsta-i un Betta ! Te rog să mă crezi ! Dacă ar fi... dacă ar fi să glumesc, ţi-aş spune că un peşte nu se poate sinucide, nu se poate îneca şi de aceea trebuie să-l ajut, iar cînd moare nu cade la fund, ci se ridică la suprafaţă. Ei mor înălţîndu-se !“

„Rovenţa ! Dragul meu prieten ! Eşti nebun ? Parcă intenţionat nu deosebeşti «ce ai făcut» de «ce n-ai făcut». Iei totul în zeflemea, chiar şi ceea ce îţi este drag !"

„Iar o să zici că glumesc... Am citit într-o carte, şi arată cu mîna spre un raft, că adevărul poate să fie pentru tine o minciună, iar pentru mine un adevăr. Ce n-am făcut există, odată ce ştiu că n-am făcut, vreau să spun că există în capul meu. Nu ţi-

am spus că voi învia un peşte mort, cum i-am promis lui Floricã...“

„Cum ? ! Ai fost în stare să-i promiţi aşa ceva ?“

„Da. Betta însă era bolnav. Nu l-am lăsat să-şi prelungească agonia. Tu pretinzi că l-ai văzut acolo acum trei zile. Două afirmaţii care pot fi plauzibile. Atunci unde-i adevărul ? Poate e numai o şcoală, un exerciţiu... Real sau nu, ce importanţă are ? !“

„Rovenţa ! Cînd îmi spui că ai omorît un peşte, chiar bolnav, mă îngrozeşti. Ştiu cît de mult îi iubeşti şi dacă ai puterea de a distruge tocmai ceea ce îţi este mai drag, atunci... Pe de altă parte mă amuzi cînd te aud cum vorbeşti. Recunosc. Ai hazul tău ! Dacă o glumă nu e şi puţin serioasă nu e o glumă bună. Uite că am uitat să beau ceaiul, cred că s-a răcit..."

Gustă puţin, simte aroma în cerul gurii. îşi aude răsuflarea în ceaşcă, are senzaţia că rîde pe înfundate şi cineva străin îi răspunde la veselia lui. I se văd doar ochii ce rămîn pironiţi undeva. Are o expresie schimbată. Se şterge pe buze, parcă ar vrea să-şi alunge o ameţeală.

„Ia stai ! Ia stai, Rovenţa ! Ziceai de un exerciţiu ? ! Despre ce e vorba ? !“

„Nu. Nimic ! Am spus şi eu aşa... Parcă se aud voci la intrare ! E Dana cu Floricã !“

Oamenii muncii din municipiul Bucureşti şi judeţele Brăila şi Mureş au îndeplinit planul anual. Acţiuni pentru reducerea consumului de materiale în construcţii. Larg protest internaţional după arestarea lui Santiago Carrillo şi celorlalţi militanţi spanioli. Teatrul Naţional bucureştean viu aplaudat în R. P. Bulgaria. Colectivul întreprinderii de şuruburi din Tg. Secuiesc, Jud. Covasna, este deţinătorul unei premiere industriale : piuliţe crenelate prin refulare. Arăturile de toamnă trebuie grăbite : o recoltă de porumb se strînge, alta se pregăteşte. «„Trebuie luate măsuri împotriva

tuturor acelor care încalcă legea sau se abat de la normele de convieţuire socială, care, sub o formă sau alta, aduc pagube pro-

prietăţii socialiste, se ating de proprietatea cetăţenilor, produc, într-un fel sau altul, prejudicii construcţiei socialiste. Dar, tot cu aceeaşi fermitate nu trebuie să admitem nimănui nici un fel de abuzuri. (...) „Prin felul in care acţionaţi voi, oamenii judecă nu doar pe unul sau altul din lucrătorii ministerului, ci însăşi politica partidului şi statului nostru, însăşi orinduirca noastră socialistă.**»**

Pisica de Angora i s-a cuibărit în braţe şi toarce. Ascultă sunetul acela mărunt, ca un mosor învirtit sub palma lui mare, şi suflă fumul de ţigară cu un şuierat prelung, semnul unei depline mulţumiri. Ține ochii închişi. Din cînd în cînd deschide pleoapele şi aruncă o privire prin casă. Cîteva lampadare filtrează o lumină de ceară cu umbre lungi şi moi care răsfaţă covoarele persane. Magnetofonul derulează banda : un pianist — acompaniat de o trompetă şi un contrabas — cîntă o melodie lentă, notele pianului par nişte picături sonore ce împresoară odaia cu pereţi circulari şi ferestre protejate de draperii groase care opresc frigul de afară.

Ştie casa. S-a obişnuit cu toate lucrurile, dar îi face plăcere să privească un obiect oarecare — un vas pe o măsuţă, o revistă uitată pe o canapea, un buchet de flori într-o glastră. Semnele existenţei, urmele vieţii. Urcă cu privirea balustrada lustruită a scării ce duce spre dormitorul de la etaj, se opreşte în faţa zidului oblic ce-i barează drumul, se întoarce şi ajunge în dreptul unui bust de femeie sculptat în abanos pe care îl prinde în mînă. Simte sub degete sînii ei mici şi tari cu sfîrcuri ascuţite. Nu vrea să-şi amintească de casa în care a copilărit : cele două odăi cu sală la mijloc, mirosul de tăbăcar impregnat în pielea tatălui său, zilele cînd

se ducea cu el să joace popice, bunica aproape oarbă, Petre Nebunul şi dricul care trecea atît de des prin faţa porţii lor. încearcă să scape de orice gînd. îl vede pe Iustin. Uitase că se află lingă el. Stă comod în fotoliu, ascultă muzică cu ochii îndreptaţi undeva, dincolo de lampadarul stins din mijlocul tavanului.

„Ai fost grozav în seara asta ! i se adresează Simion trecîndu-şi mîna prin blana pisicii care toarce mai departe. Te credeam fără leac. Ce s-a întîmplat cu tine ? !“

„Nu mi-ai spus să fiu mai comunicativ ?“ îi răspunde el zîmbind.

„Şi ai vrut să-mi arăţi ce poţi ?“

„Nu. N-am făcut intenţionat..."

„Foarte bine. Foarte bine ! Bancuri, cuvinte în doi peri, cîteva pahare de vin... Aşa te vreau, Iustine ! Aşa te vreau ! Cum era aia cu Bulă ? Dar aia cu olteanu’ la Academie ? Le-am uitat. Formidabil ! Aha ! Da... Stai că mi-am amintit..."

Din sufragerie se aud vocile femeilor care strîng masa. Rîd şi vorbesc.

„Aia de-i ziceau toţi Creaţa, murăturile să le pui, Mario, în borcanul de pe terasă şi tortul la rece, e măritată cu unu’ care pleacă mereu în străinătate, fii atentă să nu le spargi, e din serviciul cel bun, a fost patinatoare, cîntăreaţă, a ţinut pînă acu’ doi bărbaţi, hi-hi- ho-ho, ăsta-i al treilea, friptura şi sandviciurile în frigider, pisica în cuptor, Manoliu face firimituri, scaunul cu piciorul rupt în gură, hi-hi-ho-ho, Victoria în cizme albe, cartofii reci, Marta stătea pe ace, procesu’ lu’ bărbăt-su şi găluşca în gît, hi-hi-ho-ho. Mario ! Du cafelele în salon 1“

„Foarte bună idee ai avut, Elena ! Chiar voiam

să bem o cafea !“

„Aaaa ! Voi eraţi aici şi ascultaţi cum bîrfim ? ! De ce nu vă duceţi în birou ? Bine, bine ! Hai, Dana, în sufragerie. Să-i lăsăm singuri... Ştii să ghiceşti în cafea ? Mi-a spus, dragă, o ghicitoare..."

• Au urcat scara în. tăcere. Dana era puţin emoţionată O fată, îmbrăcată în negru şi cu şorţ alb, le-a deschis uşa. Elena şi Simion i-au întîmpinat. Vocea lui Simion a răsunat puternic în încăpere făcînd prezentările :

„Iustin Arghir şi soţia lui, Dana !“

îi salută pe rînd, apleacă puţin capul ; Dana îl imită, apoi se aşază în fotoliu. Iustin rămîne în picioare lîngă Simion. Sînt mai puţini invitaţi decît se aştepta. Pare o reuniune intimă. Runcanu povesteşte despre un accident de avion, toţi stau strînşi în jurul lui şi-l ascultă cu atenţie. Slab, mărunt, pieptul îngust, umărul stîng puţin atrofiat, mîini expresive, faţa uscată, ochii arzători, penetranţi, părul cărunt, bogat, glas scăzut, aproape şoptit, aer degajat ; tip dominant fără ostentaţie, lipsit de calităţi fizice, compensate printr-o mare voinţă, inteligenţă şi încredere în sine. Lîngă el, Gherasim, un bărbat voinic, îmbrăcat într-un costum prea strimt pentru umerii lui lăţi, mişcă mereu din cap aprobîndu-l pe Runcanu, gest care i s-a transformat în tic pentru a da senzaţia că e atent, chiar şi atunci cînd se gîndeşte la altceva, aşa cum face acum. în faţa lui, Creaţa : păr sîrmos, prins într-un coc mare aşezat în vîrful capului, piept proeminent, expresie plictisită. Manoliu întoarce ochii spre Iustin, îi zîmbeşte ca unei vechi cunoştinţe. Runcanu îşi termină povestirea şi se adresează lui Iustin :

„Cum te simţi în noua funcţie ?“

„Bine, sînt încă la început..."

Runcanu se uită la el cu o privire absentă. Iustin simte. Nu intră în amănunte. Runcanu îl aude, dar nu-l ascultă.

...ţine în mînă cheile de la maşină, Victoria strigă din prag : „Florin ! Nu uita să bei o cană cu lapte înainte de culcare. Dacă ne caută cineva sîntem la..." Portiera închisă, lumina de la bord, motorul ambalat. Victoria deschide radioul, caută muzică, apoi îl închide. Butonul se aude ca un punct sonor. „N-ai vrut să mergem la Simion ?" îl întreabă ea. „Din contra, la el îmi place, mă simt bine", apoi pentru el : «Gherasim cu rîsul lui idiot, gata să-i cer ceva pentru a-mi cere la rîndul lui, Manoliu cu ideile lui originale, Creaţa va cînta *Zaraza...* sîmbăta viitoare mă duc la Sinaia, vreau să stau cîteva ore singur. Poate n-ar fi rău să plec într-o staţiune, să beau nişte ape minerale, ulcerul a început iarăşi să mă înţepe, nu vrea să-l uit, al dracului !» „Ai spus ceva ?" „Nu, nimic... Am şi ajuns."

„Poftiţi la masă !" strigă Elena din sufragerie.

„Slavă Domnului ! sare Creaţa mulţumită. Bărbaţii ăştia nu ştiu altceva decît să vorbească şi iarăşi să vorbească. Pune ceva muzică, Simioane ! Să-nveselim adunarea !"

Scaune trase pe parchet, rîsete, voci amestecate.

„Lasă-l pe Manoliu lîngă mine, să-mi ţină de urît, foarte bine, nici un bărbat lîngă soaţa lui, acum aşeza- ţi-vă, la început o ţuiculiţă, mi-a adus-o cineva de la Văleni, pentru tînărul jude Iustin Arghir ! daaaa ! sus paharele ! noroc şi la mai mare ! şi pentru Elena, cea mai bună gazdă ! peşte, răcituri, friptură de porc, de vacă, mai vrei

nişte cartofi, Manoliule ? fără varză, ulcerul, vin alb sau negru ? Elena ! Elena ! mai adu-ne pîine ! Runcanule ! n-ai vrea nişte rinichi la frigare, sau nişte măduvioare, bravo, Gherasime, aşa te vreau ! nu pleca, Elena, pune la fript şi nişte cîrnaţi din carne de urs, din cei aduşi de... ştii tu cine, îi visezi nu alta, ţi se topesc în gură, eu am visat, draga mea, că eram tablou, auzi drăcie, da, eram tablou şi nu mai puteam să ies din ramă, ho-ho-ho-ho, încercam să mă trag d-acolo şi nu izbuteam, puţin vin, foarte puţin ! televizorul e defect dar l-am văzut sîmbăta trecută la cumnată-mea, aia de-i secretară la comerţ, are note bune, la muzică e însă afon, aaaa, uite cîrnaţiiiii ! Creaţo ! vrei să ne cînţi ceva ? să nu te mai aud însă cu *Zaraza,* piper şi castraveţi acri, ei ! ce ştie ţiganu' la ce-i bun şofranu', da, într-adevăr, mereu m-am întrebat ce-i ăla şofran, cred că e stofă, nu dragă, ăla e caftan..."

Runcanu se uită la picioarele fetei care aşază pe masă platoul cu măduvioare şi cîrnaţi : începe de la glezne, trece peste subsuoara genunchiului şi urcă în sus, spre pulpele descoperite de fusta scurtă. Simte în nări mirosul de piele încinsă şi curată, pe sub braţul întins spre masă zăreşte cîteva fire subţiri, ca mătasea de porumb, ce mijesc la marginea albă a mînecii.

„Elenaaaa ! încă două sticle de vin, măduvioarele sînt calde, a fost un urs grozav, din frigider, au dopul ceruit, şi cartofi prăjiţi, Marta ! unde ţi-a fugit bărbatul ? să ne mai spună Iustin un banc ! Victoria ! mai vrei o felie de cozonac ? l-ai făcut, dragă, cu blaturi cumpărate ? nici nu bănuiam că Iustin ştie atîtea bancuri, tu, Simioane, spui d-alea porcoase, n-avem nici o şansă să ne

calificăm, nu merge domne' fotbalul, ce mai tura-vura, sîntem buni la handbal, la tenis, ce ? am avut vreo victorie ? nu, dragă, o strigam pe nevastă-mea Victoria, tot mai bun e Mannix decît Sfîntul, ăla era prea, cum să spun, prea, eu vreau un poliţist fără fasoane şi bucle pe frunte, *ş-altă dată, ş-altă dată o s-o facem... şuviţă cu şuviţăăăă,* oho ! spune-o, n-o ştim, ce dacă, Elena ! apă minerală ! uite-l pe Manoliu, am fost să iau din maşină o sticlă de whisky, aaaa ! bună idee ! pe strada Cezar Ionescu ! nu, dragă, Cezar Petrescu, scriitorul, Iustine ! vrei să pui o bandă la magnetofon, poate ne urnim de la masă şi dansăm puţin..."

E singur în salon. Din sufragerie se aud voci, ţipete scurte, hohote de rîs. Ploaia loveşte în ferestre. Lumina lampadarului bate ţinte de jar într-un vas chinezesc. Stă în picioare cu capul aplecat, banda i se derulează sub priviri : scene disparate, oboseala ce-i dă tîrcoale, o fîşie tară de sfîrşit aleargă sub el, o şosea, o pistă de aterizare şi imaginile prind contur.

...merge pe lîngă zidul fostelor cazarme de la Mal- mezon, are nevoie de un răgaz înainte de a ajunge la tribunalul de pe Calea Plevnei. Pomii sînt acoperiţi de chiciură, par de sticlă, la fiecare adiere a vîntului crengile trosnesc cu zgomot de porţelan ciocnit de o mînă neatentă. Un bătrîn iese dintr-o franzelărie, muşcă din pîine, gura fără dinţi nu-l ajută, faţa i se schimonoseşte într-un efort inutil şi caraghios. Un muncitor scoate capul dintr-un canal, strigă pe cineva şi dispare la loc. Merge mai departe. Se opreşte în dreptul unei porţi de metal. Intră pe o alee străjuită de un gărduleţ vopsit cu var. Băncile sînt aşezate pe roţi de tun înfipte în pămînt. Ridicolul apare peste tot, cînd nu

te aştepţi. Totul are un aer învechit, părăsit. Ajunge în dreptul unei gherete, în loc de portar găseşte doar o şubă rezemată de un scaun. întreabă pe cineva unde îl poate găsi pe tovarăşul Popa Ion. „La etaj, a treia uşă pe stînga !“ După surpriza revederii, obişnuitele chestionări : te-ai însurat, ai copii, maşină, locuinţă ? Iar la urmă : „Cu ce treabă p-aici ?“ Iustin tace o clipă, zîmbetul de pînă atunci dispare de pe faţa lui, apoi zice cu glas încet :

„Vreau să cer reabilitarea tatălui meu.“

„Aha !"

„Ştii pentru ce a fost condamnat ?“

„Da. Am auzit ceva, destul de vag... Nu-i nici o problemă ! Depune o acţiune. Ai adus actele necesare ?“

„Nu. Le aduc la primul termen."

„Bine. O cafea ?“

„Mulţumesc."

„Dar nu mi-ai spus... unde lucrezi acum ? Ştiu că ai avut neplăceri şi n-ai profesat un timp ?“

„Mi-am reluat meseria. Sînt judecător la sectorul doi. Ce colegi mai sînt aici ?“

„A fost Marian, ăla de-i ziceam noi Flăcăul, dar a plecat... Cred, că ai aflat de Şerban ?

„Care Şerban ?“

„Şerban Gheorghe ! A terminat cu un an înaintea noastră. A lucrat aici ca magistrat, apoi a trecut în avocatură, zicea că se cîştigă mai bine... Mi se pare că are o încurcătură. Ha-ha ! Ce mutră ai făcut ! Ce-i cu tine ? De ce taci ? !“

„El l-a judecat pe tata, l-a condamnat la opt ani... Dosarul lui e acum la mine... luare de mită.“

Banda s-a derulat pînă la capăt, o rolă se învîrteşte în gol, cealaltă foşneşte enervant la

fiecare răsucire. Apasă pe un buton, acordurile unui saxofon izbucnesc în difuzoare.

Dana apare în spatele lui.

„Bravo ! Stai singur şi asculţi muzică ! Vrei să dansăm ?“

„Eşti obosit ?“

„Nu, din contra... Mă simt bine. Chiar foarte bine !“

„Niciodată nu te-am auzit spunînd atîtea bancuri. Ziceai că n-ai umor !“

Din sufragerie se aud pocnetele sticlelor de şampanie urmate de ţipetele şi rîsetele femeilor. Covoare moi, umbre catifelate, melodie lentă. Dana se strînge în braţele lui, trăieşte o bună dispoziţie împletită paradoxal cu o nelinişte iritantă, ascunsă adînc.

„Ţi-ai dat seama ce emoţionată am fost cînd Simion a zis : «Iustin Arghir şi soţia lui». Niciodată n-am fost prezentată aşa. Ţi-am căutat mîna... Nu mai speram să mă chemi la tine, Iustine. Mă înţelegi ? Cînd te vedeam la masă, în rînd cu ceilalţi, îmi spuneam că poate vrei să fii şi tu ca prietenii tăi : un om cu familie, casă, situaţie... Ai ajuns cineva ! Nu-i aşa ? Mulţi te-ar invidia dacă ar afla că eşti în compania lui Runcanu ! Marele Runcanu !"

„Crezi într-adevăr ce spui ?“

„Nu. Am glumit... Ştiu că nu pentru asta m-ai chemat şi tocmai de aceea... Vreau să fiu sănătoasă, să fac costume pentru teatru... şi tu să mă iubeşti ! Hm ! Ce absurd mi se pare să ceri cuiva... Uite ! Am devenit patetică ! Vrei să bem o cupă de şampanie pentru viitorul nostru fericit ? !“

„încetează cu glumele astea !“

„Aaaa ! Iată-i pe cei doi îndrăgostiţi !“ strigă Manoliu din uşă. Scund, gras, transpirat pe faţă, cu cămaşa desfăcută la gît, fără cravată, expresie de bonom, temperament impulsiv.

Dana se desprinde din braţele lui Iustin şi se îndreaptă spre sufragerie. Cei doi rămîn singuri.

„Ce mai face judele Arghir ? şi Manoliu se aşazl într-un fotoliu, cu un aer de siguranţă orgolioasă. Credeai că sînt supărat ? Nuuuu ! Nici vorbă ! Numi ies din pepeni aşa... cu una cu două 1 Ha-ha ! Sper că ţi-ai dat seama, nu pentru că am pus o vorbă bună la numirea... îmi dai voie să-ţi spun pe nume ?“

„Da, sigur...“

Dana se întoarce în salon, zîmbeşte, îşi ascunde regretul. îi întinde lui Manoliu o cupă de şampanie, iar pe cealaltă i-o dă lui Iustin. Se uită în ochii lui, apoi se retrage mergînd cu capul întors spre umăr.

„Ai o soţie foarte drăguţă şi amabilă ! Ce spuneam ? Aha ! Da... Vrei să afli cîteva amănunte legate de accidentul ăla prostesc ? Foarte bine ! Cine se opune ? Dar eu, ca director ce eram pe vremea aceea, nu puteam să-i dau dispoziţie lui Enache să execute singur o manevră într-o staţie de înaltă tensiune ! E o chestie elementară ! Prin telefon ? ! Phi ! şi se bate cu palma pe picior. Oricine se poate apăra aşa ! Vişinescu de ce l-a trimis acolo ? Unde era echipa ? ! Enache avea instructajul la zi, fişele de protecţia muncii semnate, materiale berechet, atunci de ce şi-a băgat nasul unde nu trebuia ? Fiecare, dragul meu, răspunde cu capul lui. Limpede ca lumina zilei ! Apoi celălalt aspect... o avarie de o jumătate de oră în sistemul energetic al oraşului produce o pagubă imensă. Milioane, dragă Iustine ! Mi-li- oa-ne !

Fabrici şi uzine îngheţate ! Ştii ce-nseamnă asta ? ! Sînt nişte raţionamente superioare unor amănunte fără importanţă, unor fleacuri.

«Viaţa unui om e un amănunt fără importanţă», gîndeşte Iustin.

„Cînd mi s-a anunţat întreruperea eram în maşină...“ „Vă întorceaţi de la minister.**

„Da. Exact. Văd că ştii...**

„Poate v-aţi dus acolo, să constataţi la faţa locului...“ „Nu ! Nici vorbă ! Am plecat la întreprindere să dau dispoziţiile necesare, să vorbesc cu inginerul-şef... Dar uite că ne-am luat cu vorba. Te-am bătut destul la cap cu procesul meu... vreau să zic cu acest caz nefericit... Ia spune-mi ? Cum te simţi ca preşedinte ?“

„Bine, nimic deosebit...“

„Am auzit că intri în şedinţă de două ori pe săptă- mînă. Ehei ! Ia-o mai uşor ! Şi eu am făcut la început la fel şi acum... Ni se încălzeşte şampania ! Pentru succesul preşedintelui ! Hai, dragă ! Spune ceva şi învese- leşte-te !“

„Poate aţi vrea să vă spun...**

„Nuuuu ! Gata cu procesul ! Şi parcă ne-am înţeles să vorbim ca doi prieteni. Noroc ! Hai-hai ! Vreau să te aud cum îi spui : «Noroc, Petre !» sau «Noroc, Mano- liule !» Cum îţi doreşte inimioara ! Hai ! Curaj.“

„Uitaţi-vă, oameni buni, unde s-au ascuns dezertorii ! strigă Runcanu, intrînd în salon urmat de Gherasim şi Simion. Stau la umbră şi pun ţara la cale ! Un pahar în mînă şi muzica la ureche ! Halal vouă ! N-am ce zice ! şi Runcanu se aşază într-un fotoliu şi îşi aprinde o ţigară, ceilalţi îl imită. Nu-ţi fie teamă, Manoliule ! Arghir ştie ce

face ! E băiat bun ! De ce să planeze asupra ta o bănuială ? Nu uita să-i rezolvi problema locuinţei ! Simion mi-a spus că stau patru persoane într-o singură odaie şi un hol de trecere. Acum gata cu treburile ! Gataaa ! Lăsaţi totul pe mîine ! Unde-i Creaţa să ne mai cînte ceva ? Iar tu, Simioane, de ce ne ţii cu gîturile uscate ? !“ •

Fulgii de zăpadă aleargă prin dreptul lampioanelor. *O* maşină a Salvării trece în goană pe drum, sunetul sirenei se pierde treptat. O pendulă bate miezul nopţii. Pisica toarce cuibărită în braţele lui Simion care pune ceaşca de cafea pe o măsuţă şi îşi îndreaptă privirea spre Iustin.

„Iţi plac benzile mele ?“

„Numai două... restul sînt cam demodate."

„Ai unde să le imprimi ?“

„Da... un prieten, Ticu Petrescu. Stă pe lîngă tribunal."

„Cînd pleci, să le iei. Ceva nou ?“

„Nimic..."

„Totul în regulă ?“

,,....ţi-am spus că am cerut reabilitarea tatălui meu ?“

„Nu ! Ai vrut tu asta ? !“

„M-a rugat Drina... atunci cînd am fost la Cîmpeni. Nu i-am promis. M-am gîndit să-i îndeplinesc dorinţa. Şi Iustin îi povesteşte pe scurt cele întîmplate, apoi adaugă : N-am vrut să mai judec procesul lui Şerban. Am discutat în colegiu, le-am spus că mă abţin... le-am cerut să mă recuze. Unul a susţinut că nu sînt motive de recuzare, altul a afirmat că dosarul mi-a fost repartizat de Scărlâtescu, deci se presupune lipsa de interes şi

deplina mea obiectivitate. într-un cuvînt ! Mi s-a respins cererea de abţinere. Simţeam că nici unul nu voia să se amestece, erau curioşi să vadă cum voi proceda, ce hotărîie voi lua, mai ales acum, de cînd sînt preşedinte... Crezi că mi-e uşor să-l văd în boxă, să uit că tata a fost în acelaşi loc datorită lui ?“

„Da, te-nţeleg, şi Simion tace o vreme, apoi continuă. Şi de ce mi-ai spus toate astea ?“

„Pentru că îmi este la fel de greu să-l judec pe Manoliu !“

„Adică ?“

„Papaşa ! N-am uitat nimic din tot ce ai făcut pentru mine. Tu m-ai ajutat să mă angajez şofer pe şantier, n-ai ezitat cînd ai aflat că am fost dat afară din barou... Tu ai...“

„Dar ai fost mereu alături de mine !“

„Dă-mi voie ! Te rog să mă asculţi ! Tu ai mers la minister în ziua în care am fost în audienţă, acum cîţiva ani, cînd am cerut să fiu numit în justiţie. îţi aminteşti ?“

„Da. Era şi Aron.“

„Ne-am dus în Cişmigiu, ne-am aşezat pe o bancă, v-am spus că examenul se va ţine peste un an sau doi. M-ai întrebat dacă nu vreau să mă angajez ca economist... atunci erai un simplu secretar de partid la o fabrică oarecare. Am plecat la mare, am lucrat pe un şantier, şofer pe o basculantă, după ce m-am întors l-ai rugat pe Cazan să mă încadreze la Baza de transporturi. Cînd te-am întrebat dacă ai dreptul să intervii pentru mine, dacă nu e cumva o părtinire, mi-ai răspuns... ştii ce mi-ai spus ?“

„Nu-mi aduc aminte..."

„Mi-ai spus că eşti obligat, da, aşa ai zis : «Sînt

obligat să îndrept greşeala făcută cu tine»-. Să nu crezi că n-am înţeles de ce am fost numit, acum doi ani, în magistratură ! Ai făcut, Simioane, ce n-a făcut nimeni pentru mine : colegi, rude, prieteni. Şi eu, drept răsplată, îl trec pe Manoliu pe lista celor implicaţi într-un proces. Cel mai bun prieten al tău... care poate te-a ajutat cîndva..."

Simion îşi aprinde o ţigară, ia de pe măsuţa din apropiere o scrumieră şi fumează în tăcere. Clipele trec. Strînge scrumul în grămăjoare mici pe care apoi le împrăştie şi ia jocul de la început. Expresie gravă, concentrată. începe să vorbească cu voce înceată, priveşte mai departe scrumul de ţigară, parcă imaginile şi amintirile s-ar alcătui acolo mai uşor.

„îl cunosc pe Manoliu de cînd eram copil, am locuit în acelaşi cartier, tatăl lui era tăbăcar, prieten cu tata... Am plecat amîndoi brigadieri la Salva-Vişeu, activişti U.T.M., am participat la colectivizare, apoi eu... m-am apucat de şcoală, ţi-am povestit altădată, am terminat liceul, facultatea, el a rămas mai departe cu munca lui. Ne leagă multe amintiri... Manoliu e un om cumsecade, de nădejde, devotat. E adevărat, uneori e nestăpînit, dar e bine intenţionat în tot ce face. N-aş vrea să i se în- tîmple ceva, Iustine !“ şi Simion îndreaptă ochii spre el, îl priveşte îndelung, apoi se ridică din fotoliu şi se duce spre fereastră.

Ninge. Strada e pustie. Vîntul înghesuie fulgii de zăpadă în colţul garajului. Stă nemişcat. Aruncă fumul cu putere, apoi se aşază din nou în fotoliu — ca şi cum ar fi avut nevoie de acest răgaz — şi zice cu glas sec :

„Cum s-au petrecut faptele ?“

Iustin nu-i răspunde imediat, îşi îndreaptă

spatele şi îşi strînge palmele, parcă ar vrea să se apere de acel : «N-aş vrea să i se întîmple ceva».

„Manoliu era singur în maşină, pleca de la minister. A fost anunţat prin radio că s-a produs o avarie în staţia de înaltă tensiune de la Pipera. S-a îndreptat spre locul accidentului. Acolo l-a găsit pe Enache, un electrician, fusese trimis de maistrul Vişinescu pentru nişte lucrări de întreţinere. Manoliu l-a întrebat de ce nu s-a apucat de lucru. Enache i-a spus că-l aşteaptă pe Vişinescu care va veni cu toată echipa."

„Intra în atribuţiile lui Enache să facă manevra ?“

„Nu putea fi executată de un singur muncitor. Manoliu a început să ţipe, să-l ameninţe că va suporta toate pagubele produse, că-l va retrograda cu două clase şi îi va tăia prima pe tot anul... şi multe altele."

„Erau numai ei doi. Parcă aşa ai zis ?“

„Da."

„Atunci de unde ai aflat ce-au discutat ? ! Enache a murit iar Manoliu n-a recunoscut nimic !“ şi Simion îşi aprinde o altă ţigară.

„Aşteaptă, îţi explic imediat... Enache s-a apucat de lucru. Manoliu a plecat la întreprindere. Cînd a ajuns la birou l-a chemat la telefon... poate pe drum şi-a schimbat părerea. Inginerul-şef Ciobanu, care a asistat la convorbire, a declarat că Manoliu l-a întrebat pe Enache doar atît : «Care e situaţia ?» Fapt real. Alibi perfect. Camionul, cu ceilalţi muncitori din echipa lui Vişinescu, intra pe poartă. Cînd s-au apropiat l-au găsit pe Enache electrocutat. S-a făcut o anchetă şi s-a trimis dosarul la tribunal. Nici o probă împotriva lui

Manoliu. Acuzat : Vişinescu Nicolae, şeful echipei. Motivul : lipsa dispoziţiei de lucru, 249, neglijenţă în serviciu..."

„Continuă, te ascult."

„între timp, Manoliu, a fost avansat în funcţia actuală. Acum două săptămîni a venit la mine Maria Bejan, telefonistă. O fată de vreo douăzeci de ani. în dimineaţa accidentului fusese de serviciu, după anunţarea avariei... aşa cum sînt instrucţiunile, a înregistrat pe bandă de magnetofon toate convorbirile telefonice şi radio."

„Dă-mi voie ! Ai spus că Manoliu s-a dus singur la Pipera ? ! Nu-i aşa ?“

„Da."

„Şi nu i-a dat nici o dispoziţie prin telefon lui Ena- che. Am dreptate ?“

„Da."

„Deci... Nici un martor ! Nici o probă împotriva lui ! De unde ai tras concluzia... Cum poţi dovedi ? Pe ce te bazezi ?“

Iustin ezită să-i răspundă, parcă regretă că-i va spulbera ultima speranţă în nevinovăţia lui Manoliu.

„Un buton decuplat... Neşansa lui

„Ce vrei să spui ? Ce buton ?“ întreabă aproape răstit Simion.

„Manoliu a uitat să închidă aparatul de emisie- re- cepţie din maşină. Telefonista a. înregistrat pe bandă convorbirea lui cu Enache... inclusiv ameninţările."

„Şi de ce n-a prezentat banda la anchetă ?“

„Pe vremea aceea Manoliu era director, i-a fost frică... După ce Manoliu a plecat, mi-a adus banda... Despre Enache nu ştia decît că se întorsese de curînd din armată. Am restituit

dosarul procuraturii pentru completarea cercetărilor. Atîta tot !“

Simion stinge ţigara în scrumieră. Pare stăpîn pe el. Priveşte în jos, îngîndurat. Pisica de Angora stă întinsă pe covor. Din sufragerie se aud vocile celor două femei care îşi ghicesc în cafea. Ridică ochii spre el şi îi caută privirea.

„Iustine ! Admit că aşa s-au petrecut faptele. Te-ai întrebat însă de ce a acţionat în acest fel Manoliu ? A vrut să scurteze timpul de întrerupere a curentului ! Nu crezi că ar trebui să ai în vedere şi acest aspect ?“

„Voi ţine cont de el. Sigur că da.“

„Poate ar fi bine să te orientezi puţin ?**

„Nu, Papaşa ! Eu judec un dosar, nu mă «orientez»![1]*

„Bine-bine ! Manoliu însă n-a dorit moartea lui Ena- che ! Nu ?“

„Nici eu n-am spus că a dorit-o. Bunele intenţii nu sînt întotdeauna suficiente. Poţi greşi din culpă, n-a prevăzut rezultatul faptei sale deşi trebuia să-l prevadă.**

„Dar vina lui Enache ? Ce ? ! Era un copil ? Nu ştia cum să procedeze ? N-avea instructajul la zi ?!“ Vocea lui Simion devine din ce în ce mai ridicată, mai autoritară.

„Nu este procesul victimei ! Dacă nu greşea, nu murea ! între fapta lui Manoliu şi rezultatul produs a existat un raport de cauzalitate.**

„De ce ? Numai pentru că i-a spus să remedieze avaria ? Dar orice director ar fi procedat la fel. El ştia cît de mari sînt pierderile produse din lipsă de curent ! Dacă eu te trimit în foc, tu te arunci cu ochii închişi ? Nu ! Nu se poate ! Fiecare răspunde pentru faptele lui !“ Simion se ridică în picioare cu

un gest nervos şi face cîţiva paşi prin cameră.

„Manoliu i-a spus nu numai să se apuce de lucru, dar i-a indicat o manevră greşită. «Scoate de sub tensiune linia doi, ridică ştanga întrerupătorului şi conexează linia trei.» Sînt cuvintele lui, înregistrate pe bandă. Greşeală profesională, Papaşa. Greşeală ! Numai cu entuziasmul nu faci mare lucru ! Trebuie şi puţină pricepere. Enache a fost găsit mort lingă întrerupător. Nu mai pun la socoteală faptul că Manoliu a negat tot timpul orice amestec. A minţit, Papaşa ! Dacă se considera nevinovat nu ascundea nimic."

Simion pare surprins de acest ultim argument. Iustin stă nemişcat, pe faţă nu i se poate citi nimic, ţine palmele strînse pe braţele fotoliului. Simion se plimbă prin cameră, apoi se aşază. Aruncă fumul de ţigară cu putere, nările îi vibrează uşor de fiecare dată. Pe stradă trece un plug de zăpadă, zgomotul inundă odaia, apoi liniştea şi calmul apar din nou între ei.

. .nu întîmplător ţi-am povestit că am cerut reabilitarea lui taică-miu şi că-l voi judeca pe Şerban, reia discuţia Iustin. O minte inteligentă ar putea profita de aceste împrejurări."

„Cred că mergi prea departe, Iustine !“ îi răspunde sec Simion.

„Merg pînă la capăt ! Vreau să nu-mi reproşezi că ţi-am ascuns ceva. Vreau să am convingerea că nu greşesc nici în dosarul lui Şerban şi nici al lui Manoliu. Vreau să cred în tine, Simioane... pentru că altfel tot efortul meu n-ar mai avea nici un sens şi aş renunţa în clipa asta..."

„Eiii ! Ia te uită ! Ia te uită ! Voi tot aici sînteţi ? ! strigă Elena intrînd în salon la braţ cu Dana. Ce

s-a întîmplat ! V-aţi certat ! Ha ! ha ! De ce nu-i arăţi lui Iustin fotografiile şi diapozitivele pe care le-am făcut în străinătate ?“

„Uite ce mi-a dăruit Elena !“, intervine Dana, apro- piindu-se de Iustin, arătîndu-i un vas chinezesc.

„Da, e foarte frumos... Cred că ar trebui să mergem. E tîrziu..."

Sînt conduşi pînă în vestibul. îşi iau rămas bun, îşi strîng pe rînd mîinile. Ochii lui Simion se întîlnesc pentru o clipă cu ochii lui Iustin. După ce închide poarta, Iustin întoarce capul. îl vede pe Simion stînd pe ultima treaptă a scării. Vîntul îl loveşte în faţă. Dana îi spune ceva. Iustin nu o aude.

Simion răsuceşte cheia în broască, pune siguranţa, intră în salon şi se opreşte în dreptul scării ce duce spre dormitorul de la etaj. Ține mîna pe bustul femeii sculptat în abanos, simte sub palmă sinii ei mici şi tari. Elena stinge pe rînd lampadarele. Paşii ei nu se aud, are un mers elastic, elegant. Simion urcă încet scara şi ur- măreşte fiecare treaptă cu un aer preocupat.

Elena intră în dormitor. Se îndreaptă spre oglindă, îşi trece pieptenul de cîteva ori prin păr, apoi se dezbracă şi se duce în baie. Simion stă nemişcat pe marginea patului. Cînd Elena se întoarce din baie îl vede în acelaşi loc.

,,Ce-i cu tine ? S-a întîmplat ceva ?“

„Nu, nimic..

„Te-ai certat într-adevăr. cu Iustin ?“

„Nu... Am stat şi noi de vorbă... ca între bărbaţi“, mormăie Simion, cu capul sprijinit în mîini.

„Atunci ce ai ? !“

„...poate nu trebuia să beau atît“, şi ridică receptorul telefonului de pe noptieră.

„Vrei să chemi pe cineva ?“ îl întreabă Elena stre- curîndu-se sub plapumă, privindu-l cu ochi iscoditori.

„Da.“

„La ora asta ? E trecut de două ! Pe cine ? !“

„Pe Manoliu !“

Face primele numere şi rămîne nemişcat cu receptorul la ureche. Secundele trec, apoi zice :

„Da, poate ai dreptate... E cam tîrziu...“

C

V>ARTIER DE FOŞTI PROPRIETARI, MICI NEGUstori şi pensionari. Străzi înguste — Popa Rusu, Speranţei, Biserica Oţetari —, liniştite, piaţete cu ronduri de flori, alei cu tei şi castani, case vechi, unele îngrijite, altele cu zidurile igrasioase şi burlanele rupte. Drumul e acelaşi în fiecare

dimineaţă. Trecătorii grăbiţi se îndreaptă spre tramvaie, unii se salută fără să se cunoască, obişnuiţi să se întîlnească la aceeaşi oră, alţii ridică ochii spre cer

şi se întreabă dacă şi azi va fi la fel de cald cum a fost ieri. O rîndunică strigă în zare şi le dă speranţe de ploaie.

După ce traversează Maria Rosetti, drumul i se pare altfel. Ştie că magnolia s-a ofilit, o caută totuşi cu privirea peste gardul înalt de piatră. Petalele mov au dispărut, găseşte doar un pom oarecare cu crengi subţiri, ca un schelet pe care au crescut frunze mici şi catifelate. Vremea liliacului a trecut şi ea. în vitrina de peste drum, vede într-o glastră o ramură de liliac alb păstrată printr-o minune ştiută doar de bătrînul crescător de canari, papagali şi sticleţi. Ajunge în colţul străzii. Ţigăncile stropesc florile aşezate în coşuri mari. Picăturile de apă strălucesc în soare, par nişte confeti colorate ce plutesc deasupra petalelor de crini, lalele, garoafe şi gladiole.

Se opreşte. îşi îndreaptă privirea spre grădina publică. La ora aceasta e pustie. Peste puţin timp vor apărea pensionarii care vor juca table, copiii se vor da în leagăne, tinerii vor căuta o bancă la umbra unui pom şi se vor strînge în braţe crezînd că a sosit noaptea, un licean se va cocoţa pe un cîntar şi va urmări cu ochi avizi o fată cu rochie scurtă, un bătrîn îşi va citi ziarul şi se va gîndi la masa de prînz, părinţii îşi vor striga copiii iar copiii se vor striga între ei şi vor alerga după un cîine scăpat din lesă de o doamnă ieşită de curînd din spital. Toţi vor alcătui, fără ştirea lor : Grădina publică. Acum nu e decît un moşneag care a dormit pe o bancă. S-a trezit din cauza vrăbiilor gureşe. Cască agale şi se întinde. O vrabie îl ciuguleşte. în barbă. Stă nemişcat şi rîde încet. Fericit.

Pleacă mai departe temător să nu întîrzie. în

curtea liceului e zarvă mare. Mai multe fete se pregătesc pentru ora de sport. Sînt în şorturi şi maiouri, nu-şi mai arată vîrsta, par mature. Una din ele strigă ceva de la o fereastră, cele din curte se uită într-acolo dar nu văd nimic orbite de soarele ce străluceşte în geam. Fac paşi caraghioşi, parcă ar valsa — un grup de fete care dansează visînd în plină zi. Glasul de sus ţipă neobosit vrînd să le trezească din reverie.

Strigătele fetelor rămîn în urma lui. Intră în franze- lărie. Două tinere cumpără chifle şi cornuri, mîinile lor subţiri flutură pe deasupra tejghelei, ai impresia că în clipa următoare vor plonja în rafturile cu pîine. Doamna Onofrei — o femeie grasă, cu pieptul mare, urcat pînă sub bărbie — îl zăreşte imediat.

„Bună-m'neaţa, domn' notar, Arghir Ceasornic, nu alta! Hi-hi ! Opt fără un sfert. Şi al meu arată la fel. Să nu uit să rup fila din calendar. Azi e paişpe august ! Cum trece vremea ! Ştiu ! Două cornuri ! Ca de obicei. Hi-hi ! Cu fetele astea nu mai pridides să-mi servesc clienţii ! Iată ce v-am păstrat ! Ca pentru 'mneavoastră ! Prooaas- pete 1 Acu' mi le-a adus. Ți se topesc în gură. Vă doresc o zi uşoară !"

Notarul îi mulţumeşte, o salută scoţîndu-şi pălăria şi iese din prăvălie. E îmbrăcat cu un costum cenuşiu din tergal, cămaşă albă şi pantofi negri. Nimic distinct, poate doar felul în care ţine capul, puţin întors într-o parte, parcă ar asculta mereu ceva în urma lui. Trece pe sub castanii umbroşi care îl despart de casa cu pridvor. Ştie că în fereastra de la stradă va zări, ca în fiecare dimineaţă, o tînără blondă cu părul lung şi ochii mari care îl aşteaptă cu o garoafă în mînă. Stă

nemişcată, fără nici un zîmbet pe faţă, doar ochii i se rotesc încet odată cu trecerea lui. Pare un tablou aşezat din neatenţie în geam.

Ajunge în dreptul bisericii. în clopotniţă sună toaca de lemn. Porumbeii îşi iau zborul de pe streaşină, lovesc puternic din aripi, parcă şi-ar aplauda singuri plutirea, în faţa cizmăriei, pe scară, stau înşirate la soare mai multe calapoade cu pielea întinsă în cuie, ai putea spune că nişte drumeţi şi-au lăsat acolo încălţările înainte de a pătrunde într-un sanctuar. Meşterul Stelian, strîns la mijloc cu un şorţ, îl salută scoţîndu-şi şapca.

„Frumoasă zi, don'le notar ! Ehe ! Se coace griul 1 N-ar fi rea nici o halbă cu bere !" plescăie din limbă şi îşi vede mai departe de treabă.

Traversează strada. Mănăstirea Darvari stă ascunsă printre glicine şi caprifoi. Se aude un glas subţire care cîntă o melodie tristă, poate e un fost cîntăreţ, acum la Azilul de bătrîni. Ajunge în dreptul Magazinului de remaiat ciorapi şi confecţionat centuri medicale şi sutiene. Madam Clementina aşază în vitrină un nou model. îi zîmbeşte prin geam, apoi îşi face loc cu gesturi grăbite printre panglicuţe şi dantele şi iese în prag.

„Domn' notar ! Domn' notar ! Vreau să vă întreb ceva într-o chestiune de moştenire ! Cînd pot veni pe la dumneavoastră ? Adică să trec doar drumul ? Ha-ha ! hi-hi ! Sîntem vecini şi ne cunoaştem atît de puţin ! Oh ! Da. Succesiune, cum spuneţi... Foarte bine ! Taxe, actul de proprietate... De unde clientelă ? Cu fetele de la liceu ajung la sapă de lemn. Doar madam Onofrei, de la Pîine, mi-a cumpărat trei, făcute pe măsură. E doar magazin medical ! Aţi văzut ce bine

arată ? ! Ho-ho ! hi-hi ! Vreau să plec la Obor, deschid acolo un magazin. Ce mai ! Aici nu-i vad, nu merge ! Vînd casa aia de la ţară d-am primit-o succesiune şi... Bine, bine ! Vă mulţumesc foarte mult ! Trec azi negreşit !“

La opt fără cinci intră pe poarta notariatului. în hol, dactilografele îşi pregătesc maşinile de scris şi pun cafeaua la fiert. O salută pe doamna Zamfir de la registratură — o femeie în vîrstă, distinsă, fostă profesoară de pian care şi-a pierdut mîna stîngă într-un accident — şi deschide uşa biroului. îşi pune pălăria în cuier, se uită prin glasvand să vadă dacă a venit şeful şi se aşază pe scaun. Aude un sunet suspect, parcă cineva s-ar fi ascuns în dulap şi n-ar mai putea respira. Caută cu privirea în jur. O vede pe Ana. Şterge praful de pe parchet. Are în mînă o cîrpă. Stă în genunchi, lîngă biroul lui, şi îi zîmbeşte.

„V-aţi spăriet, don Arghir ?“

„...nu te-am văzut cînd am intrat."

„Hîî ! Io-s pişti tăt... taman cînd nu ti aştepţi ! Hî-hî !“ Nu are patruzeci de ani dar arată mai în vîrstă : măruntă, picioare groase, faţa rotundă cu pometi mari, pleoapele roşii, mereu bolnave de conjunctivită, dinţii negri la rădăcină, piele solzoasă, cu o permanentă iritaţie pe mîini. Uneori, după ce termină treaba, Ana se aşază pe un scaun, îşi aprinde o «Mărăşească» şi povesteşte cîte ceva. Nu înţelegi prea bine dacă este vorba despre ea sau despre o prietenă, Cezarina, nume ce apare mereu în istorisirile ei. S-a născut în Moldova, a lucrat la o crescătorie de cîini poliţişti. Tatăl ei a fost : podgorean, pescar lipovean, marinar pe un vapor de cursă lungă,

negustor grec, proprietarul unui magazin cu mirodenii, leacuri orientale, farmece pentru îndrăgostiţi şi tutun de pipă. Spune că nu îşi cunoaşte mama dar de multe ori o numeşte Maria şi se mîndreşte cu ea pentru că a ştiut să-şi crească copiii pe timpul cînd tatăl — în varianta marinar — pleca cu vaporul în cursă. Cert este doar faptul că are un copil pe care îl iubeşte cu adevărat. Cînd vorbeşte despre el are un glas şoptit, apoi tuşeşte bărbăteşte, împrăştie fumul cu mîna blestemînd tutunul prost şi zîmbeşte cu un aer şiret de parcă şi-ar cere iertare. Lucrează la notariat de cîţiva ani, e femeie de serviciu, curieră, pregăteşte ceaiul şefului, face cumpărături pentru salariaţi, ascultă confidenţele dactilografelor şi sîmbăta aduce colivă de la bisericile din apropiere.

Ştie tot ce se întîmplă în notariat, tot ce face fiecare funcţionar. Intră în vorbă cu cei care vin să-şi legalizeze vreun act, apoi roagă să-i semneze actul «cit mai răpidi» pretextînd mereu că «ie un veşin d-al meu». Este atît de amabilă încît te simţi obligat să-i faci un cadou sau să-i aduci un carton cu prăjituri pentru copil. A doua zi afli că ţi-a aruncat corespondenţa în coşul de hîrtii sau le-a schimbat în plicuri pentru a lua o destinaţie greşită. Face totul cu discreţia celui care vrea să treacă neobservat, apoi se plînge că e obosită, că munceşte prea mult, îţi arată mîinile cu pielea roşie din care smulge cîteva fîşii, tuşeşte pînă se congestionează la faţă şi pleacă la policlinică. După o oră apare cu o sacoşă plină, se apleacă la urechea ta. şi îţi spune cu glas şoptit :

„Sparanghel ! Am găsit sparanghel ! Ştiem că

vă plaşi. Hî-hî ! Puteam să nu cumpăr ? N-are Ana sufletu' ista ! Pintru don şef am luat mere ionatane, faşe cură ! Am plecat ! Trec pi la policlinică, iau răţăta, beau un şeai fierbinte şi-mi dau pi degiti cu pomadă !"

Acum stă în genunchi, cu cîrpa de praf în mînă, se uită în sus, îşi arată dinţii negri şi zîmbeşte în felul ei.

„Lună ! Lunăăă am făcut birăul ! Şe', credeţi că pentru şeilalţi mă spetesc la fel ? Auzi colea ? ! Acu' să-mi zişeţi şe să vă cumpăr di la piaţă. Ufff ! Mă dor şelele de cînd stau aplicată. Mai am olecuţă şi gîtesc... Io, don notar ? ! Io ? ! N-am cotrobăit prin sărtarele 'mneavoastră ! Păi cum să fac una ca asta ? ! N-am îndrăznit aşa şeva ! Io să-i duc lu' don şef mapa înainte de-a mi-o da 'mneavoastră ? Nooo ! Feri-t-a sfîntu' ! Io să-i zic lu' don şef că şitiţi romane în timpul programului ? ! Nooo ! Mă jur pi ci vreţi ! Ştiu ! E adevărat ! Ştiu că aveţi un caiet cu-nsemnări d-ale inimii, aşa cum are fieşteşine, pe-n' că şi don notar Paraschiv are unu' dar n-am spus la nimini ! Zău ! Să mă trăsnească cerul dacă vă mint !... Păi şe să fac, don notar ? E adevărat că v-am promis de atîtea ori, da' acu' v-o spun pi a dreaptă. Am un copil, banii nu-mi ajung, şe să mai aştept de la viaţă ? Am încercat, ba una. ba alta. Nica ! De cînd m-am despărţit de bărbată-miu aşa îmi merge, parcă m-a blestemat. Don şef mi-a promis că după şe... să nu spuneţi la niminea, că după şe pleacă doamna Zanfir di la registratură mă numeşte în locul iei. Sigur ! Am şăpti clasî. Tata a fost muncitor, adică marinar. Proprietarul unui magazin ? ! Nooo ! Am spus io una ca asta ?! Nooo ! Feri-t-a sfîntu' ! Sînt curieră di tri ani, mă pricep la toate. Nu e vina

mea. Trebe musai, dacă vreau să fiu la registratură, trebe să-i mai zîc lu' don şef, ba una, ba alta... Vă rog să mă înţelegeţi şi să mă iertaţi. Nu-i mai duc lu' don şef decît actili pi care mi le daţi 'mnea- voastră. Gata ! Vă jur în jenunchi cum stau acu' şi fac -semnul cruşii ! Aşa sî rămîn toată viaţa. Sî n-o mai văd disară pi fetiţa mea ! Na !"

„Parcă ziceai că e băiat ? !"

„Hî-hî ! Aşa îl dizmierd io... că e bun ca o fetiţi !"

10

A JUNUL CRĂCIUNULUI.

Dana scoate cozonacii din cuptor şi face ordine în bucătărie. Iustin e singur în odaie, se dezbracă şi se lungeşte în pat. Parfumul cozonacilor cu stafide şi nuci se amestecă cu cel de brad. Simte că e sărbătoare. Stă cu mîna sub cap şi se uită la pomul din colţul odăii, beteala sclipeşte în mii de

locuri, cîte un glob se roteşte mişcat de vintul ce se strecoară pe lingă fereastră. în depărtare se aude un zvon de zurgălăi...

...un copil, de vreo zece ani, îi dă să mănînce unui bătrîn. Duce lingura cu supă la gură, îi întinde o bucată de pîine, apoi îi şterge buzele cu un şervet alb. Bătrînul mestecă anevoie, îşi saltă mult maxilarele fără dinţi, îşi mişcă barba albă ce-i tremură deasupra pieptului. După ce termină, bătrînul îi mulţumeşte copilului, îşi scoate de la gît şervetul şi îşi îndreaptă ochii spre el, ca şi cum ar fi ştiut tot timpul că se află acolo.

„Nu ne lăsăm în voia soartei. Hi-hi ! Trebuie să fim puternici şi rezistenţi. Nimic nu e mai plăcut decît lupta şi veselia ! Să ştii de la mine, asta-i credinţa mea de-o viaţă ! Să nu uiţi, tinere domn ! Pentru că sub soare nu e alergătura celor sprinteni, nici victoria celor curajoşi, nici pîinea celor harnici, ci tocmai invers. Hi-hi ! Şi d-aia, tinere domn, trebuie să lupţi şi să rîzi... chiar şi de faptul că lupţi, n-ai altceva mai bun de făcut! Ascultă un bătrîn care a trecut de optzeci de ani.“

...soarele urcat în mijlocul cerului îşi aruncă lumina într-un ochi de pădure înconjurat de stejari. Se aud acorduri de vioară şi flaute. Sticleţii şi piţigoii se întrec între ei. Opt fete, toate blonde, dansează în cerc ţinîndu-se de mînă. Prin rochiile din voal alb li se conturează sînii rotunzi şi pulpele feciorelnice. Pe frunte au coroniţe din margarete. în păr şi-au împletit lăcrămioare. Tălpile lor desculţe sclipesc la fiecare mişcare a dansului... El stă lungit în iarbă, le urmăreşte plutirea, le ascultă

şoaptele, rîsetele, ţipetele scurte aţîţate de veselie şi încearcă să le prindă privirile furişe prin părul blond ce le încadrează chipurile surîzătoare. Fetele se opresc obosite din dans. El se apropie şi le spune :

„Cînd am trecut prin grădină am văzut un om care mînca flori ! Rupea flori de măr şi cais şi le ducea la gură. De ce nu mă credeţi ? !“

Reţele izbucnesc în rîs şi îl sărută pe rînd...

Dana se lungeşte lîngă el. Iustin rămîne cu ochii deschişi...

...îl priveşte în faţă, pentru prima oară după atîţia ani. întinde mina, prinde fularul înnodat şi i-l ia cu o mişcare înceată, nici măcar brutală. Colegul de clasă, voinic, negricios, se uită la el uimit, îi este greu să accepte că cel învins de atîteâ ori, lovit în recreaţie cu fularul înnodat, azi a îndrăznit să-l înfrunte. E încrezător în puterea lui şi nevolnicia celuilalt, ca şi cum în orice clipă ar putea să-şi recapete fularul şi să-l izbească încă o dată peste faţă... El îl apucă de cămaşă, îl trage puţin şi îi spune răspicat, de parcă în tot acest timp n-ar fi făcut altceva decît să rabde şi să aştepte acest moment în care răbdarea şi aşteptarea au ajuns la margine «Stai ! Opreşte-te ! Totul are o limită ! Mă loveşti de atîţia ani... acum a venit şi rîndul meu, dar mai întîi vreau să-ţi spun că nu te iubesc. N-am zis că te urăsc. Nu te iubesc... pe tine şi pe toţi cei care m-aţi lovit pînă acum... Mă auzi ? !»■

...apoi o vede pe Dana cum îl priveşte speriată. Stă aplecată spre el şi îi caută ochii.

„Ce ai ? ! Văd că nu dormi ! De ce ai ţipat aşa ? !“

• Miroase a brad, ceară de albine şi cozonac cu stafide. Camera e luminată doar de luminările din pom, feţele lor par imbujorate de strălucirea bradului împodobit. Vorbesc cu însufleţire, rîd şi ciocnesc paharele. Dana le împarte darurile, toţi desfac pachetele curioşi şi îi mulţumesc pe rînd. Rovenţa e primul care începe să cînte un colind. Vocea lui groasă şi răguşită răsună caraghios. Cel mai fericit este însă Florică.

„Vreau să mai aprind o artifică şi să mai cîntăm O *brad frumos !“*

„Bine, aşa vom face ! îl asigură Dana. Mai întîi să mîncăm cozonac şi să bem şampanie !“ Propunerea ei e primită cu urale.

Cineva sună la uşă. Sînt doi copii cu colindul. Dana îi invită în casă.

„Nu vreţi să mai rămîneţi la noi ?“ îi întreabă Dana.

Băiatul tace, fetiţa lasă capul în jos aprobator. Florică le face o scamatorie cu un măr. Rovenţa îşi mişcă urechile. Toţi rîd, apoi încep să cînte *Steaua sus răsare.*

„El e Robert şi eu Ruxandra", răspunde fetiţa la întrebarea lui Iustin.

După un timp copiii spun că vor să plece. Sînt conduşi pînă la uşă. Telefonul sună strident în hol. Iustin ridică receptorul. E unchiul Matei care îi urează sărbători fericite.

„Dacă am văzut că nu mai dai nici un semn de viaţă, m-am gîndit să trimit muntele la Mahomed“, îi spune el printre altele.

Iustin îşi cere scuze, ştie că la el se adună de sărbători toată familia, îi promite că îi va face «negreşit» o vizită. Buna dispoziţie dispare de pe

faţa lui. Rămîne cu receptorul în mînă, face un număr şi îl sună pe unchiul Trifon. Răspunde mătuşa Amalia. Ii spune că bătrînul e bolnav în pat. Iustin îi urează sănătate, apoi traversează holul cu paşi înceţi. în cameră e zarvă mare, toţi se pregătesc pentru teatru.

„Piesa e o aiureală ! O trăsnaie ! explică Rovenţa. Fiecare îşi alege un rol, sau mai multe, cîte doreşte, ce vrea să fie : rege, aviator sau... Noi îi îndeplinim orice dorinţă, dar după aceea... Aici e aici. Trebuie să ne demonstreze că a devenit cu adevărat ce a vrut să fie ! Aţi înţeles ?“

„Eu nu pot să joc, spune Dana. Cu un costum de teatru ar fi fost altfel. Alegerea era ca şi făcută...“

„Ascultă-mă, Dana ! E foarte simplu. Ieşi din spatele «cortinei»-, adică draperiâ'&in hol şi saluţi spectatorii — şi Rovenţa se apleacă în faţa lui Iustin, de parcă ar fi intrat deja în rol. Fii atent, Florică ! O să greşeşti şi o să-mi spui că n-ai înţeles. Aşaaa ! Te opreşti în dreptul bradului ! Spui ce-ţi trece prin minte în secunda aia ! Se pot folosi orice mijloace. Nu există nici o îngrădire."

„Ha-ha-ha-ha !“

„De ce rîzi, Florică ? !“

„Nu ştiu... nu ştiu ce să fiu ! Aşa de repede nu ştiu ce să aleg. Toată viaţa am vrut să fiu şi io cineva şi iote acu’ nu ştiu ce să fiu ! Fir-ar mama ei a dracu’ de treabă !“

„Nici eu nu ştiu, dar tocmai asta-i frumuseţea jocului, continuă Rovenţa. Gataaa ! Cine-i primul ?“

„începe tu !“ îl îndeamnă supărat Florică.

„Nu. Eu sînt regizorul. Tu să-ncepi ! Tu ai vrut, Florică, să facem teatru", şi Rovenţa îl împinge spre hol şi îl duce pînă în dreptul draperiei.

Iustin stă în fotoliul de la birou şi îi urmăreşte

amuzat. Dana se aşază pe covor şi aşteaptă desfăşurarea «piesei». Rovenţa ia loc în apropierea Danei, formează cel de-al doilea rînd de spectatori.

„Voi îmi îndepliniţi mie orice poruncă ?“ întreabă surprins Florică cu capul scos pe lîngă draperie, încercînd astfel să capete mai multă încredere.

„Daaa ! Acum bat gongul şi intri în scenă ! Eşti pregătit ? Baaangggg !“

Florică apare mergînd ţanţoş, se îndreaptă spre brad, se răsuceşte în loc şi rămîne încremenit, cu bărbia ridicată şi pieptul bombat. Rovenţa îi face semn să se dea cu un pas mai la dreapta. Florică nu-l vede. Priveşte fix undeva. Clipele trec. încearcă să vorbească, nu izbuteşte, îi tremură bărbia, apoi reuşeşte să articuleze :

„Să zicem... să zicem că sînt... Sînt şi io ca ăilalţi cu carte[11], şi se uită pe rînd la ei cu ochii lui mari de copil.

Toţi îl privesc surprinşi. E o linişte desăvîrşită.

„Nu-ţi cer să ne dovedeşti că eşti aşa cum ai spus pentru că eşti cu adevărat", zice într-un tîrziu Rovenţa şi veselia lor apare din nou. „Acum Dana să iasă pe scenă !“

„Nuuuu ! Te rog, Rovenţa ! Nu ştiu ce rol să-mi iau ! Nu mă chinui ! Te implor !“

„Nici eu nu ştiu. Ai cuvîntu’ meu. Hă ! hă ! Nu vreau să mă gîndesc la nimic. Sînt curios ce-mi va trece prin cap în clipa aia. Ca şi cum mi-aş face singur o surpriză."

„Hai, Rovenţa ! încearcă !“ şi Dana îl sărută pe obraz.

Rovenţa se ridică sprinten de pe covor, se duce în hol, trece în spatele draperiei şi rămîne acolo cîteva minute. Dana strigă : „Baaanggg !“ Rovenţa

trage «cortina», intră în cameră şi se opreşte în locul stabilit.

Iustin se uită la acest bărbat trecut de cincizeci de ani, cu faţa ridată şi părul cărunt, dispus mereu să glumească, capabil să se bucure de orice năzbîtie. Rovenţa vrea ca jocul să fie dublu, în faţa lui şi a celorlalţi. îşi roteşte ochii în jur. Caută ceva. Pare un actor care a ieşit pe scenă şi a uitat rolul. Nu are nici sufleor. Stă cu mîna ridicată şi aşteaptă o poruncă din care va afla cine este şi ce are de îndeplinit. Face un pas spre bibliotecă. Scoate la întîmplare un volum. îl deschide şi începe să citească cu glas răspicat, teatral, ironic :

„«Am fost introdus la calif care se afla într-o sală tapisată cu stofă roz care se deschidea în chip încîntător spre o grădină. Copacii atingeau cu crengile lor vestibulul exterior al sălii. Aceşti copaci erau îmbrăcaţi cu flori de piersic şi măr, ca şi tapiseria sălii. N-am văzut niciodată ceva mai frumos. Apoi a intrat un tînăr sclav îmbrăcat în roz, ca şi sala roz şi copacii, roz.»

Se opreşte, îşi îndreaptă ochii spre ei şi spune :

„Sînt un sclav în roz !“

Dana se uită mirată la Florică şi amîndoi ridică nedumeriţi din umeri. Rovenţa continuă să citească.

„«în Persia erau splendide jocuri de table şi mai ales de şah ale căror piese erau sculptate în fildeş şi cristal de stîncă. Oamenii care să distreze nu lipseau nici ei : acrobaţi şi bufoni sau chiar măscărici deghizaţi în animale dresate. în jurul scenei se îngrămădeau stofe de preţ. Pe draperiile şi covoarele ce acopereau pereţii erau desenate scene de lupte. Costumele erau croite din stofe grele ţesute din fir de aur sau din mătăsuri tot atît

de uşoare, precum şalul roşu oferit lui al-Matawakkil în seara asasinării sale.» Sînt şalul roşu din Persia pe care îl ofer în seara morţii...“ şi Rovenţa îndreaptă mîna spre Dana, parcă i-ar dărui ceva.

Dana pare surprinsă de cuvintele şi gestul lui. Zîm- beşte stingherită, puţin speriată. Apoi sesizează gluma şi rîde. Rovenţa citeşte mai departe.

,,«A1-Gazali a fost profet, teolog şi filozof, cunoscut în Occident sub numele de Algazel. A studiat şi predat în Damasc. Intransigenţa lui doctrinară i-a atras ostilitatea sufiilor şi safiiţilor care l-au acuzat că a propus „soluţii noi de viaţă“ şi s-ar fi erijat ca şef de şcoală. A murit' în citadela Damascului în 1328. Doctrina lui a stat la originea mişcării wahhabite răspîndite în Arabia sub denu- mirea de : Doctrina profetului care provoacă destinul».“

Tace. Apoi, deodată :

„Sînt profetul Algazel ! Provoc destinul ! strigă Rovenţa cu braţul, ridicat în sus, fericit că şi-a găsit un rol pe gustul lui. Grăbesc întîmplarea ! Hai ! Nu mă aplaudaţi ?“

Toţi rîd şi bat din palme. Florică îl îmbrăţişează.

„Bravo, Rovenţa ! Bravo ! strigă Iustin cînd cei trei se mai potolesc. Eşti un actor desăvîrşit ! Ți-ai greşit cariera ! Meriţi o cupă de şampanie !“

Rovenţa se aşază obosit pe scaun şi bea însetat. In ochi îi ard două puncte luminoase. încearcă să se relaxeze.

„Acum să te văd ce eşti în stare să faci în calitate de profet ! zice Iustin zîmbind. Parcă aşa ne-a fost vorba. Nu ?“[1]

Rovenţa tresare.

„Tu ai propus regula... tu eşti primul care trebuie s-o respecţi !“ continuă Iustin.

„Nici Dana n-a respectat-o“, răspunde el gîfîind.

Toţi stau strînşi în jurul lui. Florică îl trage de mînă, vrea să-l ridice de pe scaun cuprins de un neastîmpăr greu de potolit. Cineva sună la uşă.

„Nu deschidem ! Nu deschidem ! strigă toţi în cor. Spectacolul nu s-a terminat!“

„Stai, Florică ! Lasă-l să se odihnească !“ îi ia în glumă apărarea Iustin.

Rovenţa îşi şterge faţa acoperită de sudoare, ochii lui mari se rotesc într-o parte şi alta, încearcă din nou să găsească o soluţie. Se simte în atenţia lor, nu vrea să-i dezamăgească, e tentat să ducă jocul mai departe. Deodată, Florică se loveşte cu palma de frunte şi spune cu glas repezit :

„Ai zis... ai zis că dai viaţă peştelui mort. Da ! Aşa ai zis ! Nu poţi tăgădui... Nu poţi, Rovenţa !“

întoarce surprins capul spre el. Zîmbetul îi dispare brusc de pe faţă. Nu se aşteptase ca Florică să-şi amintească tocmai acum. Pare uşor dezorientat. Nu se dă bătut. îi priveşte pe rînd. E ispitit mereu de ceva necunoscut, ca şi cum ar zice : „Să văd ce dracu’ va ieşi din asta !“

„Şi mie mi-ai spus acelaşi lucru ! intervine Iustin în glumă. In seara în care m-am întors de la Cîmpeni. îţi aminteşti ? Acum să văd cum te descurci, Rovenţa !“

„Hai ! Nu mai insistaţi !“ spune Dana aşezîndu-se pe pat, ca şi cum ar vrea să pună capăt acestui joc.

Telefonul sună insistent. Iustin strigă :

„Reprezentaţia nu s-a terminat ! Spectacolul continuă ! apoi se adresează lui Rovenţa : Uite-l acolo ! De ce nu încerci ? Poate reuşeşti, mai

ştii ? !...“

Tace. încearcă să-şi ascundă neliniştea. îşi îndreaptă ochii spre-măsuţa pe care se află peştele.

„Da. Aşa ai zis ! Mi-ai promis ! insistă Florică trăgîn- du-l de mînă. De ce nu te ţii de cuvînt, Rovenţa ? De ce mă minţi mereu ? Cit crezi c-o să mai rabd ?“

Rovenţa se supune. Pare amuzat şi în acelaşi timp speriat.

Florică se opreşte la un pas de acvariu. îl lasă singur şi se retrage.

„Terminaţi cu gluma asta stupidă !“ strigă Dana cu un început de nervozitate în glas.

Stă nemişcat în faţa acvariului frumos luminat. Are umerii strînşi, parcă ar vrea să plonjeze în lumea de acolo, să se desprindă de cei care îi urmăresc cu atenţie fiecare mişcare. Se uită la peştele de pe măsuţă, apoi la cei din acvariu. Face acest drum de cîteva ori, ca şi cum ar vrea să-l înveţe mai bine.

„N-are nici un rost ! strigă Dana din ce în ce mai agitată, cu nervii întinşi la maximum. Haideţi să terminăm jocul ăsta stupid ! Am vrut să ne distrăm. Ajunge 1 Opriţi-vă ! Vă implor !“

Rovenţa n-o aude. Ia plasa cu un gest încet, calculat, pune peştele în ea şi o scufundă în acvariu. Peştele cade pe nisip. Toţi aşteaptă încordaţi. Clipele trec anevoie. în cameră nu se aude nici un zgomot. Rovenţa se răsuceşte spre ei. Buzele i se mişcă încet, vrea să spună ceva, apoi izbucneşte în rîs :

„N-am reuşit ! Hă ! hă ! Ce ziceţi ? Hă ! hă !“

Iustin se apropie de el zîmbind. Florică tace într-un colţ. Dana stă ghemuită pe pat.

„Eu numai... provoc întîmplarea ! Nu sînt magician. Păi e o deosebire ! Nu-i aşa ?“

„Nu ţi-a mers ! Nu ne-ai convins !“, şi Iustin îl bate pe umăr şi îi întinde un pahar cu şampanie.

„Cu oamenii e mai uşor ! Pe unu’ îl ajut să moară, pe altu’ să trăiască. Hă ! hă !“ continuă Rovenţa la fel de vesel.

„Ai dat greş, actorule ! închidem teatrul !“

„Nu ştiţi de glumă ! Ce mai ! Nu ştiţi să rîdeţi 1 Asta-i greşeala voastră. O daţi mereu pe serios..."

Florică încearcă să spună ceva. Arată cu mîna întinsă spre acvariu.

„Iote ! Iote colo ! Nu mai e ! Nu mai e !“

Toţi se uită spre el nedumeriţi, apoi îşi îndreaptă privirile spre acvariu. Peştele nu mai era în locul în care îl văzuseră ultima dată. înota printre ceilalţi. •

Vocile celor doi se aud din hol. Dana stinge veioza. Lumina becului din stradă se strecoară pe lîngă perdea. Beteala sclipeşte în cîteva locuri. Cineva trece pe drum cîntînd.

„Ce-i cu tine ?“

„Nu mă simt prea bine", îi răspunde Dana.

„Ai muncit, te-ai agitat,, ai rîs..."

„Nu-i nimic, puţină odihnă şi gata..."

Nu vorbesc o vreme. Dana stă nemişcată, încearcă să-şi recapete liniştea, apoi zice :

„Cum îţi explici ?“

„Ei ! Vreo şmecherie de-a lui."

„L-am văzut cu toţii pe măsuţa de lingă acvariu, apoi...“

„Ştii că-i un bufon."

„De ce nu recunoşti că a reuşit ? !“

„A repşit, pe naiba ! N-ai văzut că a rămas ca o piatră pe nisip ? !“

„Dar după aceea ?“

„Era altul... în acvariu sînt atîţia peşti. Cum să-i deosebeşti ?"

„L-am văzut cu ochii mei ! E un singur Betta !“

„Dana ! înţelege ! E o glumă ! O scamatorie de circ !“

„Nici el nu s-a aşteptat."

„E o farsă pe care a făcut-o prima dată ! Nu-ţi dai seama că e imposibil ceea ce pretinzi ?“

„Poate el... L-am sărutat pe obraz, dar mi-e frică... mi-e foarte frică de el.“

11

MAŞINA ÎNAINTEAZĂ CU VITEZĂ, CAUCIUCUrile rulează cu zgomot pe asfaltul ud. Cîmpul e acoperit cu zăpadă. Cîrduri de ciori — pete mişcătoare, înfometate — împestriţează întinderea şi tulbură liniştea. Cîteva căprioare au ieşit la marginea unei păduri, caută sub zăpadă fire de iarbă. Cerul are culoarea unei coli de hîrtie. Cîmpia se strînge ca o rufă uscată la vînt, face loc dealurilor care trag şoseaua cu braţe uriaşe şi o

duc în spinare spre munţii care cresc la orizont. Văile sînt vopsite în dungi de lumină şi umbră. Soarele străluceşte pe coamele Bucegilor, apoi se topeşte acoperit de nori. Maşina îşi continuă drumul prin ceaţă.

Simion fumează în tăcere. Iustin se uită absent afară. Elena şi Dana vorbesc în şoaptă pe bancheta din spate. Elena toarnă dintr-un termos cafea şi împarte fiecăruia cîte un pahar. Simion întoarce privirea spre Iustin.

„Eşti indispus ?“

„Nu... e o zi plăcută. N-am ieşit de mult la plimbare."

„Ceva nou ?“

„Nimic."-

„Ai vreun rezultat în procesul tatălui tău ?“

„Da."

Cele două femei rîd şi dau semne de nelinişte.

„S-a întîmplat ceva, Elena ?“

„Mi-a sărit un strop de cafea pe rochie. Iartă-mă, vorbim mai încet."

„Spune, Iustine."

„Ce să-ţi spun ? A fost respins."

„De ce ? !“

„«Nu e încă momentul»... N-au observat că a decedat." „Vorbeşti serios ? !“

((

Simion conduce mai încet. Pare surprins.

„Ai dus toate actele ?“

„Da, sigur că da..."

„Ce se mai poate face ?“

„Nimic."

„Recurs ?“

„Am renunţat. Voiam să ştiu dacă sînt fiul unui fost deţinut... ca fapt în sine. N-o să-i spun nimic

Drinei. N-are nici un rost."

Un timp nu-şi vorbesc. Simion mai cere cafea. Maşinile care vin din sens invers sînt acoperite cu zăpadă. Fulgi mici, bătuţi de vînt, plutesc prin faţa lor. Ştergă- toarele de parbriz bîzîie încet şi uniform. Urcă serpenti- ’ nele Posadei.

„Vrei să conduci în locul meu ?“ îl întreabă Simion incercînd să-i schimbe dispoziţia.

„Nu mă încumet cu o maşină atît de puternică."

„Dacă ai condus o dată nu mai uiţi toată viaţă."

„N-am uitat... dar am rămas la camioane."

Zîmbesc amîndoi. Simion îi face cu ochiul, semn că a înţeles ironia. O muzică ritmată se aude discret în difuzoarele casetofonului.

„Ai primit dosarul lui Manoliu ?“

„Da. Peste zece zile va avea primul termen".

„...e aşa cum ai presupus ?“

„Da... spre regretul meu. N-a recunoscut, pretinde că vocea imprimată pe banda de magnetofon nu-i a lui."

„Se poate dovedi ?“

„Da...‘

Simion nu-i cere amănunte. Maşina urcă serpentinele cu motorul ambalat. Ninsoarea se înteţeşte, fulgii se lovesc cu zgomot de parbriz.

„Zilele trecute, începe să vorbească după o vreme Iustin, a intrat în biroul meu soţia lui Şerban", apoi tace nemotivat, ca şi cum ar fi uitat ce a vrut să povestească.

„Continuă !“ îl îndeamnă Simion.

„Da... soţia lui Şerban. Mi-a spus că n-a venit pentru a interveni în favoarea soţului ei, cu toate că a aflat că am fost colegi de facultate..."

Iustin se opreşte din nou. Simion îi aruncă o privire, încearcă să afle ce se întîmplă cu el, apoi îl

întreabă :

„Atunci... cînd s-a întîmplat, Şerban ştia că-l judecă pe taică-tu ?“

„Da, răspunde Iustin cu glas şoptit încercînd cu vizibil efort să-şi adune gîndurile. Procesul s-a ţinut într-o fostă baracă. Pe scenă erau aşezate trei mese, una la mijloc pentru completul de judecată, una în dreapta pentru grefier şi alta în stînga pentru procuror. O piesă de teatru, ar spune Rovenţa. Pe Şerban l-am găsit într-un birou. Cînd am deschis uşa m-a privit atent şi a zis : «Te ştiu ! Am fost colegi! Erai cu un an sau doi în urma mea !» Mi-a strîns mîna. I-am spus că-l va judeca pe tata. A stat o clipă pe gînduri, apoi a zis : «Mai bine nu-mi spuneai. 11 aperi tu ?» a ţinut el să afle. «Nu. Avocatul Nichifor», i-am răspuns eu şi am plecat."

„Povesteai despre soţia..."

„Da. Mi-a spus că fiica lor vrea să dea examen de admitere la Drept. în cazul în care tatăl ei va fi condamnat nu se va putea prezenta. înţelegi ? Deci, copilul lor va suporta consecinţele faptelor părinţilor aşa cum eu am plătit pentru faptele tatălui meu."

„Bine, Iustine, dar aici e o altă situaţie ! Şerban poate e vinovat pentru luare de mită, pe cînd tatăl tău..."

„Sigur, e un alt caz în alte împrejurări. Ai dreptate, Papaşa.,. dar fiica lor e totuşi nevinovată ! Ai putea să-mi răspunzi... să se prezinte la o altă facultate unde nu se cere dosar. Perfect. Sau va renunţa, se va mărita şi va ajunge o mamă fericită. Foarte bine, dar..."

„Dacă va avea forţă va învinge, aşa cum ai învins şi tu !"

„Papaşa ! Te-ai întrebat vreodată cît m-a costat

acest efort şi unde aş fi ajuns dacă îl îndreptam în alt scop ? Dacă nu aveam şansa de a te întîlni, mă ratam sau nu ? Intîmplător, după atîţia ani, tocmai eu sînt pus în situaţia de a comite indirect o nedreptate. înţelegi, Papaşa ? Parcă cineva mă încearcă mereu şi acum îmi spune : «Te-ai văitat că plăteşti oalele sparte de părinţii tăi, acum să te văd cum te descurci cînd poţi hotărî dacă cineva să plătească sau nu în numele familiei». Cu alte cuvinte, ţin cont de toate consecinţele faptelor mele, sau numai de cele pe care le determin direct ? Sacrific un nevinovat în numele dreptăţii pentru a pedepsi un eventual vinovat ? Şi de ce trebuie să cadă victimă un nevinovat ?“

„Exagerezi puţin...“

„Poate... dar numai în dorinţa de a afla cum să procedez. Raţional totul e limpede. Eu judec dosarul lui Şerban şi nu al copilului. Şi totuşi nu pot... Cînd soţia lui, femeia aceea cu ochelari cu multe dioptrii, a ieşit din biroul meu a lăsat uşa întredeschisă. O vedeam pe culoar. Stătea pironită în loc. Nu plîngea. A respirat de cîteva ori şi numai după aceea a reuşit să plece. Am vrut să *nu-mi* amintesc clipa în care Drina şi Alex au auzit că tata a fost condamnat la opt ani. Şi am reuşit, Papaşa ! îl vedeam pe Şerban de acum, din acest proces şi parcă m-am speriat de mine.“

„11 urăşti ?“

„Nu... cînd îl revăd pe tata în acelaşi loc închid ochii, după ce îi deschid îl am în priviri numai pe Şerban."

,.Ai hotărît ceva ?“

„Nu... am audiat doar jumătate din martori."

Pînă la Sinaia n-au mai vorbit. Cînd am intrat în oraş, Elena a propus să urce pînă la Cota 1400.

Lume multă, schiori, copii cu săniuţe, strigăte, veselie. Dana întreabă unde e cabana Vîrful cu Dor. Simion o ia de mînă şi se îndreaptă spre teleferic. Elena şi Iustin îi urmează. Cîţiva copii, cu schiurile în braţe, se înghesuie spre cabină. Vorbesc tare şi rîd din orice. Uşa se închide în urma lor. un clopoţel sună de cîteva ori şi încep să plutească. Dana e puţin speriată şi în acelaşi timp amuzată de balansul cabinei. Sub ei valea îşi deschide gura albită de zăpadă, în dreapta munţii, iar în vale oraşul cu acoperişurile roşii din ţiglă. O doamnă mai în vîrstă, congestionată la faţă, temătoare, încearcă să facă puţină linişte. „Staţi liniştiţi, copii ! Staţi cuminţi şi tăceţi o clipă ! Nu se ştie cînd se poate întîmpla un accident !“ Copiii îşi dau coate şi zîmbesc între ei. Iustin se uită la un băieţel blond cu gene lungi. Are un costum roşu, o cască ce aminteşte de un cosmonaut şi schiuri pe măsura lui. Un ultim balans, din nou clopoţelul şi uşa se deschide în. faţa lor. Sus, pe platou, vîntul bate cu putere. îşi strîng hainele la gît. Soarele intră şi iese din nori lînoşi, lumina alternează rapid cu umbra, ai senzaţia unui joc de reflectoare ce te ameţesc. Vîntul le biciuie feţele. Cîţiva copii alunecă cu schiurile pe lîngă ei, strigă şi chiuie de bucurie. Jos, în vale, norii acoperă jumătate din oraş, calea ferată şerpuieşte pe lîngă rîu şi se prăbuşeşte în întuneric. Dana îl ia de braţ pe Iustin şi se strînge lîngă el.

In cabană e multă lume. Schiorii tropăie cu bocancii lor uriaşi. Simion găseşte o masă într-un colţ. în stînga, doi militari mănîncă cu poftă. în dreapta, patru bărbaţi sărbătoresc un eveniment, ridică mereu paharele. Elena vrea un ceai, toţi, o imită.

Deodată, lîngă masa lor se opreşte un bărbat înalt, voinic, cu alură de sportiv. Se apleacă spre Iustin şi îl sărută pe obraz :

„întotdeauna ai avut caracter ! i se adresează el. Aşa vei muri ! Să ştii de la mine. Doamnele să mă ierte. Am vrut să mă manifest, ştiţi, sînt fericit ! şi le arată o medalie prinsă de piept. Azi am primit-o. Era să plîng, dar m-am abţinut, am strîns din dinţi. După cincisprezece ani şi-au amintit de mine ! Vă rog să mă iertaţi. Am fost schior de valoare europeană ! Slalom uriaş ! Am fost uriaş, doamnă. Uriaş !“ apoi face o plecăciune şi pleacă.

„îl cunoşti ?“ îl întreabă Elena.

„Habar n-am cine e !“ răspunde amuzat Iustin încer- cînd să-şi şteargă de pe obraz urma pupăturii.

Toţi izbucnesc în rîs.

Aerul rece se strecoară pe lingă fereastră. Afară, pe întinderea acoperită cu zăpadă, schiorii desenează arabescuri în dansul lor iute şi elegant. In coaşca cu ceai pluteşte o felie rotundă de lămîie.

• ...Nu-mi pot crede ochilor ! Lizica ! Lizica ! Uite cine a venit ! Iată-l pe Iustin ! strigă avocatul Nichifor. Intraţi 1 Intraţi ! Te-am declarat dispărut de cîţiva ani, dragă Iustine ! Soţia mea, Lizica, nepoata Roxana şi cîinele Interpol. Fiţi bineveniţi ! încîntat. Doamnele pe fotolii. Aşşşaaaa ! Foarte bine. înainte de a-mi povesti despre tine, Iustine, să-ţi spun eu ultimele noutăţi. Lasă, Lizico, nu-i asasinez cu cărţile mele. N-ai grijă ! Ea susţine că nici nu apucă omul să respire şi eu trosc cu cărţile pe masă. Asta şi fac ! Uite ! Un volum despre :

Viaţa iluştrilor avocaţi — Istrate Micescu şi ceilalţi... Unde ai ascuns-o, Lizico ? Aha ! Da ! Am găsit-o. *Unele aspecte in infracţiunea de omucidere.* Mai am cîteva articole în revista de specialitate, dar vă iert. Gata ! Am terminat şi voi sînteţi teferi... de data asta ! Ha ! ha ! Ia spune-mi acum, Iustine, ce faci ? Unde lucrezi ? Bine, bine, cum vrei tu ! Şi dumneavoastră aveţi o pisică ? Interpol e cel mai teribil cîine din regiune. A scos din zăpadă un om acoperit de o avalanşă ! Acum, distinsă doamnă, să-mi faceţi o confidenţă. Nuuu ! Nu vă cer să-mi spuneţi pe cine iubiţi. Aţi mîncat de prînz ? Nu ! Nimic ! Să n-aud ! Rămîneţi la noi la masă. Lizicaaaa ! Mai pune patru tacîmuri. Avem cartofi copţi în cuptor şi cîrnaţi de la sărbători. Nu, dragă Lizico ! Vinul ăsta-i o porcărie. Să le dăm prietenilor noştri vin din Pietroasele. De cîţi ani ne cunoaştem, Iustine ? Atunci erai proaspăt boboc ieşit de pe băncile facultăţii. îmi spunea Maestreee ! Ha ! ha !' Apoi ai trecut la «domnule Nichifor» şi la urmă «nea Licule». Eşti un băiat straşnic dar plin de ghinioane. Da. e adevărat ! Le mai face şi omul. Mai luaţi, doamnă, un cartof. Dacă eşti sănătos totul se rezolvă. Cu mina, aşa. cu degetele ! Acum puneţi sare şi unt ! Bravo ! Ziceai că eşti sănătos ? Asta e bine ! Şi eu sînt, slavă Domnului ? Am făcut cîteva excursii prin străinătate, un tur prin Europa... Nu-i nimic, nu-i nimic ! Nu pătează ! Interpol Mănîncă tu ! Bravo ! Apoi am aterizat şi prin Orient. Am uitat să-ţi spun că Ia Paris am întîlnit un coleg do barou al tatălui meu care mi-a povestit despre cazul avocatului Lambert, cel care s-a sinucis în închisoare... istoria lui m-a determinat, într-un anumit grad, să mă pensionez. Lizica ! Te rog să ne mai aduci nişte

vin !“

După ce au terminat masa, femeile au rămas în sufragerie, la televizor, iar bărbaţii s-au dus pe verandă. Fotolii comode din răchită, un godin în care arde focul, multe flori pe etajere şi în colţ o pereche de schiuri. în faţa lor se deschide întreaga panoramă a oraşului : casele cu acoperişurile roşii din ţiglă vopsite cu albul zăpezii, turlele bisericilor care străpung văzduhul şi trunchiurile verzi ale brazilor care ţin pe umerii lor cupola cerului. Soarele străluceşte în ramurile pinilor îndoite de zăpadă. Nichifor apare cu o fructieră plină cu mere, începe să le povestească, cu aceeaşi vervă, „modul de conservare a merelor pe tot timpul iernii şi amenajările speciale făcute în ultima vreme". Iustin îl priveşte atent, ochii şi fruntea i-au rămas neatinse de trecerea anilor, acelaşi neastîmpăr în priviri, mîinile la fel de expresive.

„Sînteţi colegi ?“ îl întreabă Nichifor pe Simion.

„Nu. Simion are o muncă politică", intervine Iustin. „Aha ! face bătrînul avocat muşcînd dintr-un măr. Serviţi ! Nu are nici o pată, puteţi să le controlaţi pe toate. Ionatane ! Aţi simţit ce parfum au ? Ce aromă ! Acum, Iustine, să-mi spui ce te-a adus la mine ?“

Iustin zîmbeşte. Recunoaşte stilul derutant al conversaţiei. Ştie că nu poate amîna un răspuns.

„îţi aminteşti de Şerban Gheorghe ?“

„Nu... nu... Stai ! Era magistrat ! Hm ! încă nu m-am ramolit, dragul meu ! Cum să-l uit pe Şerban ? ! Auzi vorbă ! M-a judecat în procesul lui taică-tu ! Nu m-a lăsat să-mi termin pledoaria şi nici pe taică-tu să vorbească. Un tip frumuşel, brunet, înfumurat... Ce face ? Unde lucrează ?“

„în avocatură. E acuzat de mită, dosarul lui e la mine.“

„Tu îl aperi ?“

„Nu. îl judec.“

„Bravo ! N-am ştiut că eşti judecător ?! Şi eu am fost cîţiva ani la Tribunalul Suprem..."

Nichifor are o expresie schimbată, aerul glumeţ de pînă atunci a pierit de pe faţa lui, vechiul profesionist şi-a făcut apariţia sub haina de casă cu revere lucioase, îşi aprinde tacticos o ţigară, îşi îndreaptă ochii spre Iustin şi îl priveşte îndelung.

„Ai venit să-mi ceri părerea ?“

„Da“, îi răspunde sec Iustin.

„Faptele sînt dovedite ?“

„Am audiat trei martori.**

„Scrisori, acte ?“

„Un mandat poştal.**

„Alte capete de acuzare : fals, instigare la mărturie mincinoasă, trafic de influenţă ?“

„Nu... doar mită.**

„Din punct de vedere strict juridic e greu de spus dacă un avocat poate fi acuzat de luare de mită.**

„Nu e «funcţionar» ?**

„Da. Aspect discutabil. Avocatul primeşte «însărcinarea» de la client, nu are program de lucru, ajutorul de boală e limitat şi toate celelalte aspecte pe care le cunoşti... Dacă nu e funcţionar nu poate fi vorba de mită...“

„Iertaţi-mă că intervin, spune Simion interesat de acest subiect. Dar în cazul acesta s-ar oficializa mita ? ! Ce reprezintă banii sau cadourile pe care le primeşte un avocat ?“

„Cadouri ! Nu mită !“ îi replică scurt Nichifor.

„Indiferent cum se numeşte, e un cîştig ilegal.“

„E foarte important cum califici infracţiunea, în funcţie de acest aspect hotărăşti pedeapsa !“

Iustin tace. îi ascultă pe amîndoi.

Din. camera vecină se aud vocile femeilor, cineva strigă : „Desene animate ! Walt Disney !“, iar după o clipă altcineva îi răspunde : „Seamănă cu Interpol ! Uitaţi-vă la urechi !“

„O ţigară ?“

„Nu, mulţumesc. Acum am stins-o !“

„Vedeţi, dumneavoastră, ca om politic, îşi continuă demonstraţia Nichifor, judecaţi altfel decît mine. Ca specialist însă...“

„Şi eu sînt specialist în meseria mea.“

„Inginer ?“

„Da."

„Aici e vorba de o problemă de drept."

„Cu aspect social."

„...să zicem. Dar ca jurist am în vedere infracţiunea, probele şi numai după aceea mă gîndesc la aspectele generale. Cred că un inginer nu calculează mai întîi efectele morale produse de electrificarea satelor şi după aceea se uită pe un panou care... să zicem panoul care indică funcţionarea unei turbine ?“

„întâmplător aţi ales un domeniu în care mă pricep !“ Discuţia dintre ei continuă. Nichifor zîmbeşte, dar nu fără ironie. Simion îi .replică fără înverşunare, uneori maliţios.

„Să nu uităm că am plecat de la Şerban, spune Nichifor. Dacă declaraţiile martorilor sînt reale şi temeinice, iar celelalte probe dovedesc vinovăţia lui, mă gîndesc la mandatul poştal, articolul 251, din Codul penal spune clar : «Funcţionarul public care, în scopul de a îndeplini sau a nu îndeplini...» Deci, trebuie pedepsit pentru nedreaptă luare, nu

pentru mită..."

„Pînă la urmă ne-am înţeles, spune zîmbind Simion. în ceea ce priveşte articolul de lege, e treaba dumneavoastră, a juriştilor..."

„Rămîne partea sentimentală, continuă Nichifor îndreptîndu-şi ochii spre Iustin. Sînt convins că n-ai uitat că l-a condamnat pe taică-tu, aşa ceva nu se uită niciodată şi totuşi... «Cine *scobeşte zidul cu carnea lui / Cu degetul lui ca un cui,/ De răspunde-n rănile mele* ?» îţi aminteşti ? Ţi-am recitat din Arghezi în dimineaţa în care am plecat amîndoi la tribunal, în dimineaţa în care l-am apărat pe taică-tu. Acum, Iustine, tencuieşte-ţi zidul ca nici un cui să nu mai răzbată în rănile tale ! Şi bătrînul avocat îl strînge de mînă cu un gest amical. Nu-ţi dau sfaturi ! Nu-ţi spun cum procedam cînd eram judecător şi încercam să-mi formez convingerea înainte de a pronunţa sentinţa... Hm ! îmi vine să rîd ! Cîţi ani au trecut de atunci ? Aproape optsprezece ! Intîi venea «matematica» : analiza fiecărei probe. Apoi «partea de inimă» : gradarea pedepsei, circumstanţele atenuante sau agravante, eventuala suspendare. La tine e mai complicat. Dacă îl condamni se va zice că te-ai răzbunat, dacă nu-î condamni şi e vinovat eşti un judecător nedrept. Iustine, crede-mă, nu te invidiez. Ai un dosar greu... foarte grfeu."

„Ce-ai face în locul meu ?" îl întreabă direct Iustin.

„Aş face dreptate ! Nimic altceva ! Importantă e conştiinţa ta, nu părerea celorlalţi!"

Elena apare în uşă, schiţează un zîmbet în semn de scuză, se apleacă spre Simion şi îi spune cu glas şoptit :

„Să nu înnoptăm pe drum..."

Simion se ridică. Iustin îl urmează. Sînt conduşi pînă în stradă. Interpol latră şi îi cere stăpînului să-l scoată la plimbare.

„Dacă ne uiţi iarăşi, îl trimit pe Interpol să te aducă !“ i se adresează Nichifor îmbrăţişîndu-l pe Iustin.

îşi iau rămas bun. Portierele maşinii se închid cu zgomot. Bătrînul avocat dispare treptat sub privirile lui Iustin. îi vede mîna ridicată, după un timp nu mai rămîne decît o pată luminoasă, un semn de exclamare, un avertisment pe o stradă anonimă dintr-un oraş anonim de munte acoperit, cu zăpadă.

Maşina rulează cu viteză pe şoseaua ce se întinde paralel cu albia rîului. Umbrele cresc din maluri şi se lungesc pentru a întîmpina înserarea. Soarele a dispărut în spatele crucii de pe Caraiman. Toţi par obosiţi.

„Ai vrut să facem o plimbare cu maşina... sau să discuţi cu avocatul Nichifor ?“ îl întreabă după o vreme Simion.

„Eram curios să-i ştiu părereh, am încredere în el...“

„în fond, nu l-a acuzat pe Şerban... cu toate că atunci nu l-a lăsat să-şi termine pledoaria. îmi dau seama ce simte un avocat cînd cineva îi vîră pumnul în gură. Ar fi putut să-i poarte ranchiună !“

„Aşa gîndeşte...“

„E un tip tare. Mi-a plăcut. Vede procesul ca pe o dispută. Eu cred că avocatul este totuşi un partener al justiţiei."

„Un partener în dispută. Dacă toţi ar fi de acord cu o idee, nu s-ar putea ajunge la adevăr. Nichifor a citit mult, cunoaşte cîteva limbi, a călătorit... Are stil, Papaşa !“

„Ceea ce ne lipseşte nouă !“, spune el rîzînd.

„Poate", şi Iustin întoarce privirea spre el.

„Spune-mi, Iustine, procesul lui Manoliu te preocupă la fel de mult ?“

Tace. Simte atacul.

„Mai mult decît crezi ! Tu mă îndatorezi fără să-mi ceri nimic."

„Ha ! ha ! Maestrul a scos sabia ! Nu te grăbi, dragă ! Nu te grăbi ! Nu se ştie cînd va veni ziua în care îţi voi cere ceva. Atunci să te văd !“

12

ÎNAINTE DE A PLECA, UNCHIUL TRIFON I-A spus : ,,Nu-l chema, va veni singur. Va simţi că trebuie să mă vadă.“ Dar Amalia, bătrîna lui soră, nu l-a ascultat. A închis uşa în urma ei şi a plecat.

îşi simte pielea năduşită, muşchii dureroşi la fiecare mişcare, oasele golite şi parcă tot trupul i se cufundă într-un pămînt rece. Rămîne în viaţă doar fruntea ridată, obrajii descărnaţi, părul alb răvăşit pe pernă, tîmplele
scobite şi ochii adânciţi în orbite. Mintea îi este

clară, numai rareori se pierde în ceaţa reveriilor, a coşmarurilor şi a spaimei.

Ascultă pendula. Tic-tacul ei constant îl linişteşte. Ridică anevoie mina, nu izbuteşte să ia paharul cu apă de pe noptieră. îi e sete, dar se vede nevoit să renunţe. Transpiră mereu. îşi aminteşte de Răşcanu, soţul Elvirei, şi îşi zice : «De ce tocmai el ?~ îl aude vorbind. Nu înţelege ce-i spune, apoi o vede pe Elvira...

...coboară poteca. E îmbrăcată cu o rochie roşie. Mersul elastic îi saltă trupul printre butucii de vie. Apare şi dispare la intervale scurte. O flacără vie, o torţă cu picioare lungi şi glezne subţiri. Se opreşte. îşi scoate rochia cu un gest iute şi se lungeşte în iarbă, între două şiruri de viţă. Nu are nimic pe trup, soarele blînd de toamnă îi încinge plăcut pielea. închide ochii. Ascultă zumzetul albinelor ce zboară în jurul boabelor de struguri ce crapă de preaplinul lor. De pe dealuri se aud cîntecele fetelor care culeg viile. în sat răsună toaca de vecernie. îi e sete. Ia un ciorchine, muşcă din el cu toată gura, apoi îl stoarce pe piept, pe picioare. Fluturii se apropie de ea, bat repede din aripi, o ating în zbor şi îi răcoresc obrajii. Albinele sînt atrase de mustul dulce de pe trupul-strugure întins la soare. Trompele lor cercetează toţi porii pielii. O posesiune pe fiecare centimetru. Ea stă nemişcată, stăpînită de plăcere şi teamă. Cînd simte că totul devine de nesuportat, strigă băiatul de la grajd să i-l aducă pe Zorin. Un adolescent conduce calul. Ea se urcă în şa. Trece prin vie purtată de alaiul albinelor şi fluturilor. Defilare ireală, somnambulică. O femeie — cu trupul înfierbîntat de soare, purtată de trena colorată a fluturilor — un cal şi un adolescent ce-o fură cu privirea.

Fiecare ţăruş de vie e un bărbat lungit cu faţa spre cer. Sute de bărbaţi îi pîndesc înaintarea şi rîvnesc împreunarea cu fructul-mamă. Ajunge la izvorul din pădurea de fagi. Coboară de pe cal. îi spune băiatului să plece. Rămîne singură. Se spală cu apă rece. îşi freacă pielea cu flori de busuioc şi frunze de măceş. Se îmbracă şi se întoarce pe jos acasă. Urcă pe terasă şi nu-l lasă să se apropie de ea. Ştie că o aşteptase toată dimineaţa şi o urmărise din foişor. îi priveşte îndelung faţa palidă şi îi spune cu glas şoptit : „încearcă, Trifone, încearcă să scapi de primul îndemn ! Lasă trupul în urma ta... doar privirea... doar privirea şi dorinţa, Trifone ! Sînt a ta fără să mă atingi. Eu de ce trăiesc aceeaşi bucurie ? !“

«Răşcanu mi-a povestit toate astea ? ! E vorba de Elvira sau de Catinca ? ! Poate la ea m-am gîndit tot timpul şi... Răşcanu a avut o vie la Valea Călugărească, eu niciodată... Ce imagini ! Ce imagini îmi trec prin cap 1 Ce-i cu mine ? !»

îşi simte picioarele îngheţate pînă la genunchi. Se sperie. Un gînd îi fulgeră prin minte : «Dacă mor ? ! Dacă mor tocmai acum ? !» îşi saltă înspăimîntat capul pe pernă. Pielea de pe obraji are culoarea pînzei de sac, partea de sus a trupului este asemeni unui sac umplut cu pămînt agăţat de umerii lui scheletici. Are senzaţia că **a** scăpat. îi este mai bine, respiră în voie, inima îi bate sacadat, încearcă să zîmbească.

înainte, în unele dimineţi, cînd se ducea la baie şi se uita în oglindă, spera să vadă un tînăr care terminase de curînd studiile. Miracolul nu se producea, de fiecare dată vedea aceiaşi obraji ridaţi, apoi îşi spunea : «Nu. Nimic nu ţi se mai dă înapoi din ce ţi s-a luat la sfîrşitul fiecărei zile.

Dacă aş fi înţeles cel puţin acest adevăr !»

întinde din nou mîna spre paharul cu apă de pe noptieră. Nu izbuteşte. îi este frică să nu-l răstoarne, acest mic incident capătă în el proporţii uriaşe. Vîră repede mîna sub plapumă, intră în aerul cald şi mirositor ce-l înconjoară, îşi strînge braţele la piept şi îşi simte pielea uscată şi crăpată de parcă ar refuza să-l mai protejeze, să-i îmbrace oasele golite de viaţă.

Se gîndeşte la Iustin. începe să-l caute pe străzi pustii, prin case părăsite, prin poduri cu păianjeni, prin parcuri cu pomi uscaţi, prin gări abandonate pe unde nu mai trecuse de mult nici un tren. O zăreşte pe Amalia, o strigă : „Amalia ! Amalia ! Aş vrea puţină apă !“ Nu-l aude. Pleacă mai departe. întreabă un paznic dacă nu cumva l-a întîlnit pe Iustin... întoarce capul, îl vede stînd pe pat, lîngă el. Zîmbeşte fericit. îi cere să-l ajute să bea apă. îi mulţumeşte. Se simte mai bine. încearcă să-şi facă puţină ordine prin gînduri şi îşi zice : «Asta a fost ultima dată, atunci cînd a venit la noi. în urmă cu cîteva luni, sau săptămîni, nu mai ştiu... Atunci l-am întrebat :

„După atîta timp de cînd te ştiu, cred că ai putea să-mi spui de ce m-ai ales tocmai pe mine ?... In seara în care ai găsit banii ascunşi în casetă... cei opt sute de lei care în fond erau ai tăi, m-ai rugat să-ţi vorbesc despre taică-tu. Apoi te-ai dus la ceilalţi din familie şi i-ai ascultat pe rînd. Dar eu am fost primul. De ce ? !“

Iustin tace. îşi ţine palmele strînse, se uită în jos, parcă s-ar fi întors dintr-o călătorie şi acum s-ar afla lîngă un bolnav, un obiect din lemn lîngă alt obiect din lemn care mai are atîta putere încît să-i pună cîteva întrebări înainte de a pleca. în

călătoria lui.

„Spune-mi.. încearcă să-mi spui !“ îl îndeamnă bă- trînul cu un ton de rugă.

„Nu ştiu... aşa cum nu ştiu de ce tocmai eu am fost ales să bat la uşa dumitale ? De ce port povara asta de atîţia ani ? Nu numai că n-am încercat să mă scutur de ea, dar m-am băgat şi mai mult sub bolovan... şi parcă asta-i doar o parte, ca şi cum alegerea mi-a fost oferita înainte de a mă fi născut, cu mult înainte de a putea alege..."

„Spune... Te ascult", şi Trifon îşi ridică puţin capul pe pernă, încercînd să-l vadă mai bine.

„în seara în care am venit la dumneata, ne-am uitat în casetă şi am citit brevetele decoraţiilor tatălui meu... îţi aminteşti ? Atunci încă mai ispăşeam o pedeapsă fără a fi vinovat. Am simţit nevoia să aflu ce s-a petrecut înaintea mea, cel puţin de cînd m-am născut. M-am dus la fiecare în parte, mătuşi, unchi şi i-am ascultat pe rînd..."

„Şi ce ai aflat ?“

„E greu de spus... răspunde Iustin zîmbind. Oricum, formula toleranţei : «Dacă vrei să te cred, crede-mă şi tu» e falsă. Dreptul aparţine celui tare are puterea."

„Şi tot ce s-a întîmplat cu noi... a avut ca scop să dea puterea... sau pentru a da o şansă vieţii ? !"

„Nu ştiu ce să-ţi răspund, unchiule Trifon. Dumneata ai fost însă primul cu care am stat de vorbă... Ianus cel Bătrîn care i-a povestit cîte ceva lui Ianus cel Tînăr, amîndoi am avut cîte un ochi aţintit în trecut. Acum au rămas toate în urma noastră ! Rîzi ! Rîzi, unchiule Trifon ! Aşa ! Foarte bine ! Numai asta ne-a mai rămas şi dacă poţi să rîzi acum, înseamnă că nu-ţi mai trebuie nimic. Ai aflat tot ce se putea afla..."

Bătrînul Trifon i-a chemat şi pe ceilalţi să asiste la sărbătoarea lor, le-a făcut un semn şi cortegiul s-a pus în mişcare. Doamne şi domni, bătrîni şi tineri, îmbrăcaţi elegant, cu haine de sărbătoare după moda anului 1939, deschid uşa şi intfă pe rînd în dormitor. Merg cu paşi rigizi, solemni, acompaniaţi de o muzică ce abia se aude dintr-o odaie învecinată, unul din concertele lui Corelli imprimat pe o placă de ebonită pusă la un gramofon cu pîlnie : *His Master's Voice.* Primul care intră e Colonelul Arghir, în ţinută de militar, la braţ cu soţia lui Tu- dora. Sînt urmaţi de Ana, frumoasa fecioară ce poartă o pelerină albă cu o cruce roşie pe spate, uniforma surorilor de caritate din timpul războiului. Catinca, îmbrăcată cu o rochie lungă de culoare mov, simplă, doar cu un pandantiv la gît, e alături de Scriban care poartă frac, plastron alb, papion negru, joben şi monoclu. Maria, pictoriţa, e însoţită de doctorul Albert, mort de cîţiva ani. Sînt urmaţi de Elvira şi Răşcanu care discută în şoaptă, ultimele dispute din vechea lor duşmănie. E rîndul lui George, comunistul şi a soţiei lui, Ilonca. Andrei, tatăl lui Iustin, este îmbrăcat în uniformă de roşiori cu grad de colonel. Toţi se grupează în stînga odăii, unii rămîn în picioare, alţii iau loc pe scaune. Par nişte statuete de ceară chemate acolo de un magician care i-a ridicat din uitare.

„Vezi Iustine, i se adresează bătrînul Trifon, Catinca e cu Scriban, putea să vină singură, mi-a fost nevastă... Cu o zi înainte ca Scriban să fie executat au chemat-o pe Catinca şi copiii să-l vadă şi să-şi ia rămas bun. I-au dus nişte mere. Era prin '46. Scriban nu-şi pierduse capul, le-a spus că a făcut o singură greşeală : «N-am ştiut ce înseamnă

timpul şi ridicolul ambiţiilor. Speram să cîştig ceea ce pierdusem încă de la început : *Puterea.»* El, care fusese mai întîi rezident de Prut, apoi rezident al ţinutului Bucegi şi al Capitalei. Cînd s-a întors acasă, Catinca mi-a spus : «Dacă plecam cu el în Elveţia nu murea. Pentru a rămîne cu tine, Trifone, l-am ucis pe el».“

Placa de patefon e schimbată. Se aude un concert de Vivaldi. Este semnalul de intrare a familiei Orleanu. Mai întîi apare Ştefan Orleanu-Fier la braţ cu soţia lui Olimpia, sînt urmaţi de fiica lor mai mare Emilia şi inginerul Nicolae Hălmăgianu, iar la o distanţă de numai un pas, Verona şi Matei Rucăreanu, profesorul de botanică. Irina, mama lui Iustin şi Morţun sosesc grăbiţi, de parcă au auzit mai tîrziu chemarea unchiului Trifon. Liz, fiica lor numai după tată, şi Spiliadis, apar la urmă. Cortegiul este încheiat de Bogdan, cel împuşcat de legionari în noaptea în care a murit şi bătrînul bancher Ştefan Or- leanu. Toţi se strîng în dreapta dormitorului. Cei bătrîni se aşază pe scaune, cei tineri rămîn în picioare în spatele lor, ca într-o fotografie de epocă, cu feţe imobile, albe, fără să clipească, într-o tăcere desăvîrşită.

Cele două familii sînt reunite în faţa patului în care zace bătrînul Trifon care le-a declanşat istoria şi le-a dat viaţă. Iustin stă la căpătîiul lui. Amindoi îi privesc pe cei care au sosit din călătoria lor, uneori banală, alteori tensionată, aşa cum sînt poveştile, preocupaţi nu numai de evenimente dar şi de semnificaţia lor, de taina ce se ascunde în umbra cuvintelor... fapte mărunte, plate, discuţii interesante sau mai puţin inspirate, chiar de prost

gust... da, da, de prost gust, aşa cum sîntem noi de cele mai multe ori, dar învăluite de acel abur ce se ridică deasupra unui ţinut particular, aureola ce se înalţă în jurul unei legende ce poartă numele de «Familie». O baladă în care ne întoarcem dintr-o nevoie de definire, pentru că viaţa noastră este moartea celor care au murit şi dominăm trecutul doar dacă injectăm sîngele cald al amintirilor în vinele goale şi uscate ale morţilor. Cei doi, Ianus cel Bătrîn şi Ianus cel Tînăr, şi-au asumat acest risc, au cutezat, şi nu în exactitatea rezultatului stă eroismul lor, ci în bravura eşecului, bravura strădaniilor care au dat greş, a celor care au ţintit mai departe decît ceilalţi.

Trifon îşi sprijină capul de tăblia patului, îşi îndreaptă spatele, întoarce privirea spre Iustin şi îi spune ceva cu glas şoptit. Cei din faţa lor prind viaţă. încep să se mişte. Vorbesc. Par a fi nemulţumiţi. Liz Spiliadis spune cu voce autoritară :

„De ce îl întrebi pe Iustin ? îţi spun eu ! Nu numai el a avut nevoie .de trecutul nostru, dar şi noi, pentru că ne-am retrăit viaţa... Trecutul are spirit, parfum, e fanat cu delicateţe şi are culoarea mov !“

„Am avut nevoie de toate amintirile mele pentru ca inima să nu se mai simtă săracă ! spune Ana fericită. Pentru mine prezentul a avut importanţă numai în măsura în care a devenit memorie... şi nu-mi pare rău, cre- deţi-mă !“

„Realitatea nu poate fi abordată decît printr-o raţiune istorică ! spune Scriban cu obişnuita lui emfază, stînd într-un fotoliu din rîndul întîi. Un om se distinge după rigoarea cu care se închide în istorie şi după libertatea interioară pe care şi-o

arogă faţă de ea ! Asta am înţeles mai tîrziu, din păcate prea tîrziu...“

„Nu pătrundem în adevăr decît dacă parcurgem trecutul, propria noastră înfrîngere şi moarte !“ rosteşte cu glas răspicat doctorul Albert, care stă în picioare lîngă fereastră ; are o expresie insinuantă, parcă i-ar fi răspuns indirect, lui Scriban.

Afirmaţiile serioase se împletesc cu un gen aparte de umor şi autoironie.

„Ontogeneza repetă filogeneza ! spune profesorul de naturale Matei Rucăreanu cu un aer grav, doctoral, în timp ce cîţiva îşi dau coate. Fetusul parcurge toate stadiile de dezvoltare, o întreagă metamorfoză de la forma monocelulară, la peşte, pasăre, mamifere şi pînă la om. Cunoaşterea trecutului este o naştere spirituală în care fiecare trebuie să ne regăsim/

„Cuvinte mari, domnilor ! Vorbe umflate ! spune rî- iînd Bogdan, tînărul aviator. Iertaţi-mă că vă întreb ! De ce daţi atîta importanţă trecutului ? ! Determinismul biologic, social sau de altă natură trebuie respins. *Omnis de- terminatio negatio est,* ar spune unchiul Matei. Orice determinare este o negare a individului ! Continuitatea de viaţă între rude face ca părinţii să trăiască în copiii lor o obscură şi umilă existenţă ! Ca şi cum în mine ar trăi tata, mama şi toţi fraţii mei, de-a valma, sufocîndu-mă ! Omul deosebit ia din trecut doar ce-i trebuie şi sare mai departe, face un salt din acest lanţ şi îi întrece pe toţi. Personalitatea adevărată duce în mormînt secretul fabricaţiei. Eu n-am avut timp, domnilor, n-am avut timp... Am murit

împuşcat de nişte derbedei în faţa porţii. O poartă ce nu s-a mai deschis niciodată pentru mine... Iertaţi-mă dacă v-am supărat cu ceva. Ierta- ţi-mă !...“

„Vreau şi eu să vorbesc ! spune Elvira. Pe mine nu m-aţi ascultat ! Nu v-am spus nimic despre viaţa mea, cît am suferit, prin cîte am trecut...“

„Nici eu ! sare Răşcanu. Nici eu n-am fost ascultat ! Şi eu am atîtea...“

„Dacă îmi este încuviinţat, zice cu glas şoptit Morţun ridicîndu-se de pe scaun, aş fi dorit nespus de mult să vă istorisesc şi eu... In timpul războiului m-am însurat cu Irina, fiica lui Orleanu-Fier, mama lui Iustin... După aceea am fost chiabur, arestat... Dacă nici aici, în familie, nu găsesc înţelegere, atunci unde să mă duc ? ! Nu mă pot întoarce acolo cu toate amintirile ! Trebuie să mă ascultaţi ! Trebuie să-mi descarc inima !“

„Ce fel de povestitor eşti, Trifone, dacă laşi lucrurile la jumătate ? !“ îl întreabă Colonelul Ion Arghir nemulţumit, cu bărbia în piept, foindu-se pe scaun.

Trifon ridică neputincios din umeri. îşi întoarce privirea spre Iustin.

„Tu ai vrut să-i cunoşti. Uite cum i-ai stîrnit ! Stai aici, pe pat. Aş vrea să te întreb... despre tine de ce n-ai vorbit pînă acum ?“

„Nu ştiu... poate am vrut să trăiesc timpul de-a-ndoa- selea, din trecut spre prezent. Poate aşa a trebuit să se întîmple, dacă aşa s-a întîmplat, doar o parte, o mică parte...“

„Te-a condus vreo idee ?“

„Mai mult un instinct... ceea ce sîntem cu

adevărat ne-o ia mereu înainte. Ne îndreptăm spre ceva, fără să ştim unde ajungem, doar la urmă, după ce am orbecăit ani de zile, doar la urmă apare înţelesul. Dar atunci e prea tîrziu pentru, a mai interveni...“

Muzica din odaia învecinată se opreşte brusc. Se aude un rîs puternic, ca şi cum cineva ar fi ascultat tot timpul la uşă şi acum ar rîde de ei, un necunoscut care a combinat totul de la început şi se distrează de naivitatea cu care şi-au aranjat cuburile de lemn ale vieţii, cuburile cu care şi-au construit lumea.

„Se bucură, auzi cum se bucură ! zice bătrînul Trifon speriat, cu broboane de sudoare pe frunte. Am ieşit din copilărie, din adolescenţă, am intrat în maturitate, mi-am dezvoltat trupul şi mintea şi am ajuns la bătrîneţe. M-am ferit tot timpul să nu fac o prostie din care să nu mai pot scăpa, zi de zi, şi parcă cineva m-a împins de la spate într-o groapă din care nu m-am putut ridica. Asta nu în tinereţe, ci la patruzeci de ani, în dimineaţa în care am cerut-o de soţie pe Catinca... Am încercat să înţeleg viaţa, să-i aflu un rost, un sens... şi deodată mă văd într-un pat. Un schelet care pricepe că nu există nimic şi nu mai are nici o salvare. Mă aflu în faţa trecutului meu şi toată viaţa n-a fost decît... şi nu va fi nici de acum încolo nimic. Doar un imens regret pentru toate îndemnurile ratate de propria mea laşitate şi frică. Ne punem mereu **aceleaşi** întrebări, anii se scurg, anotimpurile trec, copacii înmuguresc... De ce toate astea ? !“

„Da. De ce, unchiule Trifon ? !“

„De ce plouă afară ? De ce există ceva în loc de

nimic ?! Şi pe el îl distrează asta, îl face să rîdă. Auzi ! Auzi cum rîde fericit!“

Zeul gîfîind al morţii trece în goană pe lîngă el. Se sufocă. Are senzaţia că se va stinge. îi caută cu privirea, le cere ajutor, îi strigă cu glas gîtuit : „Hei ! Voi toţi ! Rudele mele ! Unde sînteţi ? !“ Nu mai e nimeni lîngă el. Au plecat. Chiar şi Iustin. E singur. începe să stea la pîn- dă. îşi ascultă trupul precum un vînător care aşază urechea pe pămînt pentru a distinge apropierea unui cal sălbatec ce aleargă în galop. Picioarele şi mîinile îi sînt reci, nu-i mai aparţin. Frigul urcă treptat în el. Simte brusc cum sîngele zvîcneşte cald prin vine, ajunge pînă în ultimele celule ale degetelor. Calul negru s-a răzgîndit, a făcut un salt în lături, i-a mai dat un răgaz.

«Să mai cîştig o oră ! încă o oră ! Vreau s-o văd pe Amalia şi pe Iustin.»

Se trage încet spre marginea patului, îşi ridică trunchiul, coboară picioarele, se opreşte şi răsuflă cu greutate, dar nu abandonează. Se sprijină cu mîinile de noptieră, apoi de un scaun, merge cu paşi împleticiţi pe lîngă masă şi ajunge în cele din urmă în fotoliul din faţa geamului. Se aşază gîfîind, cu tot corpul acoperit de o sudoare rece. Se înveleşte cu un pled. Pe obrajii albi îi apare un zîmbet mulţumit.

«Aici nu poate... aici nu poate ! Nimeni n-a murit într-un fotoliu uitîndu-se pe fereastră ! Rîşniţa ! Unde mi-e rîşniţa de cafea ? ! Şi vasele ? Şi cupele de argint ? Toate! Aici ! în apropierea mea ! Aşa cum făceam în serile în care Iustin venea la mine şi lustruiam argintăria şi stăteam de

poveşti...»

Amalia se opreşte în faţa uşii, scoate cheile din poşetă şi rămîne pe loc. Se teme să intre. întoarce capul spre Iustin şi continuă să vorbească.

„în Seara de Ajun, după ce am vorbit la telefon, te-am sunat din nou... Nu mai ştiu care e cheia, parcă mi-am pierdut minţile ! Voiam să-ţi spun că Trifon se simte rău... Noaptea, pe la unsprezece, după ce a adormit, am venit la tine. Am bătut ! Aşi ! Am sunat. Aşi ! Erai plecat d-acasă ? 1“

„Nu. Eram acasă. Jucam teatru, mătuşă Amalia. îmi pare rău.“

„Da, jucaţi teatru, da... O fi cheia asta galbenă sau... Ziceai că jucaţi teatru. Ce fel de teatru ? !“

„Ne distram... Am auzit sunînd, dar toţi strigam că spectacolul nu s-a terminat. Nu credeam că eşti dumneata... Am presupus că sînt copii cu colindul...“

„Tot cheia galbenă s-a potrivit. Uite că am reuşit.[1]* Traversează holul şi intră în dormitor. Vede patul gol, scoate un strigăt scurt, apoi îl zăreşte în fotoliu.

„Ei ! M-ai speriat ! Cum de ai ajuns acolo, Trifone ? !“

„V-am aşteptat[1]*, rosteşte bătrînul cu glas abia auzit, apoi strînge rîşniţa de cafea la piept şi ridică ochii spre Iustin.

Se privesc îndelung fără să-şi vorbească.

„Iustine ! Scoate-ţi paltonul**, zice Amalia şi amîndoi se duc în antreu.

„Ca să vezi ! Cînd am plecat se simţea atît de rău încît credeam... Uită-te la el ! A avut putere să

coboare din pat. Lasă, lasă Iustine ! îţi mulţumesc. Cu ce să te servesc ? O cafea sau o dulceaţă de cireşe amare ?“

Se întorc în dormitor. Rîşniţa de aramă străluceşte prăbuşită pe covor. O mînă palidă, ca o pată luminoasă în obscuritatea odăii, stă întinsă spre ea. Un sceptru abandonat. Amalia şi Iustin îl privesc în tăcere. Trifon are ochii îndreptaţi spre ei, doar obrajii îi sînt mai albi. Mult mai albi.

Prin cameră răsună vocea lui care spusese :

„V-am aşteptat.“

13

IESE ÎN STRADA, SE UITA ÎNTR-O PARTE WŞI alta, dă o raită prin grădina publică sperînd că-l va găsi pe o bancă, apoi se întoarce grăbit. Se opreşte gîfîind şi îşi zice : «Ce-i cu tine, bătrîne ? ! Aşa fugeai numai cînd erai îndrăgostit ! Ce-i cu tine ? !» Intră în restaurant, se aşază la o masă de lîngă geam şi rămîne cu paltonul pe el, gata în orice clipă să alerge după o siluetă ce ar semăna cu Iustin. După aproape două ore îl zăreşte trecînd pe trotuarul învecinat. Bate de cîteva ori în

geam şi îi face semn cu mîna. Iustin întoarce capul surprins. Traversează drumul şi intră în local. Se izbeşte de fumul de ţigară. Miroase a băutură şi carne friptă. Prin zgomotul de acolo străbate cîte un strigăt de enervare sau un chiot de bucurie.

„Fac cinste! Hă! hă! Rîde Rovenţa cu vocea lui groasă. Ia loc, Iustine ! Ia loc ! Azi am primit leafa de împuternicit al blocului. Nici nu mi-am scos paltonul. Chelner ! O baterie şi două fripturi cu garnitură dublă. De ce stai în picioare ? ! Dă-mi haina s-o duc la cuier.“

Iustin se aşază pe scaun. Rovenţa se îndepărtează cu paşi apăsaţi. Paltonul lui negru — cu buzunarele umflate — îi flutură pe lîngă genunchi, seamănă cu un popă de ţară venit cu treburi pe la oraş, un popă cu părul tăiat scurt, ochi mari, privire iscoditoare şi zîmbet şiret. Se întoarce la masă. Ține pieptul scos şi bărbia ridicată, are o expresie caraghioasă. Iustin îl priveşte uimit. E îmbrăcat cu un smoching elegant, cămaşă albă cu colţuri rotunde şi manşete late ce-i ies de sub mîneci. Faţa îi e luminată de o veselie cuceritoare. Azi pare iarăşi pus pe glume.

„Te-am înnebunit ! Nu-i aşa ? Hă ! hă ! Smochingul meu de nuntă ! şi Rovenţa se aşază mîndru pe scaun. Ce mi-am zis : «Scoate-l, bătrîne, din ladă, să mai fii şi tu o dată domn !»• N-am găsit nişte pantofi ca lumea, dar merg şi ăştia. Am lăsat dracului hainele cîrpite... singurele care le mai am. Ce te uiţi aşa ? ! Nu mă recunoşti ? Crezi că Rovenţa nu e Rovenţa ? ! Hă ! hă ! Poate e Algazel, profetul din Damasc !“

„Ai şi o pălărie... o pălărie asortată ?“

„Pălărie ? Am avut una neagră. Nu era un borsalino dar era o pălărie bună."

„Şi ?“

„Nu ştiu ce-am făcut cu ea..."

„Dar smochingul l-ai avut tot timpul cu tine ? Vreau să spun... nu l-ai lăsat pe undeva ?“

„Nu. De ce mă întrebi ?“

„La mare ai fost ?“

„înainte mă duceam cu doamna doctor în fiecare an...“

„Şi nu l-ai uitat cumva...“

„Ce-i interogatoriul ăsta, Iustine ? ! îţi faci meseria cu mine ? ! Hă ! hă ! Uite ! Lavaliera am şmecherit-o dintr-o panglică smulsă de la o pălărie mai veche.“

„Vezi c-ai avut şi o, pălărie !“ sare Iustin.

„Sigur c-am avut, nu ţi-am spus ? !“

„Ce culoare avea ?“

„Neagră. Uite că ne-a adus fripturile. Phi ! Sînt mort de foame ! Mort, nu alta !"

Iustin se uită la el, fără să scoată nici un cuvînt.

„Hai ! Ce faci ? Nu mănînci ? Se răceşte !“

„Ştii, Rovenţa... Am senzaţia că semeni... cu un Actor...“

„Recunosc ! Sînt Actor ! Aşa mi-ai spus şi în Seara de Ajun cînd am jucat teatru."

„Da... şi atunci... sau poate atunci am simţit prima dată", şi Iustin nu-şi termină ideea, rămîne pe gînduri, apoi începe să mănînce absent.

Restaurantul mai păstrează de la revelion bradul împodobit cu globuri şi beteală, ghirlande din hîrtie, serpentine colorate ; pe pereţi sînt afişe şi măşti din carton. Un grup de tineri vorbesc şi rîd zgomotos într-un colţ. Unul cîntă la chitară, altul se urcă pe un scaun şi ia o mască. Fetele chicotesc.

Toţi îşi întorc privirile spre ei. La o masă alăturată doi bărbaţi stau de vorbă, fac abstracţie de tot ce se petrece în jurul lor.

„11 ştii pe Costel Popescu, ăla de-l poreclisem noi Costel Strugure ?“ zice unul dintre ei.

„Cum să nu-l ştiu ? Avea în grădină o viţă-de-vie pe care o urcase şi pe casă. Vorbeau toţi din cartier. Un nebun fără pereche !“

„Exact ! Mă-ntîlnesc ieri cu el pe stradă. Ba una, ba alta, ce crezi că-mi povesteşte ? Un prieten de-al lui, unu’ Vasilidis, a plecat din ţară şi i-a adus în dar o plantă şi un papagal. Costel i-a mulţumit şi omu’ şi-a văzut de drum. Mi se pare că s-a dus în Grecia. Zis şi făcut. Ei bine ! Planta, un soi de filodendron, creşte în fiecare noapte cîţiva centimetri."

„Ei ? ! Şi ce-i cu asta ?“

„Stai să vezi ! Şi-a prins rădăcinile pe sub pat, prin colţurile odăilor şi s-a urcat pe pereţi. Nu mai poate scăpa de ea nici dacă ar tăia-o cu toporul, doar dacă ar dărîma zidurile. Merge de-a buşilea prin camere ! Mă auzi ? De-a buşilea 1 Şi asta în casa lui, domle ! în casa lui, proprietate personală ! A fost dat afară, pur şi simplu dat afară de o plantă ! Ai mai auzit aşa ceva ? !"

„Şi papagalul ?“

„Care papagal ?“

„Păi n-ai zis că ăla d-a plecat în Grecia i-a lăsat şi un papagal ? !“

„Ah ! Da ! Papagalul se hrăneşte cu frunzele plantei, dar ea creşte în fiecare noapte în timp ce papagalul doarme. I-a trimis o telegramă : «Vino urgent ! Scapă-mă de papagal şi plantă ! Mor sufocat !>►“

„Şi tu eşti atît de naiv să-l crezi ?“

„Cum să nu-l cred ? 1 Auzi colea ! îl cunosc pe Costel Strugure de ani de zile. Ştii ce m-am gîndit ? Să fac schimb de locuinţă cu el !“

„Aţi înnebunit amîndoi ! Scleroza ! Scleroza şi senilitatea !“

„Ce să mai aştept de la viaţa asta ? ! Mai trăiesc cîţiva ani. Decît să mor luat de moarte, mai bine să mor înghiţit de o plantă. Aşa ! Cu pat cu tot ! Mă culc noaptea şi haţ ! Gataaaa ! Mă duc de-a rostogolul printr-un esofag vegetal direct în rai ! Ha ! ha ! Ce zici de ideea mea ? !“

„Glumă sinistră ! Nu mă aşteptam tocmai de la tine...“

Tinerii din colţ cîntă un şlagăr la modă acompaniaţi de chitară. Unul, cu o mască pe faţă, umblă printre mese şi face lumea să rîdă. Rovenţa îl cheamă, îi întinde zece lei şi îl roagă să-i dea masca. Tînărul pleacă mulţumin- du-i. Rovenţa se uită la mască, o întoarce pe o parte şi alta, zîmbeşte amuzat apoi zice :

„Un Făt-Frumos ! Ca în filmul ăla... nu mai ştiu cum îi zicea. Un bătrîn vede pe o plajă un adolescent, un adevărat Făt-Frumos. îl urmăreşte pe străzile înguste ale oraşului, prin pieţe şi intră într-un restaurant unde cînta un cor de ţigani ruşi cu chitări şi balalaici. Dacă... zic aşa, dacă eu aş fi bătrînul ăla. iar tu ai fi adolescentul, iar aici ar cînta un -cor de ţigani ruşi, totul ar fi ca-n filmul ăla. Poate am băut cam mult ! Da-da ! Uite ! E a doua sticlă !“

Rovenţa rîde în hohote de unul singur, se uită la mască şi rîde, parcă a uitat de Iustin, apoi se opreşte brusc, îşi ridică ochii spre el şi îl priveşte îndelung.

„Habar n-au cine eşti ! Nu te-au mirosit, nu te-

au citit, Iustine !“

„Ce tot îndrugi acolo, Rovenţa ? !“

Tace. îşi aprinde o ţigară, trage cîteva fumuri şi bea puţin vin din pahar. Veselia i-a dispărut de pe faţă.

„Tata mi-a spus de multe ori : «învaţă să citeşti oamenii !» Cum să-ţi explic, Iustine... Unii sînt ca o coală de hîrtie pe care soarta a scris ceva cu cerneală simpatică. Dacă treci hîrtia pe deasupra unui chibrit apar cuvintele scrise acolo, partea nevăzută din ei. Alţii... sînt ca un clişeu fotografic, dacă îl ridici în lumină vezi o faţă neagră şi un păr alb, adică negativul, întunericul din noi... După ce scufunzi clişeul într-o soluţie, mi se pare că-i zice revelator, da, aşa ceva, începe să se contureze adevărata lui faţă, sau poate falsa lui imagine. Acolo unde mintea găseşte numai ruşine, inima descoperă frumosul, plăcerea, dar... Aici e aici ! întotdeauna ai nevoie de o flacără, de un revelator, sau mai bine zis de o revelaţie ! Da-da ! Asta-i cuvîntul ! Hă-hă ! Nici nu-l ştiam pînă-acu’. Sînt prost numai în zilele de marţi şi sîmbătă. Azi e joi ! Zi de salariu !“

„Şi pe cine vrei să citeşti, Rovenţa ? ! Te văd în formă."

Nu-i răspunde.- Aruncă fumul de ţigară şi faţa i se limpezeşte treptat de paroă ar ieşi dintr-un bazin cu apă şi picăturile ar aluneca de pe obraji lăsînd în urma lor o expresie în care veselia se împleteşte cu tristeţea dîndu-i un aer echivoc.

„Pe tine, şopteşte Rovenţa într-un tîrziu şi se uită în ochii lui fără să clipească. Pe tine... Şi nu de azi, nici de ieri... din noaptea în care te-ai tîrît în patru labe prin cameră şi ai căutat ceva pentru

mine fără să ştii ce cauţi şi cum arăta ce căutai... în noaptea în care a murit nevas- tă-mea. Doamna doctor ! Hm ! Iţi aminteşti ? Şi acolo, cînd am stat închis pentru anchetă şi în fiecare zi de cînd m-am mutat în hol, tot la tine m-am gîndit. Nimeni ! Nimeni nu te-a cunoscut, mă refer la familie, prieteni. Aron, Petru, Simion cred că te-au dibuit puţin dar nici ei nu şi-au dat prea bine seama cine eşti. Dana ! Numai ea a înţeles ce-i de capul tău, pentru că te iubeşte... nu ştiu dacă nu va plăti prea scump, nu ştiu dacă nu-şi va pierde minţile..."

„Ce te-a apucat, Rovenţa ? ! Am crezut că ne vom distra !“

„Rîzi ! Rîzi mereu de mine !“

„Rovenţa ! Se poate să crezi aşa ceva ? !“

„Nu-i nimic. Nu-i nimic ! Dacă vrei să mă asculţi bine, dacă nu eu tot îţi vorbesc. Ce ziceam ? Să nu-mi pierd şirul, am băut cam mult... Aha ! Păi cine mai doreşte azi să afle ce s-a petrecut în urmă cu patruzeci de ani ?! Poţi să-mi răspunzi ? Mă refer la faptul că te-ai dus pe la rudele tale şi ai stat de vorbă cu ele. Ai încercat să cunoşti un teritoriu mort, o limbă moartă... cum ar fi latina — iar toţi ceilalţi învaţă engleza. Hă ! hă ! Ce-ai aflat pînă acum, Iustine ? Spune-mi şi mie ?“

„Şi unchiul Trifon m-a întrebat. Poate nici n-am sperat să găsesc ceva, important a fost efortul, strădania."

„Strădania ? ! Phi 1 Nici asta n-au înţeles-o ! Chiar prietenii tăi. Să-l luăm de pildă pe Aron. Ştii de ce n-a mai trecut pe la tine ? Pentru că n-ai acceptat fericirea propusă de el, o fericire meschină, de două parale. Dealtfel... tu nici nu vrei să fii fericit, dar asta-i altceva. Nu eşti atras de

ceea ce-nseamnă familie, copii, viaţă tihnită, carieră... Aaaa ! Faptul că ai chemat-o pe Dana nu înseamnă nimic, nu vreau să intru în amănunte, ştiu că nu-ţi place să vorbesc despre ea. Eu, de exemplu, am iubit o femeie, am vrut să am un cămin, am ales o intelectuală, o «doamnă doctor», eu, un umil contabil cu mînecuţe negre ! Da ! Ăsta am fost ! Ah, Doamne ! Mă apucă rîsul ! S-a ales praful din toate planurile mele !... Uite, stăm de vorbă ca doi prieteni în faţa unui pahar df vin. Spune-mi deschis, Iustine, ce urmăreşti tu în viaţa asta ? Ce vrei de la ea ?“

„Nimic. Ce să vreau ? !“

„Hm ! Nu mă iei în serios. Eşti în tren, Iustine, poţi să prinzi un loc în faţă şi tu îmi spui că nu urmăreşti nimic. Cine să te creadă ? ! Nu se poate, nimeni nu face nimic pe gratis ! Unde vrei să ajungi ?“

„Sînt judecător, preşedintele unui tribunal. înainte lucram într-o magazie, în subsol. Nu-i destul ?“

„Nuuuu ! Nu se poate ! Tu nu eşti un oarecare, unu de duzină ! Altu’ în locul tău de mult se ducea de rîpă. Ehei ! Nu vrei să-mi spui, poate n-ai încredere ?“

„Nu-ţi ascund nimic, Rovenţa ! Crede-mă.“

„Atunci de ce nu încerci să trăieşti mai bine ? 1 Puteai să primeşti un apartament dacă în procesul lui Manoliu... Am aflat totul ! Ascult pe la uşi. Nu tăgăduiesc ! Nu cred în cei care pretind că sînt virtuoşi, ăia sînt nişte ipocriţi, atîta tot ! S-o ştii de la mine, nu există om moral. Ia zi ? De ce ai refuzat ? Mi se pare nefiresc... sau e firesc dacă urmăreşti un scop mai înalt, dacă vrei să ajungi mai sus, atunci nu te opreşti în nişte răhăţişuri din astea !

Aşa da ! Admit ! Altfel nu cred nici o iotă !“

Iustin tace. Privirea fixă, obişnuita lui nemişcare.

„Ştii ce cred eu ? continuă Rovenţa cu aceeaşi vervă. Eşti unu’ care a răbdat mult timp, blînd şi bun, dar care s-a săturat să mai rabde, să mai fie bljnd şi bun şi uneori reuşeşte să fie altu’, adică altu’ decît cel care a fost şi în care au lovit toţi. Gelatină ! Hă ! hă ! Toţi vor tremura de frică precum, gelatina !“

„Cine ?“

„Cei de lîngă tine... Stai aşa ! Stăi să-ţi povestesc ce mi s-a întîmplat noaptea trecută. Eram în pat, nu puteam dormi. Mi-am adus aminte de un joc din copilărie : *Frate nu te supăra.* 11 cunoşti ? învăţasem ca o poezie toate regulile. N-am reuşit să-mi amintesc decît două. Ascult-o pe prima : «Cînd aţi ajuns pe un cerc ocupat de alt jucător, pionul acestuia va fi scos din joc». Eşti atent ? A doua : «Puteţi sări peste pionii proprii sau ai celorlalţi jucători socotind însă cercurile sărite». Şi cum stăteam aşa pe-ntuneric, deodată, am înţeles că n-am putut mai mult ! îţi dai seama ce spun ? Cînd am găsit un cerc ocupat de alt jucător l-am scos din joc, aş fi un mincinos dacă n-aş recunoaşte. Chiar şi pe tine voiam să te bag la apă. atunci cu ancheta... Dar n-am sărit peste pionii mei sau ai celorlalţi. M-am tîrît, n-am sărit ! Asta-i ! Atît am putut, nimic mai mult. Țineam capul în pernă şi parcă un străin îmi spunea : «Nu poţi mai mult !» Eram îngrozit. Tu, Iustine, nu încerci, nu vrei să încerci, sau poate nu văd eu care-i săritura ta ? Ia spune, Iustine ? De ce taci ?"

„Săritura mea ? Hm ! Eşti grozav, Rovenţa ! Cîte îţi mai trec prin cap ! Ce să-ţi spun ? Dacă tu...

în Noaptea de Ajun ai dat viaţă unui peşte... eu, să zicem, am puterea... dacă mă gîndesc la cineva apare lîngă mine !“

„Mă iei peste picior ! Rîzi de un om trecut de cincizeci de ani ? !“

„Nu. Nici vorbă ! Să-ţi dau un exemplu. Cînd am fost la Cîmpeni m-am gîndit la tata şi în grădină, sub cireşul unde juca table cu prietenii... am simţit... La fel s-a în- tîmplat şi cu Şerban, cel care l-a judecat pe tata, pînă la urmă a apărut şi el. De ce te uiţi aşa ? !“

„Ştiu că rîzi dar nu-i nimic, o fărîmă de adevăr e în fiecare minciună. Hai să mai bem un pahar de vin să-mi limpezesc mintea. Noroc şi să ai viaţă ! Adicăăăă... Stai ! Explică-mi să-nţeleg şi eu cum vine chestia asta. Va să zică... Te gîndeşti mai mult timp la un ins şi ăla apare cum l-ai fi strigat ?“

„Da... cam aşa ceva...“

„Şi pe mine nu m-ai strigat niciodată? N-ai zis cumva: «Rovenţa Ion ! Te chem pe numele tău adevărat, pe numele părinţilor tăi ? !»“

„Nu. Nu-mi amintesc... sau poate...“

„Dar acu’ la cine te gîndeşti ?“

„La nimeni. Cred însă că am întârziat şi Dana e îngrijorată."

„Atunci de ce n-apare. Dana ?“

„înseamnă că te-am convins. Ha ! ha ! Nu ştiu... nu reuşesc întotdeauna, aşa cum nici tu n-ai reuşit prima dată !“

„Da, e adevărat", şi Rovenţa ia paharul de pe masă şi în loc să-l ducă la gură rămîne cu el în mînă, îl priveşte îngîndurat, apoi tresare auzind vocea chelnerului care îl întreabă :

„Mai doriţi ceva ?“

„Da... două cafele mari, să ne trezim şi nota de plată", îi răspunde el cîştigîndu-şi din nou buna dispoziţie.

Un bătrîn, vînzător ambulant de lozuri în plic, se opreşte lîngă ei. Are cîteva bilete prinse de gulerul hainei cu un cîrlig de rufe, le întinde însă un cerc de sîrmă pe care sînt agăţate mai multe lozuri. Cei doi îl refuză. Bă- trînul se uită lung, la Rovenţa.

„Eu vă cunosc pe dumneavoastră !“

Rovenţa se răsuceşte mirat spre el.

„Sînteţi artist 1“

„Euuuu ? ! Ah ! Da ! Sigur că da ! M-ai recunoscut. Am jucat în rolul lui Algazel !“

„îmi permiteţi ! Mă numesc Ion Ioanid. Am lucrat la Adas. Acum vînd lozuri, pensia mică... Nu-mi amintesc de nici o piesă în care..."

„Nu-i nimic 1 strigă Rovenţa vesel. Nu-i nimic ! Te iert ! îţi cumpăr un loz. Hă ! hă ! Ştiam că n-am noroc, dar nici chiar aşa... Uite că ne-au sosit cafelele !“

Vînzătorul ambulant se îndepărtează. Iustin şi Rovenţa beau în tăcere cafeaua. La masa alăturată cei doi bătrîni discută mai departe cu glas tare. Iustin nu-i vede, îi aude fără să vrea, are senzaţia unei indiscreţii numai pe jumătate vinovate. Rovenţa trage cu urechea şi îi face semn cu ochiul, ca un copil care s-ar bucura de o năzbîtie.

„Maria a fost în casa lor mai întîi doică, apoi guvernantă. Ea l-a crescut pe Radu. într-o zi le-a spus că vrea să se mărite. Toţi au rămas cu gura căscată, o credeau bătrînă, dar ea n-avea decît patruzeci de ani. A plecat cu soţul ei, unul

Carotescu, fost funcţionar la primărie, atunci la pensie, a plecat într-o comună din apropierea Bucureştiului. După un an, Radu s-a dus în vizită la ea şi i-a dus în dar un ceas vechi care mergea cu nisip."

„Cu sifon sau fără ?“

„Cu... Maria era slabă şi jigărită. Carotescu stătea pe prispă, belfer şi striga mereu : «Boneta ! Papucii ! Cafeaua !» Alerga săraca toată ziulica. După alţi cîţiva ani, Radu a trecut din nou pe la ea. Bate la uşă. Nimic. Vede însă lumină în fereastră. După vreo două minute apare şi Maria în prag. îl primeşte fericită şi îl întreabă dacă vrea o dulceaţă aşa cum numai ea ştia să facă. Nu s-a ridicat însă de pe scaun decît după ce a rotit ceasul care suna dintr-un clopoţel. în timpul ăsta a strigat-o o vecină. Nu s-a dus să vorbească cu ea, a rotit mai întîi ceasul. Radu nu înţelegea nimic. Fiecare mişcare era precedată de... Sifonul îmi face gaze !“

„Păi înainte mi-ai spus cu..."

„Nu-i nimic, acum fără... Radu o întreabă ce mai face Carotescu, dacă e cumva plecat d-acasă. «A murit, îi răspunde Maria. A cerut să fie ars iar cenuşa lui e în ceasul ăsta. Cît a trăit m-am mişcat eu ca o sclavă, acum se mişcă el !►>“

„Glumă sinistră ! Mai întîi aia cu planta, acum asta... Vrei neapărat să mă indispui, să mă scoţi din sărite..."

„Nu, dragul meu, se poate ! Cum să te supăr eu tocmai pe tine ? ! Dar asta-i viaţa ! Uneori apare ca o glumă sinistră. Nu-i vina mea... Să-ţi spun alta. Un bărbat din Germania a plecat la vînătoare. Era iarnă. Viscol mare şi zăpadă. Pe drum rămîne fără benzină, uitase omu’ să-şi umple rezervoru’. Face semn maşinilor care treceau pe lingă el, să-i dea un

kilogram de benzină pînă la prima staţie. O oră, două, trei. Nimic. începe să tremure. Intră în maşină, după un timp iese din nou şi face iarăşi semn Stă toată noaptea în plin cîmp bătut de viscol. După unsprezece ore, ia puşca şi îşi trage un glonţ în cap. Pe un pachet de ţigări au găsit scris : «Nu pot trăi într-o lume ca asta !>► Acum ce mai ai de spus ?“

Vocile celor doi bătrîni de la masa învecinată nu se mai aud. Rovenţa îşi aprinde o ţigară, trage cu sete fumul şi se uită absent în jur. Deodată, sub reverele lucioase ale smochingului începe să se contureze un tremur uşor, pe faţă îi apare un zîmbet, apoi hohoteşte înăbuşit, la urmă începe să vorbească cu vocea* lui răguşită, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva hazliu.

„Mă întrebam zilele trecute de ce nu plec de la tine. Aş putea să mă angajez undeva muncitor, paznic sau contabil, am vechime în cîmpu’ muncii... Găsesc o cameră cu chirie şi mă mut acolo. Eu însă prefer să fac pe împuternicitul unui bloc cu un salariu de cîteva sute de lei şi să dorm într-un hol de trecere, în spatele unei draperii, alături de Florică. Cine m-ar crede dacă i-aş spune ? Ştii de ce ?“ şi Rovenţa se apleacă pe masă şi se uită atent în ochii lui Iustin.

„Spune !“ îl îndeamnă Iustin la fel de calm, poate doar puţin obosit de fumul de ţigară şi zgomotul din restaurant.

„Nu mă pot despărţi de tine... După ce am ieşit din închisoare, în loc să-mi tragi un picior în fund, pentru că am vrut să te bag la apă, tu m-ai primit în casă, mi-ai dat un pat şi m-ai lăsat să dorm la căldurică. Ai auzit ce povestea bătrînu’ despre cel care a plecat la vînătoare, poate şi eu ajungeam la

fel, îmi puneam ştreangul de gît“.

„Rovenţa ! Rovenţa ! Mereu trebuie să găseşti ceva !“

„Nu mă iei în serios ! E adevărat. Şi mie îmi place zeflemeaua. Hă ! hă ! D-aia ne înţelegem ! Am băut cam mult! Vezi... tu ai umblat pînă acum pe la rudele tale pentru că aveai nevoie de o calfă bună. Poate eu... Hă ! hă ! Poate eu sînt tocmai calfa cea bună pe care o căutai. Sau altfel zis : dacă ai o undiţă bună sau o puşcă bună vînatul e ca şi prins, îl ai în palmă. Cine ştie ? Poate eu sînt vînătorul care prinde oamenii în laţul lui ! Iustine ! Ascultă-mă atent ! Vreau să te ajut. Mă pun în slujba ta...“

„Cum vrei să mă ajuţi, Rovenţa ? Şi pentru ce ? !“ întreabă surprins Iustin.

„Nu ştiu... sau poate ştiu, dracu să mă ia ! Hă ! hă ! Cred că n-ar trebui să mai beau ! Gata ! Paharul ăsta şl plecăm !“

„Crezi că am nevoie de ajutorul tău ? !“

„Nuuu ! Doamne fereşte ! Nu e vorba de... dar nu poţi face ceea ce aş putea face eu...“

„Nu te înţeleg !“

Rovenţa trage din ţigară, aruncă fumul cu putere şi continuă să zîmbească în felul lui.

„Cum să-ţi explic... Cînd eram copil mă duceam la Sia Ghicitoarea, îi dădeam un ban şi mă învăţa taina de a şti viitorul. Mai întîi spuneam o rugăciune. Ia să văd... ia să văd dacă o mai ştiu : «Mă rog ţie dă-mi harul, în- vaţă-mă îndeletnicirea...» Stai, nu-mi amintesc. «înva- ţă-mă îndeletnicirea, blîndeţea sau cruzimea celui care lecuieşte, celui care alungă vraja şi blestemul, celui care descîntă şi trezeşte din boală şi rupe creanga uscată.» Cînd rosteam cuvintele astea

aveam impresia că mă rugam cuiva... dar mă rugam şi mie, adică mie însumi... Apoi plecam la gîrlă să mă scald. Mitu, care înota mai bine decît noi toţi, mi-a spus într-o zi că mişc braţele prea repede. «Mai întîi să faci pluta, a zis el, să te laşi în voia apei pentru că trupul pluteşte singur, el ştie mai bine ce are de făcut...» Cred că şi tu ar trebui să faci la fel. Să te laşi în voia apei şi eu să rup creanga cea uscată pentru că altfel te pierzi, te îneci..."

„Bravo, Rovenţa ! Bravo ! Felicitări. O aduci bine din condei. Un răspuns minunat !“

„Te faci că nu-nţelegi ! Hai ? ! Azi rămîn mereu de căruţă. Poate eu te-nvăţ «blîndeţea sau cruzimea celui care lecuieşte» şi afli cine eşti şi ce trebuie să faci pentru a fi cine eşti.“

„Rovenţa ! Dragul meu ! Eşti un om minunat ! Un suflet mare. îţi mulţumesc pentru grija şi devotamentul tău, dar ştiu cine sînt şi ce pot face ! Acum... să-ţi răspund şi eu tot cu o poveste. într-o vară, am fost în vacanţă la Păltiniş. Am cunoscut acolo un bătrîn pădurar care ştia poteca ce ducea spre crestele înzăpezite, cuiburile păsărilor de noapte, scorburile şi vizuinile animalelor, locul unde ard comorile în noaptea Sfîntului Ilie, poiana unde boncăluiesc cerbii, tufişul unde se întîlnesc cei trei arici care duc în dinţi iarba-fiarelor, luminişul unde dansează Ielele în nopţile cu lună, unde se ascund spiriduşii muntelui, unde să pui urechea pentru a asculta inima pămîntului şi multe... multe altele. Nu era nimeni care să cunoască şi să iubească pădurea aşa cum o cunoş-tea şi o iubea el. Cînd am plecat, am vrut să-mi iau rămas bun de la bătrînul pădurar. Nu l-am mai găsit. Unii spuneau că a dat foc pădurii şi a

dispărut... Rovenţa ! Nu vreau să arzi pomii pentru o creangă. Şi eu iubesc pădurea... în felul meu..."

Rovenţa are acelaşi surîs ambiguu, e palid şi ochii îi ard în orbite. Pare hipnotizat de puterea născută din el, din adîncurile lui întunecate. îşi pregăteşte lovitura, vocea lui se aude clar, ca. un bici.

„Creanga uscată e Dana ! De ce ţi-e teamă să recunoşti ?“

Iustin tresare. Nu scoate nici un cuvînt.

„E mai mult decît milă, e jertfă şi asta înseamnă distrugere, Iustine ! N-am de gînd să-i fac nici un rău. Doamne fereşte ! Auzi ce crede ? ! Din contra, vreau s-o ajut. Eu provoc destinul, întîmplarea. N-am citit aşa în carte ? Sînt Algazel ! Algazel din Bagdad ! şi glasul lui creşte treptat, aproape ţipă. Profetul care a murit în 1328 ! Lume ! Lume !“

„Hei Rovenţa ! Măscăriciule ! Trezeşte-te ! Nu mai striga aşa ! Se uită lumea la noi !“

„Asta şi vreau ! Hă ! hă ! Lume ! Lume !“

„Te-ai îmbătat ! Hai să mergem acasă, am stat destul... Da. Acum eşti iarăşi Făt-Frumos ! Aşa îmi placi. Tu m-rai invitat dar plătesc eu. Data viitoare e rîndul tău, la prima chenzină o facem lată. îţi promit.[1]*

Străzile sînt pustii. E frig. Cerul e înstelat. Zăpada topită în cursul zilei îngheaţă pe trotuare. Becurile cu neon aruncă o lumină vînătă. Undeva, un cîine latră degeaba. Cîteva vrăbii încearcă să-şi găsească odihna într-un copac. Un tractor stă pe loc cu motorul aprins. Şoferul doarme. Poate aşteaptă ninsoarea.

Merg în tăcere. Răsuflarea lor lasă în urmă cornete albe de aburi. Rovenţa ţine masca agăţată

de elastic, pare un craniu decapitat ce se leagănă pe lîngă paltonul lui larg. Rîde singur sau tuşeşte. Cine poate şti ? în spatele lor se aud paşi grăbiţi.

„Hei ! De unde veniţi, hoinarilor ! li se adresează Dana luîndu-i de braţ. V-aţi beţivit amîndoi ! Mirosiţi de la o poştă şi abia vă mai ţineţi pe picioare !“

„Dar ce-i cu tine la ora asta ?“ o întreabă surprins Iustin.

„Te-am aşteptat un timp, apoi am adormit... Uf ! Ce încet mergeţi ! Am visat că mă strigai... erai undeva, dincolo de un rîu. Mă chemai disperat şi m-am trezit. N-am putut să adorm, am ieşit să iau puţin aer...“

N ± 1

INGE DE CÎTEVA ZILE, DE CÎTEVA SĂPTĂ- mîni, de cîtiva ani. Casele, bisericile, arborii, trecătorii, totul se topeşte într-o pulbere fină şi se transformă în fum, întinderea nesfîrşită a zăpezii călăuzeşte ochii în neant şi îndeamnă sufletul spre o lume de basm. Oamenii

se rătăcesc prin oraş, confundă străzile, casele şi cînd îşi văd chipul în oglindă nu se mai recunosc. Este *o* stare generală de exaltare, bucurii nemotivate ce alternează paradoxal cu melancolii bizare, priviri hipnotice şi insomnii.

• Oraşul are aspectul unei cetăţi asediate, grămezile de zăpada se strîng la marginea trotuarelor, copiii ies din case pe ferestre, bărbaţii cu lopeţi în mînă îşi adună puterile în această confruntare inegală cu natura. A început războiul împotriva Iernii. Maşinile şi tractoarele iau omătul care se aşază imediat în locul de unde a fost ridicat. Tramvaiele circulă anevoie. Trecătorii merg pe străzi prin adevărate tranşee, înaintează cu greutate printre fulgii care îi ameţesc. Unii trăiesc crize de hărnicie, apoi cad repede într-o apatie somnolentă, merg orbi printre cristalele hexagonale, se retrag în casele lor şi privesc din spatele ferestrelor neantul cenuşiu de afară : lumea dezolantă învăluită într-un abur gros de ninsoare şi ceaţă.

în fiecare zi, la amiază, soarele apare ascuns de un fum străveziu, trimite o lumină agonică, răspîndeşte o speranţă searbădă, reflexe palide ale vieţii reale într-un peisaj de nerecunoscut. Pentru cîteva ore ninsoarea încetează îngăduind tuturor cîteva clipe de odihnă, un armistiţiu într-un război inegal. Ironic. Totul rămîne estompat într-o paloare spectrală lipsită de orice linie pe care privirea să se oprească. Străzile şi parcurile îşi pierd conturul, par bombate, deformate, hohotind a rîs în această beţie a zăpezii.

Ninge. Fulgii acoperă orice gest de revoltă, încearcă totuşi să-l consoleze pe răzvrătit prin

frumuseţea lor : minuscule petice informe, odihnitoare şi luminoase, preţioase pietre scumpe fără greutate, pulbere a stelelor într-o sticlire sacră, transparenţe nedestinate atingerii omeneşti, alaiul ce duce trena şi sceptrul făpturilor de vis... Dacă urmăreşti mai mult timp căderea nesfîrşită a fulgilor trăieşti o senzaţie de plutire, gîndeşti în gol, totul ţi se pare fantastic, un somn cu ochii deschişi în care aluneci cuprins de plăcerea abandonului.

Uneori izbucneşte cîte o furie dementă a viscolului care învrăjbeşte fulgii, îi biciuie, îi aruncă într-o parte şi alta în galopul vijeliei. Vîntul iute îţi taie respiraţia, dă fulgilor un impuls sălbatec. Lumea pare o vînturare, un dans nebunesc, un haos într-o beznă spoită cu alb care sufocă oraşul şi alungă orice nădejde de salvare. Şi din nou ninge liniştit. Ninge calm. Muzical. Pretutindeni stăruie o tăcere nepăsătoare. Orgolioasă. Iarna îmbrăţişează străzile cu mîini albe într-o iubire fecundă. Maternă. •

• Cîţiva fulgi i se topesc pe guler, firele postavului sclipesc în lumină. Stă cu mîinile sprijinite de masa înaltă din Expresul Lido. Mănîncă nepăsător, parcă ar mesteca plută. Deodată, simte pe faţă o privire străină. Ridică fruntea. Chipul unei fete îi zîmbeşte fără reţinere, ca unui vechi prieten. începe s-o caute prin memorie. Ea îşi trage farfuria în dreptul lui. Stau faţă în faţă.

„Nu-ţi aminteşti ? Ioana ! Ne-am cunoscut într-o vară la Snagov. Am făcut baie dezbrăcaţi“, izbucneşte în ris, îşi lasă capul în jos şi părul lung îi acoperă pentru o secundă ochii, apoi smuceşte

capul într-o parte şi părul îi eliberează privirea.

„Da, sigur... îmi amintesc", şi Iustin schiţează un zîm- bet dar obrajii parcă nu-l ascultă.

„Am vrut să facem dragoste... o mică neînţelegere ! A fost frumos ! Aş putea spune chiar foarte frumos, poate pentru că s-a sfîrşit aşa...“

îşi leagănă din nou capul şi cîteva fire de păr îl ating pe faţă. Se cutremură la apropierea ei.

„De atunci n-am mai fost la Snagov. Vrei să-mi împrumuţi cuţitul tău ? De ce nu mănînci ? Tata... şi-a reluat munca. E tapiţer. Se îmburghezise din ură faţă de burghezie. Bine că am terminat cu şniţelul ăsta ! Dă-mi un telefon ! Seara sînt întotdeauna acasă. Ieşim să dansăm undeva. îţi scriu numărul pe şerveţel. Te-am pupat ! Hai ! De ce nu-mi dai un puşi ? Simt că te-aş putea iubi, eşti trist şi ai un aer romantic ! Totul ar fi O.K. ! Am plecat !“

îşi face loc printre cei care mănîncă în picioare, apoi deschide uşa cu un gest smucit şi trece prin dreptul vitrinei căutîndu-i ochii. Dispare brusc la marginea geamului. Surîsul ei îi stăruie în priviri. Simte un regret ca după o iubire ratată. • • Runcanu îşi agaţă paltonul în cuier şi se îndreaptă spre birou. Aude vocea şefului de cabinet din camera învecinată.

„Tocmai a sosit. Imediat. Aveţi legătura !“

„Noroc, Simioane ! M-ai ghicit. Acum am picat ! Cum merge treaba ?“

„Am mobilizat forţele, spune Simion de la celălalt capăt al firului. Se lucrează în ture permanente, ziua şi noaptea."

„Vorbeşte cu cei de la Baza de transporturi săţi dea şi ei cîteva pluguri şi basculante."

„Bine. Mîine circulaţia tramvaielor va intra în

normal, poate şi troleibuzele pe arterele principale."

„La prima oră să fie scoase cel puţin trei sferturi din mijloacele de transport. Să nu uit... Vezi ce s-a întîmplat la Fabrica de becuri. Am auzit că sînt nişte nereguli. Vreau să se termine odată cu asemenea abuzuri ! Altceva ?“

..Nimic special. Cînd isprăvim cu zăpada să bem împreună o ţuică fiartă cu zahăr, chimen şi coji de portocale ! Ce zici ?“

„S-o chemi şi pe Creaţa ! Ha ! ha ! A fost grozavă în seara aia ! Pune ţuica pe foc şi grăbeşte-te ! Nu ştiu dacă mai stau aici mult timp !“

„De ce ? !"

„Cred că voi fi transferat..."

„Vorbeşti serios ?“

„Treaba e ca şi aranjată ! Am lucrat atîţia ani... O clipă ! Mă cheamă cineva la celălalt telefon."

Simion desface pachetul cu ţigări şi îşi caută bricheta. Aude glasul răstit al lui Runcanu : „Herescu ? ! Cum e posibil ? Herescu ? !“

„Alo ! Simioane ! şi vocea precipitată a lui Runcanu răsună din nou în receptor. Vino imediat la mine ! Am să-ţi comunic ceva important !“ •

• „Parcă te pregăteşti mereu să înfrunţi pe cineva şi eu nu-mi dau seama pe cine şi pentru ce !“, spune Dana.

„Nu mă pregătesc pentru nimic. Hai ! Ridică-te şi ia medicamentele. De ce n-ai mîncat nimic din ce ţi-am lăsat ?"

„N-am putut. Nu mi-e foame."

„Ce vrei ?“

„Am întins mîna, dar nu mai ştiu... Cred că am vrut oglinda. Da. Azi nu m-am pieptănat..."

în ultimul timp boala Danei s-a agravat. în fiecare .zi îi spune lui Iustin s-o ducă la spital, dar îl priveşte de jos, ca şi cum şi-ar trimite ochii la pămînt şi s-ar uita la el de acolo, iar el parcă ar fi înălţat pe un piedestal ridicat de spaima saloanelor cu ziduri albe, a paturilor de fier şi a medicilor cu ochi indiferenţi şi reci, Q îngrijeşte singur. îi pregăteşte mîncarea, îi schimbă aşternutul, îi aduce doctoriile la pat, îi face injecţiile, o încurajează atunci cînd îşi pierde orice speranţă. Face totul cu o răbdare încăpăţînată, ca şi cum ar depune pe ghişeul unei bănci imaginare, o poliţă, încă o dovadă a unei investiţii spirituale care îi va da dreptul cîndva să-şi recupereze poliţele durerilor depuse şi din care va primi doar un bilet pe care cineva va scrie : -«Dacă poţi o dată, poţi orice, oricînd şi faţă de oricine şi tu ai dat dovadă că poţi şi de aceea să nu aştepţi nimic de la nimeni. Nici o recunoştinţă. Eşti singur !»

„Poate într-o zi ar fi bine să uiţi... Nu. Nu intenţionat. Să uiţi întîmplător să-mi dai medicamentele. Ajută-mă, Iustine ! Ajută-mă ! Te implor !‘

„Dana ! încetează ! Ce-s prostiile astea ? !‘

„Ascultă-mă şi nu te enerva ! îţi vorbesc foarte sincer. într-o noapte să nu auzi ceasul, să nu te trezeşti din somn şi să nu-mi aduci doctoriile sau... încurcă prescripţiile, dă-mi o doză dublă şi cînd te vei întoarce de la tribunal vei găsi totul rezolvat.[11]

„Scenă ieftină, draga mea ! Ieftină şi demodată. Numai în filmele proaste femeile cereau bărbaţilor să le otrăvească ! Zău, Dana ! E stupid !“

„De ce să luăm totul în tragic ? ! Nu glumesc

chiar dacă zîmbesc. Sînt conştientă că n-am nici o şansă. Nu încerc să mă mint cu toate că doctorii... Vrei să nu mai ştiu de mine ? ! Să devin un animal care mănîncă şi bea, un animal inconştient cu ochii goi, idioţi ?! Să nu mai răspund cînd cineva mă strigă ? ! Să nu-mi mai ştiu numele ? Asta vrei ? ! Mila e mai vinovată decît necruţarea ! Ştii, prea bine !“

Tace. Tremură pe dinăuntru. Nu se mişcă. Trăieşte aceeaşi înlemnire din care îşi trage puterea de a rezista.

„Nu eşti atît de bolnavă, spune el cu glas şoptit. To-

tul depinde de tine, de forţa ta ! Trebuie, Dana ! Trebuie să ajungem pînă la capăt... nu putem alege !“

,,Da, ştiu, dar nu mai pot ! Dacă nu mai pot, ce să fac ? Am nevoie de puţină... foarte puţină iubire. La fel cum spun femeile în filmele demodate... Nu plîng. îţi promit că nu plîng. Vezi în ochii mei vreo lacrimă ? Dacă vrei pot să rîd. Uite ! Rîd ! Rîd în hohote !“

Stau amîndoi în întuneric, întinşi în pat, despărţiţi şi mai mult de bezna din cameră. Rovenţa şi Florică au adormit de mult în odaia învecinată. Pendula îşi numără secundele. Sunetul ei devine enervant şi alarmant. Parcă un animal îi muşcă pe rînd alungîndu-le odihna şi liniştea. •

• Se înserează. E singur în birou. Pereţii înalţi, cu lambriuri din stejar negru, devin neprietenoşi, camera pare o sală de aşteptare dintr-o gară îndepărtată, de provincie. Stă rezemat de canatul ferestrei şi se uită afară. Ninge. Ninge fără sfîrşit. Cîţiva trecători merg înfriguraţi pe Calea Rahovei. Biserica Domniţa Bălaşa îşi trimite turlele ascuţite în văzduh cerînd îndprare. în parcul de peste drum, copacii suportă cu demnitate zăpada ce se aşază pe crengile îndoite de prea mult omăt. Un excavator strînge zăpada pe stradă şi o aruncă într-un camion care îl urmează încet, par legaţi de un fir invizibil. în frizeria lui Jak e lumină, semn că mai are clienţi.

Ar fi vrut să plece acasă, dar nu poate lucra în aceeaşi odaie cu Dana. Ridică din umeri, îşi vîră mîinile în buzunare şi priveşte mai departe fulgii ce plutesc prin dreptul lampioanelor din parc. în seara aceasta trebuie să redacteze cîteva hotărîri, nu le spune niciodată sentinţe, are senzaţia că o

sentinţă presupune deja o condamnare. Ia ibricul lui Antim şi îşi pregăteşte o cafea.

u»

Cu ceaşca în mînă, începe să citească încă o dată dosarul Vişinescu : depoziţia telefonistei Maria Bejan, a inginerului Ciobanu, ultima declaraţie a lui Manoliu, interogatoriul lui Vişinescu, notele din timpul şedinţelor, concluziile procurorului şi memoriul avocatului Nadler. Subliniază fraze întregi, se opreşte asupra unui cuvînt, îşi face însemnări într-un caiet, răsfoieşte Codul penal şi îşi continuă lectura cu aceeaşi răbdare. Ajuns la ultima filă a dosarului, pune stiloul pe masă şi se sprijină de speteaza fotoliului. E o linişte desăvîrşită. Zăpada de afară înăbuşă orice zgomot.

Manoliu : „Ce mai face judele Arghir ? Credeai că-s supărat ?! Ha ! ha ! Nu-mi ies eu din pepeni aşa, cu una cu două... Sînt raţionamente superioare unor amănunte, unor fleacuri ! Hai, dragă ! Spune ceva şi înveseleşte-te !“

Procurorul Mitroi : „Aici sînt imprimate cuvintele fostului director Manoliu. I-a indicat o manevră greşită şi nu mai recunoaşte, ăsta-i adevărul. Enache a murit electrocutat din cauza lui, tovarăşe preşedinte."

Simion : „Ne cunoaştem de cînd eram copii, am locuit în acelaşi cartier... ne leagă multe amintiri... N-aş vrea să i se întîmple ceva !“

Clipele trec. Gndurile se limpezesc singure. -«Victima nu era obligată prin sarcinile de serviciu să execute manevra. Raport de cauzalitate între dispoziţia dată de autorul moral şi efectul produs. Circumstanţe atenuante : a comis infracţiunea sub imperiul unei tulburări, comportare bună înainte de săvîrşirea faptei. Concluzie : vinovat din culpă, n-a prevăzut rezultatul acţiunii sale deşi trebuia să-l prevadă.»

Se hpleacă spre masă şi începe să scrie : denumirea instanţei, descrierea împrejurărilor în care s-a comis fapta, analiza probelor, temeiul de drept, soluţia dată. La urmă, vrînd parcă să se verifice încă o dată, citeşte cu glas tare :

„în conformitate cu articolul 178 din Codul penal, inculpatul Manoliu Ion este pedepsit la un an şi opt luni închisoare şi despăgubiri civile pentru ucidere din culpă prin nerespectarea dispoziţiilor legale şi a măsurilor de tehnica securităţii".

Uşa se deschide încet. în prag apare Moş Ghiţă, portarul tribunalului. Stă cu şapca în mînă şi se uită la el. îi spune ceva..Nu-l aude. îl roagă să repete.

„Tilifonu' tovar'şe Preşedinţi ! Tilifonu' ! . Sună de zecii minuti ! Vă rog să mă iertaţi..."

„Bine... Mulţumesc, Moş Ghiţă !"

Se duce în camera alăturată. Ridică receptorul. E Dana, îl întreabă dacă mai întîrzie. îi răspunde ceva în grabă, apoi se întoarce în birou. Face cîţiva paşi prin cameră cu mîinile în buzunare şi cu privirea în jos. Ar fuma o ţigară. Regretă că nu i-a cerut portarului. Se apropie de uşă, o deschide şi se uită de-a lungul culoarului. Nu e nimeni. Are impresia că omul acela cu şapca în mînă nici n-a fost în faţa lui. Zăreşte o fîşie de lumină la capătul scărilor. Aşteaptă fără să ştie ce aşteaptă. Aude în el un glas care se izbeşte de pereţi şi răsună prin sălile pustii. „Hei ! Moş Ghiţă ! N-ai cumva o ţigară ? !" Strînge mîna pe clanţă, trage uşa, face cîţiva paşi şi se opreşte în dreptul geamului. în parcul de peste drum, un copac îşi scutură crengile troienite cu zăpadă. Fulgii sclipesc în lumina albastră a unui

lampion. Nici un zgomot. Nici un trecător. Nici o fereastră luminată pe Calea Rahovei. Doar în frizeria lui Jak arde sfidător un bec puternic.

Citeşte mai întîi dosarul unui hoţ de buzunare, apoi al unui falsificator şi doar la urmă ia dosarul lui Şerban. «Acuzarea se bazează pe trei martori. Primul : Alexan- drescu Petre, afirmă că i-a dat lui Şerban trei mii de lei pentru a-i obţine suspendarea executării pedepsei. în faţa instanţei revine, spune că banii i-au fost înmînaţi lui .Şerban de către o cumnată, la rîndul ei mărturiseşte că : „Nu ştiam cîţi bani sînt în plic". Probă neconcludentă. O resping. Al doilea martor : Puşcariu Ion. I-a pus banii pe birou. Cînd căpitanul de miliţie a intrat în casă, Şerban a strigat : „Tîrîtură ! Nu-mi înscena un flagrant delict ! Seria banilor o are în buzunar tovarăşul căpitan !“ Probă îndoielnică. Al treilea martor : Tăbîrceanu Ghiţă, vîn- zător la Aprozar. I-a dat cinci mii de lei pentru că i-a promis „că-l va scăpa de puşcărie". A fost totuşi condamnat. Familia a început şantajul şi ameninţările. Şerban le-a restituit prin mandat poştal cinci mii de lei. Fapt dovedit şi recunoscut. Greşeală ireparabilă. „Mi-a fost frică să nu mă înjunghie. M-au avertizat de cîteva ori prin telefon", spune Şerban. Dacă i-a fost cu adevărat teamă, de ce n-a anunţat procuratura ? El, fost judecător, s-a speriat atît de repede ? Soţia lui Tăbîrceanu afirmă că i-a dat banii la tribunal, „pe la ora prînzului", fiul ei, care a asistat, spune că era „dimineaţa, la prima oră". Contradicţie. Pot să-l condamn pe baza acestui denunţ ? Există mandatul poştal ! A recunoscut că le-a trimis banii. Mărturisirea poate constitui o dovadă împotriva lui ? De ce le-a trimis banii dacă nu era vinovat ?

Mită ? Nedreaptă luare ?►>

Vîntul se izbeşte în ferestre, lasă pauze lungi apoi se loveşte din nou cu putere sporită. Zgîlţîie geamurile. Undeva o pendulă bate ora fixă. I se face frig, îşi strînge umerii şi îşi încheie haina. Se ridică de la birou, se duce spre calorifer. Trece mîna de-a lungul tuburilor reci de fontă. Se sprijină cu spatele de calorifer. Faţa imobilă, ochii ficşi. «Nu pot să-l condamn, ăsta-i adevărul. E vinovat ? Da. Sînt convins că a luat banii de la Tăbîr- ceanu. Mi-e teamă să nu repet greşeala pe care el a comis-o cu tata, cu mine, iar eu la rîndul meu, cu fiica lui. De ce am primit tocmai eu acest dosar ? Poate bufonul de Rovenţa are dreptate... Un fapt mărunt, clipa în care Scărlătescu a zis : „Bine c-am ajuns la pensie fără nici un bucluc», şi a luat de pe masă un dosar. Aş fi putut să-l răsfoiesc.şi să-l refuz chiar atunci. Un amănunt şi mecanismul a fost pus în mişcare, un ceasornic întors din spate de un necunoscut. „Eu provoc întâmplarea !“ Prostii ! Rovenţa n-are ce căuta în gîndurile mele. Un joc stupid pe care trebuie să-l uit...» •

• Strada e pustie. Ninge cu fulgi mici şi deşi. Plugurile de zăpadă nu se mai aud, parcă s-au împotmolit pe undeva şi zac acoperite de omăt. Merge cu paşi înceţi, cu mîinile în buzunare, cu privirea în jos. Nu întâlneşte urme pe trotuar. Se uită în jur. Nimeni. încearcă să scape de orice gînd, să se liniştească, să se bucure de această noapte de iarnă. Ar vrea să schimbe un cuvînt cu cineva. Intră într-un bloc din apropierea tribunalului. Urcă la etajul patru şi apasă pe sonerie. Dinăuntru se aude muzică.

„Helloooo ! Ia te uită ! Intră, prietene ! îmi pare bine că te văd. Ascultam nişte discuri pe care le-am primit chiar azi. Sînt cu nişte amici."

„Nu eşti singur, Ticule ?“

„Nu. De ce ? Vrei să pleci ? ! Asta-i bună 1 Hai, bă- trîne, s-o asculţi pe Daianna Ross, cea mai*bună cîntă- reaţă de culoare. Nu fi copil ! Cum să pleci din casa mea ? !“

„Am vrut doar să te întreb..."

„Stai o clipă ! Le spun să se care. *I am sorry* şi gata !

Sînt două fete şi Sorin. Vino să le cunoşti !“

„Nu, nu te deranja... Un prieten are nişte benzi cam demodate, poţi să le imprimi cu muzică mai recentă ?“

„Right ! Cînd treci ? Mîine după-amiază nu sînt de gardă, mă găseşti acasă tot timpul. Vino să-ţi mai povestesc din ale mele. Ştii că m-am despărţit de Anca ?“

„Nu...“

„Scandal mare... Cum crezi că mi-a spus azi un bolnav in loc de anestezist ? Hai, dă-ţi cu presupusul ! «Don doctor, nazistul !» Ha ! ha ! Iustine ! Te aştept mîine cînd ieşi de la tribunal. îmi promiţi ? S-a făcut ! Stăm numai noi doi ! Ascultăm muzică cu ochii închişi. Cine vrea poate să şi plîngă ! Victorie !“ •

• Din nou pe stradă. Vede vîrfurile ghetelor care parcă mărşăluiesc singure, ca o foarfecă ce îşi face loc prin zăpadă. E obosit. Are expresia celui care s-a oprit din fugă pentru a respira în voie de cîteva ori, ca apoi să gonească mai departe pe drumuri, urmărit de un singur gînd.

Se opreşte într-o staţie de tramvai. Stă un timp. Nu ştie de cînd se află acolo. începe să tremure. Tramvaiul nu apare. Pleacă mai departe. Nu se întreabă dacă strada pe care se află îl duce spre casă, dacă nu se îndreaptă într-o direcţie contrară, sau dacă cel puţin picioarele îşi mai amintesc drumul pe care trebuie să-l parcurgă. Coboară de pe trotuar şi merge pe urmele lăsate de o maşină. în faţş lui e un necunoscut. După o vreme îl abandonează, nu pentru că ar avea altă ţintă, ci pentru că se plictisise să meargă în urma lui. Nimic mînios în priviri, doar dinţii strînşi, buzele vîrîte înăuntru, aproape fără gură şi pentru prima dată un gînd clar, aşa cum ar fi luat în mînă un bulgăre de zăpadă şi degetele ar fi aflat înaintea lui ceva şi el ar fi trebuit să ţină bulgărele în palmă şi să înainteze mai departe pe străzi pînă cînd ar fi avut întreaga lui înţelegere şi zăpada s-ar fi topit de uimirea deplinei lui desluşiri : -«Nici asprime şi nici milă... Menirea mea, cu orice preţ, menirea mea pentru care m-am străduit pînă acum.»

Se opreşte în loc. Priveşte în jur. Zăpadă. Grămezi înalte de zăpadă. Case, garduri, stîlpi, totul pare sufocat sub nămeţii albi. Străzile pustii îl duc prin locuri neştiute, prin cartiere străine. Frînturi de fraze, pagini scrise cu cerneală, vocea unui bărbat, o femeie pe un culoar, imaginea tatălui, toate îi aleargă prin mintea înceţoşată de oboseală. Cuvintele viscolesc prin el. 11 lovesc. Cade. Se ridică. Pleacă mai departe mînjit de zăpadă pe haină, mînjit de voci şi gînduri şi de încăpăţînarea lui fanatică de a merge pînă la capăt, fără a şti unde va fi capătul şi ce va găsi acolo. De la un timp, de cîte ori se ridică din zăpadă parcă îl ajută cineva, îl apucă de umeri şi îi

şterge paltonul. Merge mai departe pe străzi, orbit de lumina neliniştii lui, lumină proiectată în zăpadă şi reflectată de acolo însutit mai puternică.

O linişte din altă lume. Nicicînd întîlnită. Singurătatea albă îi umple inima de bucurie. O alee îngustă din grădina publică. Nu vede alte urme, parcă a intrat într-un loc tainic. Arbuştii îşi scutură umerii — spiriduşi îmbrăcaţi în hlamidă — şi pulberea fină sclipeşte multicolor în. lumina lampioanelor. Nici un murmur nu se înfiripă. Nici o adiere nu atinge fulgii în căderea lor înceată. Totul pluteşte într-o paloare de. vis.

Se aşază pe o bancă. Stă nemişcat şi ascultă liniştea. Parcă niciodată nu a trăit atît de intens senzaţia fizică a solitudinii. Cîţiva copaci, două-trei bănci şi un felinar. O insulă în mijlocul unui oraş adormit. Prăbuşit în uitare. Neliniştea îşi face apariţia. O teamă inexplicabilă îi strînge mîinile şi picioarele într-o îmbrăţişare fantomatică. De gheaţă. îi este frig, ar vrea să tremure, să iasă din acest amestec ciudat de aţîţare şi oboseală, de curiozitate şi frică. Aude pe cineva respirînd. întoarce capul. Pe bancă, lîngă el, doi bătrîni. Unul are capul înfăşurat cu un fular gros. I se vede numai jumătate din obraz, celălalt stă ghemuit, ascuns în gulerul înalt al paltonului. Primul zîmbeşte, pare un bătrînel simpatic, gata să intre în vorbă cu oricine.

„Am ieşit să respirăm puţin aer curat, zice el cu glas hîrîit. Ziua nu putem, dar noaptea venim aici. El e Al- bert ! Sîntem prieteni de patruzeci de ani... Nu aude prea bine, să-i vorbeşti mai tare. Hm ! Nişte bătrîni cu insomnii. De ce te uiţi aşa la mine ? ! Hhhîîîşşş !“ şi rîde mai mult din piept, parcă ar fi bolnav de plămîni.

„Nu. Vă ascultam[1]', răspunde nedumerit Iustin.

„Noi stăm destul de aproape, pe Bulevardul Dacia, ceilalţi însă..."

„Care ceilalţi ? !“

„Cum ? Nu-i vezi ?. Uite-i colo !“

Priveşte în jur. Pe băncile din apropiere sînt mai multe persoane. Unele stau singure, altele cîte două.

„Iertaţi-mă. Cine sînteţi ? Nu v-am auzit venind ? ! Nu vă zăresc urmele prin zăpadă ! !“

„Sigur ! N-ai de unde şti. Cu toate că ai mai trecut prin această grădină. Ne-ai ocolit ! N-ai vrut să ştii de noi ! Hoţomanule ! Hhhîîîşşş ! Ne-ai tras chiulul !“

„îmi pare rău, nu v-am văzut pînă azi. V-aş ruga totuşi să-mi spuneţi. Poate sînteţi... o părere, vreau să spun o închipuire. Cred că mă înţelegeţi ?“

„Da-da ! Te înţeleg ! Cum să nu te înţeleg ! Hhhîîîşşş ! Auzi, Albert ! Eşti o închipuire ! Hhhîîîşşş ! Pune mîna pe mine, pune mîna pe el ! Hai ! încearcă ! Ce amuzant eşti, dragă domnule ! Regret că Albert nu participă la conversaţia noastră. S-ar distra şi el puţin. îmi place totuşi cum te prezinţi, eşti *comme il faut.* Hhhîîîşşş ! N-ai auzit cînd am venit, nu vezi urmele prin zăpadă, la asta te referi ?“

„Da. Exact."

„Mon ami, mon ami Pierrot ! Cunoşti cîntecul ? Uite că m-am înecat. Astma nu-mi dă pace. Fir-ar să fie ! Nu pot nici să rîd. Mai bine de Albert care n-aude şi nu vorbeşte. El nu tuşeşte niciodată. E un avantaj, nu-i aşa ? Uite că dă din cap, a înţeles ce-am spus. Dragul de el, *mon vieux camarade !* Deci, ziceam... Da-da ! Noi sîntem... cum să-ţi spun, cei care nu ies ziua pe stradă."

„Vă feriţi de cineva ? ! E o interdicţie ? Nu înţeleg ?!?“

„Cum să-ţi explic?... Femeia de colo a fost călugăriţă, acum ţine în braţe o păpuşă şi zice că-i copil. Cel care stă singur e Ion Serafim, marele actor de comedie, a rîs prea mult şi acum, după primul cuvînt, începe să plîngă şi cere iertare în lacrimi. Lîngă el e fdstul general de brigadă, Ştefan Brădăţeanu. Stă cu braţul ridicat şi cînd doarme şi cînd merge pe stradă. E mereu pregătit de atac. îmi placi ! Hhhîîîşşş ! N-ai întrebat nimic despre mine şi Albert. Iartă-mă că nu m-am prezentat. Profesorul Laurenţiu Ioachim, el e procurorul Albert Iamandi. Prieteni de-o viaţă şi celibatari convinşi ! Hhhîîîşşş !“

„Mă bucur..."

„Ai un nume frumos. Da-da ! Nu l-ai rostit dar îl ştiu, domnule judecător Iustin Arghir ! E în puterea noastră de a afla... Eu am fost profesor de filosofie, am predat la facultate timp de douăzeci şi doi de ani, cu mici întreruperi în timpul războiului. Specialist în filosofia greacă : Şcoala din Milet, Şcoala eleată. Socrate, Platon... Am o lucrare şi despre Spinoza. Am plecat de la ideea... dacă în natură găsim ceva caraghios, prostesc sau vicios, este din cauză că noi vedem lucrurile parţial, dacă le-am cunoaşte în ansamblul lor am constata că răul nu este rău faţă de legile naturii, ci numai faţă de legile noastre. Foarte bine ! Eu însă am demonstrat că răul nu este rău nici faţă de legile noastre. Răul este chiar necesar, altfel am pieri ca specie. Cum ar ieşi puiul din ou dacă n-ar sparge coaja ? Uneori e nevoie să depăşeşti limitele..." „Vă întrebasem..."

„Da-da ! M-am luat cu vorba. Scuză-mă ! Albert

a fost procuror. Aşaaa ! Puţin timp după ce a ieşit la pensie a simţit în urechi nişte ghemotoace de hîrtie. Mă asculţi ? Le scoate în fiecare dimineaţă dar noaptea se trezeşte cu timpanele înfundate. Acum nu mai aude nimic. E surd bocnă. îşi bagă mereu degetele în urechi şi smulge de acolo bucăţile alea blestemate. Fir-ar ele să fie ale dracului !“

„Cum ?! De ce ? !“

„N-ai înţeles ? ! Hm ! Naiv mai eşti, dragă domnule ! Hhhîîîşşş ! Sîntem proscrişii oraşului ! Damnaţii pentru neputinţă şi laşitate ! Despre greşeala mea nu ţi-am spus nimic, dar am şi eu păcatul meu. Am susţinut că răul e necesar, dar n-am spus nimic despre adevăr. Fără adevăr nu putem trăi, să ştii de la mine. Dar asta nu-i singura mea vină, am făcut şi altele, mult mai grave ! Şi dumneata ai fi ajuns tot aici, ai fi fost în tabăra noastră. Te-ai eliberat însă la timp, hoţomanule ! Hhhîîşşş !“

Bătrînii din jurul lor se ridică de pe bănci şi cu paşi mărunţi şi tîrşîiţi se apropie de el. Se opresc la cîţiva metri şi se strîng în cerc. Stau la sfat, se agită în paltoanele lungi pe care le tîrîie nepăsători prin zăpadă, murmură cuvinte nedesluşite, se leagănă într-o parte şi alta şi bat din picioare să-şi dezmorţească oasele îngheţate de frig. Feţele lor rămîn mereu în umbră. Totul sugerează o farsă imaginată de un profesor de filosofie într-o noapte de insomnie. Bătrînii sînt cuprinşi de o agitaţie inexplicabilă. Profesorul rîde cu capul ascuns în fularul ce-i acoperă jumătate din obraz, Albert hohoteşte înfundat în gulerul înalt al paltonului. Iustin nu înţelege nimic. Ar vrea să afle pentru ce sînt atît de veseli, parcă toţi s-ar bucura de o

victorie ce-i aparţine şi despre care n-a aflat încă nimic. Bătrînii se înclină în faţa lui şi dispar pe rînd pe una din aleile grădinii. Cei doi se pregătesc şi ei de plecare. Iustin le cere o explicaţie. Nu-l aud, îşi aranjează fularele la gît. îşi apleacă puţin capul în semn de rămas bun, îi zîmbesc cu regretul celor care nu se vor mai întîlni niciodată şi braţ la braţ se îndreaptă spre aceeaşi alee. Iustin îi urmăreşte cu privirea. Doi moşnegi cu spatele adus, cu mersul poticnit şi peste ei căderea nesfîrşită a fulgilor de zăpadă.

în grădina publică ninge domol. E o tăcere din altă lume. Nici uimire şi nici spaimă. E obosit nu numai pentru că a dorit să înţeleagă ceva ce i se pare de neînţeles, dar şi pentru că s-a străduit să cîştige ceva ce i se pare dreptul lui şi de a se bucura cel puţin o dată, cîteva minute, de răsplata celui care simte că nu e departe de a ajunge la capăt. Stă drept, în picioare, orbit şi ameţit de învolburarea fulgilor. Plutire fără umbră, suspensie în ceaţă, trup fluid, oase de aer, carne fără substanţă, senin, naştere de sine.

Merge pe străzi. Se împiedică, intră în zăpadă pînă la brîu, rîde, se ridică şi porneşte mai departe. Faţa albă, buzele crăpate de frig, două lumini în ochi.

Ajunge acasă. Lampa din hol e stinsă. Rovenţa şi Florică dorm în spatele draperiei. Dana stă în fotoliu. Nu citeşte. Nu croşetează. Nu lucrează. îl aşteaptă şi atîta tot. Ţine ochii îndreptaţi spre fereastră, parcă de acolo ar trebui să apară sau să primească o veste de la el. în clipa în care aude uşa tresare. Se ridică iute în picioare şi rămîne înlemnită.

„Să nu mă certi ! Te rog să nu mă certi că nu dorm la ora asta ! Să nu ţipi ! N-am reuşit... am luat două somnifere ! Crede-mă ! Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă. Nu sînt vinovată !“

„De ce te-ai speriat ? De ce ţi-e frică de mine ? !“

„Nu ştiu... nu ştiu ! Eşti schimbat, eşti altul ! Faţa, ochii... paltonul plin de zăpadă ! Ce s-a. întîmplat cu tine?! Unde ai fost ?“

„...după ce am vorbit la telefon am lucrat, apoi am trecut pe la Ticu, m-am plimbat...[1']

„Eşti alb ca varul, îngheţat, tremuri tot !“

„Poate... dar nu mi-e frig. Mi-e bine, chiar foarte bine, Dana !

„Unde ai fost ?“

„în Grădina Icoanei..." •

• Ninge de cîteva zile, de cîteva săptămîni, de cîţiva ani. Casele, bisericile, arborii, trecătorii, totul se topeşte într-o pulbere fină şi se transformă în fum. întinderea nesfîrşită a zăpezii călăuzeşte ochii în neant şi îndeamnă sufletul spre o lume de basm. Oamenii se rătăcesc prin oraş, confundă străzile, casele şi cînd îşi văd chipul in oglindă nu se mai recunosc. Este o stare generală de exaltare, bucurii nemotivate ce alternează paradoxal cu melancolii bizare, priviri hipnotice şi insomnii. Un om hoinăreşte pe străzi de o zi, de o noapte, de două.

15

JNTRĂ ÎN CABINET ŞI ÎI SPUNE ASISTENTEI că vrea să vorbească cu „tovarăşu' doctor Petru Solomon". Stă în picioare, cu servieta în mînă şi se uită la bolnavii înşiraţi pe scaune care aşteaptă rîndul la consultaţii. Ştie că va fi primit imediat. Asistenta apare în uşă şi îi face semn să intre. Merge cu paşi apăsaţi, îi întinde doctorului o mînă mare, puternică, spune că îl înlocuieşte pe „locotenentu' Mehedinţi care e bolnav", şi se aşază în fotoliu.

Rezervat, corect, impenetrabil.

„Am controlat carnetele şoferilor... şi pentru că tot eram aici, ce mi-am zis : «Hai să trec şi pe la tovarăşu' doctor !», zîmbeşte prietenos, ţine servieta pe genunchi.

„Foarte bine aţi făcut, îi răspunde doctorul. Vreţi să vedeţi registrul flotanţilor ?"

„Da-da ! Şi dacă aveţi ceva necazuri cu cei care nu-şi fac controlul periodic, sauuu cei cu domiciliu nestabil, sauuuu cei cu boli profesionale şi venerice ! în sfîrşit, toate greutăţile pe care le aveţi în muncă. Ha ! ha ! întreprindere cu fluctuaţie mare şi noi avem datoria... Unşpe chestionare ! Ce să vă mai spun ! Ştiţi prea bine !"

Doctorul Petru se ridică de la birou, ia un dosar dintr-un dulap şi începe să-i dicteze cîteva date pe care Voican le scrie sîrguincios într-un carnet ţinut pe genunchi, obicei deprins pe timpul cînd fusese agent de circulaţie. Buzele lui rostesc fără glas denumirile bolilor, uneori rămîne nedumerit cu creionul în mînă, apoi se avîntă asupra foii de hîrtie şi apasă cu rîvnă creionul bont. Se miră, scoate sunete ascuţite printre buzele ţuguiate, ameninţă cu capul şi ridică ochii spre doctorul Petru, privindu-l uimit, parcă ar spune : «Cum e posibil ? !» Scrie mai departe, subliniază cîte un cuvînt, semn că va interveni de urgenţă asupra celui căruia i-a notat numele. La urmă, doctorul o cheamă pe asistentă şi o roagă să-i aducă „situaţia bolilor profesionale şi venerice trimisă ieri la minister." Asistenta iese. Amîndoi o aşteaptă în tăcere. Moment de linişte. Petru dă semne de nerăbdare, a fost întrerupt din consultaţii şi obligat să se ocupe de «birocraţie». Voican se uită atent la el, îi simte nemulţumirea, zîmbeşte cu toţi dinţii lui

negri din cauza tutunului, apoi zice cu glas încet, ca şi cum i-ar destăinui o taină :

„Hm ! Acum mi-am amintit ! Ca să vezi ! Noi... noi avem cunoştinţe comune, don doctor !“

„Noi ? ! Cunoştinţe comune ’ !‘ întreabă surprins Petru, remarcînd acel *noi* şi faptul că nu mai folosise *tovarăşu’* de pînă atunci.

„Iustin Arghir ! Adică tovarăşu’ judecător Arghir ! Ho ! ho ! Vedeţi că n-am greşit !“

„Da ! Sîntem prieteni... De unde aţi aflat ?“ şi îl priveşte atent : fruntea nu prea înaltă dar lată, ochii mici, ascunşi în orbite, pometi puternici, obrajii ciupiţi de vărsat, parcă ciopliţi dintr-un material dens ; ceafa groasă, scurtă, prelungită de-a dreptul din trunchi ; glasul nuanţat, plin de modelaţii, cînd gros, cînd subţire ; expresie mobilă în ciuda aspectului «greoi» ; ştie să asculte şi în special să întrebe ; -poate fi simpatic, încearcă să te convingă folosind toate procedeele, dar cînd nu reuşeşte îţi impune.

„Hîî ! Auzi vorbă ! Ce nu ştim noi ? ! Meseria, don doctor ! Meseria ! A lucrat o vreme şi aici, în întreprinderea asta !“

„Da. Exact!“

„Eu nu-s, don doctor, ca ăia care stau în borcan. Hm ! Umblu, miros, cercetez... Muncesc în anchete de ani de zile. Fără glumă ! A avut o dandana. Nuuu ! înainte. Sigur, acum cîţiva ani. Soţia lui Rovenţa... îl ştiţi ? A murit... şi pentru că tovarăşu’ Arghir era vecin de apartament cu dînsa, l-am invitat de cîteva ori la noi. Pînă la urmă totul s-a terminat cu bine. Nu l-aţi mai văzut ?“

„Nu. înainte ne întîlneam mai des. într-o vară a plecat la mare, şi-a luat acolo serviciu şi de

atunci...“

„Ştiu ! Ştiu ! strînge buzele şi le apasă cu degetul, semn de absolută confidenţă. Şofer pe o basculantă !“

„îl cunoaşteţi bine ! Chiar foarte bine !“ spune insinuant Petru.

„Aaaa ! Nu. Aşaaa... Întîmplător ! Şi de atunci nu... nu l-aţi mai...“

„Am auzit că a fost numit judecător. M-am bucurat pentru el.“

„Sînt sigur că Aron v-a adus vestea !“

„Da. Aţi ghicit. îl ştiţi şi pe el ? !“

„Tovarăşu’ Arghir e preşedinte de tribunal, spune Voican, parcă n-ar fi auzit întrebarea. Daaaa ! Răspundere mare ! Nici vorbă ! Acum să vă spun ceva, tot sînt aici şi ne-am... vreau să spun că ne-am înţeles bine. Are necazuri. Necazuri serioase !“

„Despre ce e vorba ?“

„Soţia... adică nu-i era soţie, dar locuiau împreună."

„Dana ! Am cunoscut-o... era cam bolnavă."

„A murit..."

„Cum ?! De ce ? !"

„Se pare că s-a omorît. Nu se ştie exact."

Petru îşi ia privirea de la el. Ochii lui rămîn în gol. Clipe lungi de tăcere.

„Sînteţi surprins !“ îl aude doctorul după o vreme.

„Nu m-am aşteptat. A lăsat vreo scrisoare, vreun bilet ?“

„Nu. Nimic. Ne-am gîndit la Rovenţa..."

„A avut vreun amestec ? !“

„Este o ipoteză."

„Iustin era preocupat de sănătatea ei, a îngrijit-

o mult timp..."

„Tocmai acest aspect voiam să-l discut cu dumneavoastră don doctor. Nu v-a spus niciodată... eraţi prieteni, nu v-a spus vreun cuvînt din care să înţelegeţi... Eu ştiu... ceva... Cînd aţi discutat cu dînsul ultima oară ?“

„A venit într-o seară.şi Petru nu-şi termină fraza. Asistenta intră în cabinet. Are un mers înţepat, pare deranjată de acest «musafir» spre care trimite o privire sfidătoare printre genele acoperite cu un strat gros de rimei. Pune dosarul pe masă şi iese grăbită vrînd să-i sugereze că pacienţii aşteaptă la rînd afară. Petru începe să răsfoiască dosarul.

„Lăsaţi, don doctor ! Lăsaţi hîrţoagele ! Vorbeam despre un prieten de-al dumneavoastră ! Birocraţia poate să mai aştepte cînd e vorba de sufletu’ unui om ! Dacă vrei găseşti întotdeauna o neregulă şi harş ! un proces- verbal de amendă. Da ! Că unii numa’ d-astea-s buni. Hodoronc-tronc îţi pică pe cap taman cînd eşti mai ocupat şi dacă nu-ţi ia cîteva sute, zice că nu şi-a făcut datoria. Hă 1 hă ! Spuneaţi că tovarăşul Arghir a venit într-o seară...“

„Da. Acum cîţiva ani a venit... şi doctorul Petru face vădite eforturi să-şi amintească. Eram cu două cunoştinţe. M-a rugat să vorbesc cu un coleg, un chirurg, în cazul în care Dana ar fi fost operată... Nu înţeleg de ce vă interesează aceste amănunte, tovarăşe căpitan Voican ? ! Parcă aşa mi-aţi spus că vă numiţi ?“

„Da. Voican Vicenţiu, răspunde el repede ridicîndu-şi ochii mici şi privindu-l atent printre pleoapele strînse. La şcoală îmi spuneau Veve !“

continuă el rîzînd.

„Discuţia noastră seamănă cu un interogatoriu ! Cred că aţi venit aici...“

„Se poate, don doctor ? ! Se poate ? Dacă voiam să vă iau un interogatoriu vă chemam la noi ! Era mai simplu. Nu ? Vorbeam şi noi, aşa, despre nişte cunoştinţe comune ! In fond... v-am adus o veste. Nu-i aşa ?“

„Da. Nu ştiam nimic despre... Am însă impresia că dumneata îl suspectezi pe Iustin."

„Eu ? ! Eu să-l suspectez pe tovarăşu' judecător Ar- ghir ? ! Doamne fereşte ! Auzi vorbă ! Cum puteţi spune una ca asta ? !“ şi Voican îşi îndreaptă ochii spre ţigările de pe birou, apoi începe să caute prin buzunare.

„Vreţi o ţigară ?“ îl întreabă Petru.

„Nu. Mulţumesc. Nu le găsesc p-ale mele. Dacă insistaţi... nu refuz un Kent. Noi, don doctor, tot pe Rovenţa îl bănuim, dacă ar fi să bănuim pe cineva. E un potlogar şi un şiret fără pereche, dar de data asta... cum să zic, moartea doamnei Dana nu seamănă cu moartea doamnei Rovenţa. înţelegeţi ? Aţi putea să-mi spuneţi că nici nu trebuie să semene. Aici e şpilu’ ! Cînd cineva comite o faptă oarecare, chiar dacă nu este o infracţiune, tot la ea recurge în cazul în care vrea s-o repete. E vorbă de o psihologie elementară. Aşa că nu-l putem agăţa deocamdată pe Rovenţa. Hm ! V-am luat vorba din gură. Ierta- ţi-mă ! Spuneaţi că a venit într-o seară la dumneavoastră şi v-a rugat...“

„Dana era în spital, reia discuţia Petru fără prea mult entuziasm. I-am spus lui Iustin că dacă va fi operată să nu aibă nici o grijă. Era nervos. Mi-

a atras atenţia să fim foarte atenţi, să nu i se întîmple ceva. A plecat. Apoi s-a întors. A crezut că vreau să-l scap... în sfîrşit, nu ne-am înţeles prea bine..."

„A zis cumva : «Aş vrea să scap ?»"

„Nu. Adică... I-am repetat că voi face tot ce e posibil pentru ca Dana să fie în afara oricărui pericol. îmi vorbea de un accident în timpul operaţiei şi de multe altele. Nu pricepeam ce zice, aşa că l-am lăsat..."

„Pericol, accident", repetă Voican, apoi strînge şi mai mult pleoapele, din ochii lui mici nu mai rămîne decît o lamă subţire cu reflexe de oţel.

„La urmă totul s-a lămurit, n-a mai fost nici un dubiu.[1]*

„A fost totuşi un. dubiu ? !"

„Provocat de neînţelegerea noastră. De ce îmi răstălmăciţi cuvintele ? De atunci au trecut cîţiva ani, nu v-aş putea garanta căv-am relatat totul exact...**

„Da-da ! Timpul şterge din memorie multe amănunte. Vă înţeleg. Din prea multă grijă îi era teamă de un accident, şi Voican parcă ar fi spus : «Mi-e destul», apoi pentru el : «Te îndoieşti de bunele intenţii ale unui chirurg numai cînd te îndoieşti de intenţiile tale şi aştepţi un accident, oricare ar fi el, numai să scapi», şi din nou cu glas tare : Şi eu am anchetat un caz asemănător. Un doctor anestezist îşi sfătuia soţia să-şi facă operaţie. în cele din urmă a convins-o. Se pare că i-a pus prea mult cloroform şi nu s-a mai sculat de pe masa de operaţie. Cînd vrei să despici firul în patru, don doctor, găseşti ce vrei şi faci din negru

alb şi din alb negru... sau dintr-un cuvînt alcătuieşti un dosar. Numai să vrei sau să ai un ordin în acest sens...**

Petru îşi ia privirea de la Voican care a pierdut aerul bonom de la început, îşi sprijină coatele de fotoliu şi caută o poziţie mai comodă : chipul tras, nasul acvilin, părul cărunt, bogat la tîmple, privirea inteligentă, degete lungi ce-i ies de sub manşetele albe ale halatului. «Cînd voi înţelege că un dialog înseamnă o dispută, o permanentă pîndă şi luptă ? Nu poţi rămîne relaxat cînd vorbeşti cu cineva. Nu există pace între doi oameni care îşi confruntă ideile. Cînd voi renunţa la această permanentă politeţe şi bunăvoinţă ? Cînd îmi voi dezlipi de pe frunte eticheta pe care singur am scris : „Am cedat din amabilitate. Poţi trece peste mine !“ în fond, ce înseamnă să ai personalitate ? O atitudine de încredere în propriile puteri care îl obligă pe celălalt să-şi spună : „E cineva !“ Şi acest căpitan are o personalitate ascunsă sub aerul unui oarecare.»

„Tovarăşe Voican ! spune doctorul Petru cu glas tare. V-am vorbit despre Iustin Arghir nu pentru că mi-ar fi fost teamă de o amendă... cum aţi insinuat."

„Poate nu m-am exprimat eu bine, don doctor, şi faţa lui pierde brusc expresia de veselie de pînă atunci, muşchii parcă îi alunecă spre bărbie şi obrajii îi devin din nou de piatră. Vă rog să mă iertaţi. Nu sînt de acord cu cei care folosesc metode de intimidare. Şi mi-am găsit ! Cu cine ? Cu dumneavoastră, don doctor ? Păi ce ? Vă speriaţi atît de repede ? Hă ! hă ! M-am referit la alţii, nu la...“

„Am vrut să înţelegeţi, i-o taie scurt Petru, cît de preocupat era Iustin de sănătatea Danei. Nu era în stare să-i facă nici un rău, din contra... Cred că v-am spus destul. Sînt surprins că îl anchetaţi ? ! Un om deosebit, un suflet ales...“

„„Ooooo ! Don doctor ! Se poate ? Cine s-a gîndit la o anchetă ? Cel care se ocupă de acest caz vrea să-şi explice... a cui e vina ? A ei, pentru că era bolnavă, sau... al celui care a împins-o la un asemenea gfst ?“

„Ce vreţi să spuneţi ?“

Voican se lasă în fotoliu, pieptul lui bombat şi haina cu nasturi de metal se mişcă sacadat în ritmul respiraţiei puternice. Tace. Se uită în jos, semn că discuţia a ajuns la un punct sensibil.

„Nu trebuie să arunci pe cineva în prăpastie, rem el convorbirea cu tonul celui care povesteşte ceva fără nici o legătură cu cele discutate înainte. E suficient să-l determini printr-o sumedenie de fapte mărunte, aparent nevinovate, «să-i înlesneşti» cum spune legea, sinuciderea. Dacă a recurs la un asemenea gest a avut motive... Da ! Tovarăşu’ judecător Arghir este un om deosebit. Aveţi dreptate ! Am vorbit cu dînsul de cîteva ori... cînd cu cazul doamnei Rovenţa. Da-da ! Are un suflet ales, cum aţi spus dumneavoastră. Poate din asta i se trag toate ponoasele. De omu’ bun se leagă necazul ca boala. ...Iacaaaa ! Ne-am luat cu vorba şi am uitat de... iepurii noştri. Aşa zicea tata. Creştea iepuri şi toată ziua vorbea numai despre ei. Deci..."

16

DA ! IE ADIVARAT ! MI-AŢ ZÎS Sî NU VĂ cumpăr di mîncare... Da păi cum putem io sî vă las pi mneavoastră să flaminziţ ? Noooo ! N-am io inima ceia !"

Ana ţine în mîna dreaptă o sacoşă, iar în stînga mai multe pachete şi pungi. închide uşa cu piciorul şi zîmbeşte triumfătoare, cu toată faţa ei lată şi ochii oblici ascunşi de. pleoapele iritate de conjunctivită.

„Le-am luat di la un ţaran din piaţă. Sînt proaspiti ! Inimă di porumbel. Hai să ne-mpăcăm, don notar, hai sî faşem paşi. Hai, zăuuu ! Uitaţi-vă-ţi la ele cît sînt di buni ! Culese cu rouă pi eli. Brînzî di vaci ! Tot di la ţarani, ţî sî topeşti în gurî. Di şi nu vă mai hodiniţi oleacă pi căldura aiasta ? ! Mai daţî-le la naiba de hîrţoagi ! în fieşte zî un memoriu. Di pomanî, don notar ! Di pomaaa- nîîî ! Tot nu vă iartă. Uiţi că am obosît di cînd stau cu aistea în mînă. Cum ? ! Am tras cu ochiu' ? Păi şi dacă ? Am văz't şî io, că era scris cu literi de-o şchoapî. Şi ? ! Şi crimî am făcut ? Cum si nu văz, cum sî nu auz ? Sînt şî io om ! Io n-am dreptu' sî trăiesc ? Io n-api personalitatea me, cum zice don şăf ? ! Curioasă ? Intrigantă ? Şe-i aşeia ? Aha ! Una din şelea şi umblă cu pîra ! Aoleo ! Auziţi, oameni buni, oameni buni din notariat ! Auziţi şi-mi zîşe ! Io ţîn la 'mneavoastră, vă respect, vă aduc mîncare cu sarsanaua di la piaţî şî drept mulţămiri... Io ? Io Ana Densuş ? ! Io am suflet de cîni ! Suflet ticălos ! Pi mini nimini nu m-o ocărit aşa pînă acuş ! Io ? Cari nu mai ştiu şi sî fac pintru salariaţii notariatului, io am suflet murdar ? ! Văleu ! Văleu, măiculiţă ! Scoalî-ti din mormînt şî ie-mă cu tini ! Am visat rău azi- noapte, mi-o picat gîlşeavă, ştiem cî nu scap... Şi-i aia meschini ? Iar una pişti bot ! Lovitî cu chetri la drum' mari ! îmi cad roşiile pi gios ! Trămur tătî! Cum di vorbiţi aşa cu o biatî fimei, şe mai bunî funcţionari, evidenţiatî şî cu fotografii şasî pi şasî la panoul di onoari ? Cum ! Ei bine ! Fie şe-o fi ! Mă duc la don şăf şî mă plîng. Bag o reclamaţii. Şî sî audî pînă la minister cum a fost bagiocorît un om al muncii !

Noooo ! Nu mă las nici în ruptu' capului ! Mă duc şi mai sus ! Pînî sus di tăt! Nu iert pi nimini cînd mă umileşti careva. Pi nimini ! Orişine ar fi iei !"

Iese din birou trîntind uşa cu putere. Notarul, cu un gest calm, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, scoate batista din haina aşezată pe speteaza scaunului, îşi tamponează fruntea, vrea s-o pună la loc dar vede ceva pe parchet şi rămîne cu privirea îndreptată în jos. O roşie căzută din sacoşa Anei, o roşie mare strivită pe jumătate de picioarele ei nervoase. O muscă se roteşte de cîteva ori pe deasupra roşiei, apoi se aşază în mijloc. Mişcă grăbită trompa prin ţesutul sîngeriu. Parcă ar fi ochiul Anei, un ochi uriaş cu pleoape congestionate şi o muscă în loc de pupilă. Un ochi care căzuse dintr-o sacoşă plină cu alţi zeci de ochi. Se ridică de la masă, se apleacă, o ia de jos, o aruncă în coşul de hîrtii. Se întoarce, îşi pune batista în buzunarul hainei, şi are senzaţia că a scăpat definitiv de Ana. Citeşte ultima frază pe care o scria în clipa în care a fost întrerupt, şi îşi vede mai departe de lucru.

Dactilografele stau de vorbă. Azi, 14 august, 196' uşa notariatului s-a deschis mai rar. Vînzările, succesiunile, titlurile executorii, adopţiunile sînt amînate pînă la toamnă. Doar cîţiva pensionari au cerut autentificarea unor acte, dar şi aceştia au venit de dimineaţă. După ora zece funcţionarii s-au ascuns prin birourile mai răcoroase. Soarele dogoreşte în ferestre, trece cu uşurinţă prin pînza decolorată a transperantelor. Aerul e încins, miroase a praf de arhivă amestecat cu petrosin.

La ora douăsprezece încuie sertarele, împătureşte paginile scrise, le pune în buzunar şi

iese pe uşă ştiind că pînă la ora patru e liber. Ar bea un pahar de apă rece sau o bere, aşa cum l-a sfătuit de dimineaţă meşterul cizmar Stelian. Ajunge la restaurantul din Piaţa Galaţi. Mesele sînt aşezate pe trotuar, protejate de soare cu ajutorul unor umbrele colorate. Jardinierele, montate pe cîte un piedestal, formează o prelungire a restaurantului în plină stradă. Trecătorii abia mai au pe unde să se strecoare. Se aşază la o masă. Se uită în jur. Peste drum, un grup de oameni aşteaptă autobuzul la umbra unui copac. Par nişte păsări uriaşe cu aripile obosite care se odihnesc înainte de a-şi lua zborul. Aerul tremură încins deasupra asfaltului. Linia de tramvai e de argint. Sticleşte în soare. în piaţă un ţăran strigă : „Castraveţii ca băieţii i Ia, neamule ! Ia, neamule !" Ţigăncile moţăie cu capul sprijinit de coşurile cu flori.

Cere o friptură şi o bere. In stînga, la o masă alăturată, doi studenţi stau de vorbă. în dreapta, două femei în vîrstă discută cu glas ridicat. Una din ele nu aude prea bine.

Primul student : „Ceea ce ne deosebeşte este imaginaţia. Filmul e o continuă invenţie, numai aşa spectatorul..."

Al doilea student : „Eu cred că cel mai greu e să povesteşti cu aparatul de filmat".

Primul student : „Dar şi povestea trebuie transfigurată, repovestită. Nu-i aşa ? In fond arta e o realitate modificată. O minciună plauzibilă şi dacă ajungi la ironie eşti cineva !"

Chelnerul : „Friptura şi berea".

Notarul : „E rece ?"

Chelnerul : „Friptura da, berea nu... Pe căldura asta..." Prima femeie : „în timpul războiului, cred

că era prin patru'j' doi, a plecat în Germania şi acolo a rămas. Nu s-a mai ştiut nimic de el. După cîţiva ani l-au declarat mort."

A doua femeie : „E vorba de Friedrich ?"

Prima femeie : „Păi de cine îţi vorbesc eu, dragă, de-o oră ? !"

A doua femeie : „Da ! Da ! Acu' am înţeles. Spune mai departe. Te ascult. Ştiam că avea doi copii."

Prima femeie : „O fată şi un băiat. Pe fată o chema Eleonora, îi spuneau Eli. A terminat liceul şi a intrat la facultate. într-o vară s-a dus la mare. Acolo a cunoscut un tînăr din Hanovra... Nu pune prea multă sare, nu face bine la rinichi !"

Primul student : „Sînt împrejurări în care realitatea inventează singură, îţi dă mură în gură cîteva minute de film adevărat. Gagul netrucat ! O scînteie inteligentă a vieţii pe care dacă ai norocul s-o culegi..."

Al doilea student : „Cum să prinzi tocmai momentul în care se produce ?"

Prima femeie : „Au corespondat vreun an. în vara următoare a venit din nou. Dragoste mare ! O cere de nevastă."

A doua femeie : „Cum ? ! Aşa repede ? !"

Prima femeie : „Păi ? Crezi că mai e ca pe vremea noastră ? Ai rămas în urmă cu politica ! Hi! hi ! Ţi-am spus să nu mai pui atîta sare !"

A doua femeie : „Bine-bine ! De operaţie tot nu scap. Şi maică-sa a fost de acord s-o dea ?"

Prima femeie : „Edith a suferit la gîndul că va pleca, aşa cum a plecat şi Friedrich în patru'j'doi, dar cine se poate lupta cu amorul ? ! Nuntă, petrecere, cheltuială... Tinerii de azi nu se mai mulţumesc cu vin prost, vor numai la trei sferturi !

Au venit şi rudele din Sighişoara. Ce mai ! Veselie, fericire ! Cine ştia, cine ştia ce se ascunde..."

A doua femeie : „Ce se aude ?“

Prima femeie : „Am zis : ce se ascunde ! ?“

A doua femeie : „Aha ! Ce ? Spune !“

Prima femeie : „Stai să vezi şi să nu crezi ! A doua zi după nuntă... băiatul din Hanovra stătea la masă şi mînca nişte potroace... Deodată, bine dispus, scoate din portofel o fotografie şi spune : -«Să vă arăt familia mea !» Sau cum o fi zis pe nemţeasca lui. De ce clănţăni aşa ? Mă enervezi !“

„Proteza nu-mi dă pace. Cînd sînt agitată îmi iese din gură.“

„Da. Ideea nu e.rea. Gagul netrucat !“

‚Nu ţi s-a întîmplat să rîzi văzînd pe cineva alunecînd sau să te uiţi într-o vitrină..."

La colţul străzii apare o m.aşină, stropeşte cu apă asfaltul prăfuit.

„Să ştii că tîmpitul ăla nu va opri !“

„Nu cred. Are conducere automată din cabină."

„Dacă e automată e. defectă. Te asigur !“

„Neamţu’ îi arată fotografia mai întîi lui Eli. Un grup. Doi bătrîni şi în jur familia. îi spune cum îl cheamă pe- unul, cum îl cheamă pe altul, ce face ăla mic, ce face ăla mare... Apoi întinde fotografia şi mamii-soacre. Edith rămîne înmărmurită. Albă la faţă cum e farfuria ! Cine crezi că era la mijloc ? ! Acum să te văd dacă ghiceşti ? !“

„Hei ! Ce faci ? Eşti nebun ? Opreşte ! N-auzi ! Opreşte !“

Ţipete, scaune răsturnate, sticle sparte. înjurături de- tot soiul. Maşina îşi întinde evantaiul de apă pe sub mesele restaurantului şi îi udă pe toţi cei care n-au apucat să-şi ridice picioarele.

„Vezi, Alecule ! Dacă am putea filma scena asta

! Panica lor şi nepăsarea doamnelor şi a celui care stă singur la masă..."

„Spune ! Nu mă fierbe aşa că-mi pierd proteza !“

„Era Friedrich ! Cel care plecase d-acasă. îşi făcuse acolo o familie. Eli, fiica lui de aici, se căsătorise cu fratele ei. înţelegi ? Hazardul 1“

„Fiţi amabil. Sîntem studenţi la cinematografie... Alecule ! Fugi şi opreşte maşina. Dă-i un pol şi spune-i şoferului să mai treacă încă o dată pe aici. Eu pregătesc între timp aparatul. Iertaţi-mă. Aş vrea să filmez... tocmai îi spuneam colegului meu despre gagul netrucat bazat pe întîmplare. Mi-aţi face un imens serviciu. Cred că lucraţi în domeniul artei, un om atît de calm nu poate fi decît pictor sau sculptor !“

„Notar... în pauza de prînz ! Vreţi să mă udaţi încă o dată ? Atunci gagul despre care vorbeaţi nu mai e gag. Întîmplarea nu mai e întîmplătoare. Te contrazici !“

„Nu... Daţi-mi voie să vă explic. Clipa în care se produce gagul este o farsă a vieţii şi n-o pot prinde decît printr-un...“

„Ajungi la vorba mea. Gluma devine regizată. Nu se poate fără trucuri ! Ce să-i faci ?“

„Da, aveţi dreptate; Credeam că îmi va fi de folos, dar nu poate fi repetată. Aş vrea totuşi să filmez această scenă... dacă îmi permiteţi. Nu vă temeţi ! Apa nu va ajunge pînă la dumneavoastră !“

„Şi acum ce face Eli cu neamţu’ din Hanovra ?“

„Maică-sa nu i-a spus nimic. Era un fapt împlinit. Aşteaptă să plece la Friedrich să afle şi el, să se răzbune pentru necredinţa lui. E convinsă că nici Friedrich nu-i va mărturisi băiatului. Ia te uită ! Ia te uită ! Tinerii de colo vor iarăşi să ne ude

! Am înţeles prima oară, dar să se repete gluma, asta mi se pare...“

„Nu cred că vor îndrăzni !... Ca să vezi ! Din toate fetele cîte sînt pe lumea asta trebuia s-o aleagă tocmai pe soră-sa ? ! Ce părere ai ?“

„Nu ştiu ce să zic, draga mea. întîmplarea nu are nici o cauză...“

„însă poate fi provocată."

„Uite ! Uite ! Tînărul acela cu aparatul în mînă ! A căzut sub roata maşinii !“

• în cofetărie e răcoare. Miroase a vanilie şi flori moarte, într-un colţ zbîrnîie un ventilator. Notarul cere o îngheţată. La o masă alăturată un copil citeşte dintr-o carte. Chelneriţa îi aduce îngheţata. Copilul îşi continuă lectura: „Iepurele este un animal mamifer, îşi hrăneşte puii cu lapte. Are blana de culoarea pămîntului. Este rozător şi fuge în zigzag pentru a nu fi prins de vînător.'*

«Se urcase pe scara maşinii, voia să filmeze de acolo. I-a alunecat piciorul. Roata din spate l-a răsucit de cîteva ori. Stropii de apă nu s-au oprit, spălau mai departe strada de parcă ar fi avut nevoie de un drum curat care să-l ducă în moarte.» Lasă banii pe masă, pune îngheţata în faţa copilului şi iese din cofetărie. Căldura de afară îl opreşte în prag. Se uită la ceas. Mai are o oră şi jumătate pînă la începerea programului. Merge agale spre Parcul Ioanid.

„Domn notar ! Domn notar ! strigă madam Clemen- tina ieşind din Magazinul de remaiat ciorapi şi confecţionat centuri medicale şi sutiene. Am pus o cafeluţă pe foc ! Ştiam că veţi trece pe stradă şi... Se poate ? Nu mă deranjaţi ! E plăcerea mea. Un bărbat ca dumneavoastră : ...Lua ţi loc pe scaunul ăsta. N-aveţi nici o grijă, nu le-aţi

mototolit, pasiunea dantelelor... deformarie profesională ! Hi-hi-ho-ho ! Voiam să vă întreb... Mă scuzaţi. Am dincolo o clientă, între timp putem vorbi. Mai amară, mai dulce ? Aşa e foarte bine ! Şi eu o beau la fel."

Mare, grasă, cu gesturi iuţi, obraji fardaţi, ochi negri ce i se rotesc mereu ca la o păpuşă mecanică, madam Clementina este în permanentă mişcare. Intră şi iese din spatele unei perdele unde se află o cabină pentru probe.

„Şi cum vă povesteam, domn notar, zice madam Clementina ascunsă de perdea. Răposatu', bărbatămiu, Dumnezeu să-l odihnească în pace, mi-a lăsat o casă la Călăraşi. Silică, frate-su, are o nevastă, Ofelia... o scorpie nu alta,]de cîte ori mă duc la ea... Breteaua pică bine, cum o simţiţi sub braţ ? Dacă vă strînge îi mai dau drumu', am lăsat rezervă. Care va să zică sîntem doi moştenitori : eu şi Silică. Bine că nu-i şi Ofelia, dar şi ea se împrofitează... Păi cum vine chestia asta ? ! Silică să primească atît de mult şi eu, nevastă devotată... Testament ? Nu. N-a lăsat nimic ! Nu s-a gîndit şi la bătrîneţele mele ! Că-i spuneam : «Hai Iorgule ! Hai şi pune casa pe numele meu că, dacă te prăpădeşti înaintea mea, toate rudele vor tăbărî ca cîinii pe mine». Aşi ! Ţi-ai găsit ! Nimic. Eu spuneam şi el se făcea că n-aude, n-a vede ! Şi uite acum ! Cupa ! Vedeţi ce cupă are ? ! Prinde tot sinul şi—1 înalţă de parcă .aveţi douăj' de ani. Hi-hi-ho-ho ! Mai strîns ? Cum vreţi, dar să nu vă jeneze la mişcări. I-am făcut doamnei Scarlat, ştiţi soţia doctorului Scarlat de la Urgenţă, i-am făcut unul cu dantelă pe margine şi răscroit mult în faţă pentru o rochie de seară... merge şi aplicat, direct pe rochie, cu două funduliţe sau două floricele,

cum sînt ale primite din pachet. Iertaţi-mă, domn notar...“

Trage perdeaua, zîmbeşte, face o mişcare arcuită din şoldurile mari şi cînd se răsuceşte îşi dă seama că din locul în care stă notarul poate zări «clienta» dezbrăcată. Ii face un semn cu ochiul, chicoteşte complice, îşi aranjează o şuviţă de păr în oglindă şi smuceşte la loc perdeaua.

„Vai ! Vai ! Să nu credeţi, doamnă Ene, că s-a văzut ceva ! Nuuu ! Absolut nimic. Domn notar e o persoană discretă. Vă pot garanta. Deci... are şi spilcuitu’ ăla de Silică drept la moştenire ! Bravoooo ! Uite pîrlitu’, ce noroc pe capul lui şi ce noroc pe capul Ofeliei, că eu pe aia am boală ! Aha ! Dacă aveam un testament îi arătam eu cotul... Mai serviţi o cafea. încă o breteluţă şi sînt gata, domn notar ! La spate se prinde foarte bine, nici o grijă, nici o grijă... Mîine seară, doamnă Ene, puteţi să treceţi să-l luaţi. Va fi gata. Vă asigur ! Pupic dulce şi vă aştept. Nu uitaţi mohairul pe care mi l-aţi promis ! Ufff ! Bine că am rămas numai noi doi. Hm ! Aţi tras cu ochiul ! îmi pare rău că nu sînt mai tînără, vă puneam gînd rău, dar nici acu’ nu-i prea tîrziu ! Hi-hi- ho-ho ! Ah ! Am uitat să vă spun ! Cu cine credeţi că am vorbit azi despre dumneavoastră ? Nu ştiţi ? Cu Ana Den- suş ! Mi-a spus că a-ţi certat-o ! Domn notar, să rămînă între noi ! E o femeie periculoasă, foarte pe-ri-cu-loa-să ! Zice că peste o săptămînă o numeşte la registratură în locul doamnei Zamfir. Cine ştie pe ce se bazează, pe cine are în umbră ? Că vezi pe cîte unu’ pe care nu dai doi bani şi cînd colo... Să vă spun ceva, dar... Pst ! Mormînt ! Nici o vorbuliţă ! M-a rugat să-i fac un sutien. Este şi ea, vezi

doamne, cineva şi nu poate... Zis şi făcut! Clientul e stăpînul nostru. Dau să-i iau probă. Aşi ! Ți-ai găsit. Că nu se dezbracă nici s-o pici cu ceară. Stai, femeie, stai să-ţi iau măsurile, aici e magazin specializat pentru centuri medicale şi sutiene. Nu-i chiar aşa ! Eu nu-s fieşte- cine ! Aşi ! Ba una, ba alta, pînă la urmă am convins-o. Dublu mamifer ? ! Nu ştiu. Rozătoare şi fuge în zigzag ? ! Cam aşa merge cînd are două sacoşe în mîini ! Hi-hi- ho-ho ! Ce şugubăţ sînteţi! Dar să vă feriţi de ea, domn notar ! E om însemnat de diavol. Hrăneşte puii cu lapte ?! Hi-hi-ho-ho ! Şi casa de la Călăraşi ! Exact ! Nu ştiu, nu mă pricep în chestii de notariat. Cine trage perdeaua ? Eu ! Ce se ascunde în spatele ei ? Nu ştiu. Da. Poate aveţi dreptate. Nu. Stropitoare n-am ! Domn notar ! Domn notar ! Nu mai pot de rîs ! Hi-hi-ho-ho ! încetaţi ! Nu mai pot ! Uitaţi ce-am păţit ! Vai ! Vai ! Mi-a sărit breteluţa ! Nu vă uitaţi. Mi-e ruşine ! Hi-hi-ho-ho !“

1?

Bunul gospodar se cunoaşte şl după cum păstrează recolta ! Trimestrele trec, dar pentru unii restanţele rămin. Să generalizăm in agricultură experienţa celor care au obţinut recolte superioare. Un control şi... 49 de abateri. Dumitru Ciută împlineşte 70 de ani, soţia, fiica şi ginerele îi urează la mulţi ani şi fericire I Nagasaki: Apel in favoarea dezarmării nucleare şi sistării cursei înarmărilor. Noi tipuri de motoare navale produse la Reşiţa. «Trebuie să se dea dovadă de mai multă exigenţă in aplicarea legilor, in pedepsirea celor vinovaţi, combătindu-se incă practica aplicării pedepsei la voia întâmplării, pentru lucruri minore, şi lichidindu-se orice caz de trimitere

in judecată a celor nevinovaţi.»

Glasul languros al spicheriţei străbate încăperile vaste ale aeroportului. Cuvintele rostite într-o limbă străină par o melodie ce pluteşte pe deasupra călătorilor care stau pe bănci, fumează sau picotesc cu ochii deschişi. Afară, lumina reflectoarelor se topeşte neputincioasă la numai cîţiva paşi. Avioanele îşi desenează cu greutate siluetele lor elegante, nu se mai desprind de la pămînt, cele care sînt în zbor dorm pe perna pufoasă de aer. Totul pare sufocat sub clopotul alb al ceţii.

în salonul oficial e cald. Aerul e înăbuşitor. Miroase a fum de ţigară, colonie ieftină şi aşteptare plictisită. Chelnerul aşază pe masă cele două pahare de Martini. Un funcţionar al aeroportului îl anunţă pe Simion că avionul pentru Praga nu va decola la ora stabilită, ţine să completeze : „vizibilitate zero“, apoi iese în tăcere.

Simion îşi aprinde o ţigară, constată că e ultima, e tentat să mototolească pachetul rămas gol dar îl lasă neatins, cu aceeaşi stăpînire şi control în fiecare gest.

„Ce ai aflat despre doctorul Dragnea ?“, întreabă Simion gustînd din băutura de culoare vişinie.

„Un tăinuitor... colecţionar de obiecte vechi, îi răspunde Iustin dispus să-i povestească «un caz aparte». Dragnea nu cumpăra lucrurile pentru a le vinde. Le păstra, le repara, le curăţa, apoi le clasa după nişte criterii proprii : ceasornice, pendule, lămpi, tabachere, ochelari, bijuterii...“

„Nu ştia că provin din furturi ?“ îl întreabă Simion cu faţa ascunsă în fumul de ţigară.

„Ştia... dar se făcea că nu ştie ! La el am văzut

prima colecţie de lornioane şi tabachere."

„De unde avea bani să le cumpere ?“

„Fusese medic, avea economii, şi Iustin continuă cu un aer amuzat. Profitul lui Dragnea este numai de ordin spiritual. Infracţiunea de tăinuire comisă de el nu are una din laturile componente, cum zicem noi : «Obţinerea pentru sine a unui folos material»" — şi Iustin pare interesat de acest individ deosebit în lumea delincvenţilor.

„Bijuterii de valoare ?“ întreabă nepăsător Simion.

„Brăţări, cercei, vreo două safire şi briliante, toate de duzină... Mi s-a părut mai interesantă colecţia lui de tabachere, vreo optzeci, din aur, argint, metal obişnuit... Pe una era gravat anul 1876, pe alta era scris numele lui Herescu."

Simion pare surprins. îi caută ochii. Acelaşi nume fusese rostit de Runcanu în ziua în care îl chemase la el.

„Mi-am amintit de un vechi politician care a murit prin cincizeci, continuă Iustin. Moartea lui a fost învăluită de un oarecare mister. M-am gîndit să-i citesc dosarul. Ce părere ai ?“

Simion ridică paharul. După prima înghiţitură expresia lui pare total schimbată, ca şi cum vermutul ar fi avut un efect miraculos. Te-ai fi aşteptat să vorbească. Tace. Iustin gustă din băutură, lasă paharul pe masă, se sprijină de rezemătoarea înaltă a fotoliului şi nu dă prea mare importanţă faptului că nu a primit nici un răspuns.

„Şi ce ai de gînd să faci cu Dragnea ?“ îl întreabă Simion cu glas neutru.

„Dacă vor fi probe suficiente... nu-i văd o bătrîneţe prea fericită !“

„Da, cred şi eu…“, spune la întîmplare Simion.

„Poate Runcanu ar vrea să afle amănunte în legătură cu moartea lui Herescu, revine Iustin. Au fost prieteni."

„De unde ştii ?“

„…numele lor apăreau mereu în ziare. Herescu şi Runcanu !“

„Da, e adevărat."

„Papaşa! Iartă-mă! Am impresia că îmi ascunzi ceva ?“

„Nu, nu, dragă Iustine ! Poate sînt cam agitat. Călătoria asta, faptul că am lăsat-o pe Elena bolnavă… Azi- noapte n-am dormit decît trei ore. Nu mai sînt ca la douăzeci de ani cînd eram gata să fug la capătul ţării… Ziceai că vrei să citeşti dosarul lui Herescu ?“

„Da. Un timp nu s-a spus nimic despre dispariţia lui, apoi s-a anunţat că a murit. Poate Dragnea îşi va aminti de la cine a cumpărat tabachera lui Herescu."

„Crezi ?"

„Rămîne de văzut. Ajung însă la un martor care l-a cunoscut pe Herescu."

„Un hoţ de buzunare."

„Tocmai ! Cum a reuşit să-i fure tabachera ? ! Prind un fir… nu ştiu unde voi ajunge, poate nu voi afla nimic…"

Simion tace. Ia pachetul de ţigări, îl strînge în pumn cu o mişcare înceată, preocupată, apoi îl pune în scrumieră de parcă acum ar fi venit momentul să facă acest gest, nici mai înainte şi nici mai tîrziu, apoi îşi îndreaptă ochii spre el.

„Vezi tu, Iustine… Te-am înţeles cînd ai cerut reabilitarea tatălui tău, te-am înţeles cînd mi-ai spus că-l judeci pe Şerban, şi Simion se opreşte,

parcă i-ar spune : «Te-am lăsat de fiecare dată să faci cum ai crezut de cuviinţă», apoi continuă. Eşti mereu tentat să te întorci în trecut, eşti obsedat de o anumită perioadă în care s-au comis... e adevărat, s-au comis greşeli şi abuzuri, dar să nu crezi că de fiecare dată s-a încălcat legea. Herescu a murit într-un accident stupid de maşină, cel vinovat şi-a primit pedeapsa. Acum pleci de la o tabacheră şi vrei să scormoneşti un dosar. Nu ţi se pare exagerat ? !“

„Herescu a fost ministru de justiţie !...“

„Da-da ! Ştiu.! Ai însă impresia că în fiecare dosar se ascunde o ilegalitate, aşa cum alţii vedeau atunci peste tot numai duşmani. Este un mod de a gîndi...“

„Nu, Papaşa ! Cred că m-ai înţeles greşit. Sînt convins că şi Runcanu ar fi interesat să afle noi amănunte legate de moartea prietenului său. Mi se pare normal ! Nu ?“

„Dă-mi voie, dă-mi voie ! Tu ai fost cîndva lovit, ai suferit o nedreptate, această cicatrice... Cum să-ţi spun ? Cred că ţi-a modificat felul de a gîndi, de a simţi, modul în care priveşti lumea. Dragă Iustine, încearcă să vezi altfel viaţa. Trăim alte timpuri. Nu ne putem întoarce mereu înapoi crezînd că în spatele fiecărui gest se ascunde o neregulă. Tu uiţi să priveşti înainte de dragul de a privi în trecut. Am încredere în tine, Iustine ! Te consider partenerul meu în cursa pe care am început-o amîn- doi pe şantier. Nu-ţi spun cine conduce treburile, fiecare să-şi vadă de munca lui, mai ales cînd e vorba de justiţie. Runcanu cred că n-ar fi de acord cu părerea mea, el e mai rigid...“

Iustin tace îngîndurat.

„...poate ai dreptate, Papaşa, răspunde Iustin. Poate sînt preocupat de trecut mai mult decît e necesar... dar nu e vina mea, fiecare faptă poartă încă o amprentă mai veche. Sîntem foarte aproape de evenimentele care ne-au marcat. Nu le putem ignora numai din dorinţa de a trece mai departe, la repezeală. Tocmai pentru că trăim o altă perioadă putem înţelege mai bine ce s-a petrecut în urma noastră."

Simion caută prin buzunare un pachet de ţigări. Nu găseşte. Se ridică, deschide o servietă, scotoceşte prin lucrurile de acolo .descoperă un pachet şi se aşază în fotoliu.

„Aşa e cînd pleci în grabă !“ ţine el să explice.

Iustin priveşte ceaţa de afară. O lumină roşie, puternică, pulsează în apropiere. Aude chibritul care se aprinde cu o mică explozie în tăcerea de acolo, apoi întoarce privirea spre Simion care nu se grăbeşte să vorbească, după cîteva minute spune cu. glas încet :

„Dealtfel... de ce vrei să citeşti dosarul lui Herescu ? Ce motiv ai ?“

„Nici unul ! Din curiozitate..."

„Iustine ! îţi vorbesc foarte deschis. Ştii că nu te-am minţit niciodată ? Uite care e situaţia. Runcanu a fost atunci martor în procesul lui Herescu... De curînd a trecut în altă muncă. N-ar fi bine ca numele lui să fie amestecat în acest proces... nici cel puţin ca martor. Tu ştii cum se interpretează..."

Iustin pare surprins de cele auzite.

„Fii atent, Iustine ! Fii foarte atent! Mai întîi Manoliu, acum Runcanu ! în curînd va veni rîndul meu. Ce zici ?“ şi Simion încearcă, să zîmbească.

„Glumeşti, Papaşa ! Glumeşti ! Dacă n-aş avea încredere în tine nu ţi-aş spune tot ce gîndesc... Zilele trecute am citit într-o carte că «moştenim iluziile şi decepţiile părinţilor noştri, iar viaţa e singurul dascăl ce ne poate învăţa ceva». Eu ştii ce am moştenit ?“

„Spune !“

„Frica !“

Simion rămîne nemişcat, îl priveşte în ochi.

„Frica ? !“

„Da. îşi face mereu apariţia, o simt ascunsă adînc în mine şi nu pot scăpa de ea. Tu, Papaşa, eşti tocmai garanţia de care am nevoie pentru a-mi alunga teama, nesiguranţa. Clipele în care îmi zic : «Şi ăsta minte ! Şi ăsta mi-e duşman !» Nu pot să trăiesc aşa, Papaşa ! Nu pot ! Vreau să nu-mi fie frică atunci cînd deschid un dosar, indiferent al cui este : Manoliu, Herescu sau mai ştiu eu cine... Mă înţelegi ?“

„Şi nu este aşa ?“

„Ba da... de aceea nu vreau să mă opreşti !“

„Eu ?! Eu te opresc ? Exemplu cel mai bun a fost Manoliu ! Crezi că nu puteam să intervin ?“

„Puteai. Ştiu.“

„Ai fost cam sever."

„...a făcut recurs. A cerut suspendarea pedepsei."

„Cu Şerban ce-ai hotărît ?“

Iustin tace. Priveşte afară, nemişcat, cu mîinile strînse, apoi întoarce ochii spre Simion.

„L-am condamnat... Erau probe certe. N-am putut face altfel. Am conştiinţa împăcată. «Grădina Icoanei ! De ce nu pot uita noaptea aceea ? !»“

Simion stinge ţigara, fumul dispare treptat la capătul aprins, apoi spune cu glas încet :

„Cînd ne-am întors de la Sinaia. îţi aminteşti ? Mi-ai spus că nu ţi-am cerut niciodată nimic. Ţi-am răspuns să nu te grăbeşti, poate va veni o zi în care îţi voi cere cu adevărat ceva. Acum... cred că nu mă vei refuza ?“

Clipele trec. Nu răspunde. Palid, obrajii supţi, gura strînsă. Gîndurile îi fug în altă parte, apoi spune cu glas istovit :

„...cînd lucram într-un subsol, la o magazie de piese auto, după ce-am fost retrogradat de Meşteriu, a venit cineva şi m-a chemat la minister. Mi-a spus să mă prezint la examen. «O simplă formalitate şi veţi fi numit judecător în Bucureşti», a zis cel mare de acolo. Tu ai intervenit ? Vreau să spun... ţie îţi datorez ?“

„Nu-mi face plăcere să discut despre asta. Credeam că ţi-ai dat seama."

„Da. Am înţeles de atunci... Am avut nevoie de o confirmare."

L-am rugat pe Runcanu, continuă Simion. I-am explicat cine eşti şi prin cîte ai trecut..."

„Deci... Datorită lui Runcanu sînt acum preşedinte de tribunal ? !“

„Da.“

, Iustin respiră adînc, parcă sufocat, apoi rămîne nemişcat, cu ochii de piatră. îşi simte gura uscată. Ia paharul şi bea pînă la ultima picătură. Se uită în jur. E singur, încearcă să scape de orice gînd. Pereţii de sticlă îi dau senzaţia unui acvariu imens. Ridică ochii. Tavanul e tot din sticlă...

• ...un luminator cu geamul murdar, acoperit cu frunze putrezite, zăpadă şi praf, un luminator prin care se strecoară o lumină bolnavă. Uneori are

senzaţia că cineva se uită la el cu faţa lipită de geam, cu ochii ascunşi printre gunoaiele de acolo. Cînd ridică privirea nu vede pe nimeni. Rămîne însă cu senzaţia că e pîndit mereu de un străin, senzaţie ce se transformă cu timpul în teamă, parcă cel care îl urmăreşte ar fi aflat o taină despre care el nu ştie încă nimic.

Uşa se deschide cu putere. Se loveşte în stelajul de fier. Lemnul rănit de fier, o cicatrice albă pe uşa neagră. Ciţiva paşi apăsaţi pe ciment. O hîrtie aşezată pe masă. O voce răguşită, întreruptă de o tuse tabagică : „Ai un arbore cotit pentru Buceag ?“.„Nu.“ „Dar nişte segmenţi !“ „Nu.“ „Ce măru’mă-si n-or fi aducînd ăia de la aprov’znare ? !“ „O pompă de benzină ? Ce zici ?“ „Da.“ „Bine. Dă- mi-o !“ Se ridică de pe scaun, picioarele se îndreaptă spre raft, ca şi cum ar fi ştiut mai bine decît el unde să-l ducă, parcă mersul ar fi aflat înaintea lui unde să-l oprească, întinde mîna. Ia piesa şi se întoarce pe acelaşi drum. O aşază pe scîndura ce-i desparte, o tejghea rudimentară unde unul cere şi altul plăteşte, şi el gîndeşte : «Eu plătesc de cînd mă ştiu fără să ştiu pentru ce, pentru cine şi pînă cînd ? !» Se uită lung la bărbatul care stă în faţa lui, are pe obraji o pînză străvezie, pătată pe alocuri de ulei şi frunze putrezite, şi îşi zice : «Luminatorul e de vină, luminatorul ăla de sus !» O tuse urmată de o hîrîială şi un scuipat şi chipul celui pe care îl priveşte dispare din acest cuplu imaginar al celui-care-cere şi al celui-care- plăteşte. „Semnează !“ spune el cu glas tare şi doar la urmă îşi recunoaşte vocea. O mînă puternică, cu unghii negre, lasă o

urmă neagră pe foaia albă de hîrtie. Cîteva cuvinte şi altă tuse care îi congestionează ochii. „Frigul din atelier, mama lor... Te aşteptam să mîncăm împreună. Am adus nişte cîrnaţi făcuţi în casă...“ „Bine.“ Paşi pe ciment. Uşa izbită în stelajul de fier. Zgomot de motoare. Uşa închisă şi huruitul tăiat ca de o foarfecă.

Din nou linişte. Din nou singur, cu mîinile sprijinite de masă, cu privirea în jos, căutîndu-l pe cel de care are nevoie şi care parcă se ascunde mereu în întunericul din el. Nemişcat. Cu ochii închişi. O clipă numai. Poate există o tehnică a minţii omeneşti prin care în străfundurile ei întrebările sînt examinate, respinse sau acceptate, tehnică pe care o ignorăm şi aţipim tulburaţi şi nemulţumiţi, iar după o vreme trăim o nouă dispoziţie, ca şi cum creierul ar fi simţit nevoia de a se curăţa de toate necazurile şi în minutul următor, în locul crizei, apar liniştea şi tăcerea, adică resemnarea ce te împinge mai departe, aşa cum ai plonja într-o apă fără să ştii să înoţi, fără să ştii că această tehnică a minţii într-o zi nu va mai da rezultatele de pînă atunci şi vei reacţiona anapoda sau te vei îneca, pentru că aveai în tine toate tăcerile şi spaimele de care ai crezut că ai scăpat. Şi el deschide ochii şi începe să trăiască o altă clipă a vieţii.

Munceşte ore întregi aplecat asupra hîrtiilor. Munceşte cu o încordare tăcută şi neabătută prin care încearcă să se dezobişnuiască de a mai gîndi, de a pluti în pulberea uitării. Deodată, amintirea la locul unei imagini care i se conturează răsturnat, aşa cum ar asista la un film care ar rula fără ecran şi fără aparat. îl cunoaşte de cînd fusese în

audienţă, în urmă cu cîţiva ani cînd încercase să intre în justiţie. îl aude vorbind. „V-am trimis două scrisori, tovar'şe Arghir ! N-aţi vrut să veniţi decît atunci cînd am trimis un delegat. Ha-ha !“ Jovial, amabil, complet schimbat. „Cred că aţi aflat ? Peste o săptămînă se va ţine examenul. O simplă formalitate. V-am promis tot sprijinul. Nu ! Nu avocat ! Magistrat! E altceva ! Cu totul altceva ! O ţigară ? O cafea ?“

îl măsoară atent cu un aer calm. Detaşat. Nu încearcă să afle ce se ascunde în spatele cuvintelor. „Am analizat într-o comisie cazul dumitale, continuă el. S-a comis un abuz, e adevărat... Aţi avut şi cîteva ghinioane. Hm ! Cum se întîmplă uneori în viaţă. Hm ! Fă-mă, mamă, cu noroc... Ha-ha ! N-aţi fost primit în facultate pe motiv de dosar, aţi dat un alt examen şi aţi intrat, după ce aţi terminat, la vreun an, aţi fost exclus din birou pentru că, tatăl fusese arestat... Vremurile de atunci ! Hm ! Le ştim cu toţii ! Ce să mai dezgropăm morţii ? Vă găsesc totuşi o vină ! De ce aţi tăcut atîta timp ? !“ Se uită la el cu ochi imobili, apoi zice : „Aceeaşi întrebare mi-aţi pus-o şi rîndul trecut. V-am spus atunci... dacă aş fi venit înainte, l-aş fi găsit aici — arată spre scaun — pe cel care a hotărît înlăturarea mea din avocatură. Ar fi fost inutil ! în loc să remarcaţi greşeala comisă, vă este mai uşor să sublimaţi tăcerea mea !“

„Nu. V-am întrebat aşa... voiam să ştiu ! Nimic special ! Nimeni nu contestă greşelile de atunci !“

„Acum însă... sînteţi dumneavoastră aici...“ şi arată din nou spre scaun.

„Adică ?“

„Mi-aţi spus să mă prezint peste doi ani la examen", apoi pentru el : «Nu-i nimic, nu-i prea mult, niciodată nu-i prea mult. Eu sîntem doi şi suportăm.»"

„V-am promis tot sprijinul ! Nu am voie să vă spun, totuşi... se apleacă spre el şi şopteşte : Veţi avea un post de judecător în Bucureşti. La Tribunalul sectorului doi. Ce ziceţi ? ! Mai mult decît atît nu se putea ! Hm ! Credeam că... veselie... visul împlinit... Ha-ha !“

Nu-l mai aude. Stă în fotoliul tapisat cu pluş roşu. Spatele drept, crispat, palmele strînse, reci. Parcă ar fi răbdat mult timp de foame şi acum s-ar fi dezobişnuit să mănînce, parcă n-ar fi avut mult timp o bucurie şi acum s-ar fi dezobişnuit să rîdă. S-a întîmplat brusc, fără efort, azi, acum, în faţa celui care aşteaptă de la el un răspuns. Nu e preocupat de motivul real pentru care a fost chemat, se pomeneşte socotind cîţi ani au trecut de cînd a terminat facultatea, de cînd a început să aştepte, apoi să-şi ceară dreptul şi iarăşi să aştepte. Nu se întreabă pe unde a umblat, ce meserii a practicat, ci : «Cîţi ani au trecut ?>► Ca şi cum printr-o minune s-ar fi găsit pe creasta unui munte, s-ar fi odihnit într-un fotoliu tapisat cu pluş roşu după ce a urcat o zi, două, sau o viaţă întreagă şi acum nu se întreabă la ce înălţime se află, încearcă să-şi amintească de cînd a. început să urce, în ce zi a pus primul pas. E îmbrăcat cu o cămaşă albă, soarele blînd de toamnă îi încălzeşte plăcut faţa. Vîntul îi şuieră încet pe lîngă urechi. Nu-şi aduce aminte cînd a spus : «Fie ! O fac şi p-asta ! Adică întîmplarea în care am acceptat ceea ce nu era de acceptat... pentru că de atunci am cedat mereu !»

Nu rosteşte nici un cuvînt. «Nouă, zece sau doisprezece ? Sau de la început, sufocat de frică. Dar de ce n-am ţipat ? ! De ce am rămas mereu cu gura legată cu o batistă ? ! Răul vine din afară, sau din mine ? Cît din mine şi cît din afară ?» Şi deodată spune cu glas tare :

„In ce an sîntem ?“

Bărbatul de la birou se uită la el cu ochi mari, surprinşi, apoi zîmbeşte şi la urmă izbucneşte în rîs. îşi închipuie că glumeşte.

„A trecut doar un an şi mă anunţaţi că voi fi încadrat ca judecător... iar examenul va fi o simplă formalitate ? !“

,,Da ! Trebuie să ţinem cont de formele cerute de lege !“

„Cum vă explicaţi ? !“

„Ce ? !“ mirat, intrigat.

„Schimbarea dumneavoastră ? ! Ce s-a întîmplat ? !“

„Ei ? Parcă nu ştiţi, tovarăşe Arghir ? ! Ce dracu ? !“ bine dispus, parcă i-ar spune : «De ce faci pe prostul cu mine ?»

„Aţi primit vreun telefon ? Sau... o indicaţie ?“

„...cred că nu e necesar să intrăm în amănunte !“ glas schimbat : «Hai să încetăm joaca, băieţaş !»

„Dacă v-aş spune că nu ştiu nimic, v-aş convinge ?“ Tace. îl lasă să vorbească mai departe, să afle ce ştie. „Cred că există o singură explicaţie. Cineva de sus a intervenit pentru mine !“

„Ei ! Vedeţi ! Şi zău... nu cred că trebuie să insistăm ! Important este că vom soluţiona cazul dumneavoastră ! Nu-i aşa ! De rest ne ocupăm noi ! D-aia sîntem puşi aici, tovarăşe Arghir !“

„Sigur, e treaba dumneavoastră... dar ceea ce

ieri era legal, azi se dovedeşte perimat ? ! Cu toate că dumneavoastră aţi spus : «Nu interpretez legile, ci le aplic» ? !“

„Nu e nimic ilegal ! Examenul se va ţine...“

„«Ca simplă formalitate !» Aşa aţi afirmat ! Deci... ceea ce acum un an era obligaţie absolută, azi a devenit o simplă formalitate ! N-am stat de vorbă cu altcineva, ci cu dumneavoastră... aici şi în acelaşi loc !

„Tovarăşe Arghir ! Nu vă înţeleg ? ! Ştiu că aţi trecut prin multe greutăţi, acum veţi primi ceea ce vi se cuvine !...“

„Care mi se cuvenea în urmă cu aproape zece ani !" glas sec.

„Hm ! Mai bine mai tîrziu decît niciodată !“ îngăduitor, face eforturi să nu-şi piardă răbdarea şi buna dispoziţie.

j,Mai bine atunci cînd trebuie decît mai târziu ! Mi se pare, adică... nu mi se mai pare nimic surprinzător, vreau totuşi să înţeleg modul dumneavoastră de a gîndi ! Hotă- rîrea pe care aţi luat-o n-a rezistat nici cel puţin un an. Adevărul de atunci s-a spulberat! Cînd a fost neadevăr, atunci sau acum ?“

„Un an ? ! Ha-ha ! Adevărurile sînt în mişcare dialectică, tovarăşe Arghir ! continuă el să glumească. N-aţi ştiut asta ? !“

„Ştiam că este adevăr... tocmai pentru că rezistă în timp ! Vi se pare atît de firesc să-mi spuneţi azi ceva, mîine altceva ? ! Un simplu telefon să vă modifice poziţia... Viaţa mea depinde... Vă daţi seama de incertitudinea în care trăiesc ?... pe care n-o am nici în rău, nici bine ? ! Totul a devenit o simplă formalitate. O aparenţă ! înţelegeţi, absurdul în care mă obligaţi să

supravieţuiesc ? ! S-ar putea... după ce închid uşa, hotărîrea dumneavoastră să se schimbe şi să-mi spuneţi să vin peste trei ani !“

„De ! Ştiu şi eu ? ! Dacă mai insistaţi, veţi aştepta împlinirea celor doi ani şi convocarea comisiei..."

„Nu mai înţeleg nimic ! Şi tocmai de la dumneavoastră, cel care conduceţi justiţia, care faceţi dreptate «respectând» legile ! Ce să mai aştept de la ceilalţi ? !...“

Răbdarea i-a ajuns la capăt. îşi aprinde o ţigară ; zîmbetul de pe faţă a dispărut, îngăduinţa de pînă atunci s-a transformat într-o aşteptare mocnită ce poate exploda în orice clipă.

„Ştiu că doi ori doi fac cinci, continuă Iustin fără să-l privească, parcă ar vorbi singur. Nu de azi şi nici de ieri, dar n-am ştiut că doi ori doi fac şapte sau opt ! Am încercat să-mi bag în cap acest calcul intenţionat greşit, dar mi-e greu de fiecare dată... Nu trebuie să-l acceptăm ! înţelegeţi ? ! ridică ochii spre el ; fără înverşunare, cu dorinţa de a fi cît mai clar, chiar dacă nu-l va convinge. Trebuie să facem în aşa fel ca doi ori doi să facă din nou patru ! Altfel nu se poate... nu se poate trăi ! Un timp accepţi să fie cinci, chiar şapte, dar nu accepţi la infinit, eşti obligat să intri din nou în logică, în firesc... nu mă refer numai la dreptul stabilit prin lege, ci la dreptul moral al fiecăruia peste care nu trebuie să trecem ! Ceea ce azi e fals şi impostură, mîine nu poate deveni adevăr şi realitate ! Minciuna rămîne minciună ! Altfel ne răstumăm în vid...“

Uşa se deschide cu putere. Se loveşte în stelajul de fier. Lemnul rănit de fier, o cicatrice albă în uşa neagră. Se opreşte în loc ameţit de zgomotele din

atelier, dezorientat de lumina ce cade vertical prin luminatorul murdar. Parcă se află într-un teritoriu cald şi protector, creat de liniştea din magazia lui. îşi îndreaptă privirea spre masa din spatele tejghelei. E acolo, ca de obicei, îmbrăcat cu pulovărul cărămiziu închis pe gît. Nu-şi ridică fruntea şi nu-şi îndreaptă ochii spre el, cu toate că uşa se lovise în stelajul de fier, sunase ca o pocnitură de puşcă şi păpuşa de tablă ar fi trebuit să se mişte, să vorbească, să meargă printre rafturile magaziei. îl măsoară atent. Se întreabă de ce nu-l ascultă. La urmă face doar atît : „Aha !“ şi îşi dă seama că cel de la masă, în pulovărul cărămiziu, era el, adică El era el. Nu e surprins. Face cîţiva paşi şi se opreşte. îşi sprijină coatele de scîndura ce-i desparte. „Numai eu, cel de al doilea, numai eu îl văd.“ Se uită la el ca şi cum ar fi ieşit din el şi s-ar privi din afară.

După un timp îşi zice : „Acum ştiu ceva... adică am înţeles cîte ceva, dar n-am înţeles tot ce trebuie.'*

Poate a înţeles că un om are atîţea păcate şi virtuţi cîtă putere are pentru a le duce, poate a înţeles că trebuie să rămînă singur fără să-i fie teamă de singurătate, poate a înţeles că nu-i este îngăduit să renunţe, poate a înţeles că drumul e pe dinăuntru, dar uneori s-ar fi aşezat pe o piatră şi ar fi cerut cuiva, dacă ar fi avut cui şi ar fi înţeles că poate să-i ceară ceva, să-l lase să se odihnească o vreme, să uite de el, dar să nu-l uite definitiv.

îl tot măsoară pe cel din faţa lui, ar vrea să rîdă nu de el, adică de el însuşi şi nici de alţii care poate au rîs de el, ci să rîdă împreună, ei doi, să rîdă de dragul rîsului şi al veseliei. Apoi îşi zice :

«Este cel pentru care a trebuit să achit poliţa de-o viaţă... Acum am achitat-o.» Totul s-a petrecut în drumul de la uşă pînă la masă. în clipa următoare e pe scaun. începe să rîdă, să rîdă în hohote.

O adevărată explozie de bucurie... •

...pereţii de sticlă, tavanul tot de sticlă. Vocea spicheriţei. Huruitul unor avioane care se pregătesc pentru decolare. Glasul lui Simion : „Cum de m-au găsit şi aici ? ! Dacă n-ar mai fi şi telefoanele astea !“ şi îşi notează ceva într-un carnet. Iustin îl priveşte absent. Aeroportul capătă viaţă. Ceaţa se ridică încet. Pe culoar răsună mai mulţi paşi. Apare Runcanu, însoţit de cîţiva bărbaţi. Mărunt, slab, pometii roşii şi obrajii palizi ai omului mereu neodihnit. E îmbrăcat cu un palton elegant, cămaşă albă, costum de culoare închisă. Se opreşte în loc, apoi se îndreaptă spre cei doi.

„Noroc bun ! Ce faceţi voi ?“

Simion şi Iustin îi întind mîna. Runcanu se aşază în fotoliul de lîngă ei. Cei care îl însoţesc rămîn deoparte, vorbesc în şoaptă.

„Am auzit lucruri bune despre tine ! i se adresează el lui Iustin. Eşti intransigent ! Exact ce ne trebuie ! Cu Manoliu... se vor aranja lucrurile. Vezi ce faci cu cei de la Arena acoperită. Ai aflat că s-a prăbuşit cupola şi au murit doi oameni ?“

„Da. Am primit dosarul", răspunde calm Iustin.

„Zăpada neobişnuită din anul ăsta ! Sigur ! Erau însă obligaţi să prevadă şi această eventualitate !“

Simion dă din cap aprobativ.

„îmi pare bine că-i vei judeca tu ! Nu mi-ar fi plăcut să intre pe mîna vreunui molîu. La faţa

locului, cu toţi salariaţii ! Trebuie să terminăm cu astfel de greşeli. Sînt convins că vei fi la înălţime."

Directorul aeroportului se apropie de el şi îi spune ceva.

„Peste cît ? Zece minute ? Foarte bine ! Nu. Nimic de băut! Doar un pahar cu apă minerală !“

Gesturi măsurate, rostire iute, privire ageră, severă, ochii în permanentă mişcare, obişnuit să rezolve rapid orice problemă.

„Ce se aude cu doctorul Dragnea ?“

Iustin tace.

„Un tăinuitor de obiecte furate !“ intervine Simion, apoi întoarce privirea spre Iustin.

„Da... da...“, gîngăveşte el.

„Altceva ?“

„Nimic deosebit ! Nu-i aşa, Iustine ?“ răspunde Simion în locul lui.

„Nimic, nimic deosebit", repetă el cu glas scăzut.

„Foarte bine ! Foarte bine ! şi Runcanu gustă din paharul cu apă minerală. Ne cheamă la avion. Cînd ne întoarcem să-l iei de mînă pe Simion şi să veniţi la mine. Bem o bere ! Noroc !“

îşi strîng mina. Runcanu este deja în fruntea grupului. Simion şi Iustin fac împreună cîţiva paşi. Nu-şi vorbesc. Se opresc în dreptul unei terase de unde se deschide întreaga perspectivă a pistei de aterizare. Ochii lor se întîlnesc.. Simion întinde mîna.

„îţi mulţumesc, Iustine. îmi pare bine că m-ai înţeles" şi dispare pe scara unde au coborît şi ceilalţi.

Singur. Ceaţa se risipeşte bătută de vînt. Cărucioarele cu bagaje se îndreaptă spre avioanele care îşi ambalează motoarele. Simion apare în

urma grupului. îl caută cu privirea şi îi face semn cu mîna.

Rămîne acolo un timp. Nemişcat. Nu vede avionul care decolează. îşi trimite ochii de-a lungul întinderii acoperite cu zăpadă, spre orizontul care se îndepărtează treptat pe măsură ce aburul alb şi lînos se topeşte sub razele unui soare istovit ce iese din ceaţă.

18

C

\^/LIPA ÎN CARE PLEOAPA LENEŞA SE Ridică încet de pe ochi, lumina invadează blînd fiinţa ce se desprinde din firele subţiri ale odihnei şi se trezeşte treptat — iese la suprafaţă cu mişcări de pasăre ce pluteşte în aer — dintr-un somn lung şi tiranic. Prima imagine pe care o vezi înainte de a afla dacă eşti treaz sau visezi, cînd braţele străine, nemişcate,

aşteaptă răbdătoare ca inima să-şi accelereze pulsaţiile, respiraţia să intre în ritmul obişnuit şi nervii să alerge pe sub oasele frunţii pentru a înţelege că ceea ce zăreşti nu e o nălucire, ci o fereastră cu plasă din sîrmă, nici cel puţin cu gratii, o plasă cu romburi din sîrmă ruginită. Ochii i se rotesc în jur. O uşă. Patru pereţi albi. Două paturi cu saltele în dungi. Şi din nou fereastra. Un salt înapoi, o întoarcere vertiginoasă în copilărie. Imagini fugare : ogari albi aler- gînd după o jivină ireală, parfumuri rătăcitoare, sunete bizare bătute de vînt şi din nou în camera albă şi un refuz total în faţa unei groaze geometrice, la început romboidală, apoi pătrată. O teamă de nestăpînit. O teroare albă. Spaima de claustrare între patru pereţi duşmănoşi, reci şi o fereastră cu plasă din sîrmă. Frica de singurătate după ce te-ai trezit dintr-un somn lung care a alungat viaţa din tine şi nevoia de viaţă şi de un glas blînd care să te primească din lumea viselor.

încearcă să afle unde se găseşte. Ascultă cu tot trupul, cu toată pielea, ascultă în ea şi afară. O fiinţă-ureche şi speranţa ei că nu e părăsită.

Uşa se deschide încet. Faţa i se luminează de zîmbe- tul unei nădejdi nemotivate. Iustin apare în prag. îi zîm-=- beşte la rîndul lui, ca şi cum ar fi ştiut că o va găsi trează, iar Dana ar fi ştiut că primul om care va intra în odaie va fi el. Se aşază pe pat. O priveşte cu o îngrijorare ascunsă şi îi vorbeşte cu un aer degajat, parcă nu s-ar fi petrecut nimic deosebit şi s-ar fi întîlnit ca în fiecare dimineaţă.

„Dormi de două zile, îi spune el cu un ton în care reproşul se amestecă cu gluma. Ţi-au făcut analizele... n-ai nimic grav. Te vei însănătoşi, Dana. Ţi-am spus de atîtea ori !“

întinde braţul spre el. îi simte mîna caldă. Nu-şi

vorbesc. Ochii ei sînt inundaţi de lacrimi. întoarce capul. Rămîne nemişcată, parcă nu mai respiră. De pe culoar se aud zgomote.

„De ce au pus plasa de sîrmă ?“ întreabă ea cu glas şoptit.

„Cred că... a fost o secţie de contagioşi... aşa am auzit. Ieşeau pe fereastră şi se duceau în grădină."

Din nou linişte. Din nou glasuri pe culoar. Apa trece cu zgomot prin conducte. Totul e învăluit în mirosul de tinctură de iod şi alcool.

„Rovenţa şi Florică vor să te vadă... n-am scăpat de ei... Sînt afară."

Tace. Nu-şi întoarce ochii. Aceeaşi apatie. 'După o vreme îi spune :

„M-a căutat cineva de la teatru ?“

„Doamna Zoe a trecut aseară pe la noi. A luat două costume. Era foarte mulţumită. Te-a felicitat ! Pentru celelalte i-am spus să vină peste cîteva zile... Ţi-a urat sănătate..."

Parcă nu l-ar fi auzit. Iustin se uită la chipul ei palid. Părul răvăşit pe pernă îi descoperă gîtul, sîngele pulsează în dreptul carotidei, singurul semn de viaţă.

„De ce mă minţi ? Ştii că nu mai ies de aici !“ spune ea într-un tîrziu.

Uşa se deschide cu putere. Rovenţa şi Florică împing un cărucior cu farfurii. Dana tresare. întoarce iute capul şi se uită la ei uimită.

„Ce-i cu voi ? ! De unde l-aţi luat ?“ îi întreabă Iustin.

Rovenţa nu-i răspunde. Are un aer preocupat. Aşază pe noptieră o cană cu lapte şi o farfurie cu micul dejun. După ce îşi termină „misiunea", trage după el căruciorul care zdrăngăneşte printre paturi şi spune cu un glas grav :

„Angajaţi temporar pe post de brancardier... în orele libere facem voluntar şi munca de soră medicală ! şi izbucneşte în rîs. Dana ! Filiera e pusă la punct ! Ca-n filmele poliţiste ! Florică la bucătărie, eu aici şi Iustin dirijează operaţia. îţi dai seama, Dana, ce pot face trei bărbaţi pentru tine ? !“ şi ridică mina de parcă ar fi declamat în faţa unor spectatori.

Dana zîmbeşte. Rovenţa împinge căruciorul spre uşă, apoi se opreşte şi se uită lung la Dana. Are în ochi o lucire iscoditoare. Apoi spune cu glas şoptit :

„N-ai nici o grijă, Dana ! Te întorci acasă... Suferi de boala sfinţilor dar te ajută cineva. De asta să fii sigură... chiar dacă eşti născută în zodia patimilor !“ şi vocea lui se stinge brusc, plină de emfază, voit teatral, încercînd încă o dată să-i facă să rîdă.

„Hai, Rovenţa ! Termină ! Coboară de pe scenă ! Du căruciorul la loc, ia-l pe Florică şi... aşteptaţi-mă în grădină !“

Florică se apropie de Dana, îi sărută mina şi îi urează „multă sănătate". Rovenţa îşi ia rămas bun. Dana, amuzată şi în acelaşi timp nedumerită de cuvintele lui, se uită întrebător la Iustin. După ce uşa se închide în urma lor, Iustin spune :

„Nu-l ştii ? ! Glumele lui aiurite ! Nu-l lua în seamă. Hai, bea !“ şi îi întinde cana cu lapte.

Iustin îl vede din nou pe Rovenţa aplecat spre căruciorul cu farfurii în care parcă se află cîte un pumn de ţărînă, un cărucior care se mişcă între două cuptoare, într-unul ne naştem, în altul murim, bulgărele de pămînt nu are la dispoziţie decît timpul cît parcurge acest drum, o mişcare obsedantă de mii de ani, cu mii de farfurii, fără sens sau doar cu sensul unei treceri de la un cuptor la altul şi în sfîrşit un gînd clar, ca o perdea transparentă prin

care vede chipul Danei cu o farfurie în mînă, gînd suprapus pe alt gînd, imagini difuze, imagini-gînduri, o combinaţie curioasă a minţii : «Acest joc fantastic al vieţii din care nu putem ieşi ! Nu ştim ce-i adevărat şi ce nu, o iluzie în iluzie care se spulberă în clipa în care speri că ai pus mîna pe ea», apoi imaginea-gînd se topeşte, vede buzele Danei mişcîndu-se, nu o aude, aleargă prin sunete, culori şi cuvintele se rînduiesc de la sine într-o frază pe care o repetă de cîteva ori : «Cine-i Rovenţa ? Cum de n-am aflat pînă acum ? ! Cum pot exista fiinţe atât de straniu alcătuite ? Ce taină ascund şi ce rost au printre noi ? !»

„De ce taci, Iustine ! Ce-i cu tine ?“

„Nu. Nimic... Cred că ar trebui să plec. Ce să-ţi aduc data viitoare ?“

• E singură. Se uită pe fereastră. Ninge încet, cu fulgi mari care se topesc imediat ce ating pămîntul. Un parc cu alei întortocheate şi pomi desfrunziţi. La marginea parcului un zid înalt din cărămidă, un fel de cetate părăsită cu un aer dezolant. Doi bărbaţi sapă un şanţ, închide ochii. Aude tîrnăcopul izbind pămîntul, apoi lopata scrîşneşte printre bulgării îngheţaţi. Sunetele se repetă cu un ritm constant : opt lovituri de tîrnăcop şi şase lopeţi hîrşîite prin ţărîna densă. Mai multe persoane stau adunate pe o peluză cu iarba uscată de ger, nu departe de fereastra ei. Doamnele poartă pălării cu voal pe faţă, domnii au cravate negre iar la butonieră cîte o garoafă albă. în faţa lor, un podium înalt şi un jilţ masiv cu rezemătoare sculptată în lemn pe care e aşternută o catifea purpurie ce cade în falduri pînă jos în iarbă. Domnii îşi scot pălăriile şi salută

doamnele cu gesturi ceremonioase. Apoi toţi îşi îndreaptă privirile spre jilţul de pe podium. Parcă ar asista la o îngropăciune oficială după un ritual necunoscut. Clipele trec. Aşteaptă p.e cineva. Un bărbat începe să vorbească. Nu-l aude. încearcă să afle de ce au aerul acela conspirativ. Toţi îl ascultă în tăcere, unii îşi lasă fruntea în jos parcă vinovaţi de o greşeală ştiută numai de ei. Nu îndrăzneşte să deschidă geamul, se teme să n-o zărească spionîndu-i. Un bătrîn, îmbrăcat modest, apare de pe o alee. E salutat cu mult respect. Bătrînul îşi îndreaptă privirea spre jilţ, apoi ridică ochii spre fereastră. încremeneşte. Se uită la ea. Nu mai are nici o îndoială. Nu poate fugi. Nu e în stare de nici un gest, de nici o împotrivire. îi face semn, ca şi cum ar vrea să-i spună ceva. Deschide geamul cu mişcări temătoare şi se apleacă. Vocea bătrînului o opreşte înainte de a face primul gest. „Nu eşti pasăre, fiica mea ! Nu fi îngrijorată ! Rovenţa are dreptate. El ştie mai bine decît voi toţi. Ai boala sfinţilor !“

Toţi dispar pe rînd. în mijlocul peluzei a rămas doar scaunul înalt. Imaginea i se pare ruptă dintr-o amintire. Un tablou pe care l-a văzut cîndva şi acum i-a apărut în minte, apoi îşi zice : «Roşu şi verde, catifea şi iarbă, dacă iarba ar fi iarbă şi roşul ar fi roşu şi eu aş sta într-un scaun în mijlocul unui parc spre bucuria şi liniştea mea... nu sînt pasăre dar pot deveni...»

Opt lovituri de tîrnăcop şi şase lopeţi scrîşnite în ţărîna îngheţată. Doi bărbaţi sapă un şanţ. Tîrnăcopul izbeşte pămîntul, lopata scrîşneşte în bulgării de piatră. Unul ridică ochii şi se uită la o fereastră. O femeie îl priveşte din spatele unei plase de sîrmă. O măsoară îndelung. Scuipă în palmă şi îşi vede mai departe de treabă. •

Zgomote, paşi. Vocea autoritară a sorei : „Cele două paturi sînt pentru dumneavoastră", şi iarăşi zgomote, agitaţie. Două femei vorbesc în şoaptă şi îşi aranjează lucrurile pe noptieră. Povestesc o întîmplare petrecută în urmă cu ani, cînd cei care nu voiau să se „înscrie" erau iuaţi cu maşina şi duşi cîţiva kilometri depărtare de sat şi lăsaţi noaptea pe cîmp. „Cîte unu'... exact cum arunci nişte saci umpluţi cu paie de care nu mai ai trebuinţă... Şi după ce Nica s-a întors în sat s-a ascuns într-o magazie, că atît îi mai rămăsese şi îşi sugea deştele. Unii ziceau că se deprinsese p-acolo pe unde fusese să nu mănînce nimic. într-o dimineaţă iese Nica în poartă. Daaaa. Exact în poartă ! Cum te văd şi mă vezi acuş. Un schelet ! Un călugăr ! L-am luat binişor de mînă şi l-am dus în magazie şi i-am spus : «Stai aicişa, don învăţător, să deretec olecuţă !» Am schimbat paiele de pe pat, i-am pus o velinţă, l-am spălat şi i-am tăiat părul cu o seceră, foarfecă n-aveam la-ndemînă. După ce totu' a fost gata i-am zis : «Cînd eram copil m-ai învăţat să scriu şi să .citesc şi mi-ai dăruit o carte. O ştiu şi acum. *Harap Alb.»* «Da, a zis el. Ai venit pentru că n-ai uitat binele d-atunci, d-aia ai venit. Şi pentru *Harap Alb.»* Şi a rîs Atunci m-am dumirit io că nu se ţicnise, aşa cum ziceau babele din sat. Voia să moară în satu' lui, acolo unde se născuse ca fieştecare om, dar se vede treaba că pămîntul îi mai dădea un răgaz şi el musai trebuia să-şi zdrobească singur oasele..."

Paşi, zgomote, uşa trîntită, minute de linişte, voci şoptite : „Doamna de alături doarme de cînd am venit ? Ce-o fi avînd ?“ şi din nou sunete, imagini sufocate sub pleoapele închise, un vis, întuneric, lumină şi iarăşi beznă, un robinet deschis, şuvoiul de

apă, paşi, alte şoapte şi glasul celeilalte femei.

„Eu draga mea, sînt filatoare."

„Filatoare ?“

„Categoria patra, la «Mătasea populară»."

„Spune, aşa, soro !“

„Sînt din Scrovişte şi am o consăteancă şi consăteanca aia ie şefă de raion la restaurantul Nisetru, colţ cu Moşilor. Acu’ îţi spun matale ca unei mame. Aia zice că cîştigă mai mult decît mine ! Şi atunci te-ntreb pe mata, te văd femeie în vîrstă : ce să fac ? La ţară orişicum nu mă mai întorc !“

Tăcere prelungită, tuse, piele scărpinată cu unghiile.

„Ştiu şi io ce să zic ?... Fii-mea s-a orientat, cum zice ea. S-a făcut ce ţi-am spus. Baston nu i-a dat, atît îi mai trebuia, să meargă cu ştremeleaga aia... Face semne la maşini şi suflă în fluier. Fă-te şi tu la fel. Ai veston pe gratis...“

Uşa deschisă cu grijă, papuci tîrşîiţi pe ciment, exclamaţii de bucurie. O voce străină : „Cînd te-ai internat, Todiriţo ?“ „Acuşi. Cu tovar’şa filatoare. Stai aicişa pe pat, cumnată." Vocea străină : „Ce te doare ?“ „Capul şi urechea. îmi ţiuie ceva în ureche şi corospunde în ţîţa dreaptă ! Zău. Nu-ş ce am de la o vreme." Vocea străină : „Eu sînt la ananghine, Todiriţo !“ „Ți-au găsit cancer, fă ? !“ Vocea străină : „Nuuuu. M-a ferit Dumnezeu de boala racului. Ies mîine din spital şi n-am foi, sînt doar în salopetă, aşa cum m-a luat Salvarea. Tu n-ai nişte foi, Todiriţo ?“ „N-am, cumnată, decît foile cu care am venit, nu mi-am luat rezervă, am zis că nu mă duc la bal." Vocea străină : „Tu n-ai putea, soro, să-i ceri fii-ti, stă aici la oraş ?“ „Eu, cumnată, de cerut nu-i cer nimic, nici un capăt de aţă, da’ şi dacă i-aş cere ea are numa’ foi de mi- liţiancă şi nu te-aş vede juma’ ţivilă şi

juma' militară 1 Te-ai îmboierit rău de nu vrei să mai porţi şalopeta !“ Vocea străină : „E colorată şi cu floricele. Nu ies, soro, cu ea în lume, ori-şi-ce-ai-zice !“ „Dar ia spune-mi ! Cum ai tu salopetă înflorată ? Că-i martoră şi tovar'şa filatoare, la fabrică numa' d-astea poartă !“ Vocea străină : „Uite-o, Todiriţo, şi nu mă omorî cu zile ! Uite-o pe mine !“

Hohote de rîs, tuse înfundată, glasuri bolborosite.

„Asta-i pijama, făăă ! Nu şalopetă ! Doamne ! Ne ia Ăl-de-Sus minţile, ne împleticim limba şi tu rămîneai fără nădragi. Asta numa' din pricina unui cuvinţel...“ Vocea străină : „Să-ţi zic şi eu una, să nu rămîn de proastă. Văd că te uiţi la mine cum se uită găina în lemne ! O ştii pe Frusina ?“ „Aia de are două fete la Galaţi ?“ Vocea străină : Da. Vine acasă fii-sa de Paşti. Frusina credea şi ea, vezi doamne, că-i aduce ceva, aşa, că nu intră în casă cu mîna goală taman de sărbători. «Bine ai venit, maică», zice ea. «Bine te-am găsit», zice fii-sa. «Uite, Florică, sor-mea, îţi trimite complimente.» Frusina se uită la ea nedumerită şi zice : «Dă-le Măriei, că-i mai tînără, să se ducă cu ele la hora de duminică». Credea că sînt niscaiva mărgele... Uite ! Uite că am trezit-o pe doamna !“

O asistentă intră în cameră şi se apropie de patul Danei. „Camera opt. Doamna doctor Procopiu !“ rosteşte ea cu glas rece, fără nici o altă explicaţie, şi pleacă trîn- tind uşa. înlătură pătura şi se aşază pe marginea patului. Ochii mari, obosiţi, faţa albă. Stă nemişcată minute în şir, apoi îşi îmbracă halatul cu gesturi istovite. Se îndreaptă spre chiuvetă. îşi vede chipul în oglindă. îşi aranjează părul. Lîngă ea, mai în spate, îl vede pe Iustin. Are senzaţia că oglinda îi desparte definitiv, parcă lucirea ei metalică ar fi

rupt o frînghie invizibilă ce i-ar fi legat pînă acum. Se uită în ochii lui. îşi ia rămas bun înainte de a pleca spre o ţintă necunoscută.

Iese din odaie urmărită de privrile iscoditoare ale celor două femei. Un culoar lung acoperit pe jos cu linoleum albastru. Miros de creolină. Merge încet, cu paşi greoi. E ameţită. O doare capul. Se opreşte în dreptul unei uşi. Citeşte de mai multe ori plăcuţa cu litere roşii care îi joacă în priviri : „Dr. Procopiu T.“ Doar la urmă îşi dă seama că a ajuns. Scaunele sînt ocupate de cîţiva bolnavi. Rămîne în picioare. Se sprijină de perete. îl simte rece sub palmele încinse. O asistentă îi spune să aştepte în atelierul de Ergoterapie şi îi arată o încăpere alăturată. Face cîţiva paşi şi se aşază pe un scaun. Mai multe femei, tinere şi bătrîne, lucrează în faţa unor mese acoperite cu hîrtii, cartoane şi sfori. Unele cartonează dosare, altele leagă nişte cărţi. Toate se mişcă încet, par abulice. Se uită atentă la ele. O tînără blondă, cu părul tuns băieţeşte şi cu ochelari, îi vorbeşte vecinei „despre civilizaţia egipteană şi legătura ei cu elementele fantastice din cultura aztecă." Cealaltă, o femeie de peste patruzeci de ani, o ascultă absentă în timp ce mîinile i se mişcă singure, deprinse cu lucrul, parcă detaşate de trupul inert. O bătrînă, cu mustaţă, îmbrăcată pestriţ, perforează nişte coli’ de hîrtie pentru a fi legate şi de fiecare dată spune : „caprifoi, iasomie, crizanteme". O altă femeie, uscată la trup, măruntă, cu chipul brăzdat de multe ticuri care îi dau un aspect grotesc, stă lîngă un difuzor agăţat de perete şi ia note dintr-un discurs rostit la radio. O adolescentă, frumoasă, povesteşte cu glas tare despre visele ei erotice.

Sora supraveghetoare, o femeie voinică şi cu aer

cabalin, se plimbă printre mese. Se opreşte în dreptul Danei. O prinde de umeri cu un gest protector şi o întreabă : „Aţi mai fost internată la noi ? !“ „Nu", răspunde ea stingherită. „Nu-i nimic. O să vă obişnuiţi. în atelierul nostru... bolnavii îşi dobîndesc prin muncă vechile lor deprinderi, spune ea cu un timbru profesional. Nu vă mai uitaţi la ele ! şi arată cu un gest larg al braţului. Dacă veţi fi repartizată aici, ne vom înţelege bine. Vă asigur, şi chipul ei e fulgerat de un surîs prietenesc ce-i schimbă total expresia. Vă supăraţi dacă vă cer un serviciu ? Liniaţi-mi caietul... am nevoie pentru un tabel. După modelul primei pagini. Va trece timpul mai repede, pînă veţi fi chemată de doamna doctor..

Ia caietul, creionul, rigla şi se uită neîncrezătoare în . ochii sorei, parcă tot ce se întîmplă cu ea face parte din- tr-un şir întreg de „încercări" misterioase, bine calculate, rafinate, din care la urmă cineva va trage o concluzie pe care dealtfel o bănuieşte. E suspicioasă, temătoare, peste tot o înconjoară numai pericole. Sora îi mulţumeşte şi pleacă. Deschide caietul, trage prima linie şi se opreşte încremenită. Din clipa aceea face parte dintre ele. îşi roteşte privirea în jur, încearcă să-şi spună că nu e adevărat. Pete albe îi plutesc prin faţa ochilor. O ameţesc, îşi caută mîna stingă, îşi strînge încheietura, locul în care zvîcneşte pulsul, vrea să ia act de existenţa ei vie, reală, încearcă să rîdă. Nu izbuteşte. îşi revine treptat. Aşază rigla pe coala albă de hîrtie şi începe să tragă cu atenţie liniile.

La difuzor se transmite muzică populară. Femeia aceea măruntă închide carnetul şi se aşază lîngă ea fără să-i dea nici o atenţie. Pe culoar se aud voci şi

paşi. îşi fac apariţia mai mulţi studenţi şi studente conduşi de un doctor înalt, impozant şi cu barbă cenuşie. Fiecare student se îndreaptă spre cîte un bolnav, stă de vorbă cu el şi încearcă să-i stabilească diagnosticul.

Simte lîngă umăr o prezenţă străină. Ridică privirea. O tînără îmbrăcată cu un halat alb : faţa rotundă, ochii migdalaţi, părul negru, expresie comună, zîmbet îngăduitor pe care îl adresezi unui copil sau unui nătîng. îi vorbeşte. N-o aude. Ar vrea să-i spună ceva legat de o „confuzie", dar nu izbuteşte. Studenta repetă : „Liniezi caietul ?“ Dana apleacă puţin capul în semn de răspuns, citeşte în ochii ei convingerea că „este ceea ce sînt toate de acolo". începe să alerge, goneşte prin ea, calcă sub tălpile desculţe o bănuială ce se vrea transformată în certitudine. îşi smulge ochii din ochii fetei ca şi cum şi-ar scoate gîtul dintr-un laţ care ar fi strîns-o pînă la durere. Tace. Se uită spre caiet. Vede liniile trase pînă atunci. Simte în ceafă respiraţia ei fierbinte. Aude un corn de vînătoare ce cheamă cîinii, ea însăşi un animal fugărit, hăituit, iar la capătul unei poteci apare din nou fata îmbrăcată cu un halat alb care o întreabă cu glas blînd : „Liniezi-caietul ?“

îşi vede mai departe de treabă. îi dă de înţeles că vrea să rămînă singură. Mîna însă n-o mai ascultă. Creionul şi rigla par dirijate de cineva străin care îi joacă o festă, şi ea îşi spune : «E numai sugestia... sugestia transmisă de studentă şi frica mea !» Liniile nu mai sînt paralele, devin oblice. Din ce în ce mai aplecate, cu o distanţă mare între ele. Par fluide, ca şi cum ar aluneca în colţul caietului : picături subţiri ce se preling pe un obraz alb. Tremură pe dinăuntru. încrederea şi speranţa se

frîng treptat. «Dacă am înnebunit cu adevărat ? ! Nu de azi şi nici de ieri ? ! Dacă Iustin nu mi-a spus nimic şi eu n-am vrut să recunosc aşa cum nu recunoaşte... De ce m-au adus aici ? Sora mi-a spus să aştept... Nu cumva e un truc ? Trebuia să fiu consultată de doamna doctor...» Ai uitat ? Nu. N-am uitat ! Se numeşte Procopiu. Ieri am fost la domnul doctor Elias, iar acum trei zile la domnul doctor Angheluţă. Bine. Foarte bine ! Ai o memorie straşnică ! Dar de ce nu poţi trage două linii paralele ? Pentru că două linii nu pot fi niciodată paralele. Un răspuns inteligent dar... Uite ! Tremuri şi mîna nu te mai ascultă ! Vrei să desenezi un măr ? Aşa ! Foarte bine ! Vezi că ne înţelegem ? Pune-i şi o codiţă, â fost rupt din pom. Acum să-mi spui cît fac cinci ori cinci ? Douăzeci şi cinci. Bine. Mă bucur că putem comunica. La început te-ai speriat de mine. Sînt studentă, mă numesc Cătălina, fac practică în spital. Stăm de vorbă, aşa, ca două prietene. Cum te numeşti ? Nu te grăbi. Fii calmă, încearcă să te concentrezi. Eu am douăzeci şi trei de ani. Tu ce vîrstă ai ? Fă un calcul, mai întîi trebuie să ştii în ce an te-ai născut... Nu ştiu. Nu-mi amintesc. Nu-i nimic ! Trecem la altceva. Desenează o casă cu acoperiş din ţiglă roşie. N-am culori. Bravo ! Raţionament logic. Deseneaz-o fără culori. îmi pare rău că nu şitu cum te cheamă, mi-ar fi plăcut să-ţi spun pe nume, asta ne-ar fi apropiat. Ți-ai adus aminte cîţi ani ai ? Nu mai tremura aşa ! Uite ce palidă eşti ! Nu-ţi fac nici un rău ! Schimbăm două vorbe... bîrfim ca două prietene, avem o vîrstă apropiată. Nu ! Eşti mult mai tînără decît mine. Nu mai am de mult anii tăi, de cînd eram... terminasem liceul. Bine ! Nu te mai gîndi la asta. Aş vrea să-mi desenezi conturul ţării. Excelent ! Nu cred că aş fi

reuşit atît de bine. Perfect ! Acum să-mi spui în ce ţară trăim ? Cum ? Nu ştii ? De ce nu încerci să fii mai calmă ? Noi folosim mereu cu- vîntul -«relaxare»- pentru că un trup destins poate gîndi mai bine. Să recapitulăm. Cum te numeşti ? Ce vîrstă ai ? în ce ţară trăieşti ? Nu ştiu ! Nu ştiu unde m-am născut! Nu ştiu cîţi ani am ! Nu ştiu cum mă numesc. Nu mai ştiu nimic ! Nimic ! Nu mai înţeleg nimic din tot ce mă înconjoară ! Totul mi se pare întors pe dos, dat peste cap... Te rog să mă laşi singură ! Ai milă ! Vreau să mă liniştesc ! Vreau să rămîn cîteva minute cu mine. Vreau să plîng...

O soră intră în salon şi strigă cu glas ascuţit :

„Dana Munteanu ! La doamna doctor Procopiu !“

• Stă lungită în pat, cu ochii îndreptaţi spre fereastră. E obosită. Parcă o nevoie tiranică îi cere meru să-şi distrugă puterea. Doarme un timp. Intră într-un vis lung, odihnitor. Cînd deschide ochii îl zăreşte pe Iustin desenat pe fundalul geamului cu sîrmă. O rază puternică de soare îi incendiază chipul, faţa lui pluteşte într-un abur şovăitor. Fare o floare imensă, o narcisă nimbată de un soare ieşit din minţi.

„Gata ! Plecăm acasă."

Dana se uită la el nedumerită. Iustin pare fericit şi în acelaşi timp trist, cele două stări suprapuse îi dau un aer bizar, parcă ar fi dobîndit ceva extrem de preţios şi în acelaşi timp ar fi pierdut cel mai important lucru din viaţa lui.

„Mi-au spus să te iau acasă."

„Cine ? !“

„Doctorii."

„Nu-mi ascunzi nimic ? Te rog, Iustine ! Spune-mi

adevărul..."

19

LUMINTLE COLORATE ALE UNEI FIRME STRAbat perdeaua transparentă, două litere uriaşe se conturează pe zidul din faţa lui, apar obsedant după o pauză de cîteva secunde. încearcă să-şi imagineze cuvîntul. Nu izbuteşte. Literele dispar, apoi se desenează în acelaşi loc. Jocul e reluat de la capăt. întoarce privirea sîcîit de acest rebus improvizat pe un perete. Nu e prea bine dispus. Pentru Simion o călătorie a însemnat întotdeauna „promisiunea unei bucurii", senzaţie născută încă

din copilărie, atunci cînd bunica îl lua de mînă şi îi spunea : ,,Plecăm în centru să vedem jucării", sentiment transformat de-a lungul anilor într-o „nevoie de a descoperi", ceea ce îi provoca o anumită veselie, curiozitate şi libertate interioară ştiută numai de el. Acum însă, nici una din aceste stări nu şi-au făcut apariţia. Se simte parcă frustrat de o plăcere, nu înţelege de ce şi asta îl indispune şi mai mult.

îl aşteaptă fără să se gîndească la nimic. Priveşte în jur. Un apartament elegant dintr-un hotel : mobilă obişnuită, mochetă groasă, tapet înflorat, o plantă decorativă într-un colţ, totul rece, „funcţional". Runcanu apare îmbrăcat cu un halat gros care îi împlineşte pieptul îngust şi îi acoperă umărul stîng puţin atrofiat. Se aşază în fotoliu. îşi'aprinde o ţigară. Pare mulţumit, refrişat. Are un aer degajat. Cînd se află în preajma unui străin e reţinut, ascultă în tăcere, vorbeşte puţin, ştie cît valorează un cuvînt. „Ştiinţa politicii, spune el, este ştiinţa comportamentului." în compania prietenilor îi place să glumească, evită glumele grosolane, rîde zgomotos şi nu refuză un pahar cu vin. Cu Simion se simte bine, rezerva lui dispare total. îi vorbeşte despre şedinţa la care participase cu cîteva ore înainte. Simion îl ascultă absent. E istovit după o noapte de nesomn şi o zi obositoare.

„Sînt din nou în apele mele, Simioane ! spune el radios. Puţină doctrină nu-i strică, inginerului ! Ha ! ha 1 Am văzut ce ochi ai făcut. Aici se pun altfel problemele..."

„Tu cînd vorbeşti ?“

* „Mîine. După delegatul polonez, apoi plecăm la expoziţia de la Brno. Poate încheiem vreun contract. Acolo vei fi in domeniul tău, aici eşti doar

observator, şi pe faţa lui uscată, cu pometi roşii şi obrajii palizi, apare un zîmbet vag. Doar cînd am început să călătoresc am simţit cît eram de stîngaci... nu mă refer la felul în care stăteam pe scaun, ci la modul în care gîndeam. Acum lumea mi se pare mai mică, mă simt egal cu ei şi de multe ori... Hm ! Iar o să zici că sînt orgolios ! Bem ceva ?“

„E cam tîrziu. Voiam să-ţi spun... am stat de vorbă..." „Cu cine ?“

„Cu Iustin."

„Bine-bine ! Mai întîi să ne încălzim puţin oasele ! spune el aferat. Pe frigul ăsta ar merge un coniac franţuzesc ! Ce zici ? ‘ Plătesc eu ! Zgîrcitule ! Alo ! Recepţia ? Camera trei sute opt..."

Simion se uită la el, îi simte superioritatea lipsită de ostentaţie, născută din firea lui şi exteriorizată fără efort, ascendent pe care Simion i l-a acordat convins fiind — după o lungă perioadă de încercare — că îl merită. De multe ori s-a întrebat cum poate acest om dezavantajat fizic — aparenţele ne joacă feste în pofida logicii — să aibă atîta energie, îndrăzneală şi voinţă de afirmare. Tocmai un asemenea individ — şi-a răspuns el — mărunt şi slab poate fi dotat, prin compensaţie, cu calităţi excepţionale. Au format un cuplu care s-a născut dintr-o veche prietenie, verificată de-a lungul anilor, respectată de amîn- doi, sensibili fiecare la susceptibilităţile celuilalt. în convorbirile lor Runcanu spunea „să fim înţeleşi" ceea ce înseamnă că Simion putea să aibă o opinie contrară. Cu vremea, această frază fusese înlocuită cu „este necesar", iar apoi cu „nu vreau să aud că n-ai executat" ! Relaţiile dintre ei s-au răcit. Un an nu şi-au vorbit, apoi Runcanu a revenit la formula

folosită la început şi a adăugat „pentru a evita orice neînţelegere". în altă zi, la un pahar de vin, după o vînătoare de fazani, i-a spus : „Fără tine, Simioane, nu mă simt întreg !“

„...şi două pahare, vă rog !“ îl aude Simion spunînd. Runcanu pune receptorul în furcă şi surîde mulţumit.

„De ce nu-ţi scoţi haina ? Fă-te comod !“

„Mi-e bine aşa.“

„Cum vrei... Parcă ziceai ceva...“

„Da. Am discutat cu Iustin.[1]'

Simion îi povesteşte pe scurt convorbirea avută la aeroport. Runcanu îl ascultă atent. îşi trece şnurul halatului printre degete. Pe faţa lui nu se poate citi nimic.

„Şi cum a rămas pînă la urmă ?“ întreabă el cu glas sec.

„Va judeca numai procesul doctorului Dragnea. Tăi- nuitorul de obiecte furate."

„Te-a întrebat ceva despre Herescu ? Ştia că am fost prieteni ?“

„Da. Voia să citească dosarul. Bănuia că te interesează noi amănunte în legătură cu moartea lui."

„Noi amănunte ? ! După atîţia ani ? !“

„I-am spus că n-are nici un rost să fii chemat ca martor. Tocmai acum ! Sînt convins că a înţeles. Contez pe Iustin."

Runcanu tace. Nu-l contrazice, nu-l aprobă. Nu spune nimic din ceea ce Simion presupunea că va auzi, apoi zice :

„Ar fi bine să-l trimitem pe Arghir la un curs de specializare în Italia. Un an. Acolo vin jurişti din toată Europa. Să vadă şi băiatul ăsta lumea..."

Cineva bate la uşă. Apare un chelner, ţine în mină o tavă cu o sticlă şi două pahare. Le aşază pe o măsuţă cu gesturi elegante. Destupă cu dexteritate sticla şi toarnă în pahare sub privirile lor admirative. Mai adaugă puţin, apoi se apleacă şi părăseşte apartamentul cu paşi rari şi demni. Runcanu zîmbeşte satisfăcut şi citeşte eticheta de pe sticlă :

„Courvoisier XXX de luxe ! Ha ! ha ! O să-ţi placă ! Te asigur. Pentru ce vrei tu, Simioane !“

„Pentru succesul tău în noua funcţie !“ şi amîndoi ciocnesc paharele.

Runcanu începe să-i povestească despre conferinţa pe care o va ţine a doua zi. în fond, vorbeşte despre el aşa cum face întotdeauna dar ponderat, fără nimic supărător. La un moment dat, se opreşte, bate din palme — gestul lui obişnuit cînd îşi aminteşte ceva —, se duce în dormitor cu paşi grăbiţi şi se întaorce cu două ţigări de foi.

„Tragem un trabuc şi ne culcăm ! Bine ?“

’ Mai discută o vreme. Orologiul din turn bate de jumătate.

„Uite ! Ne apucă miezul nopţii, şi Simion se ridică, îi urează noapte bună şi pleacă. Runcanu rămîne în fotoliu. îşi fumează mai departe ţigara de foi. Se uită la cele două litere care apar pe zid la acelaşi interval. Ar vrea să mai bea puţin coniac dar renunţă, se teme ca ulcerul să nu-i provoace vreo surpriză. Se îndreaptă spre fereastră. Priveşte afară. Piaţa e pustie. Maşinile stau aliniate ca într-un joc de copii. Cade o ploaie măruntă şi deasă. Asfaltul străluceşte sub lumina lampioanelor. Orologiul din turn bate ora douăsprezece. Din spatele cadranului apar mai multe figurine care

trec în şir. Cortegiul lor e însoţit de o melodie cîntată de clopote. Ultima siluetă e Moartea, semn că o zi din viaţa noastră a trecut. Oboseala îi cuprinde trupul. Trage draperia. Se dezbracă şi se lungeşte în pat. Rămîne cu ochii deschişi, cîteva puncte luminoase se văd în dreptul geamului. închide pleoapele. Refuză orice gînd. Alunecă repede într-un somn odihnitor.

Se trezeşte în plină noapte cu palmele strînse pe stomac. Tremură scuturat de un frison. întinde mîna şi încearcă să aprindă veioza. Răstoarnă ceva, apoi lumina invadează odaia. Nu ştie unde se află. Nu recunoaşte nici un obiect. Se uită speriat într-o parte şi alta, apoi îşi aminteşte şi îşi lasă capul pe pernă. Respiră adînc. îşi dă seama că are o criză de ulcer. Regretă că nu şi-a luat medicamentele de acasă. Nu ştie ce să facă. Să cheme un medic ? Să-l sune pe Simion ? Rămîne nedecis în pat. Vede ţigările ; e tentat să-şi aprindă una. Renunţă. Această interdicţie îl enervează şi mai mult. Se duce în baie şi bea puţină apă, speră să-l mai calmeze. Se întoarce în pat şi încearcă să se liniştească. Durerile slăbesc treptat din intensitate. Trupul i se destinde. Gîndurile îi dau ocol.

• „în ziua de 9 august, cînd s-a‘ produs accidentul, aţi fost împreună, îi spune procurorul. Aş vrea să-mi povestiţi ce aţi făcut pînă în acel moment ?“

„Obişnuiam să ne plimbăm... De două ori pe săptă- mînă ieşeam la şosea. Aveam acelaşi traseu. Ne duceam în parc, ne aşezam pe o bancă în faţa lacului, stăteam de vorbă şi ne întorceam pe la

Statuia Aviatorilor pînă în Piaţa Victoriei. Herescu lua o maşină... de multe ori pleca pe jos, locuia în apropiere.[4]*

„în seara aceea unde v-aţi oprit ?“

„La intersecţia Bulevardului Ana Ipătescu cu linia tramvaiului douăzeci şi şase.[4]*

„Herescu se simţea rău ? Dădea semne de slăbiciune ?**

„Nu... Era bine. Chiar vesel.[44]

„Suferea de inimă ?“

„Avea o sănătate şubredă, se văita de multe ori.[44]

„V-aţi luat rămas bun.[44]

„Da.[44]

„Aţi auzit zgomote, ţipete şi v-aţi întors[41].

„Da. Herescu era urcat într-o maşină pentru a fi transportat la spital.[44]

„Şoferul pretinde că Herescu traversa strada, i-a venit rău, şi s-a sprijinit de maşina oprită în staţie. Unde vă aflaţi în acel moment ?“

„Eram la vreo cincizeci de metri. Şoferul părea neliniştit după felul în care se mişca."

„îl chem îndată. Aş vrea să vă confrunt cu el.“

„O confruntare ? !“

„Sînteţi surprins ? Cînd se constată existenţa unor contraziceri în declaraţiile persoanelor ascultate în aceeaşi cauză, se procedează la confruntarea lor... Aşa spune legea. îmi pare rău, tovarăşe Runcanu, că vă răpesc puţin timp. Sînteţi însă unul din martorii principali.**

Procurorul deschide o uşă laterală şi îi face semn să intre... Apare un bărbat mai în vîrstă, nu prea înalt, chipul distins, părul roşu, mare, zbîrlit. Rămîne în picioare. Runcanu se uită atent la el.

Aude întrebarea procurorului, dar nu răspunde... •

...amfiteatrul unei facultăţi. Băncile urcau în scară pînă în dreptul ferestrelor incendiate de un soare blînd de toamnă. Cineva, de la masa celor care conducea adunarea, l-a invitat la tribună. A făcut cîţiva paşi, a urcat pe un podium şi s-a oprit în dreptul unui pupitru înalt. Stă drept, nemişcat. Privirea concentrată, faţa puţin ridată, parcă îmbătrînit printr-un miracol în cîteva secunde. Stăpîn pe el. Nimic mînios. Nici iritare şi nici ură. îşi învinge un clocot ascuns. Se află în golul lăsat de cel care vorbise anterior şi de nepăsarea celor care urmau să-l asculte dacă ar fi dorit să-l asculte. Trecerea leneşă şi chinuitoare a timpului dilatat înaintea primelor silabe rostite în public. Capul smucit într-o parte, o singură dată, parcă ar fi vrut să vadă ceva peste umăr, în spatele lui.

N-a început să vorbească, aşteaptă să se facă linişte. Poate tace şi pentru că e îngrijorat. Azi nu-şi îngăduie să greşească. Orice alt bărbat ar fi ocolit prilejul de a apărea în mijlocul adversarilor, dar unui bărbat care aşteaptă prima ocazie pentru a dovedi cine este şi ce poate să facă, nu îi este îngăduit să scape această şansă, altfel şi-ar fi pierdut încrederea în el şi n-ar mai fi vorbit niciodată în public, nici chiar lui însuşi şi de aceea îşi spune : «Nu te grăbi. Acum nu te grăbi. Trebuie să cîştigi ! Prima condiţie e să nu te grăbeşti», şi strînge în mînă carnetul în care îşi notase cîteva idei.

„Vreau să...'' şi după primele cuvinte fraza se frînge la jumătate, surprins că-şi auzise vocea, parcă n-ar fi fost a lui şi nu el, ci cuvintele s-au

speriat de ele însele şi de apariţia lor în lume şi ar fi dorit să intre în răsuflarea ce le ţinuse pînă atunci, apoi cuvintele se rînduiesc firesc, rostite cu un glas ferm, convingător pentru cei care l-ar fi auzit dacă l-ar fi ascultat. „Vreau să vă vorbesc despre programul pe care îl prezintă partidul nostru în aceste alegeri. Primele alegeri libere !“ Şi vocea lui răsună mai tare, ajunge pînă la cei din ultimele rînduri care se trezesc dintr-o somnolenţă mai veche în care au plutit cu ochii adormiţi, precum nişte păsări dezorientate care n-au ştiut pe crengile căror idei să-şi odihnească trupurile vlăguite de un zbor prea lung şi o neîncredere permanentă. „Cine-i ăsta ? ! Cine-i tînărul ? !“ se întreabă între ei. „Păi, n-ai auzit ? Delegatul lor ! Unul din ăia ce strigă pe stradă !“ „Aha ! Ia te uită ! Ia te uită ! încă nu şi-a şters caşul de la gură şi...“ „I se spune Studentul !“ „Da-da 1 Mare îndrăzneală ! A venit să ne lămurească ce-nseamnă comunism ! Hm ! Tocmai aici, la noi ! Piticul ăsta !“ „Pst ! Vorbiţi mai încet! Ce dracu ! Se aude pînă-n faţă ! Staţi să vedem ce spune ! Sînt sigur că se va face de rîs cu braşoavele lui !“

Antipatia unora, ostilitatea altora, toate adunate l-au provocat, nu atît încît să uite că la început nu trebuie să spună ce e mai important şi nici să folosească expresii uzate. Trăieşte bucuria de a se exprima fără teamă, în spatele cuvintelor nu se mai află nimeni care să-i şoptească : „Asta să spui ! Asta să nu spui !“ E satisfacţia celui care după atîţia ani de tăcere vorbeşte liber în faţa unei adunări, rosteşte exact ceea ce gîndeşte, fără cenzura inconştientă a spaimei ascunsă în el, spaimă de care se descătuşase definitiv. Este convins că acţiunile lui nu vor mai fi simple reacţii,

ci el va decide asupra împrejurărilor, a vieţii lui şi a vieţii altora. Toţi îl ascultă atenţi. Unii îşi dau coate, se miră „cît de bine se exprimă, chiar elegant pentru unul ca el“. Glasul lui răsună puternic în liniştea din amfiteatru. E îndrăzneţ dar nu trufaş, intolerant cu unele fapte din trecut.

Se opreşte şi respiră în voie. Parcă şi ceilalţi răsuflă uşuraţi. Cei de la masă vorbesc în şoaptă agitaţi, se sfătuiesc puţin derutaţi. Chipul bărbatului care conduce adunarea pare o mască a urii oarbe, pătimaşă, încărcată cu o neputinţă mînioasă. Tac. Şi ei. Şi el. Ei' aşteaptă să renunţe, îi dau un răgaz, o ultimă şansă. Lui însă îi este mai uşor să fugă spre ei decît de ei şi chiar să aibă pe faţă un zîmbet nepăsător. Se aude o voce ironică, aşa cum i-ar fi vorbit unui copil sau ar fi vrut să se amuze pe seama lui.

„Aş dori să-mi răspundeţi la două întrebări. Care sînt libertăţile de care se vor bucura oamenii dacă... veţi cîştiga alegerile ?. Şi care sînt garanţiile ?“

Se uită prin sală. Se bucură la gîndul că poate primi deschis privirile celor adunaţi acolo : «Asta-i ce-am vrut pînă acum şi cred că n-am cerut prea mult de la ziua de azi. Dar nu te grăbi ! încă nu te grăbi ! Să nu crezi că ai terminat !»

„Nu vreţi să ne răspundeţi... sau nu puteţi ? !“

Cei de la masă zîmbesc, apoi rid acompaniaţi de cîţiva din primele rînduri. Hohotesc satisfăcuţi. Are senzaţia că o luminare îi încălzeşte plăcut gleznele. Carnea şi oasele par îmbibate în fosfor. Arde încet, arde mocnit pe sub haine, ca un chibrit uriaş.

„Toate libertăţile ! răspunde el cu glas puternic. Cuvînt, presă, religie, adunare ! Garanţii ! Vom guverna noi, cei care vom avea nevoie de ele !“

„Nu generalităţi. Exemplu !“ strigă unul din sală.

„Exemplu ! Eu însumi ! Faptul că n-am ezitat să vin aici să vorbesc. Este o garanţie în plus că între idee şi faptă nu există nici un dezacord. Aceasta este credinţa mea pentru care am luptat pînă acum şi riu mă voi abate niciodată de la îndeplinirea ei !“

Toţi tac. Cel care conduce şedinţa se ridică de pe scaun şi începe să vorbească. E ironic, cu un aer de violenţă uzată asemănător parfumului unui cireş înflorit căruia de mult i-au căzut florile. Bătrînul politician ştie că abilitatea nu este singurul merit de care trebuie să dea dovadă, recurge la Insinuare, la argumente logice, spune o anecdotă, încearcă să-i amuze, totul să. pară o glumă, o farsă generală adresată unui intrus, iar la urmă zice : „Bine- bine ! Idealuri măreţe ! N-am ce zice... Pînă veţi pune mîna pe putere, pînă veţi ajunge să guvernaţi. Nu ne puteţi păcăli ! îmi pare foarte rău, dar la vîrsta mea..."

Alţi vorbitori, alte voci. Unele dure, acuzatoare, feţe congestionate, înfuriate, altele pline de îndoială, chipuri imobile, cenuşii. El stă pe scaun cu spatele drept, crispat, încă palpitînd. Flacăra a ajuns acum la genunchi, se ridică spre stomac, poate de acolo plecase încă de la început. Arde cu jumătate de trup. Dacă atunci s-ar fi uitat cineva la el şi i-ar fi văzut expresia şi-ar fi spus : «A avut curajul să aştepte acest prilej şi în special puterea de a nu-l pierde, de acum încolo nu va mai pierde nimic.» Şi el gîndeşte : «N-ai terminat. Nu crede că ai terminat înainte de a termina şi nu pleca din tine ! Nu te odihni şi nu răsufla înainte de a sosi clipa în care să răsufli.»

Cineva anunţă o pauză. Ii fac loc. Se feresc de

el, parcă treziţi dintr-o transă, speriaţi că-l ascultaseră. Un tînăr îi iese în cale, îl priveşte insistent, îi strînge mîna şi pleacă. Rămîne singur. Coboară cîteva trepte, îşi lipeşte coatele de trup, are nevoie de senzaţia concretă a fiinţei lui care iese din carapacea voinţei, din tensiunea de pînă atunci. Se opreşte în dreptul unei ferestre. Faţa începe să i se destindă, capătă o anumită blîndeţe pîndită din umbră de o exaltare, o nechibzuială şi detaşare ieşite din luciditatea ce-l luminează pe dinăuntru. îşi sprijină fruntea de geamul rece şi priveşte în jos, spre stomac. Vrea să afle de ce arde ? Apoi îşi zice : «Asta-i ţot ce am cerut de la ziua de azi şi acum nu sînt decît nervii şi ulcerul care îşi face de cap. Parcă am un iepure în burtă ce-mi roade măruntaiele ! Ulcerul şi, nimic altceva ! Dar de ce ard ? !»

Un culoar slab luminat cu pereţi strîmţi, vopsiţi cu negru, cu verde, cu roşu... intoleranţa fizică a izolării pentru cel care a trăit doi ani în închisoare, a cărnii în faţa ordinelor strigate cu ură a cuvintelor-simbol care aleargă prin el ca printr-o apă tulbure. Se sprijină de perete, simte insuportabila şi scîrboasa moliciune a zidului de plastilină în care îşi îngroapă mîinile. Se fereşte de parcă ar fi atins un şobolan. înaintează mâi departe. Drept. Se leagănă doar în el. Are în ochi lumina de la capătul culoarului, un loc unde trebuie să ajungă cu orice preţ. înţelege că sîngele din el nu se vrea , învins. Vîlvătăi îi cuprind toracele, arde precum o torţă. Un trup-torţă. în sfîrşit, alb. Frigul şi binecuvîntarea culorii albe, a zidurilor cu faianţă. Patru bărbaţi care îl privesc cu atenţie. Cu ochi albi. Se răsucesc cu spatele la el, stau în dreptul unei cochilii rotunde ce pare din came, ca şi cum

dincolo de perete s-ar fi ascuns nişte femei care şi-ar fi descoperit doar rotunjimile. Deodată, aude glasul unuia dintre ei : „Uite ! Arde carnea pe tine ! Nu vezi ? ! Noi sîntem nişte politicieni neghiobi, aşa ai insinuat în cuvîntare, dar acum ai nevoie de ajutorul nostru ! Vrem să-ţi stingem flacăra ce-ţi arde trupul. Apa din chiuvetă nu curge, trebuie să recurgem la... Aşa ! Mai sus ! Cît mai sus ! Jetul spre gît, acolo unde pulsează ! Foarte bine ! Şi dumneata, monşer ! Chiar dacă... Nu. Nu te ruşina ! Uşurează-te pe el ! Şi el ar fi făcut pe tine. Ha ! ha ! Vom scăpa de toxinele din noi, iar el nu va risca să se transforme în scrum. Magistral ! Ma-gistral ! Acum, domnii mei, să ne concentrăm jetul spre piept ! Ha ! ha ! Sîntem patru furtunuri ! Nostim ! Nu-i aşa ? Patru furtunuri care sting un trup inflamabil, periculos pentru toţi. Cînd eram copil făceam asemenea concursuri ! Bravo, domnilor ! Bravo ! Vă felicit ! Acum ne simţim mai bine ! Am scăpat de toată «abjecţiunea» din noi pe care dînsul a sugerat-o... «reziduurile unei politici învechite !» Ha ! ha !“

Izbuteşte totuşi să ţipe : „încetaţi ! Nu mă umiliţi ! Nu mă batjocoriţi !“ Apoi se răsuceşte spre chiuvetă, îşi sprijină trunchiul în mîini şi vomează pînă la epuizare. N-a mai fost nimic, n-a mai ştiut de el. Fără să respire, fără să trăiască, fugit, abandonat din viaţă. Vede în chiuvetă ceva nedesluşit, forme celulare în continuă mişcare ce desenează conturul unui cap de iepure care îi măcinase pînă atunci stomacul. Imaginile se topesc pe rînd. Zăreşte cîteva pete de sînge. Confeti roşii răspîndite la întîmplare şi din nou glasul lui : «Nu-ţi fie teamă ! Ai scăpat». Ghemuit, cu capul în jos, genunchii moi, lucid, perfect lucid, se uită la

picăturile de sînge şi vorbeşte mereu, vorbeşte încontinuu pentru a nu uita de el, pentru a înlătura leşinul ce-i dă ocol ca un animal înfometat. «Azi am spus tot. Azi am spus tot ce aveam de gînd să spun, înţelegi ? De ce nu pricepi odată' ? !» Ochii sticloşi, buzele umede. Şuvoiul de apă pe cap, pe ceafă. Uimire de sine şi bucurie ajunsă la extaz.

Se sprijină de chiuvetă, se ridică şi se reazemă cu spatele de perete. în faţa lui — cei patru bărbaţi, de care parcă uitase. Se uită la ei. îi vede ca prin ceaţă. „Cred că-i bolnav", zice primul. „Sănătos nu-i. Dar aţi înţeles ce-a vrut să spună ?“ intervine al doilea. Vrea să dărîme totul !“ „E bolnav ! Nu vezi, monşer ?“ revine primul. „E un comunist fanatic ! spune al treilea care tăcuse pînă atunci. Va ajunge o personalitate ! E un bun orator !" „Asta-i bună ! Mai degrabă un mic tiran !“ i-o taie al doilea. „Hai că m-ai omorît, monşer ! Unul ca el o personalitate ! Ha ! ha !“ „Ascultă ce-ţi spun ! Va fi un om de seamă... dacă se vor schimba vremurile vei mai auzi de numele lui ! E inteligent şi destul de cult... pentru unul ca el." „Terminaţi, domnilor, şi daţi-mi o ţigară ! Vremurile nu se vor schimba ! Vă asigur ! Nu vom pierde ! Vor cîştiga alegerile doar dacă vor măslui voturile. Asta e... ăsta e un agitator prăpădit ! Un bolşevic ! Un politruc bolnav ! Nu vedeţi ce-i în chiuvetă ? Şi mai pretinzi că va ajunge mare mahăr ! Ha ! ha !“ „Ar fi bine să anunţăm pe cineva să-l ia de aici." Cel de al patrulea, cu păr mare, roşu, n-a scos nici o vorbă. L-a privit tot timpul cu atenţie.

Doi indivizi îl prind de subsuori. Trupul inert.

Picioarele moi răsună tîrîite pe scări. Capul pe spate, privirea înainte. Un zîmbet eliberat. Triumf. Izbîndă definitivă. Confirmată de teama lor. Înfrîngerea spaimei de a fi în- frînt. O uşă. Altă uşă. Un culoar întunecat. Cîteva trepte. Alt culoar. Alte trepte. Multă lumină. Şi trotuarul străzii. îl sprijină de zid şi îl lasă acolo. îşi ridică ochii. Vede cerul şi îi e destul.

• Poate fiecare îşi construieşte viitorul, care stă ascuns în noi încă de la început, în felul său, îşi pregăteşte nu numai trupul şi cugetul care vor fi ale lui peste zece sau douăzeci de ani cînd va fi conştient de el, dar se pregăteşte şi pentru faptele şi cursul irevocabil de mai tîrziu al faptelor şi al rezultatelor pe care mintea şi simţirea încă nu le prevede dar peste un timp le va discerne şi le va urma. Ascensiunea lui Runcanu a fost ca o formulă chimică sau o reţetă de neimitat în care s-a condensat totul : copilărie, şcoală, puşcărie, primele semne ale libertăţii, primele semne ale afirmării. Fiul unui funcţionar dintr-un anticariat din Galaţi devenit apoi arhivar, a citit încă de la zece ani cărţile pe care tatăl lui i le aducea pe furiş „pentru o săptămînă“. Timid, orgolios, extrem de ambiţios, complexat de statura măruntă şi trupul slab, citea pînă noaptea tîrziu din Tucidide, Homer şi Dante, iar la şaisprezece ani din Platon. După ce a terminat liceul s-a angajat în port. Respins la concentrările din ’40 ca „necorespunzător fizic", e arestat pentru cuvintele rostite la Clubul sindicatelor, fostul club al socialiştilor unde devenise

membru activ. Stă doi ani în închisorile din Caransebeş şi Tîrgu- Jiu, iar în ’46 primeşte diverse sarcini în timpul alegerilor. Cînd a spus că vrea să-şi continue studiile cineva i-a răspuns : „Dacă vei avea nevoie, vei primi o diplomă. Acum îţi cerem să rămîi aici.“ Nu i-a ascultat. S-a înscris la cursurile fără frecvenţă. S-a prezentat la fiecare sesiune de examene şi a obţinut note mari. Lucra în provincie, într-un raion din Bărăgan, activist în agricultură, responsabil cu propaganda. Pregătea colectivizarea.

înaintarea -lui a fost ascunsă într-un abur discret, aşa cum sînt toate începuturile. Respecta întocmai directivele primite, uneori dădea dovadă de prea mult zel şi trebuia temperat, alteori aplica instrucţiunile «în funcţie de condiţiile fiecărui individ». Poate acesta a fost motivul pentru care a fost trimis într-o «comisie de băieţi muncitori care să lucreze pe lîngă regiunea de partid». Amănunte, primele cărămizi puse la o temelie imaginară dar înălţată cu grijă, străduanie şi inteligenţă. Şi cînd comisia şi-a terminat lucrările, el a fost cel care a prezentat raportul în faţa primului secretar al regiunii. Mărunt, slab, chipul palid, a subliniat avantajele colectivizării, măsurile ce trebuie luate, etapele parcurse, necesitatea cointeresării materiale şi raportul cu industrializarea. A surprins mai întîi pe cei cu care lucrase pînă atunci şi care îl considerau «un băiat de treabă, dar cam retras şi orgolios». La sfîrşit, primul-secretar a zis doar atît : „Cine-i tînărul ?“ S-au întrebat în lanţ pînă s-a găsit unul dintre ei să răspundă : „E activist în raionul Zimnicea. Un om de nădejde şi cu studii." I s-au pus cîteva întrebări. A răspuns, nu cu un ton autoritar, dar cu acel aer de autoritate născută

dintr-o certitudine interioară pe care o cîştigase de-a lungul timpului cu preţul unui şir întreg de încrîncenări, mai întîi cu slăbiciunile proprii, apoi cu slăbiciunile celorlalţi şi chiar cu duritatea lor. Ştia că acest prilej nu se va ivi a doua oară — lege nescrisă învăţată de el — dar mai ştia un lucru care, dacă ceilalţi l-ar fi aflat, ar fi crezut că glumeşte. Se găsea de pe acum în fruntea lor, chiar a celor de faţă, o simţea în el, ştia că îi va reprezenta ; era credincios lui însuşi şi cauzei pentru care lupta. Trebuia doar să aştepte.

După o lună a fost trimis la Universitatea muncitorească din Bucureşti şi la absolvire a fost transferat în Capitală. Curînd toţi au simţit un ascendent inexplicabil, o superioritate provenită nu dintr-o severitate excesivă şi nici dintr-un orgoliu găunos, ci din partea ascunsă a fiinţei lui care îl făcea să se adreseze tuturor cu prestanţă, înţelepciune şi clarviziune. Uneori era dur, s-a corectat imediat, semn că din străfundurile sufletului său răbufneau cîteodată forme pe care încă nu le cunoştea. Distant, eficace, „umbra" lui izvora din independenţa cîştigată mai întîi asupra lui, apoi faţă de ceilalţi care îl considerau „protejat de cineva de sus“. Colegii şuşoteau pentru că nu suportau excepţia, tergiversau lucrările, găseau motivări neîntemeiate, făceau propuneri irealizabile, raportau date false şi la urmă i-au întins chiar o cursă. Se afla în locul unde banii puteau fi uşor obţinuţi nu direct dar prin forme legale, dacă ar fi fost „curajos şi isteţ", adică lipsit de scrupule, dar pentru el moralitatea şi exigenţa creşteau concomitent cu banii şi lucirea monezilor nu o dădea metalul sau hîrtiile de o sută, ci sudoarea din ele mirosită pe timpul cît lucrase în

port. Nu era simpatizat, pentru că nu avea prea mulţi prieteni. Rece, chiar sever, reprima minciuna, laşitatea şi delaţiunea. Şi dacă nu se temea că îşi va pierde postul, nu-l interesau banii, concediile gratuite, călătoriile în străinătate, atunci ce scop avea ? Care îi era ţinta ? Pentru că el avea totuşi o ţintă.

Nimeni nu-i găsea «slăbiciunea». A fost acuzat că tatăl lui ar fi fost proprietarul anticariatului şi nu „funcţionar" cum a declarat, i s-a reproşat că nu a respectat recomandarea partidului şi s-a înscris la o facultate unde se predau ore — înainte de reforma învăţămîntului — de «filosofie idealistă». Cînd i s-au cerut explicaţii a răspuns ca un om care îşi cîştigase dreptul de a nu minţi, de a nu se teme şi de a admite ceea ce i se opune. „Nu regret că am învăţat despre Kant şi Hegel — a spus el — pentru că Marx s-a inspirat de la ei, regret că cei care m-au acuzat n-ar putea spune despre cei doi mari filosofi decît că sînt nişte idealişti... după buchea unor cărţi.“

La scurtă vreme i s-a propus să fie numit într-o funcţie superioară sau să treacă în diplomaţie. El a cerut cîteva zile pentru a se decide. în aceeaşi seară a acceptat o invitaţie la un dineu. Cînd a intrat în salon a fost remarcat cu uşurinţă. îşi transformase «infirmitatea» într-o calitate. Siguranţa gesturilor, a privirilor, inteligenţa replicilor, au făcut pe cîţiva bărbaţi să se adune în jurul lui. După puţin timp i-a părăsit, a salutat un cunoscut, a trecut de la un grup la altul, a ieşit dintr-o încurcătură «plănuită» de soţia unui prieten şi a fost prezentat lui Orezeanu, personajul cel mai important de acolo. Orezeanu suferea de dropică, o boală cu simptome curioase, după şase luni îşi

schimba total înfăţişarea, se umfla atît de mult încît nu ştiai dacă este el sau altul. Se ducea la spital şi după zece zile se întorcea la lucru. Dacă aveai prilejul să vorbeşti cu el înainte şi după internare, erai tentat să te prezinţi crezînd că sînt două persoane diferite. A discutat cu Orezeanu, au ciocnit o cupă cu şampanie, apoi s-a retras pe terasă. Privea parcul şi aleile care străluceau sub lumina lampioane- lor. Lîngă el a apărut Hulubaş, un bărbat înalt şi slab, prieten bun cu Orezeanu.

„Eşti foarte prudent, Runcanule !“, a zis Hulubaş rîzînd.

„...nu mă pripesc, e adevărat. Poate de aceea părerile mele au fost pentru unii incomode... iar pentru alţii necesare."

„Ce este necesar, dragul meu ?“, ricanează Hulubaş.

„Ceea ce trebuie să ducem la bun sfîrşit", îi răspunde el pe acelaşi ton ; apoi, după o pauză : Bunicul meu, care luptase la Mărăşeşti, avea o vorbă : «Ţara mea dacă se înşală sau are dreptate rămîne întotdeauna ţara mea». Eu aş putea spune : «Justă sau injustă voi duce la bun sfîrşit sarcina primită şi voi suporta consecinţele ei pînă la capăt».“

„Deci... recunoşti un adevărat activist numai după efortul de a renunţa la propria sa părere ?“

„Da. Există o «personalitate» superioară personalităţii noastre care se afirmă numai prin renunţarea fiecăruia dintre noi.“

„Am auzit că ai şi nişte scrieri în acest sens ?“

„Lucrez de mai mulţi ani în propagandă... nimic ne- firesc.“

„Iartă-mă, Runcanule, dar în practică nu prea aplici aceste idei ! şi Hulubaş îşi trece limba peste

buzele subţiri şi se uită atent în ochii lui, parcă tot timpul n-ar fi urmărit decît să ajungă aici. De multe ori ai dat o interpretare personală unor dispoziţii", şi zîmbeşte insinuant, apoi rîde piţigăiat.

Runcanu tace.

„în urmă cu... vreo trei ani, continuă Hulubaş, am cunoscut un vechi activist... nu-ţi spun numele, care a dărîmat toate statuile foştilor demnitari. înţelegi ? Cum vedea o statuie pe cal... d-aia, cum îi zice ?“

„Ecvestră !“ precizează Runcanu.

„Da. Exact ! Cum vedea o statuie ecvestră, un bust, sau mai ştiu eu ce piatră cioplită, dădea ordin şi a doua zi n-o mai găseai acolo ! Cînd a murit-ce crezi că i s-a găsit în curte ? ! Hai, spune ! Să vedem dacă ghiceşti ? Propria lui statuie ! E adevărat, nu prea mare, dar era totuşi o statuie. Mi-e teamă, dragă Runcanule, din prea multă principialitate să n-ajungem şi noi la fel. Ha ! ha ! îi voi sugera lui Orezeanu să te invite pe la eJ ! Cred că l-ar interesa un schimb de idei...“

Au părăsit terasa, au intrat în salon şi s-au alăturat unui grup.

După o lună a fost „numit“ în construcţii. Satisfacţie pe feţele unor colegi. Stăpîn pe sine, şi-a văzut mai departe de treabă. A înaintat cîteva memorii, n-a primit nici un răspuns. Se începuse construirea Arenei acoperite, o sală cu şase mii de locuri care putea fi folosită pentru spectacole, reprezentaţii sportive, adunări populare şi expoziţii industriale. Un edificiu unic în ţară, cu o cupolă imensă. Muncea pînă seara tîrziu. Era obosit, slăbise şi paliditatea i se accentuase. Duminica stătea de vorbă cu Victoria, îi controla lecţiile lui Sorin, apoi se ducea în birou, citea, îşi făcea note şi

se culca liniştit. Văzuse în trecut cîtă minciună poate suporta omul, se maturizase în cîteva primejdii — în închisoare şi în timpul alegerilor din ’46 —, voia să afle cît adevăr pot suporta ceilalţi şi cîteodată se întorcea un pas înapoi. Acum se afla în plină săritură, fără pămînt sub picioare, viaţa trăită pentru alţii fiind singura viaţă ce merita a fi trăită.

După doi ani, puţin timp după inaugurarea Arenei acoperite, a primit o scrisoare prin care era anunţat că este transferat în Administraţia oraşului. A citit de cîteva ori hîrtia în care i se spunea să se prezinte la Sfatul Popular al Capitalei. în primul moment a avut sentimentul unei fragilităţi absolute, ca şi cum tot ce-l înconjura ar fi fost de hîrtie şi s-ar fi prăbuşit la orice mişcare.

N-a dormit toată noaptea. A plecat de acasă în zori. S-a prezentat la noul loc de muncă. I s-a arătat un birou. A cerut să fie lăsat singur. S-a aşezat pe scaun, a măsurat curios biblioteca, masa, fotoliile, călimara de argint şi privirea i-a ajuns în dreptul mîinilor lui albe. Avea senzaţia că sînt de ipsos. A respirat adînc şi a chemat şeful de cabinet. Din ziua aceea şi-a văzut liniştit de treabă.

După o altă perioadă, într-o zi de toamnă, *a* fost chemat la conducere. A plecat fără grabă. îngîndurat, mai mult curios decît surprins. A fost condus de-a lungul mai multor coridoare, la urmă a intrat într-un cabinet spaţios, cu ferestre înalte, o masă lungă de şedinţe şi un birou elegant în spatele căruia l-a zărit pe Orezeanu. Se întorsese de curînd din spital, scăpase de dropica lui. Arăta aşa cum îl văzuse ultima oară. Amabil şi în acelaşi timp distant, interesat de cazul lui dar fără să depună mult zel, i-a spus :

„Acum cîţiva ani ţi s-a propus, Runcanule, să fii

numit aici. Nu ne-ai răspuns !“

„N-am avut răgazul necesar, am fost trecut în construcţii, apoi în administraţie”, i-a replicat el prompt.

„Da. Au fost nişte sesizări... a trebuit să le verificăm.”

„Ce mi se reproşa ? !“

Nu i-a răspuns, şi-a aprins o ţigară, a ridicat ochii spre el şi l-a privit îndelung.

„E prima ţigară pe care o fumez după o lună. Hm !... Tot felul de năzbîtii. Ce nu se poate spune despre un om inteligent şi orgolios ? !“, şi a zîmbit, vrînd parcă să atenueze remarca.

„Aţi primit memoriile mele ?“

„Da. Toate. Şi pe cele prin care te plîngeai de «tratamentul» aplicat şi pe cele... teoretice ! Pot să-ţi spun doar atît... după părerea mea, bineînţeles. Sînt de acord că la un moment dat apar adevăruri stingheritoare, dar nu putem recurge tot timpul la soluţii impuse de necesitate... Oamenii obosesc, nu mai convingi pe nimeni...”

Telefonul sună strident. Orezeanu ridică receptorul, la auzul unei voci tresare imperceptibil şi îşi schimbă poziţia, apoi zice cu glas încet : „A venit. E aici, în biroul meu. Am înţeles.'* Pune receptorul în furcă, ră- mîne o clipă nemişcat, apoi spune :

„Sîntem chemaţi.†

Un culoar larg cu mochetă groasă, paşi înfundaţi, uşi capitonate, o scară, un lift, cîteva etaje mai jos, alt culoar, doi funcţionari care stau

* Singur, într-o cameră de hotel. Lungit în pat, cu
†veioza aprinsă. în jurul stomacului un cerc
fierbinte. Un

de vorbă în şoaptă, şi, în sfîrşit, o ultimă uşă. Intră într-o încăpere spaţioasă cu multă lumină. La un birou impozant, un bărbat mai în vîrstă. Citeşte. Nu-şi îndreaptă privirea spre ei decît în momentul în care îi simte în apropiere. Ochii de culoare închisă, o cută adîncă între sprîncene, faţa mult ridată, colţurile gurii lăsate în jos, umerii aduşi. Se uită la el o singură dată, cu acea putere de a intui oamenii de la prima vedere, apoi le face semn să se aşeze. îşi lasă bărbia în piept şi continuă să citească. E o linişte desăvîrşită. Se aud doar paginile răsfoite. îşi ridică braţul, îşi aranjează o şuviţă de păr cu un gest domol, apoi îşi sprijină mîna de fotoliu. Privirea lui pleacă şi revine într-un dialog mut, cuprinzător, parcă ar vrea să-l cunoască rriai bine fără ajutorul cuvintelor. La urmă i se adresează cu un glas profund.

„îmi place curajul dumitale. Sînt de acord cu anumite propuneri, cu excepţia celor prea dure. E unul din defectele dumitale. Intenţionez anumite schimbări mai generale. Am nevoie de dumneata! Vei fi transferat aici !“

Le întinde mîna, semn că audienţa s-a terminat. timp nu se mai gîndeşte la nimic, parcă ar fi adormit cu ochii deschişi, apoi zăreşte cîteva puncte luminoase ale firmei de afară ce străbat prin draperie. Are senzaţia că luminile pulsează în ritmul junghiurilor provocate de ulcer, revin cu aceeaşi frecvenţă. Coboară din pat. Trage draperia. Piaţa e pustie. Asfaltul luceşte sub ploaia măruntă şi deasă. Ar vrea să respire aerul curat al zorilor care parcă se nasc din turnul cu ceas. Ceva neştiut îl opreşte să deschidă geamul. Nu încearcă să înţeleagă, e prea obosit. Vede sticla cu coniac între ferestre. Nu-şi aminteşte cînd a pus-o acolo.

Zîmbeşte fără rost. Se duce în baie, face un duş, se bărbiereşte şi la urmă îşi dă pe faţă cu apă de colonie. încearcă să-şi schimbe dispoziţia. Se simte ceva mai bine. Cînd se întoarce în dormitor vede fereastra spălată de lumina vineţie a dimineţii. Nu se gîndeşte la nimic, nici cel puţin la conferinţa pe care o va ţine peste cîteva ore. E golit de orice sentiment. Se îmbracă cu mişcări leneşe. Se apropie de oglindă şi încearcă să-şi facă nodul la cravată. îşi vede chipul cu cearcăne adînci şi negre, faţa palidă. Mîinile îi tremură. Se răsuceşte şi îşi strînge la întîmplare nodul de la cravată. Face cîţiva paşi prin cameră, apoi se aşază într-un fotoliu. Afară se aud primele maşini care încep să circule. Pe culoar trec paşi înfundaţi în mocheta groasă. Ascultă zgomotele dintr-un hotel care se trezeşte la viaţă. Apoi totul dispare din jurul lui. •

„Dumneavoastră, tovarăşe Runcanu, spune procurorul, vă aflaţi la cincizeci de paşi de locul accidentului. Aţi auzit ţipete şi..."

„Mi-am întors capul..."

„Daţi-mi voie ! Eraţi cu spatele în clipa în care Herescu a fost accidentat ?"

„Da... Mi-am întors repede privirea şi l-am văzut pe Herescu lîngă maşină."

„Bine. E clar, conchide procurorul Paladian ! şi se adresează şoferului. Unde te aflai şi în ce poziţie ? Aici e desenat locul accidentului."

„Eram lîngă refugiul staţiei de tramvai... tramvaiul 26. Oprisem maşina în faţa stopului. Aici ! arată el pe desen. Dinspre Piaţa Victoriei a traversat o persoană şi cînd a ajuns în faţa mea s-a

clătinat puţin şi...“

„între timp semaforul s-a schimbat pe verde ! Tramvaiul a pornit !“

„Da. Era pe verde. Eu am băgat în a-ntîia şi...“

„Ai dat drumul la. motor !“

„Nu. V-am spus de atîtea ori ! Nu m-am mişcat «din loc !“

„Poate ai crezut că «persoana» va pleca din faţa ta ?“

„Nu. S-a sprijinit de botul maşinii şi a căzut !“

„Pe lîngă... sau pe botul maşinii ? !“

„Pe maşină... apoi, pentru că leşinase..."

„După ce l-ai lovit sigur că a leşinat !“

„Nu. Nu l-am lovit ! Am spus de la început şi voi -susţine mereu, chiar şi în faţa judecătorului : Nu l-am lovit ! I se făcuse rău, sînt convins că era bolnav !“

„Bine-bine ! Şi după ce a căzut pe asfalt ?“

„L-am ridicat şi l-am dus la Urgenţă."

Procurorul tace cîteva clipe. îşi aprinde o ţigară,

„Vreţi să-i puneţi vreo întrebare ? i se adresează el lui Runcanu. Articolul 88 din Procedura penală îngăduie persoanelor confruntate să-şi pună reciproc întrebări."

Runcanu îl priveşte atent pe şofer. Minutele trec. Procurorul aşteaptă calm, aruncă fumul de ţigară şi priveşte undeva nepăsător. Cineva deschide uşa şi îi spune la ureche : „A sosit nevasta lui Herescu“, apoi iese în tăcere.

„Aş vrea să-l întreb...", zice Runcanu cu glas încet, apoi se opreşte brusc, se întoarce în urmă cu cîţiva ani, aleargă prin el, prin toate amintirile — pînze transparente pe care le înlătură în fuga lui prin cîmpiile adu- cerilor-aminte — şi se opreşte în luna, în ziua în care se afla în spaţiul acela strîmt

cu pereţi albi de faianţă. Aude acelaşi ţipăt disperat : «încetaţi ! Nu mă umiliţi ! Nu mă batjocoriţi !» şi o altă voce îi răspunde : «Ăsta-i doar un agitator prăpădit, un politruc bolnav. Nu vedeţi ce-i în chiuvetă ? Şi tu pretinzi că va deveni mare mahăr ! Ha ! ha ! Ar fi mai bine să anunţăm pe cineva să-l ia d-aici !» Cel de-al patrulea n-a scos nici un cuvînt.

Procurorul îl întreabă ceva, cuvintele îl lovesc în timpane, apoi îi aude glasul :

„Continuaţi, tovarăşe Runcanu ! Aţi vrut..."

„Nu. N-am nici o întrebare..."

„Bine. O ultimă chestiune. în momentul în care aţi întors privirea, Herescu căzuse pe caldarîm, aşa‡ cum ar fi fost lovit de aripa maşinii, sau era aplecat, în poziţia celui care s-ar fi sprijinit de maşină ? Gîndiţi-vă bine 1 E foarte important ! De afirmaţia dumneavoastră depinde condamnarea lui !“ deschide u$a masivă de la intrare. Se opresc pe scări. Lapoviţa toarce fire subţiri prin dreptul privirilor. Ceasul din turn bate de jumătate. Piaţa întinsă, înconjurată de clădiri austere, pare încă adormită în această dimineaţă de iarnă. O maşină opreşte în. dreptul lor. Simion îi spune : „Hai ! Ce faci ! De ce ai rămas aşa ?“ Coboară treptele. Ştergătoarele de parbriz se mişcă enervant, îl

‡ Orologiul din turn bate de şapte ori. După puţin timp, Simion intră în cameră. îl găseşte pregătit. Coboară cu liftul, traversează holul spaţios al hotelului şi ajung în restaurant. Runcanu comandă un ceai, nu mă- nîncă nimic, ar dori o cafea dar îi e teamă să nu-i facă rău. Simion îi spune ceva. îl ascultă absent. După ce termină micul dejun ies din restaurant. Portarul le

ameţesc, în orice clipă s-ar putea prăbuşi. întoarce ochii. Drept, rezemat de canapeaua moale, obrajii palizi în contrast cu pometii roşii. Expresie de piatră.

„Deci, Arghir... se ocupă de cazul Herescu ?“ spune el cu glas sec.

Simion îl priveşte surprins.

„Nu ! Va judeca doar procesul doctorului Dragnea... De ce mă întrebi ? Credeam că ai înţeles ? !“

„Da-da ! Ai dreptate ! Mi-ai spus aseară... Uite că am ajuns ! Să-mi ţii pumnii, Simioane ! E rîndul meu să urc la tribună !“

Runcanu zîmbeşte ; radiază aceeaşi forţă şi încredere.

20

HJ CALD, AMIAZA UNEI ZILE TORIDE DE VARA.

Stă rezemat de uşa magazinului. Mîinile în buzunare. O ţigară în gură. Ridică ochii. Caută cerul. Vede acoperişul de sticlă din pasajul Vila Gros. îşi plimbă privirea de-a lungul ferestrelor de la etaj. O muşcată şi cîteva hortensii ofilite care n-au văzut niciodată soarele. Doi copii slabi, cu ochii cercănaţi, se joacă într-un balcon. Unul povesteşte ceva imitînd vocea mamei : „A fost odată ca niciodată. Ce mai faceţi, domnule ?“ Le zîmbeşte,

ridică din umeri, aruncă fumul de ţigară şi îşi ia privirea de la ei să nu le tulbure joaca. Ar vrea să se ducă la ştrand, să facă o baie, să se răcorească. «E primul an cînd n-am văzut marea ! Zac aici pe asfaltul încins, în sera asta !... Am impresia că tot oraşul e o seră uriaşă unde cresc flori ofilite şi trăiesc copii bolnavi. Cineva a furat cerul ! ar zice poetul. Ha-ha ! Trebuia să rămîn în teatru, acum eram cineva...»- O pisică trece pe lîngă el, are mers elastic, trufaş. Se îndreaptă spre o ţintă precisă, dispare pe un geam spart de la subsol.

„La ce oră ziceau ăia că aduc marfa la prăvălie ?“ îl întreabă dinăuntru Mărie-Jeanne, casieriţa.

„La unu ! îi răspunde Aron cu jumătate glas, apoi adaugă : Ma-ga-zin !“

I-a atras atenţia de mai multe ori să nu folosească cuvîntul „prăvălie" pentru că el nu este „vînzător", lucrează într-un magazin special cu obiecte de artă : tablouri, covoare, mobilă veche şi un mic sector cu băuturi şi ţigări străine. Are' toate motivele să nu se considere un „simplu gestionar" ci un „specialist", pentru că ştie să deosebească doar după înălţimea firului de lînă un covor Buhara de unul Afgan, sau un Aximn- ster de un Tornay. Nimeni nu l-ar putea păcăli arătîn- du-i un scrin Chippendalle care în realitate este un Ludovic XVI, iar cînd un bătrîn i-a spus că tabloul cu flori de la intrare este un Andreescu a ştiut să-i demonstreze că este un Luchian. «Ah, da ! Cînd eram co-misionar la Consumul alimentar universal din Obor, acolo era într-adevăr o prăvălie ! N-aş contrazice pe nimeni ! Cînd vindeam coşciuge în

dugheana lui Stelică Zaporojeanu, Coroana cu flori, era o prăvălie. Dar aici?!»-

Tot dialogînd cu el, zăreşte la capătul pasajului doi bărbaţi, «doi civili», care nu par amatori de obiecte de artă şi nici provinciali care vor să piardă vremea pînă la plecarea trenului. Trage din ţigară, aruncă fumul pe nas, îşi scoate mîinile din buzunare, îşi agaţă degetul gros în gaica pantalonului — aşa cum văzuse într-un film — şi, fără să-şi ia privirea de la ei, spune printre dinţi cu glas încet : „Marie-Jeanne ! Atenţie la «balamale»". Fata tresare, îşi întrerupe lectura dintr-un roman de Al. Dumas, se ridică de pe scaun, se apropie de un raft, scoate de acolo un teanc de bancnote, le vîră in sîn, se întoarce legănîndu-şi şoldurile pline şi începe să facă nişte socoteli în borderouri. Aron rămîne nepăsător în prag. Cei doi *civili* se opresc în faţa lui. Se retrage surprins, ca şi cum atunci i-ar fi zărit. Ii invită înăuntru cu un gest elegant al braţului. Le zîm- beşte afabil ca unor vechi clienţi, şi din trei paşi se află în spatele tejghelei pregătit să primească comanda, gata să le vîndă orice ar dori. Se uită în tăcere la el, îşi rotesc privirile în jur, apoi unu i se adresează cu un ton grav, oficial :

„Sînt căpitanul Voican, şi ridică mîna spre buzunarul interior al hainei vrînd să-i arate legitimaţia, dar nu-şi duce pînă la capăt intenţia. Locotenentul Joiţa, de Iei Economic, şi arată spre cel care ţine o servietă sub braţ. Un control... un scurt control în scripte !“

„Vă rog ! Poftiţi ! Luaţi loc ! spune Aron cu o amabilitate reţinută, nu vrea să pară speriat şi nici linguşitor pentru că ar însemna acelaşi lucru, ci doar «simpatic», aşa cum se poartă cu toată lumea.

Marie-Jeanne ! strigă el. Prezintă-i, te rog, tovarăşului locotenent... iertaţi-mă, nu v-am reţinut numele ?“, spune el ieşind din spatele tejghelei.

„Joiţa ! Serviciul Economic

„Aha ! Da ! Sigur ! Tovarăşul locotenent Joiţa ! Cine n-a auzit de dumneavoastră şi de tovarăşul căpitan Voican ? ! Apoi, din nou, către casieriţa ce-l ascultă în picioare pregătită să-i îndeplinească instrucţiunile : Ma- rie-Jeanne ! Scoate toate actele de casă şi prezintă-le tovarăşului locotenent Joiţa. Absolut toate : borderouri, facturi, deconturi... şi ultimul inventar ! Hm ! Noi nu sîntem magazin de încălţăminte sau frigidere, se adresează el lui Voican. Aici se vînd obiecte de artă ! Lucruri rafinate ! Avem cumpărători aleşi ! Acum două ore am vîndut unei artiste... o cunoaşteţi pe Clara Panait care a jucat în *Raţa sălbatică* a lui Ibsen

„Nu !“ răspunde sec Voican, bine înfipt în picioarele lui groase şi scurte, năduşind sub pălărie, ca un buldog care ar lăsa un căţelandru să-şi facă puţin de cap înainte de a-şi înfige colţii în el.

„...I-am vîndut o oglindă veneţiană cu soclu şi ramă de cristal ! şi Aron arată cu mîna locul de pe zid unde fusese oglinda, luîndu-l martor ; apoi se retrage în spatele tejghelei de parcă acolo ar fi avut mai multă prestanţă. Patru mii de lei ! Pa-tru ! spune el cu glas răspicat. Aici vin oameni grei, cu bani, granguri şi soţiile lor... Nu din ăia, nişte... nişte terchea-berchea cu un sutar în mînă... şi ăla schimbat! Uff ! Ceva rece s-ar potrivi pe căldura asta ! Nu mai dă Dumnezeu o ploaie să ne răcorim şi noi sufletele ! Ha ! ha ! De aici nu vedem cerul decît seara şi dimineaţa ! Stăm în sera din pasajul Vila Gros ! Creştem ca nişte flori rare ! Ha ! ha ! O ţigară, tovarăşe căpitan Voican ? Un Kent sau un

Pall-Mall ? Nu mă ascund ! Sînt clienţi care ne mai lasă şi nouă cîte un pachet... să ne mai îndulcim amarul. De ce să mint ? Aaaa! Se poate să staţi în picioare, tovarăşe căpitan ! Luaţi loc ! Aici ! în scaunul Ludovic XVI. Ha ! ha ! La umbră ! Aici ! La umbra fetelor în floare ! Ha ! ha ! Cum spunea scriitorul ăla care a scris o carte într-o odaie tapisată cu plută, să nu audă nici cel mai mic zgomot... Mai bine ar fi venit aici, în sera noastră ! O bere Tuborg sau un Johnnie' Walker ?“

„Tovarăşe Aron ! i se adresează căpitanul Voican, aşezîndu-se comod în scaunul cu picioare subţiri care parcă se îndoaie sub greutatea trupului său robust. Aş vrea să te întreb ceva“, zice el cu glas sec privindu-l fix cu ochii lui mici, ascunşi în orbitele cărnoase.

„La ordine, să trăiţi ! Cum strigam noi la Cotul Ciorii unde am făcut armata în timpul studenţiei ! Acolo erau nişte bordeie în pămînt, folosite de nemţi, în fiecare dimineaţă strigam : Să trăiţi !...“

„Stai ! Stai ! Opreşte-te ! M-ai înnebunit de cap !“

„Iertaţi-mă ! şi Aron se roteşte mereu în jurul lui Voican de parcă ar vrea să-l ameţească. Eu sînt gazdă şi dumneavoastră oaspeţi... în mijlocul unor obiecte de artă ! Sînt obligat să vă tratez... Ai zis ceva, Marie- Jeanne ? Da ! Sigur că da ! Bonurile pe care le-ai făcut de dimineaţă... chiar dacă nu le-ai înregistrat. Ştii cîtă treabă am avut ! Absolut tot ! Nişte apă minerală, tovarăşe locotenent Joiţa ? Nu ? Bunnnnn ! Cum doriţi, nu sîntem în gară să ne grăbim ! Ha ! ha !“

„Am auzit, continuă Voican cu acelaşi aer posac, stînd cu pieptul scos, cu capul înfipt direct în trunchi şi cu mîinile strînse pe burtă, am auzit că

te-ai fi exprimat... în sfîrşit, că noi sîntem negri ? !“

Aron tace sprijinit de tejghea. Zîmbeşte. Simte pericolul dar nu se teme, îşi zice : «A început să latre şi vrea să mă muşte... să mă muşte de fund ! >► apoi, cu glas tare :

„Un tăietor de lemne muncea într-o dimineaţă în curtea unui gospodar. Hîrş-hîrş trăgea el cu ferăstrăul. Vine stăpînul şi îi spune : «Băi, Pătrule !» Erau de prin părţile Ardealului. «Băi, Pâtrule ! Ți-a murit soacra !» El — nimic. Hîrş-hîrş. Lucrează mai departe. «Băi, Pă- trule !» spune gospodarul mai tîrziu. «Ți-a murit nevasta.» El nimic. Hîrş-hîrş. «Băi ! Tu n-auzi ? !» Sare omu’ la el. Tăietorul mai trage de două ori din ferăstrău, se opreşte, îşi şterge sudoarea de pe frunte — Aron îl imită — se uită lung şi zice : «La început munca şi la urmă plăcerea !» Ha ! ha ! Aşa zic şi eu, veştile bune sau rele, bîrfa unora, să le lăsăm la urmă, să aşteptăm rezultatul analizei tovarăşului Joiţa.“

„Hai-hai ! Nu te face că nu-nţelegi ! Nu mă lua pe mine cu bancurile şi nu încerca să mă aiureşti !“, mormăie Voican în barbă, cu ochii aţintiţi spre el, gîfîind de căldură. Ai zis că noi sîntem negri !“

„Cum vine asta... noi sîntem negri ?“ repetă nedumerit Aron.

„Aşa cum ai auzit !“

„Adică, vă rog să mă iertaţi... Dumneavoastră sînteţi negru ?“

,,Da.“

„Cum, da ? Eu vă văd alb !“

„După cum ai zis... sînt negru. Şi eu... şi tu. îi răspunde blînd Voican. Noi sîntem negri iar... cei care cumpără de aici sînt albi !“ continuă el enigmatic, stînd răsturnat în scaunul cu picioare

subţiri.

„Aha ! Face scurt Aron. Ca-re-va-să-zică... ăia plini de bani sînt albi şi ceilalţi negri ! Dacă pricep eu bine ?“

„Da. Exact. Aşa ai spus !“

„Nu.“

„Ce nu ?“

„N-am spus eu una ca asta pentru că nu sînt negru... Sînt alb ! Ha ! ha ! Uitaţi-vă la mine ! Nu mă pot plînge de nimic. Dacă vreau pot să stau într-un fotoliu Renaştere spaniolă sau Ludovic al XVI-lea !“

„Ce-i asta ?“

„Scaunul în care staţi dumneavoastră !“

Voican se uită în jur cu bărbia în piept.

„Eu am oricînd o ţigară bună. Un Marlboro sau un Kent... din care v-am servit şi pe dumneavoastră. Ce motiv aş avea să mă consider negru ? Să mă puneţi în faţă cu turnătorul ! Apoi cu ton schimbat : Don căpitan ! A venit momentul să ne îndulcim sufletele, zice el vesel. O. bere Tuborg sau o tărie ?“

„Joiţa ! Ai găsit ceva ?“ întreabă el ca şi cum n-ar fi auzit întrebarea.

„Nu. Nimic deocamdată !" îi răspunde preocupat locotenentul din celălalt colţ.

„La început ai zis că mă cunoşti ? Cum că... ai fi auzit de mine ?“ i se adresează Voican lui Aron care toarnă dintr-o sticlă scoasă de sub tejghea.

„Ştiu eu ce vă place, dom căpitan ! spune Aron drept răspuns. Mai aveam cîteva picături de tărie americănească ! *White horse !* Au rămas doar copitele unui cal alb, în traducere liberă. «O fi mare Eminescu, dar e bun şi Aron-escu !» Aşa strigam cînd vindeam îngheţată la mare ! Ha ! ha !

Gustaţi ! Am un păhăruţ şi pentru tovarăşul locotenent Joiţa.“

Voican întinde mîna lui groasă şi scurtă, ia paharul, miroase băutura, se strîmbă, o încearcă mai întîi cu buzele, apoi o dă peste cap de parcă ar zice : „Fie ce-o fi !“ Se congestionează la faţă începînd de la gît, roşeaţa urcă treptat spre frunte, apoi se albeşte de la frunte spre gît şi încet-încet îşi recapătă vechea lui culoare. Ridică bărbia, pare schimbat, a pierdut din aerul morocănos de pînă atunci, nu e nici binevoitor, parcă i-ar spune : „Hai ! De ce nu vorbeşti ? !“

„Da. Eu vă cunosc pe dumneavoastră'*, zice Aron cu acelaşi zîmbet pe obraji, care nu e un zîmbet adevărat,
ci o permanentă bună dispoziţie, ca şi cum s-ar amuza mereu de ceva ştiut numai de el.

„Ai fost pe la mine la secţie ?", îl întreabă Voican uitîndu-se atent, urmărindu-i impasibil mişcarea de du-te- vino de la el la Joiţa, această pantomimă prin care Aron încearcă să-i slăbească vigilenţa ; nu se lasă ameţit de un „căţelandru“, cum îl numeşte în gîndurile lui.

„La secţie ?! Eu ? ! M-a ferit... Dumnezeu e român şi ţine cu mine ! Ha ! ha ! N-am avut de-a face cu organele ! Nici cea mai mică încurcătură... şi am gestiune de cinci ani. Sînt curat ! şi Aron ridică mîinile. Aţi văzut cum zic ăia în filmele poliţiste !“

„Păi... atunci de unde ! Ai un foc ? Aha ! Ce brichetă frumoasă !“

„Cu gaz ! V-o dăruiesc. Ține trei luni !“

„Ziceai că...“

„Da. Am un prieten care mi-a vorbit despre căpitanul Voican şi nu pot fi doi ca

dumneavoastră ! Ha ! ha ! Iustin Arghir ! L-aţi chemat de mai multe ori pe la secţie... cînd cu tărăşenia, cu moartea doamnei Rovenţa !“

Pe faţa lui Voican nu se mişcă nici un muşchi, ochii îi rămîn încremeniţi.

„Aha ! Da-da. îmi amintesc !“ şi pentru prima oară obrajii lui se încreţesc în jurul gurii într-un zîmbet.

„înainte mă duceam mai des pe la el, îi dă mai departe cu gura Aron. Acum sînt ocupat. Stau aici tot timpul, îmi oftic sufletul de dimineaţa pînă noaptea. M-am însurat. Obligaţii de familie, ştiţi, ca tot omul... dar... e adevărat ?“

„Ce ? !“ sare fals surprins Voican.

,.E adevărat că a ajuns preşedinte de tribunal ? !“ „Da“, îi răspunde el indiferent.

„Să mă ferească sfîntul să intru pe mîinile lui ! Ha ! ha ! Prieteni buni dar la o adică, ştiţi, frate, frate dar brînza-i pe bani... şi mă trezesc la zdup. încă un păhăruţ şi gata !“

„Ceva nou,. Joiţa ?“

„N-au calculat cheltuielile de ambalare şi spezele de transport", îi răspunde vocea groasă din colţ.

„Mai stăm, mai stăm ! Dă-i drum’ mai departe. Nu ne grăbim în prăvălia lu’ tovarăşu’ Aron.“

„Magazin special cu obiecte de artă !“ îl corectează el în glumă.

„Cum vrei ! Cum vrei ! Mi-e totuna ! îi răspunde Voican amabil. Povesteai despre..."

„Da. A pătimit niţeluş din cauza... mă refer la moartea doamnei Rovenţa. îl chemaţi mereu pe la secţie. Ba una, ba alta... într-o vară am plecat amîndoi la mare. El lucra şofer pe o basculantă, eu responsabil la Olimp. Ehei ! Ce viaţă am dus

acolo ! Mîncărică, băuturică ! Ha ! ha ! încă un păhărel, don căpitan, şi gata. Aşaaa ! Cînd m-am întors într-o seară acasă mi-a spus că l-aţi căutat, adică aşa, pe motiv că nu v-a anunţat cînd a piecat din Bucureşti. Eu rîdeam, cum rîd mereu, am o deviză : «Cine nu rîde moare curînd !» Nu-i aşa ?“

„Da. Şi mie îmi place să rîd ! Hă-hă ! Şi cînd rîzi la urmă e şi mai bine !“

„E adevărat... E adevărat !... Şi eu îi spuneam lui Iustin că nu-i liber pen’că, ziceam eu : «Eşti obligat să mergi pe unde ţi se spune, să te opreşti cînd îţi ordonă şi să faci : Cu-cu ! Sînt aici, căpitane !»“

„Te refereai la mine ? !“ întreabă Voican cu un ton schimbat.

„Da, să trăiţi ! Recunosc. Dar ziceaţi că ştiţi de glumă şi nu vă supăraţi, că numai prostu’ se supără. Nu-i aşa ?[fi]

„Sigur ! Sigur ! Dă-i mai departe ! Dă-i mai departe !“

„«Cu-cu ! Sînt aici, căpitane ! Pe şantier !» ziceam eu. Şi pînă la urmă a plecat cu un picior în fund. Cine vrea un angaflaţt care are o tinichea de coadă şi... colac peste pupăză se mai interesează şi organele de el ? !“

„Da-da ! îţi place să rîzi ! N-am ce zice !“

„Credeam că vă interesează, altfel de ce m-aţi fi întrebat ? Eu pot să tac. Tac mile. Aşteptăm hotărîrea tovarăşului Joiţa de la Economic şi tac. Gataaaaa. Peşte!“ şi Aron îşi strînge buzele cu două degete.

„Hai-hai ! Nu mai face pe nebunu’ cu mine ! Eşti un băiat simpatic altfel nu-ţi lăsam noi un magazin ca ăsta... Ziceai că eraţi la mare...“

„Da. La mare... soare, cald, plajă, fete...

berechet...“

„A venit şi soţia lui... adică Dana ?“

„Da. Aflase adresa de la dumneavoastră... Parcă nu ştiţi, dar vă faceţi aşa... Niznai ! ha ! ha !“

„Şi nu ţi-a spus nimic despre ea ?... Că ar vrea să se despartă dar nu poate... Cînd o femeie se ţine scai după tine îţi vine să... La furie eşti capabil de orice. Ce nu zice omu’ ? Nu ? Mai spui ceva de rău, mai sudui ! De ce taci ?“

„Iustin vorbea frumos despre Dana, continuă Aron cu un ton schimbat. îi spuneam că un om puternic cum este el... Da-ha ! Să ştiţi că Iustin Arghir este un om foarte puternic, dar amabilitatea lui este luată de unii drept slăbiciune şi doar la urmă înţeleg că au în faţă un om care nu poate fi învins uşor. Asta-i tocmai surpriza pe care o provoacă ! Poate... poate ar fi mai simplu să-i spună omului în faţă : «Te bag în mă-ta !'Cu mine să nu te porţi aşa !» în sfîrşit... e firea lui. îi spuneam atunci : «Nu trebuie să te opreşti în loc pentru o furnică, o arunci în apă şi treci mai departe». Ştiţi ce mi-a răspuns, tovarăşe căpitan ! «Şi eu simt uneori nevoia să-i fac vînt în apă celui de lîngă mine, în fiecare din noi zace cîteodată o fiară,' un criminal şi nu vei afla niciodată cum izbutesc să mă stăpînesc. Dacă aş proceda altfel, din ziua aceea n-aş mai putea trăi cu mine.» N-am uitat cuvintele lui, pentru că... Am discutat pînă noaptea tîrziu, apoi ne-am dus pe plajă, ne-am aşezat pe nisip şi ne-am uitat la valurile mării..."

„A spus că în fiecare din noi...“

„Da, răspunde Aron cu înflăcărare. îi reproşam că îşi ascunde neputinţa în teorii, cum face orice intelectual, altfel ce motiv ar fi avut să nu se despartă de Dana ? Fugise la mare din cauza ei !

Nu-mi dădeam seama că tocmai ăsta era un semn de putere... adevărata lui putere !“

„într-adevăr, tovarăşu’ Iustin Arghir e un intelectual... Astea erau teoriile lui ?“

„Nu m-aţi înţeles... sau nu vreţi să mă înţelegeţi, tovarăşe căpitan ? ! spune încruntat Aron, apoi îşi trece mîna peste faţă şi în clipa în care degetele îi ajung în dreptul bărbiei veselia îi apare din nou, parcă şi-ar fi pus o mască invizibilă. îmi vine să rîd ! Rîd mereu ! Ce să fac ? ! Am citit într-o carte, staţi să-mi amintesc. Da ! «Cînd un om inteligent — ca dumneavoastră, tovarăşe Voican — se străduieşte să nu înţeleagă ceva, izbuteşte mai bine decît un prost, dar e greu, aproape imposibil să convingi pe cineva decis să găsească doar piedici pentru a pricepe ce-i spui.» Ha 1 ha ! Mai am puţină memorie, sau... Eu ştiu ? Cînd am răgaz îmi notez cîte un gînd pe o bucată de hîrtie.“

„Şi eu fac la fel“, şi Voican zîmbeşte pentru a doua oară în decursul acestei discuţii.

„Şi dumneavoastră ?! Ia te uită ! Nu credeam că...“

„Da... şi eu ! Am notat tot ce-ai spus ! Cuvînt cu cuvînt...“

Aron zîmbeşte. Nu ştie ce să creadă. Sîngele i se urcă în cap. Veselia de pînă atunci i se topeşte pe obrajii încinşi. Nu înţelege nimic. I se pare o glumă. Voican se uită la el cu ochii lui mici şi îşi zice : «Căţelandru’ a început să schiaune !»

„Unde aţi notat ? ! întreabă Aron consternat. Nu văd nimic... nici o hîrtie ?“

Voican se răsuceşte în scaunul cu picioare subţiri spre locul unde se afla «economicul» şi casieriţa.

„Joiţa ! Vrei să-mi aduci declaraţia lu’ tovarăşu’

Aron ?“

Aron se uită uimit spre locotenentul care se apropie de el cu o coală de hîrtie scrisă mărunt cu cerneală.

„N-am trecut tot ce-a spus, eram ocupat şi cu scriptele... dar ce a fost important am < notat."

„Ei ? ! Ce faci, tovarăşe Aron ? N-o semnezi ? ! Se poateeee ? ! Eu credeam că ne înţelegem ca doi prieteni!“

„Am rugat-o pe domnişoara, intervine Joiţa, să-mi arate poşeta şi buzunarele de la rochie..."

„Nuuuuu. Nu, dragă Joiţa ! face Voican ridicîndu-şi trupul masiv din scaun, îndoindu-şi mijlocul. Nu e cazul unei percheziţii corporale ! Ar trebui o persoană de acelaşi sex. Nu-i aşa ? Noi respectăm legea ! Cred că eşti de acord, tovarăşe Aron ? Cum ? ! N-ai semnat încă declaraţia ? Ce-ai găsit în. scripte, Joiţa ?“

„N-am calculat cheltuielile de ambalare, spezele de transport... n-au aplicat taxa de unu la sută pentru comision... am găsit bonuri nescăzute în borderouri, şi multe altele ! O amendă grasă sau trimiterea în judecată pentru neglijenţă", încheie locotenentul după ce enume- rase «abaterile» îndoind de fiecare dată cîte un deget în palmă.

„Ei ? ! Ce zici, tovarăşe Aron ? ! Ai auzit ce te aşteaptă ! Bravo ! Bravo ! îmi place omu’ deştept. Aşa ! Semnează ! Foarte bine ! Cînd cineva e de treabă şi noi... Joiţa ! Eu zic... eu zic să-l ierţi de data asta, adică să-i aplici o amendă, acolo, cîteva sute de lei. Noi sîn- tem omenoşi... A doua oară însă... Eiiii ! A doua oară dacă se mai întîmplă, schimbăm calimera. Ha ! ha ! Bun ! Foarte bun *whisky-ul* ăsta ! şi Voican răstoarnă pe gît paharul, împătureşte coala de hîrtie, îşi pune pălăria pe cap

şi îşi îndreaptă ochii spre el. îmi pare rău că-ţi aduc o veste proastă. Mai întîi munca şi la urmă... veştile, parcă aşa ai zis ? Dana a murit. încercăm să aflăm..."

„Glumiţi... sau vreţi iarăşi să..."

„Nu. îţi vorbesc foarte serios, tovarăşe Aron. Nu ştim nimic ! Nu acuzăm pe nimeni... mai ales un judecător, .preşedinte de tribunal ! Am o dispoziţie pe care o execut şi atîta tot. Gata, Joiţa ? Ai scris procesul-verbal ?"

21

Î

IN VIAŢA LOR N-A INTERVENIT NIMIC NOU, totul se desfăşoară la fel ca înainte. Seara, după ce Iustin se întoarce de la tribunal, se adună cu toţii în camera Danei. Joacă *rummy* şi canasta, beau ceai, ronţăie cîte un biscuit, se uită la peştii din acvariu, ascultă muzică la picup — discurile sînt aceleaşi, în special *Liturghia* lui Ceaikovski — sau Rovenţa

citeşte cu glas tare dintr-o carte. Teatru n-au mai jucat din Seara de Ajun. O destindere ofilită ce apare de obicei după o mare încordare sau prevesteşte o nouă tensiune, destindere în care gesturile, vocile, cuvintele au o rotunjime şi generozitate, toţi plutesc într-un abur de uşurinţă abandonată. Iustin fuge uneori de lîngă ei, aşa cum ar ieşi dintr-o pastă informă a existenţei în care cojile de viaţă sînt amestecate cu sîmburii mirositori şi aţîţători ai sensurilor profunde şi el îşi spune : «Poate asta-i calea... renunţarea la sine, poate nu realizezi nimic decît după ce ai renunţat la tine, dar eu nu pot ieşi din mine, ,sau poate tocmai această străduanie de autoanulare reprezintă dăruirea, iubirea... Mă uit la ei şi uneori nu-i mai văd. Rîd, vorbesc, glumesc şi dacă aş pune mîna pe ei s-ar spulbera sub degetele mele... Sîntem alcătuiţi din materie şi spirit dar salvarea noastră nu e posibilă nici în materie şi nici în spirit, atunci ne refugiem în noi, ne ascundem sub piele aşa cum ne-am vîrî capul în nisip, apoi apare saturaţia de tine însuţi, de pielea şi mirosul tău, fiinţa de fiinţă şi în ultima clipă se naşte spaima de a nu mai fi nimic... Care-i drumul ? !»

„Hei ! Iustine ! E rîndul tău ! Nu joci ?“

,,Da ! Joc ! Să iau o carte...“

• Aşa s-a terminat prima perioadă după întoarcerea Danei de la spital şi poate nu s-ar fi terminat niciodată dacă ar fi putut vorbi cu glas tare, dacă în clipele de încordare ar fi strigat, dar dincolo, de partea cealaltă a uşii, erau cei doi şi în special Rovenţa.

Zilele de linişte şi calm alternează cu cele pline

de nervozitate : crize de gelozie, teama de a nu muri, idei obsedante, toate o fac uneori să-şi abandoneze lucrul — costumele pentru teatru — şi să stea singură în cameră, fără lumină, cu jaluzelele trase. Se roagă în genunchi, cîntă melodii învăţate în copilărie, murmură rugăciuni. Gîndurile şi gesturile ei au nu numai două faţete, ci zece, toate contradictorii care se generează şi se distrug reciproc. Seara, după ce Florică şi Rovenţa .se duc la culcare, rămîn singuri. Paşi întretăiaţi, gesturi suprapuse, atingeri întîmplătoare, un ciorap aşezat din neatenţie pe o cravată, un sîn dezgolit, patul cu aşternut alb, foşnitor, poveştile banale spuse înainte de a adormi, voci şoptite, mereu şoptite, iar la urmă rămîn ca două scoici albe, golite, agonizînd pe o plajă pustie. în unele nopţi, Dana îşi ia o carte, acoperă veioza cu un ziar, se aşază pe covor, lîngă pat şi începe să citească. Iustin încearcă să adoarmă, somnul îi fuge iute. O aude rostind încet cîtei un cuvînt pe care îl repetă pînă la disperare lăsîndu-l fără nici un sens. Paginile foşnesc, sunetele îi biciuiesc răbdarea. Cineva îi trece unghiile de-a lungul fiecărui nerv. Nu-i spune nimic, orice cuvînt ar putea declanşa o discuţie, o criză. Tremură sub plapumă, îşi astupă urechile dar o trepidaţie măruntă şi continuă îi străbate tot trupul. Atunci, încearcă să-i vorbească, s-o liniştească, să-i dea asigurări, să-i spună că e sănătoasă, că nu are nici un motiv de teamă. Ea se roteşte spre el, îl priveşte cu ochi mari şi îi spune cu buzele tremurînd : „Nu încerca să mă minţi ! Nu mai am nici o salvare ! Ți-am spus de atitea ori ! Nu-ţi mai cer să mă iubeşti, ci doar să-mi dai o mînă de ajutor... să nu ajung ca cele de la spital. Ai văzut-o pe tînăra blondă ? I-ai văzut ochii ? Eu n-am

putere ! Singură n-am curajul ! O dată am încercat... acum e rîndul tău să mă ajuţi!"

Totul e spus cu glas încet pentru că dincolo e Rovenţa. Voinţa lor pluteşte într-o pîclă a neputinţei. Cuvintele sînt scrîşnite, stoarse de înţelesul lor adevărat, frazele uneori eliptice, alteori dure, brutale. Şi el îşi spune : -«Doamne ! Ce se va întîmpla cu noi ? Prea multă înţelegere te frînge, te împinge cu fruntea la pămînt. Timoraţii sînt nişte laşi odioşi ! Asta sînt ! Nimic altceva ! Teama de a nu face rău şi răul pe care-l faci din teama de a nu face rău !...»

Suferinţa' ei vine din întunericul pe care îl simte de mai mult timp în ea, încă înainte de a-şi fi presimţit sfîrşitul pe care nu-l neagă, ci îl urăşte pînă la demenţă... ceva din chinul ei, din chinul primit de la părinţi sau de la părinţii cereşti care într-o joacă au lăsat asupra ei blestemul, aşa cum ai lăsa o piatră fără să ştii unde va cădea, în capul cui se va sparge şi cine va trece pe sub scaunul împărătesc, ceva din chinul ei este transmis şi lui Iustin. Ştie că va fi lovită, are ochii îndreptaţi spre cer, zăreşte bulgărele acela de foc ce se îndreaptă spre ea dar nu se fereşte, îl aşteaptă şi îşi zice : „Sînt pregătită, mai devreme sau mai tîrziu tot va veni, dar îţi mai cer un răgaz, mai dă-mi o ultimă şansă pentru că nu ştiu dacă îi voi mai cere vreodată ceva. îndură-te ! Acum !“ Şi ea se uită spre unicul trandafir din glastră, se uită cu ochi mari, nemişcaţi, uimită pentru speranţa primită. Trandafirul înflorise. Acum. Cînd nu mai avea nici o nădejde.

Vorbeşte despre un copil aşa cum ar vorbi despre o mîntuire, o răscumpărare a durerii de

pînă atunci şi a împlinirii unei bucurii ce-i înmugurise în pîntece. Se sfătuieşte cu Rovenţa şi stă nemişcată în pat pentru a nu i se întîmpla ceva „tocmai la început cînd e atît de mic“. Iustin îi ascultă planurile de bunăstare şi fericire : o casă, o cameră pentru copil, un cărucior, „iar cînd va fi mai mare o sanie... nu ştiu dacă ţi-am spus, de cîte ori văd un copil încep să plîng“. Şi glasul ei cald este urmat de glasul lui care îi repetă automat cuvintele în timp ce ascultă în el alt glas, slab, abia auzit, dar al lui, venit din cel în care mai credea, e adevărat, plin de îndoieli : «Eu sînt încă eu, chiar dacă... vreau să spun că nu e totul pierdut. îi este frică de moarte, mie însă mi-a fost frică să trăiesc. Slăbiciunea mea a fost puterea mea, dacă aş fi înţeles asta mai de mult... nu ştiu ce va urma dar nu e totul pierdut...»

Dana simte uneori că mîna îi alunecă pe frînghia de care se agăţase pînă acum, degetele îi sînt din ce în ce mai nevolnice, nu are însă putere să strige, să cheme pe cineva în ajutor, pe Rovenţa, singurul care aşteaptă să-şi audă numele rostit cu glas tare şi pîndeşte în spatele uşii cu urechea lipită de lemn. îi vorbeşte lui Iustin despre căsătorie şi faţa ei rotundă, surîzătoare — în lumina palidă a lămpii — pare un tablou al împăcării, al fericirii. Iustin o ascultă în tăcere. •

• Aşa a trecut perioada a doua după venirea Danei de la spital. A sosit noaptea în care cu paşi mărunţi, furişaţi, a ieşit din odaie, s-a dus la Rovenţa, l-a trezit din somn, a intrat în bucătărie, a aprins lampa, s-a aşezat pe un scaun, a pus o carte pe masă şi i-a spus :

„Ştii că voi avea un copil ?“

„Da."

„Aş vrea să citeşti aici !“

„Aici ?“ întreabă Rovenţa surprins.

„Da. Versetul ăsta !“

Rovenţa îşi apropie cartea şi începe să citească cu ochii cîrpiţi de somn şi cu glas răguşit, uşor uimit, uşor bănuitor.

„«înconjurat-am eu şi inima mea ca să ştiu, şi să socotesc, şi să caut înţelepciunea şi pricina şi să cunosc fărădelegea nebunului şi greşeala şi rătăcirea...»"

„Mai departe."

...„«Şi o să aflu pre ea mai amară decît moartea...»*

„Stai ! Deci... înţelepciunea va fi mai amară decît moartea !“

Ochii lui Rovenţa îndreptaţi spre ea într-o strălfulgerare, atît cît s-o vadă o dată, şi ea cu privirea dincolo de el, apoi se întoarce brusc şi îl vede în faţa ei, rezemat de speteaza scaunului, puţin dat pe spate pentru a citi fără ochelari, ca orice prezbit, cu pleoapele strînse, părul alb, răvăşit, colţurile gurii lăsate în jos.

„Mai departe... citeşte mai departe !“

„«...pentru că muierea e laţ vînător, inima ei mreje şi legătură sînt mîinile ei ! Cel bun înaintea Domnului se va izbăvi de ea, iar cel păcătos se va prinde de ea.»“

„Ce-ai înţeles, Rovenţa ? Care-i tîlcul ?“

O anumită necruţare în glas, nerăbdare şi teamă. Suflă greu, gîfîit, un animal trezit din somn de un coşmar, o voce, o presimţire şi o grabă pentru respingerea unei nenorociri înainte de a fi

prea tîrziu. Rovenţa o măsoară fără uimire, parcă ar fi aflat înaintea ei că într-o noapte vor sta de vorbă.

„Nu ştiu... nu ştiu ce să-ţi spun..."

„Sînt acolo mai multe întrebări : Care-i greşeala, rătăcirea şi fărădelegea nebunului ? Cine e cel căzut în laţul şi mrejele muierii ? Cine e cel bun care se va izbăvi de el ? Cine e cel rău ? Şi ce-i mai amar decît moartea ?... De ce nu-mi spui, Rovenţa ?“

Tace.

„Te rog, Rovenţa ! Te rog...“

„De ce vrei să afli ?“, şi pentru prima dată iese din amorţeala lui, în ochi i se aprind două puncte roşii.

„Pentru că ştii răspunsul... tot timpul ai ştiut... Te-ai purtat frumos cu mine şi mi-ai adus flori cînd n-ai avut bani să-ţi cumperi ţigări. îţi mulţumesc. Acum, însă, răspunde-mi !“

Pieptul îi saltă, o goană prin ea şi prin neputinţa de a se minţi sau de a accepta de a fi minţită. El vrea s-o tragă de mînă din drumul ei, din pierzania pe care o simte în nări ca un parfum de flori ofilite şi de aceea zice :

„Uite ! Aici spune : «Cine ştie înţelepciunea ? Cine ştie dezlegarea ?» Deci... nimeni n-a aflat taina !“

„Nu-i adevărat, Rovenţa ! Amîndoi ştim dar ne facem că nu ştim 1 Tu aştepţi doar prilejul care se va ivi, pentru că ştii să aştepţi şi-l vei izbăvi pe cel bun. Nu-i aşa ?“

O mînie rece, calmă, cuvintele rostite clar şi el nu-i spune adevărul, n-o împinge în prăpastie dar o lasă să se apropie de ea.

„Ştii ce-i mai amar decît moartea ? întreabă Dana.

Tace. îi priveşte chipul alb, gura cu un zîmbet, ca un strigăt de spaimă şi voluptate pentru ceea ce vede de la marginea rîpei.

..Spune !“

„Cînd ţi se prăbuşeşte ultima speranţă !... N-o să am niciodată copil ! Nu sînt însărcinată ! Am crezut, tot timpul am crezut că voi primi iertarea şi n-am primit-o... n-am primit-o..•

• A sosit noaptea, ora, clipă de care amîndoi au încercat să fugă în lungile lor zile de încordare — dar într-un fel au aşteptat-o — şi poate chiar au dorit-o pentru că au simţit că este de neînlăturat şi pentru că sperau nemotivat în mîntuirea şi binecuvîntarea ei.

Trece pe lîngă draperie. Aude glasul lui Rovenţa : „Mîncarea e pe aragaz. Trebuie doar s-o încălzeşti. Dacă vrei pot să te ajut !“ Nu-i răspunde. Se opreşte în faţa uşii care duce spre camera Danei. Nu apasă pe clanţă. Vrea să fugă pe stradă, să rămînă singur pînă în zori, să doarmă pe o bancă într-un parc. Deschide totuşi uşa. Ea stă în fotoliu : o străină palidă cu privirea în gol. Ţine pe genunchi o revistă deschisă la jumătate. Are o expresie transpusă. E frumoasă. Şi el o priveşte îndelung, surprins, mai puţin cambrat în sine, cu un sentiment de admiraţie şi tandreţe şi o vană nădejde într-o seară liniştită. Veioza îi luminează chipul dintr-o parte. Conturul frunţii, al nasului şi al bărbiei se pierde treptat, ca şi cum ar privi-o printr-o pînză transparentă şi faţa ei ar avea darul de a sparge marginile cîmpului vizual şi de aceea nu-i

poate mîngîia cu ochii hotarele obrajilor înconjuraţi de un nimb luminos.

îi spune ceva lă întîmplare, mai mult să-şi audă glasul şi s-o aducă lîngă el, în cameră, în viaţă. Dana tresare, întoarce iute capul şi îi zîmbeşte. îşi îndreaptă ochii spre revistă şi începe s-o răsfoiască, apoi zice cu glas stins : >

„Am găsit aici un horoscop... sînt născută între două zodii, între două planete... dar nu pe pămînt", şi surîde cu duioşie, fericită.

Se uită la ea. Ce a spus e perfect logic dar azi pare altfel, cu totul altfel. «Niciodată n-a arătat aşa ! Doamne! Ai grijă de noi !»

Se duce în bucătărie. Mănîncă singur, în picioare, mestecă absent o bucată de pîine. Aude din ce în ce mai rar vocile lui Rovenţa şi Florică. Bea un pahar cu apă şi se apropie de fereastră. Strada e pustie. Cade o ploaie deasă amestecată cu fulgi de zăpadă. Lămpile sînt legănate de vînt. Lumina lor e beată. Se întoarce în odaie. Dana stă nemişcată. Revista i-a alunecat pe covor. Se uită în jos. Parcă priveşte în ea, răsucită înăuntru, ascultă ecoul ce se ridică din străfunduri, loviturile subterane ale unui necunoscut ferecat în galeriile, întunecate ce se surpă la strigătul ei.

Nu-i adresează nici un cuvînt. Nu se mişcă prin cameră. Se dezbracă cu gesturi încete şi parcă tot timpul citeşte pe pereţi : „Să treci de această noapte !“ Stă lungit în pat. Aude o sumedenie de albine care îi dau tîrcoale şi îl ţin treaz. Nu poate adormi. îi ascultă răsuflarea precipitată. Un animal aleargă pe poteci necunoscute şi el stă ascuns într-o scorbură din care îi vede doar trecerea vijelioasă şi sălbatecă. Ar înceta de a mai fi dacă acesta ar fi preţul pentru a îndepărta neşansa.

Se trezeşte iute. îşi întoarce capul şi se uită în sus. Vede o dantelă albă cu două găuri la mijloc. Imaginea se desluşeşte treptat. Tresare. I se face frică. Simte cum sudoarea îi ţîşneşte prin toţi porii. Feţele lor sînt la o palmă depărtare : una albă, cu ochi mari, negri, cu cearcăne adînci, gura strînsă, buzele vîrîte înăuntru, cealaltă de culoarea unui copac fulgerat cu obrajii încremeniţi în încercarea lui de a zîmbi.

„Dormi ?“ îl întreabă ea.

„Voiam să ştiu dacă ai adormit..."

Nu-i răspunde. Nu-şi găseşte glasul. Se ridică puţin şi îşi sprijină capul de zid, semn că o ascultă dacă vrea să-i spună ceva. Ea pleacă de lîngă el, face cîţiva paşi prin cameră, se împiedică de mobilă, apoi se întoarce, ca şi cum n-ar fi găsit ceea ce ar fi căutat. Se aşază pe covor şi începe să vorbească despre ea, despre ei, face iarăşi planuri şi se gîndeşte la ziua în care îşi va relua «munca pentru teatru». Din prima chenzină va cumpăra nişte perdele. „Astea s-au rupt ! Uite ce găuri mari au ! Parcă sînt mîncate de şoareci şi lilieci...", şi rîde scurt.

O ascultă atent, spune de cîteva ori : „Da. Aşa va fi. Aşa vom face." Ea stă mai departe pe covor, rezemată de pat, întoarsă jumătate spre el. Tac amîndoi clipe în şir. Deodată, se lasă în genunchi, îşi sprijină coatele de pat şi se uită la el cu ochii fără pupile, cu un aer grav, violent dar fără agresivitate, parcă ar fi trăit o stare în care crisparea ar fi intrat într-o formă a calmului, a încrîncenării învinse.

„Ştii... cînd am fost la Snagov, acum cîţiva ani... îţi aminteşti ?“

„Da.“

„Vîsleam în barcă şi tu înotai pe lîngă mine... te-ai apropiat de rame, parcă aşteptai să te lovesc. Mă pro- vocai !E adevărat ?“

„Da.“

„Nu ţi-am spus pînă acum dar şi eu... Am auzit pe cineva... îmi spunea să te izbesc... Am ţipat şi tu ai plecat înotînd spre mal. îţi aminteşti ?“

„Da."

„Voiam să murim. Aşa cred... încă de atunci !“

întinde mîna spre el, îl apucă de braţ, parcă ar fi fost deja în apă şi el s-ar fi aflat pe mal şi l-ar ruga s-o salveze, s-o smulgă din întunericul din ea, din fluxul care o trage în adîncuri. Se uită la ea, are ochii umezi. Şi ea se uită la el de jos, din locul în care a lunecat, îl strigă. Buzele ei rostesc ceva fără glas. îl priveşte ca şi cum s-ar închina lui. Acum e pregătită pentru a rosti ceea ce avea de rostit, întoarsă din rugă, împăcată, izbăvită.

„Ar fi bine dacă ai termina ce-ai vrut să faci atunci şi ce-am vrut şi eu împotriva ta. Te rog ! Ajută-mă ! Te rog !“

„îmi ceri iarăşi..."

„Da... Te rog ! Nu mai pot să trăiesc cu mine ! înţelegi ? !“

Cade. Are senzaţia că pămîntul fuge de sub el şi cade în adîncuri. în beznă. O simte la picioare. îşi mîn- gîie obrajii de tălpile lui şi îl conjură. Nu plînge. Nu plînge. Repetă aceleaşi cuvinte în care revine obsedant : „Ajută-mă !“ El stă lungit în patul de lemn, cu capul lipit de zid, răstignit de suferinţa ei, cu picioarele parcă însîngerate de sărutările ei. Se opreşte. Buzele îi sint pline de salivă şi cuvinte roase, fără sens. Se uită la el printre firele de păr răvăşite. Ea încă în genunchi, în absurditatea în

care a intrat, istovită, neînduplecată. El tremură. Ascultă un glas pe care îl îngînă rostind : «Poate acum... poate acum vei întinde mîna aşa cum ai făcut-o de atîtea ori cînd nu m-ai uitat... chiar dacă am crezut de fiecare dată că m-ai uitat... poate n-ar fi prea tîrziu nici acum...“ Stă aplecată peste picioarele lui albe în care îşi îngroapă sînii pînă la durere şi vocea ei în şoaptă, mereu în şoaptă, vocea ei spălată de ploi şi viscole :

„Stai în genunchi, lîngă mine !“

„Nu... Nu în genunchi !“

„Bine. Atunci spune o rugăciune... sau poate vrei să chemăm pe cineva ? Să strigăm pe cineva în ajutor ?“

„Nu ! Să nu chemi, pe nimeni !“

„Să-i spunem lui Rovenţa să ne citească... Am găsit un verset în care...“

îl ia martor pe Dumnezeu, de parcă ar fi fost lîngă ea, un bătrîn sosit în clipa aceea în casă. Nimic însă n-o ajută să renunţe. Mai este şi carnea, sîngele, viaţa şi toate trebuie strivite de un cuvînt. întoarce capul sprt el. îl vede în pat, nemişcat, cu trupul întins, ţeapăn aproape dezbrăcat. începe să-l sărute pe picioare, pe coapse, pe mîini. Rămîne încremenit, flagelat de îmbrăţişările ei care o conduc spre cuvîntul de care are nevoie şi care îi apare pe buze printre sărutări :

„Eşti sterp ! N-o să ai niciodată un copil !“

îl loveşte o dată, brusc,' cu latul palmei, apoi încă o dată şi repetă fraza apăsînd pe ultimul cuvînt. Atunci o vede cu adevărat, o aude dar nu simte durerea. Cîteva clipe uită cu desăvîrşire că mai există.

...îl priveşte în faţă, pentru prima oară după atîta vreme. întinde mîna, prinde fularul înnodat şi

i-l ia •cu o mişcare înceată, nici măcar brutală. Colegul de clasă, voinic, negricios, se uită la el uimit, îi este greu să accepte că cel învins de nenumărate ori, lovit în recreaţie cu fularul, azi a îndrăznit să-l înfrunte. E încrezător în puterea lui şi nevolnicia celuilalt, ca şi cum în orice clipă ar putea să-şi recapete fularul şi să-l izbească încă o dată peste faţă. El îl apucă de cămaşă, îl trage puţin şi îi spune răspicat, de parcă în toţi aceşti ani n-ar fi făcut altceva decît să rabde şi să aştepte momentul în care răbdarea şi aşteptarea au ajuns la margine : „Stai ! Opreşte-te ! Totul are o limită ! M-ai lovit mereu... Acum a venit rîndul meu, nu te lovesc, dar vreau să-ţi spun că nu te iubesc ! înţelegi ? N-am zis că te urăsc, dar nu te iubesc... pe tine şi pe toţi cei care m-aţi lovit pînă acum...“

Dana se uită la el speriată, îi repetă cuvintele, le simte ca pe un adevăr de nesuportat ce-i biciuieşte faţa. Se sufocă. Nici patimă, nici viaţă. Nu mai e nimic. Ne- mişcaţi, fără suflare, înstrăinaţi într-o singură clipă. El ascultă un glas, o poruncă ce trebuie îndeplinită : „Acum du-te !“ şi iarăşi : „Acum du-te !“

Iustin iese din cameră.

22

«„Curajul este una din trăsăturile de bază al<? unui oţelar. Sînt situaţii cînd oricîtă pregătire şi putere de muncă ar avea acesta, dacă îi lipseşte curajul, n-a făcut nimic."» Arhipelagul Solomon a cerut admiterea în O.N.U. Cursa înarmărilor, o aberantă competiţie a distrugerii : arsenalele de bombe nucleare aflate pe planeta noastră sînt suficiente pentru a distruge fiecare oraş de pe suprafaţa pămintului de peste şapte ori. Planul este îndeplinit ritmic la toţi indicatorii şi la toate sortimentele. Intr-o fermă de lingă Tokio s-a născut un viţel cu şase picioare. Temeiul înfrăţirii: Satu Mare : O unită

familie muncitorească. «Să se respecte legile în dublu sens : aplicarea riguroasă a prevederilor legale împotriva celor care le încalcă şi evitarea oricărui abuz.“»

E frig. Zăpada îngheaţă biciuită de vîntul iute şi aspru. Lampioanele se .aprind prin parcurile pustii. Trece prin faţa Muzeului Antipa şi se îndreaptă spre Statuia Aviatorilor. Merge încet, cu mîinile în buzunare, cu ochii îndreptaţi înainte fără să vadă nimic. Zăpada trosneşte sub tălpi. Calcă pe cioburi de sticlă, pe liniştea lui.

Azi, pentru prima oară, n-ar fi vrut să se ducă la Simion. Cînd i-a auzit vocea la telefon : „Acum am sosit ! Te aştept deseară pe la noi. Am veşti bune pentru tine !“ a tăcut, apoi a zis : „Bine“, şi iar a tăcut şi a rămas mult timp cu receptorul în mînă sperînd că va găsi un pretext pentru a-şi amîna vizita. O maşină cu sirenă trece în goană pe lîngă el. Tresare. Gîndurile îi fug spulberate, se întorc înzecite şi năvălesc în globul de aer ce a rămas în urma urletului strident al maşinii, fulgerat de lumina becului rotitor ca un ochi diavolesc. E din nou linişte. Şi în el şi pe stradă. O doamnă, cu o căciulă mare de sub care i se văd doar ochelarii, merge cu paşi legănaţi, caraghioşi, e trasă de un buldog voinic care o smuceşte într-o parte şi alta adulmecînd tulpinile pomilor. Aude acorduri de chitară. Se uită în jur. Nu e nimeni. Prin parcul părăsit nu se văd decît băncile acoperite cu zăpadă şi leagănele copiilor prin care urlă viscolul. Ar vrea să întîlnească un grup de tineri care să cînte pe alei. Cele cîteva note nu se mai repetă. «Cine ştie ? Poate de la restaurant, de la Rond», îşi zice el. Ajunge în dreptul unei santinele îmbrăcată cu o

şubă cu guler mare, căciulă cu urechi şi cizme de pîslă. Stă nemişcată în ghereta de scîndură. Se uită lung în ochii lui. îl simte singur. Nimeni nu poate fi mai singur decît o santinelă într-o seară de iarnă geroasă. Ar dori să-i spună ceva, la întîmplare. Se îndreaptă spre el. îşi aruncă ochii spre ceasul de la mină şi îi spune : „E şapte ! Cînd îţi vine schimbul ?“ „Mai am olecuţă pînă ies din post şi şinşi luni pîn’la liberare, îi spune soldatul zimbind, ca şi cum al doilea lucru ar fi fost mai important pentru el. Mulţumesc dumneavoastră de-ntrebare ! [L‘ îşi ia rămas bun şi pleacă. Merge pe sub pomii bătuţi de viscol, pe lingă un zid înalt. «în ultimul timp ezit din ce în ce mai rar... sînt lucid în momentele de încordare cînd de obicei îmi pierdeam capul şi mă bîlbîiam. Nu de la înţelegere la trăire, ci invers, ca şi cum trăirea m-a învăţat şi mi-a spus unde am ajuns.»

Silueta înaltă a Statuii Aviatorilor se pierde pe cerul întunecat. Cojocul alb al zăpezii îi acoperă umerii şi braţele întinse. Pe cap are o căciulă. Zăpada e ironică. Ştie că va ajunge imediat în dreptul casei cu numărul douăzeci şi opt. Urcă scara şi apasă pe sonerie.

„Intră ! Intră, Iustine ! Ia loc ! îi spune aferat Simion care, împreună cu Elena, face ordine printre pachetele şi geamantanele înşirate prin casă. Uite ce ţi-am adus ! O maşină electrică de bărbierit ! Bronson ! Are tot felul de drăcii — şi Simion deschide capacul cutiei şi îi explică cum funcţionează. Şi pentru Dana am ceva ! Unde l-am pus ? Era aici ! Iată-l ! Un disc cu muzică simfonică. Vrei să bei ceva ? Martini ? Să nu mă refuzi ! La aeroport ai băut cu plăcere. Elena ! Două pahare, te rog ! Noi ne ducem în birou.“'

Simion are un aer schimbat, pare întinerit, plin de neastîmpăr, vesel şi chiar ţinuta lui e mai «degajată». Poartă un pulovăr pe gît şi pantaloni evazaţi. îi povesteşte despre Praga şi expoziţia de la Brno.

„Cred că rămîi cu noi la cină ? îl întrebă Elena, in- trînd în cameră cu două pahare pe o tavă.

„Stai ! Nu te grăbi ! intervine Simion scoţînd o sticlă cu vermut Martini dintr-un bar amenajat în bibliotecă.. Poate ne ducem pînă la Runcanu. îţi spun mai tîrziu...“

„Trei tacîmuri ! Să fim înţeleşi !“ zice Elena ieşind, din birou fără să mai aştepte răspuns.

Simion îşi reia povestirea în timp ce toarnă în pahare, îi spune că a încheiat două contracte la Brno şi îi dă amănunte în legătură cu aparatele care vor fi importate.

„Şi acum să-ţi dau lovitura ! zice el cu glas schimbat. Runcanu vrea să te trimită în Italia pentru specializare. O bursă de un an !“

„Vorbeşti serios ? ! Italia ? ! întreabă Iustin surprins. M-aş putea duce o săptămînă la Torino, la Doina, o- fostă colegă de facultate măritată acolo 1“

„Pentru succesul tău ! strigă Simion ridicînd paharul. «Să mai scoată şi băiatul ăsta nasul în lume !» a zis. Runcanu, şi începe să rîdă lăsîndu-se comod în fotoliu. Să-ţi povestesc ce am făcut într-o zi la Praga. Aveam cîteva ore libere, m-am plimbat pe străzi fără nici un scop, mă uitam la oameni. Am intrat prin magazine, am vizitat un muzeu, o biserică... mergeam cu mîinile în buzunare, trăiam senzaţia că sînt din nou la douăzeci de ani ! Ştii ce grozav a fost ! Noaptea am visat... Hodo- ronc-tronc ! Am visat că puteam să-mi întorc capul la spate.

Eram speriat dar în acelaşi timp rîdeam... rîdeam în hohote. M-am trezit rîzînd... Iustine ! Nu reuşesc să-ţi schimb gîndurile. Ce-ar fi să dăm o fugă pînă la Runcanu ?“, spune el auzind zgomote prin casă, înţelegînd că Elena pune masa în sufragerie ; se îndreaptă spre telefon şi formează un număr.

Iustin lasă paharul pe măsuţa din faţa lui. Respiră adînc. Urmăreşte fumul de la ţigara rămasă în scrumieră. Simion trînteşte receptorul în furcă şi se aşază în fotoliu.

„E ocupat. Runcanu vorbeşte un ceas la telefon... au tăbărît prietenii pe el. Cum merg treburile la «judecătorie ?»“

„Bine... totul în regulă."

„Ce face doctorul Dragnea ?“

„A avut două termene... se administrează probele..."

„Hai să plecăm înainte de a ne prinde Elena, îl întrerupe Simion cu un aer conspirativ. Ieşim prin hol să nu ne audă. Luăm şi sticla cu Martini. Sus ! Repede !“, şi Simion deschide încet uşa şi traversează holul cu paşi furişaţi.

Maşina înaintează cu viteză pe străzile pustii din zona lacului. Simion îşi aprinde o ţigară şi pune în funcţiune casetofonul. O melodie lentă, un cântăreţ cu timbru ■cald, profund. Becurile de la bord luminează faţa lui Iustin, pare preocupat, frămîntat, muşchii maxilarelor îi vibrează pînă la tîmple.

„Simioane !“ zice el cu glas încet.

„Ce părere ai de muzica mea, Iustine ? Am adus nişte casete noi ! La Praga am auzit un cîntec : «Draga mea, draga mea Clementine !» O melodie dintr-un film cu desene animate. De la o vreme sînt mort după desenele animate. Ţie îţi plac ?“

„Simioane !“

„Hei ! Dar ce-i cu tine ? ! Ce-ai făcut mutra asta ? 1“

„Nu m-am ţinut de cuvînt.“

„Aaaa ! Nu-i frumos din partea ta, Iustine ! Nu-i frumos ! Uite-l p-ăsta cum conduce ! Merge pe două benzi. Cred că-i beat !“

„Am găsit un martor."

„Ce martor, Iustine ? Ce martor ? ! Noi de martori avem acum nevoie ?! Ha ! ha ! De ce vorbeşti în dodii ? Profiţi că sînt vesel ? Unde-i sticla ?“

„Vrei să bei ?“

„Nuuu ! La volan ? Cînd ajungem însă la Runcanu gustăm un păhăruţ. Unu’ mic ! E foarte slab. Tu m-ai învăţat. La aeroport ai zis : «Hai să bem şi noi un vermut Cinzano sau Martini». Tu eşti de vină !‘‘

Simion vorbeşte mai departe. Muzica îi acoperă uneori glasul, cuvintele lui nu mai ajung pînă la Iustin. Deodată, se răsuceşte spre el, îl măsoară îndelung şi îi spune cu glas sec :

„Simioane ! Ascultă-mă ! Am citit dosarul lui Herescu !...“

Veselia lui Simion mai pluteşte un timp în jurul lor. Opreşte casetofonul. îi aruncă o privire scurtă. Conduce mai departe maşina, surprins, dar stăpîn pe el. Scutură ţigara în scrumieră şi zice printre dinţi :

„De ce taci ? Spune, mai departe 1“

„L-am întrebat pe Dragnea de unde are tabachera lui Herescu, începe să povestească Iustin cu vădite eforturi. La început nu şi-a amintit, apoi a zis : «Cred că de la Stanciu... Sper că mă voi

bucura de clemenţa dumneavoastră», a adăugat el făcîndu-mă să înţeleg că nu mi-a dat pe gratis această informaţie. Pe Stanciu Ion, zis Bicicletă, l-am găsit cu uşurinţă, era închis pentru o altă infracţiune... un recidivist. S-a uitat la tabacheră, a întors-o pe o parte şi alta şi mi-a spus : «Nu ştiu ! Cine să aibă un cap aşa deştept să ţină minte toate fleacurile !» Am insistat. N-a vrut să-mi spună. L-am lăsat cîteva zile, apoi l-am luat iar la întrebări, în cele din urmă a zis : «Aaaa ! Stai că ştiu, don judecător. N-am furat-o ! Jur că n-am furat-o ! O am de la un mort !» «Cum de la un mort, Stanciule ?» l-am întrebat eu. «Aşa bine. Am vîndut-o cînd a plecat ăl mic în armată, aveam nevoie de bani că altfel n-o dădeam. îmi plăcea. Era de argint ! O tabacheră boierească.» Acum să-ţi spun pe scurt ce mi-a povestit. într-o seară, se afla în parcul din faţa spitalului de Urgenţă, stătea pe o bancă şi mînca seminţe. Nevastă-sa strîngea coşurile cu flori din Piaţa Filantropiei, se pregătea să plece acasă. Lîngă el, s-a aşezat un bărbat ce părea suferind. Stanciu a intrat în vorbă şi l-a întrebat : «Aveţi ceva, domnule ?» El i-a răspuns : «Inima, nu mă simt prea bine», şi a arătat cu capul spre spitalul de peste drum, ca şi cum atunci ar fi ieşit de acolo.

Am verificat arhiva spitalului, am găsit registrul din ziua în care a decedat Herescu, 9 octombrie 195’. în fişa de consult era menţionat : «stenocardie».“

„Ce-nseamnă ?" întreabă Simion.

„Angină pectorală şi astm cardiac. I s-a propus să fie transportat într-o clinică de specialitate. El însă a refuzat. Pe drum i s-a făcut rău. S-a aşezat

pe bancă. Poate a leşinat. Stanciu i-a furat tabachera şi banii. A doua zi a fost gă6it mort. în portofel era doar buletinul.[11]

Iustin se opreşte. Simion tace, nu-i pune nici o întrebare, conduce maşina mai încet, preocupat de cele auzite. Strînge ţigara între dinţi. Faţa îi e acoperită de fumul străveziu.

„Dacă într-adevăr ar fi fost victima unui accident de maşină, spune Iustin, cu acelaşi ton neutru, medicul care l-a consultat ar fi menţionat în fişă. N-am găsit nici un cuvînt despre o lovitură, o rană, o urmă cît de mică !“

„După cîte ştiu... sînt doi martori care au văzut că Herescu a fost accidentat 1“ îi replică scurt Simion.

„Da. Sînt doi martori. Unul l-a văzut pe Herescu «aplecat» pe maşină, aî doilea... Runcanu."

„Te îndoieşti de sinceritatea lui ?“

„Nu. Pînă la proba contrarie."

Simion nu insistă, opreşte maşina în dreptul casei lui Runcanu. Nu coboară. Deschide puţin geamul de la portieră, aerul rece năvăleşte înăuntru şi izgoneşte fumul gros de ţigară.

„Probele cerute în apărare de Paladian...**, continuă Iustin după o lungă pauză.

„Şoferul.[1]*

„Da. N-au fost aprobate !“

„Care anume ?“

„O expertiză prin care să se constate că maşina nu avea nici o urmă de lovitură. Este ştiut că tabla unui turism este atît de subţire încît orice izbitură, chiar dacă dai cu pumnul, lasă o urmă.**

„Altceva ?“

„O copie a fişei de consultaţie din ziua de 9 octombrie. Nici această probă n-a fost aprobată de

tribunal. De ce ?“

„Poate erau suficiente dovezile care justificau condamnarea lui**, răspunde Simion din ce în ce mai antrenat în această «dispută».

„Dovezi suficiente ? Mă îndoiesc ! Primul martor a declarat că Herescu era «aplecat» pe maşină, deci n-a văzut scena în care s-a consumat accidentul, ci imediat după aceea, la cîteva secunde. Se poate presupune că lui Herescu i s-a făcut rău în momentul în care traversa strada şi s-a sprijinit de maşina oprită în staţia de tramvai.**

„Iustine ! Nu ţi se pare exagerată această coincidenţă ? ! Tocmai în clipa în care traversa strada ? ! Zău ! Nu mă convingi deloc !“

Iustin tace. Ar fi tentat să-i spună că răspunsul se află chiar în întrebarea pusă : «Intîmplarea», dar ar fi însemnat să-şi amintească de Rovenţa şi m-ar fi vrut să «apeleze» la el tocmai acum.

„Al doilea martor e Runcanu, continuă Iustin ca şi ■cum n-ar fi auzit remarca lui Simion. Să uităm cine •este... prietenul tău şi. salvatorul meu !“

„De ce salvator ?“

„Nu m-a ajutat el să intru în justiţie ?“

„Da. Asta-i realitatea ! Nu cred însă că e necesară ironia ta !“

„N-am vrut să fiu ironic. Bine. îmi retrag cuvintele. Deci... discutăm despre acest martor. In prima declaraţie spune că s-a despărţit de Herescu, a făcut cîţiva paşi/ a auzit zgomot şi ţipete şi s-a întors spre locul în care era strînsă lumea. Deci... a văzut ce s-a întîmplat *după ce* s-a produs accidentul. «Herescu era urcat într-o maşină pentru a fi transportat la spital», a spus el. în a doua declaraţie, dată cu ocazia confruntării dintre el şi Pala- dian, a afirmat : «Am văzut maşina

izbindu-l pe Herescu cu aripa dreaptă.» Cum îţi explici această contradicţie ? !“

„Cauţi nod în papură ?“

„Nu ! Din contra, Papaşa ! Sînt foarte atent, părtinitor de atent cu fiecare detaliu în parte ! Nu e vorba numai de prietenia ce vă leagă sau de recunoştinţa pe care o am faţă de el... dar e situaţia mea în joc. Runcanu este foarte puternic şi trebuie să ştiu pentru ce-mi asum acest risc..."

„Aaa ! Eşti conştient de pericol !“ spune Simion, mulţumit că a ajuns la concluzia pe care ar fi fost necesar s-o formuleze de la început.

„Mă credeai atît de naiv ? Dacă mă angajez în această dispută trebuie să fiu sigur pe ce afirm... Revin la Herescu. Dacă ar fi fost lovit de un obiect în mişcare, ar fi fost proiectat în afară, în nici un caz n-ar fi rămas «aplecat» pe capota maşinii, cum a declarat celălalt martor. Runcanu a afirmat că a fost lovit de aripa dreaptă şi a căzut lîngă roata maşinii, atunci de ce nu l-a azvîrlit la o oarecare distanţă ?! De ce nu l-a călcat cu roata din spate ? Cîteva întrebări au rămas fără răspuns ! Probele care au stat la baza condamnării lui Paladian pentru omor prin imprudenţă sînt destul de fragile !“

Simion tace, fumează mai departe.

„Nu i s-au acordat, continuă Iustin, nici cel puţin circumstanţe atenuante pentru că l-a transportat imediat la spital... fapt menţionat şi în hotărîre.“

» „Iustine ! spune Simion după un timp de gîndire. Nu mi-ai spus un lucru esenţial. Cine dorea să vîre în puşcărie un şofer oarecare ? Pentru ce ?“

„Nu ştiu... poate voi afla, deocamdată însă...“

„...s-a înscenat procesul pentru a da o explicaţie

mor- ţii lui Herescu ?“

„Nu ! Moartea lui Herescu e foarte limpede. Medicii care i-au făcut autopsia au spus : «Criză cardiacă a unui bolnav cronic de stenocardie». Altceva e la mijloc şi nu-mi explic...[11]

„Şi ce amestec are Runcanu în toată povestea asta ?“

„Nu ştiu... nu ştiu ce să-ţi spun.“

Tac amîndoi. Simion e agitat, nemulţumit. Se răsuceşte spre el şi spune cu glas rece, dur :

„Nu sînt de acord, Iustine, să-l amesteci pe Runcanu în procesul ăsta ! îl cunosc de prea mult timp. Ştiu cine este şi cum gîndeşte. îţi spun fără ocolişuri. Fii atent, Iustine ! Foarte atent ! Nu te juca cu focul ! Sînt prieten cu el înainte de a fi cu tine şi dacă ar fi să aleg între voi doi nu te-aş alege pe tine ! îmi pare rău că sînt obligat... că mă obligi să-ţi fac această mărturisire, dar nu vreau să te mint şi nici să trăieşti cu iluzia că te voi ajuta. De data asta vei rămîne singur.,. Nu azvîrli în apă tot ce ai mai de preţ, strădania ta de atîţia ani...“

Pe parbriz cad primii fulgi de zăpadă din această seară friguroasă. Pomii îşi clatină crengile bătute de vînt. Apare o maşină, două fîşii luminoase se lungesc pe caldarîmul acoperit pe alocuri cu zăpadă, par două panglici albe, uriaşe, trena unei fantasme ce a trecut în goană pe lîngă ei. Simion îşi aprinde o altă ţigară. Chibritul îi luminează pentru o secundă nările ce vibrează albe pe margini.

„Nu mi se pare curios şi totuşi... spune după un timp Iustin. Principiile morale de care facem atîta caz, se prăbuşesc atunci cînd ajung la noi. Acceptăm teoretic absolut totul, «numai să nu vă atingeţi de interesele mele !» Ipocrizie ? Boala se întinde ? Nu ştiu ?...“

„Ce vrei să spui ?“

„Se sperie de un mic amănunt care nici cel puţin nu-l implică direct, continuă Iustin ca şi cum nu i-ar fi auzit întrebarea, ci doar «ar putea să-i producă neplăceri la o nouă avansare ? !» Hm ! Ce s-ar întîmpla dacă — în funcţia de conducere pe care o are — ar trebui să pună în joc întreaga lui carieră ? Prin ce este «reprezentativ» dacă nu reprezintă şi nu apără interesele celorlalţi ? ! Cum îşi poate asuma riscul unei soluţii noi ?! Ce să mai aşteptăm de la cei mărunţi care prin funcţia pe care o au îşi acoperă abuzurile... unii din provincie care au senzaţia că sînt stăpîni absoluţi, numai pentru că au fost puşi acolo de către Partid ? !“

„Nu generaliza ! Sînt şi oameni, cinstiţi !“

„încerc să-i apăr de cei care nu sînt !“

Nu vorbesc o vreme. Stau amîndoi în maşină şi privesc ninsoarea de afară.

„în anul trei de studenţie am făcut practică la procuratură, spune Iustin. Acolo am aflat că o persoană cu funcţie politică nu poate fi chemată în judecată decît dacă au fost «obţinute» anumite aprobări... Am rămas uimit ! Ştiam că toţi sîntem egali în faţa legii şi nu există imunitate juridică decît pentru membrii ambasadelor. Aşa citisem eu în cărţi... Hm ! Făceam «practică», învăţam să «citesc realitatea şi să uit cărţile !» Am cerut amănunte, mi s-a spus ceva în legătură cu «intangibilitatea parlamentară din ţările capitaliste», apoi a pretextat că are un proces şi a plecat... Ştii ceva despre ?...“

Simion face un gest vag cu mîna, o negaţie care putea fi luată şi ca un îndemn de a continua.

„Am încercat să-mi explic... în condiţiile luptei de clasă au fost necesare anumite garanţii pentru

cei care au avut activităţi politice... puteau fi expuşi unor maşi- naţiuni. Să zicem că sînt de acord ! Acum pericolul a dispărut, nu mai sînt necesare acele «mijloace de apărare». înainte era o justiţie de clasă, acum clasele au dispărut şi justiţia trebuie să fie justiţiară. Legea îi apără pe toţi, cu o singură condiţie : să ai încredere în lege şi cei care o aplică ! Nimeni nu poate interzice unui judecător să-l cheme pe Runcanu — indiferent ce funcţie ar avea — pentru a da anumite lămuriri într-un proces. Aşa gîndesc eu ! Se foloseşte alt procedeu : tu îmi ceri mie şi eu ar trebui să închid ochii, mai ales că şi tu şi eu... depindem de el ! Crezi că e normal, Simioane !“

„Ţi-am spus părerea mea ! De ce insişti ? !“

„Pentru că... mi-e greu să admit, şi Iustin îşi trece mîna pe faţă, încearcă să se stăpînească. Dacă... noi trei vedem un om înecîndu-se. Ce facem ? Ne aruncăm în apă să-l salvăm, sau rămînem pe mal să nu ne udăm cumva hainele... să nu ne murdărim «ascensiunea politică» ? !“

„Ironia ta mi se pare deplasată, Iustine ! Iar cel din apă e deja mort !“ sec, dur.

„Dar eu vă arăt că trăieşte ! Sînt şanse să-l salvăm... să fie liber !“

„Pe dracu !“ mormăi Simion, parcă ar refuza să-l înţeleagă, să-l asculte.

„Nu mă lăsaţi nici cel puţin pe mine să mă azvîrl în apă ! Fireşte ! V-aş trage şi pe voi, sîntem legaţi..."

• «...eram tînăr judecător — îi povestea Scărlătescu —, sosisem de curînd să-mi iau postul în primire într-un oraş de la marginea ţării. Şeful regiunii

avea o mare pasiune : vînătoarea. într-o duminică am fost şi eu invitat alături de celelalte notabilităţi ale oraşului. Totul era pregătit : gonacii, puştile, băutura, cabana unde trebuia să mîncăm... lipseau doar cîinii. Am întrebat un coleg. Mi-a spus că şeful fusese hăituit de nerrîţi în timpul războiului şi picioarele i-au fost sfîşiate de nişte cîini lupi. De atunci, cînd auzea lătratul unui cîine tremura de furie dar şi de... spaimă ! Am ieşit în cîmp. Ne-am aşezat în linie de tragere. Se auzeau gonacii. Se apropia vînatul. Pac-pac ! Unii mai nimereau, alţii, ca mine, agiamii, trăgeau p-alături. La sfîrşit, cine să caute vînatul ? Cei tineri au început să cotrobăie prin tufişuri. Se întreceau între ei care să-i aducă şefului mai mulţi iepuri ! Eu stăteam deoparte, nu ştiam obiceiul. Aia se îmbulzeau, intrau prin bălţoace, îşi rupeau hainele şi toţi îi aduceau numai şefului, ca şi cum ceilalţi n-ar fi tras. El primea vînatul cu multă bucurie. Era fericit 1 Se uita la mine din cînd în cînd, parcă îmi spunea : «Hei ! Tu de colo ! Ce faci, bobocule ! aşa îi numea pe cei de curînd sosiţi. Tu nu alergi după vînat ? !>► M-a invitat încă o dată, m-am făcut iarăşi că nu ştiu obiceiul şi el s-a făcut că nu mă vede... După cîteva luni a trebuit să-mi cer transferul...»*

„Cînd am vorbit în seara aceea despre Manoliu — reia discuţia Iustin — ai zis : «Nu-ţi spun cine conduce treburile». Ce-ai înţeles prin asta, Papaşa ?“

„Cred că am fost destul de clar !“ şi Simion îşi strînge haina, semn că i s-a făcut frig.

„Adică... tu şi Runcanu reprezentaţi Partidul, iar eu Justiţia şi trebuie să ascult de voi ? !“

Nu-i răspunde. Aprinde motorul. Iustin are impresia că vrea să plece, să încheie discuţia. Simion pune în funcţiune radiatorul. îşi strînge umerii, se strînge în haină dispus să-l asculte mai departe.

„Şi voi, şi eu sîntem doar nişte simpli oameni ! Indivizii nu se reprezintă decît pe ei, colectivităţi da, ele pot...

„Ai şi devenit egalul nostru ? !“ mormăie în barbă Simion.

„Da ! Aşa mă consider ! Altfel n-aş putea munci şi n-am de gînd să alerg în locul cîinilor după vînat !...“

„Nu-nţeleg ! Despre ce e vorba ?“

„E o altă poveste... Dacă nu-ţi convine ceva : «Eşti duşmanul Partidului !» Aşa se proceda în urmă cu cîţiva ani ! Acum însă nu se mai poate, Simioane ! Nu se mai poate ! Trebuie să eliminăm «ecranul politic protector » dintre noi şi realitate ! Altfel modificăm realitatea, o deformăm şi ceea ce vedem... este anapoda, iar cu timpul şi noi devenim oameni-anapoda ce pot fi confundaţi cu nişte idei-anapoda !... Tu ai adăugat atunci : «Fiecare să-şi vadă de treburile lui, mai ales cînd e vorba de justiţie !»“

„Păi vezi ! sare puţin încurcat Simion. Te contrazici

„Asta aş vrea ! Pe Manoliu puteai «să-l pierzi». De Runcanu nu vrei să mă ating ! Toate principiile tale morale şi politice se opresc la el. «Pînă aici» !“

„Nu-i răspunde nici acum. Fumează şi priveşte absent pe stradă, parcă i-ar spune : «Crezi ce vrei !»

„...nu pentru că situaţia ta ar depinde de Runcanu, continuă Iustin cu acelaşi ton egal, în

dorinţa de a înţelege mai bine raporturile dintre ei. Sigur ! Eşti mîna lui dreaptă, poate interesele tale ar fi afectate dacă el n-ar
mai fi acolo unde este... dar nu asta te determină să-l aperi ! îl admiri Papaşa ! Ai un adevărat cult ! Nu îngădui nimănui să-ţi ştirbească încrederea pe care o ai în el! E adevărat ?“

„Da... îl cunosc de mult timp ! îţi repet : sînt prieten cu el înainte de a fi cu tine !“

„Nu admiţi că a greşit !... Nu te îndoieşti !...“

„Vreau să-ţi amintesc şi eu ceva, Iustine, îl întrerupe Simion. Cînd ai fost în seara aceea la noi şi am discutat despre Manoliu, mi-ai spus : «Vreau să cred în tine Simi- oane... altfel tot efortul meu nu ar avea rost şi aş renunţa în clipa asta». Este exact ?“

,.Da.“

„Poate şi eu am nevoie să cred în cineva, altfel n-ar avea nici un sens...“

„Da. Ai dreptate... ai dreptate...“

Fulgii au acoperit parbrizul. Nu se mai vede nimic. Parcă au rămas înzăpeziţi în propria lor nelinişte şi aşteaptă pe cineva să-i salveze, să-i scoată de acolo şi să le spună ce cale să apuce.

„Ce ai de gînd să faci ?“ îl întreabă Simion.

„...cred că voi redeschide procesul", răspunde după un timp Iustin.

„Procedează cum vrei ! Eşti liber !“ închide motorul şi coboară din maşină.

Iustin îl urmează. Traversează strada. Simion urcă scara şi apasă pe sonerie. Clipele trec.

„Ei ! De ce aţi întîrziat ?“ spune Runcanu deschizînd larg uşa.

„De unde ştiai că venim ?“

„Te-am sunat 'acum o jumătate de oră. Elena mi-

a spus că aţi dispărut fără urmă şi am bănuit... Nu vă mai ştergeţi atît, e doar zăpadă. Aţi adus şi băutură ? Bravo !“

Iustin nu mai fusese pînă acum în casa lui Runcanu. Din hol se deschide un living spaţios cu mobilă puţină, aproape gol, cu un covor mare în care paşii se înfundau fără zgomot. O lumină discretă lasă umbre lungi. Casa pare locuită doar de el. E o linişte deplină. O cunoscuse la Simion pe Victoria, soţia lui, ştia că are şi un copil, Florin, nu le simte însă prezenţa. Runcanu îi conduce în birou. O odaie mare, pătrată, mobilier rustic : un pat îngust acoperit cu un covor ţărănesc, două lăzi de zestre, o masă şi o bibliotecă ce se întinde pe un zid întreg. Pe măsuţă o farfurie, tacîmuri şi o cană cu apă, semn că uneori mănîncă aici. Lîngă fereastră o colivie goală de înălţimea unui om. Simion îi povestise că Runcanu îşi adusese din străinătate o pasăre, după puţin timp murise. Runcanu le face semn să ia loc. Scaunele de lemn, netapisate, cu rezemătoare înaltă, puţin incomode, fac parte din acelaşi mobilier. Iustin e surprins de interiorul auster al celui pe care Dana îl numise «marele Runcanu». Simte o oarecare timiditate în faţa acestui bărbat mărunt, cu o autoritate ce pleacă dintr-o forţă ascunsă, nativă. Gesturi calculate, vocea înceată, studiată, dar fără să fie afectat, nimic ostentativ, mai degrabă discret, sugerînd modestia ; expresie lipsită de căldură, dar nu aspră, poate datorită părului des, cărunt şi a sprîncenelor groase din spatele cărora ochii lui negri au o fixitate stranie din care cu greu te poţi descătuşa.

Simion pare mai liniştit. Iustin aruncă o privire prin bibliotecă : Marx, Lenin, cîţiva filosofi germani, cărţi de istorie, sociologie, mişcare

muncitorească, revoluţia franceză...

„Ţi-ai ales ceva ?“ îi întreabă Runcanu urmărindu-i privirea.

„Nu încă... citeaţi din...“ şi arată spre cartea de pe **birou.**

„Nu... Cînd aţi sunat mă uitam pe un articol publicat în ’47 de *Revista socialistă* din Paris. *Munca alienată,* a lui Marx, articol descoperit abia acum“, şi Runcanu face o pauză, le aduce cîte un pahar şi se aşază pe scaun.

Iustin toarnă din sticlă. Timiditatea de la început i-a dispărut. E din nou sigur pe el.

„Puţin ! Un deget, i se adresează Runcanu. Şi mie îmi place Martini. în ultimul timp ulcerul mi-a făcut zile amare.“

Runcanu e îmbrăcat cu o haină de casă făcută dintr-un material gros care îi împlineşte umerii înguşti şi pieptul slab. în picioare poartă nişte sandale uzate prin care se zăresc degetele lungi şi talpa lată, puternică, oarecum disproporţionată cu trupul firav, ca şi cum ar fi avut nevoie de o legătură mai mare cu pămîntul din care îşi primeşte energia.

„Vorbeam despre articolul... Te interesează, Simi- oane ?“ îl întreabă el simţindu-l absent.

„Da-da ! Te ascult !“

„El spune acolo că... *prioritatea* trebuie acordată satisfacerii «nevoilor animale», hrană, locuinţă, îmbrăcăminte, iar *întîietatea* să revină «activităţii generice a omului de a crea după legile frumosului». Activitatea de folos colectiv, precizează el, nu se poate exercita din plin decît după satisfacerea nevoilor primare. Se pune o întrebare. Ce consideri că are prioritate ? Omul,

adică instruirea, cultura ? Sau dezvoltarea ? Există vreo diferenţă între întîietate şi prioritate ? După părerea mea, suprapriori- tatea trebuie acordată educaţiei, formării profesionale, artei şi culturii în general... Dacă vrei, îţi împrumut re- vista“, i se adresează el lui Iustin.

îi mulţumeşte aplecînd puţin capul. Aproape că uitase pentru ce a venit. Beau în tăcere. Casa e învăluită de o linişte aproape nefirească. Nu se aude nici o uşă, nici un glas.

,,Ai aflat, Iustine, cu vreau să te propun pentru un curs de specializare în Italia ?“

„Da... mi-a spus Simion."

„O bursă de un an ! Te pui la punct cu limba, cunoşti lumea... Dar ce-i cu tine, Simioane ? De ce taci ? Ce s-a întîmplat ? ! Nu mai fredonezi melodia «Clementina 1 Dragă Cie-men-tina ? !» Nu eşti în apele tale !“

„Runcanule ! începe el să vorbească cu greutate, parcă negăsind cuvintele. înainte de a veni la tine am discutat cu Iustin... a citit dosarul şi vrea...", apoi se opreşte şi îşi aprinde o ţigară cu gesturi febrile.

„Ce dosar ? Fii mai clar !“

„Dosarul Herescu ! şi trage cu sete primul fum. Intenţionează să redeschidă procesul !“ spune el cu efort.

Runcanu rămîne nemişcat. E surprins de vestea primită. îşi revine însă imediat. Pe faţa lui apare un zîmbet agăţat în colţul gurii. Lasă încet paharul pe masă, apoi spune calm, cu un aer curtenitor :

„Pot să ştiu de ce, Iustine ?“

Tace. îşi caută o poziţie mai comodă. Ridică privirea şi se opreşte în ochii lui Runcanu, apoi se

aude rostind cu glas încet,; stăpîn pe el.

„Am citit din curiozitate dosarul lui Herescu. Ştiam că aţi fost prieteni. Sînt acolo nişte lucruri neclare..."

„Aha ! face Runcanu degajat. Şi tu, tînăr judecător cu elan şi curaj, consideri că trebuie să afli adevărul. Foarte bine ! Foarte bine ! Dacă îmi amintesc eu bine, dragă Iustine...-Fumezi ?“

„Nu. Mulţumesc."

„Nu vrei o havană ?“

„N-am fumat niciodată."

„încearcă... din curiozitate."

Iilstin îl refuză zîmbindu-i, nu vrea să devină ridicol tocmai acum.

„Dacă îmi amintesc eu bine, continuă Runcanu oferin- du-i o havană lui Simion, procesul s-a încheiat cu o ho- tărîre a unui tribunal, o hotărîre difinitivă. Cum s-ar mai putea «redeschide» dosarul ? !“

„în cazul în care vor ieşi la iveală fapte care dacă ar fi fost cunoscute atunci de instanţă ar fi dus neîndoios la vinovăţia sau nevinovăţia cuiva... atunci se poate cere revizuirea procesului."

„Mi-ai reprodus un articol din lege ?“

„Da."

„Şi ce fapte, mă rog, neîndoielnice, cum ai spus, au apărut acum ?“, spune Runcanu cu acelaşi ton îngăduitor.

„Un martor şi un înscris provenit de la Spitalul de Urgenţă", îi răspunde Iustin sigur pe cele afirmate dar parcă regretînd că este nevoit să-i aducă la cunoştinţă aceste amănunte.

Simion intervine şi îi dă pe scurt explicaţiile necesare, apoi se ridică şi face cîţiva paşi prin casă.

Iustin îl vede pentru prima oară nervos, ieşit din „ponderea şi măsura" lui binecunoscute. Runcanu stă nemişcat în scaunul de lemn care îl obligă la o poziţie rigidă : spatele drept, braţele strînse la piept, bărbia ridicată, capul puţin pe spate, privirea înainte. Meditează în tăcere, fără grabă, fără panică.

„De la o tabacheră la un martor şi de la un martor la un document, spune el cu o anumită ironie şi admiraţie. Perfect ! Perfect gîndit! Şi mergînd mai departe pe acest drum... de la document la cei care au asistat la accident, adică la mine, pentru că şi eu... îmi placi ! Joci tare, Iustin Arghir ! N-am ce zice ! Vrei să urci mai sus ? I"

„Credeţi că pentru asta ?...“ îl întreabă el surprins, re- marcînd că îi rostise numele întreg, ca un prim semn al distanţei ce a apărut între ei.

„Ah ! Nu ! Nici vorbă ! Am zis şi eu aşa... Te ştiu onest !“

„N-aţi fi procedat la fel ?“

„Oooo ! Sigur că da ! Noi toţi vrem să aflăm adevărul... dacă mai e ceva de aflat.“

„Poate nu va fi nevoie de mărturia...'* şi Iustin nu găseşte cuvîntul potrivit, «dumneavoastră» ar fi fost prea rece, iar dacă l-ar. fi tutuit, ar fi comis o gafă.

„Iustine ! zise Simion oprindu-se în faţa lui după ce se plimbase prin cameră. Te-am rugat înainte de a pleca la Praga... trebuie să afle şi Runcanu, te-am rugat să nu-l amesteci în acest proces. Nu e indicat să fie citat într-un proces de crimă, chiar şi involuntară. Mai ales că e vorba de Herescu, cunoscut de toţi. S-ar interpreta..."

„Simioane ! Eşti avocatul meu ? ! Lasă, dragă, băiatul să ne explice !“ intervine Runcanu cu

acelaşi ton de îngăduinţă şi superioritate, dar pentru prima oară simte o oarecare îngrijorare provocată de tînărul acesta înalt şi slab care a început să-l sîcîie cu intransigenţa lui.

Telefonul sună strident. Iustin tresare. Singurul care rămîne impasibil e Runcanu. Ridică receptorul cu un gest calm, apoi zice cu glas tărăgănat :

„Alo ! Da. Tu eşti, Elena ? Ți-l dau", şi îi întinde receptorul lui Simion care îl ia cu o mişcare iute, enervat că îl deranjează tocmai acum : cîteva replici, îşi iau rămas bun, apoi se adresează lui Iustin.

„Te-a căutat Florică. Era alarmat. Spunea să te duci imediat acasă ! Elena n-a înţeles prea bine. Se bîlbîia..."

Iustin încearcă să-şi imagineze ce s-a întîmplat în lipsa lui. Simion şi Runcanu se uită la el. Iustin se ridică, vrea să plece.

„Spune-i şoferului să te conducă pînă acasă, zice Runcanu în hol. Dacă e ceva grav, dă-ne un telefon", apoi îşi iau rămas bun şi cei doi se întorc în birou.

Imediat ce uşa se închide în urma lor, Simion începe să vorbească cu glas ridicat.

„Nu m-am aşteptat ! Te rog să mă crezi Runcanule ! Nu m-am aşteptat tocmai de la el să-mi facă figura asta ! I-am explicat... şi iată rezultatul ! Cel puţin dacă ar folosi cuiva ! Şi-a pierdut vremea scormonind în trecutul familiei, acum în trecutul dosarelor ! Stîmeşte praful ! Atîta tot ! îmi pare rău că ţi-am propus acum cîţiva ani să-l încadrăm în justiţie. Poate cei care l-au scos atunci au avut motive reale..."

Simion toarnă în pahare, bea cu sete, e nemulţumit de comportarea lui Iustin, jenat în faţa

lui Runcanu pentru greşeala comisă. Runcanu tace încruntat. Seninătatea de pînă atunci a pierit de pe faţa lui. Țigara de foi în gură, bărbia în piept, privirea ascunsă sub sprîncenele groase, alb la faţă, istovit în cîteva clipe.

Nu vorbesc un timp. Liniştea din casă devine obositoare. Simion simte cum îi apasă umerii, tîmplele.

„Şi dacă are dreptate ?“, zice mormăind Runcanu, fără să-şi ridice ochii spre el.

Simion îl măsoară insistent. Aşteaptă amănunte. Se uită la omul acela mărunt care stă în scaunul de lemn. Are impresia că asistă la un joc, la o glumă şi în clipa următoare îi va spune adevărul.

„Da ! Aşa cum ai auzit ! Dacă are dreptate ?“, şi îşi îndreaptă ochii spre el, apoi scutură calm ţigara în scrumieră.

„Nu te înţeleg, Runcanule ? ! Ce vrei să spui ? !“, întreabă nedumerit Simion.

Tace iarăşi o vreme. Ochii goi. Parcă nu mai respiră. Trupul lipsit de,viaţă. Aude acelaşi glas care strigase de atîtea ori în el ; „încetaţi ! Nu mă umiliţi ! Nu mă batjocoriţi !“ îl vede pe Simion stînd în picioare, aşteptînd **o** explicaţie.

„Ți-am povestit ce mi s-a întîmplat la Iaşi în ’46... în timpul alegerilor ?“ spune el cu glas stins.

„Mi-ai spus ceva... fără amănunte", şi Simion se aşază pe o ladă făcîndu-şi loc printre ziarele şi revistele de acolo.

„Am fost trimis să ţin o cuvîntare. Cel care trebuia să mă însoţească s-a îmbolnăvit. N-am anunţat Judeţeană, m-am dus singur. O imprudenţă. După ce am vorbit şi am răspuns la cîteva întrebări... mi s-a făcut rău. O criză de ulcer. Simţeam că ard pe dinăuntru... M-am dus la closet,

am vomat sînge pînă mi-am întors stomacul pe dos. Eram terminat, ce mai... Patru inşi, patru necunoscuţi, s-au urinat pe mine. înţelegi, Simioane ? Pur şi simplu m-au batjocorit ! Aş fi preferat să mă cotonogească, să mă calce în picioare, dar să mă umilească în felul ăsta ! ?“

Simion îl ascultă înmărmurit, răsuflă cu zgomot printre dinţi. Ţigara arde singură în scrumieră.

„Nu i-am urmărit, n-am cerut pedepsirea lor, cu toate că meritau. Uneori se poate ascunde plăcerea de a te răzbuna... M-am ferit, aş fi scăzut în faţa propriilor mei ochi... Cînd eram bolnav şi stăteam în pat simţeam însă că miros a urină... după atîţia ani parcă nu ieşise din mine.. “

Ia paharul şi bea încet. Mîna nu-i tremură. Simion îi urmăreşte fiecare mişcare. E atît de stăpîn pe el încît îl sperie. Nici acum cînd povesteşte această întîmplare ce l-a marcat pe toate viaţa, nici acum nu pare emoţionat, sau are. puterea de a nu se lăsa emoţionat.

„In seara în care l-am condus pe Herescu... Ce s-o mai lungesc. Paladian, şoferul, era unul din cei patru... atunci n-a scos nici o vorbă, poate de aceea mi-am amintit mai uşor."

Aruncă fumul de ţigară, pe faţa lui nu se poate citi nimic e doar mai albă decît înainte şi pometii vineţi.

„L-am recunoscut în biroul procurorului, continuă Runcanu cu acelaşi glas măsurat. Am tăcut. Şi el şi-a dat seama cine sînt. L-am rugat pe procuror să întrerupă confruntarea. Nu voiam să fac nimic de capul meu. M-am dus la Orezeanu şi i-am povestit totul. La urmă mi-a spus doar atît : «Trebuie să-şi primească pedeapsa. Indiferent pentru ce va fi trimis în închisoare... Nu poate să ne

scape !»“

„Sigur... trebuia pedepsit, dar pentru fapta comisă atunci, spune Simion ieşind din muţenia lui. Acum era vorba de un accident..."

„Aşa i-am spus şi eu... şi Runcanu tace o vreme, încearcă să-şi amintească ceva, apoi continuă cu aceeaşi voce rece, fără nici o nuanţă. Ceilalţi trei au fost închişi la vremea cuvenită pentru alte fapte, a rămas doar Pa- ladian. în anul în care a murit Herescu nu mai era indicat să se deschidă un proces politic. De curînd fusese o amnistie generală. El trebuia totuşi pedepsit. Nu-i aşa ?“

„Bine, dar...“

„Orezeanu a insistat !“

„Poate voia să găsească un ţap ispăşitor pentru moartea lui Herescu ?“

„Nu ştiu... La început n-am fost de acord. Mi-a spus că e o sarcină, că orice duşman trebuie să dea socoteală pentru faptele comise. Era nervos, dropica lui îl umflase mult, trebuia să se interneze. «Lupta politică are nişte reguli precise, Runcanule ! a zis el. Intransigenţă faţă de duşmanii declaraţi şi izolarea celor bănuiţi»... Şi, în fond, dacă stau bine şi mă gîndesc, Paladian provocase... în- tr-un fel sau altul, moartea lui Herescu !“

„Ai văzut cu adevărat cînd Paladian l-a lovit pe Herescu ? Fracţiunea de secundă în care maşina l-a izbit ? împrejurări de genul ăsta se petrec atît de rapid încît avem senzaţia că am văzut ceea ce am vrut să vedem...“

Runcanu respiră adînc. Nu-i răspunde. Caută un chibrit, ţigara de foi se stinsese, singurul semn al neliniştii lui.

„Simioane... De tine nu mă feresc. M-am întrebat de multe ori ce s-a întîmplat atunci ? Dacă

Herescu s-ar fi simţit rău mi-ar fi spus să rămîn cu el, să chem o maşină să-l ducă acasă, sau ar fi încercat să se rezeme de un zid. Nu s-ar fi încumetat sâ traverseze strada. E aproape imposibil ca tocmai în clipa aceea să se fi declanşat criza..."

„Dar nu este exclusă nici, această ipoteză !“

„Puţin probabil. Unu la o mie !... Admit însă că ai dreptate. Bine. Dar în acest caz nu s-ar fi sprijinit tocmai de o maşină ! Nimeni nu caută protecţie într-un obiect pe care îl ştii din reflex că se poate deplasa în clipa următoare. în situaţii de genul ăsta acţionăm instinbtiv. Niciodată nu m-aş rezema de un autobuz sau un tramvai ! Nu-i aşa ?“

„Maşina lui Paladian era* în staţie ! Stătea pe loc !“, îi replică scurt Simion.

„Era însă o maşină ! Nu un gard ! Nu pretind că a fost lovit foarte grav, dar pentru un om în vîrstă, un om bolnav de inimă, e suficient un mic şoc pentru a-i produce o criză cardiacă. Am cunoscut un caz... fratele lui taică-miu a murit pentru că o maşină a trecut în viteză pe lîngă el şi a claxonat. Spaima i-a declanşat criza ! Nu i-a atins nici un fir de păr !... Cert este că din toată tărăşenia asta Herescu şi-a găsit moartea !“

Runcanu se opreşte, e puţin obosit, pare mulţumit de explicaţia dată.

„De ce nu s-au cerut relaţii de la Spitalul de Urgenţă ?“ întreabă Simion.

„N-ar fi lămurit cu nimic situaţia. într-adevăr, Pala- dian l-a transportat pe Herescu la spital. Medicii i-au recomandat să se interneze, el însă a refuzat. Dar criza era deja provocată de şocul accidentului. Efectul s-a produs mai tîrziu... peste

cîteva ore a decedat pe o bancă într-un parc. Ajungem la aceeaşi concluzie : şocul determinat de accident i-a declanşat o criză de inimă ce i-a adus moartea. Exact ce era menţionat şi în certificatul de deces.“

Simion întinde mîna spre pahar, bea pînă la fund, apoi îl aşază pe măsuţă. îşi lasă istovit braţele să cadă pe lîngă scaun ; în trupul lui voinic, cu umeri puternici, parcă se dă o luptă pentru a afla ce s-a petrecut în seara aceea.

„De ce te-ai dus la Orezeanu dacă erai convins de vinovăţia lui Paladian ? Ți-a fost teamă să iei singur o ho- tărîre ?“

„Da, poate..."

„Sau... nu erai sigur că el provocase moartea Iui Herescu ?“

„Da... poate şi asta a fost în mintea mea", răspunde automat Runcanu fără să-şi ia ochii din ochii lui Simion.

„Te înţeleg. De o parte nevoia unei revanşe, de altă parte bănuiala că l-a ucis pe Herescu. Runcanule ! Părerea mea este... îţi spun deschis. Cînd l-ai văzut pe Paladian în biroul procurorului* ţi-ai spus : «Mi-ai căzut în mînă, puişor». Şi eu aş fi gîndit la fel. Apoi ai simţit nevoia unei acoperiri şi te-ai adresat lui Orezeanu care... ţi-a dat mînă liberă. Orezeanu avea nevoie de un ţap ispăşitor... legăturile sînt mult mai complicate şi eu nu văd acum decît o parte din ele. «Herescu, fostul ministru de justiţie, trebuie să se bucure de o judecată dreaptă», o fi spus Orezeanu şi multe altele... Te înţeleg, Runcanule, dar nu te admit..."

Simion se opreşte, respiră adine, pare obosit. Runcanu simte şi el nevoia unui „armistiţiu" în această dispută, dar nu dă semne că ar abandona-

o.

„Runcanule ! continuă Simion treeîndu-şi mîna peste faţă de parcă ar încerca să-şi adune gîndurile. Tu ai reprezentat pentru mine... cum să-ţi spun... Te-am simţit întotdeauna superior prin cultură, pregătire... Pe mine m-a preocupat tehnica, tu aveai teoria, doctrina, ideile... Erai teoreticianul ! Am acceptat să fiu «mîna a doua», cum sînt medicii la operaţie. Să ştii că nu-i deloc uşor, fiecare are orgoliul şi demnitatea lui şi puţini spun : «îl las pe el înaintea mea». îţi mărturisesc pentru prima dată, n-aş fi vrut să-ţi spun niciodată dar... ai însemnat pentru mine mai mult decît crezi... Ți-am citit cu sfinţenie toate articolele pe care le-ai scris despre individ, libertate, adevăr, justiţie, democraţie. îţi aminteşti ?“

Runcanu dă din cap, e incapabil de a rosti vreun cuvînt.

„La Praga, după ce ai coborît de la tribună, am fost mîndru că sînt prietenul tău. Mă înţelegi, Runcanule ? Mă înţelegi ?... Dacă ai fi fost altul acceptam orice explicaţie, dar de la tine am pretenţii mai mari. Trebuia, Runcanule,” să eviţi orice neclaritate ! Paladian putea fi pedepsit numai pentru fapta comisă. Atîta tot ! Ştii ce mi-a spus Iustin ? «Dacă am vreun dubiu achit.» E vorba de libertatea unui om, oricine ar fi el..."

Runcanu tace. Broboanele de sudoare i se preling de pe frunte pe obraji. în jurul lor o linişte de biserică.

„Nu vreau să te contrazic, spune după o vreme Runcanu cu glas stins. Numai cel vinovat se apără, Simioane. Nu eşti prea departe de ceea ce am simţit atunci... N-am vrut să mă prezint la proces, tocmai pentru că nu eram convins de totala mea

obiectivitate. N-am dormit nopţi în şir şi după ce a fost condamnat îmi apărea mereu în gînduri... Orezeanu însă a insistat, mi-a spus că în primul rînd e vorba de moartea unui om politic, vechi socialist şi în al doilea rînd de cele petrecute cu mine în ’46. Tu ştii prea bine, Simioane... în decursul vieţii mele, începînd din ziua în care am fost arestat, am fost condus de principiul că trebuie să duc la bun sfîrşit orice mi-ar cere Partidul. Orezeanu are într-un fel dreptate... Lupta politică cunoaşte nişte reguli pe care sîntem obligaţi să le respectăm întocmai. Dacă se înşală sau nu, este Partidul meu : voi suporta consecinţele acestei decizii pînă la capăt !“

Vocea lui Runcanu răsuna de data asta mai puternic în liniştea de acolo, în camera cu mobilă puţină, austeră, rece, apoi rămîne împietrit în scaunul de lemn, cu umerii aduşi în faţă, puţin gîrbovit parcă de răspunderea ce şi-o asumă, cu ochii dilataţi în orbitele întunecate de sprîn- cenele groase, bărbia ridicată, privirea pierdută undeva.

Simion se uită atent la el. I se face frică.

„Şi... de ce să nu-l lăsăm pe Arghir să-şi facă datoria ? spune Runcanu după o vreme cu un glas schimbat de parcă şi-ar fi regăsit puterea. Dacă Paladian este nevinovat va fi eliberat din închisoare, iar Orezeanu va fi..."

„înlocuit de tine !“

. „De ce nu ? !“

„Asta urmăreşti ? !“

„Nu ştiu ce va ieşi pînă la urmă...[11]

„Vorbeşti serios, Runcanule ? !“

„Hm ! Nu vezi că rîd. Cum aş putea dovedi că Orezeanu mi-a dat această indicaţie ? N-am nici un martor !“

„Şi ce ai de gînd să faci ?“

„Nu ştiu... îl voi anunţa pe Orezeanu. A fost ideea lui. Să găsească o soluţie..."

23

l^OVENȚA E BOLNAV, DE CÎTEVA ZILE STA ÎN pat. în fiecare dimineaţă Florică îi aduce o ceaşcă cu lapte şi două comuri. După ce mănîncă îl ajută să se spele, să se bărbierească, îi scuturǎ aşternutul şi la urmă îi spune : „Eu plec după treburi". Rovenţa îi mulţumeşte din priviri şi rosteşte cu glas stins : „Nu uita să cumperi un

ziar."

Rămîne singur. Ascultă sunetele inelelor de metal pe sîrma întinsă în mijlocul holului : un lanţ tras pe ciment de picioarele unui ocnaş. Se uită în jur : tavanul afumat, hainele agăţate de cuiele bătute în perete, un tablou uitat acolo de cineva, fotoliul cu braţe rupte în care doarme Florică şi draperia din atlaz roz pătată la mijloc de mîinile lor. Camera lui : o „carceră" într-un tren care opreşte numai în staţiile mici şi pustii. Sus, draperia e desprinsă dintr-un cîrlig, formează o buclă, parcă cineva s-ar uita pe acolo la el, l-ar spiona în clipele de odihnă. Un sentiment de tristeţe şi singurătate îl cuprinde ca un îngheţ care îi strînge tot trupul, apoi îşi zice : «Şi eu ce rost mai am ? Aş sta mereu cu plapuma în cap şi mi-aş asculta respiraţia. De ce nu mă rog lui Dumnezeu ? Parcă ar trebui să mă adresez ăluilalt... nu-i spun pe nume, cel care a pus la cale tot felul de mişelii, adică să-mi vorbesc mie. Nu pretind că am stat de pomană, nu m-am plictisit pînă la vîrstă mea. în ultimul timp am renunţat la mine în folosul lui Iustin... dar tot eu l-am vîndut. Doamne ! Dacă e vreo greşeală eu sînt cel care a păcătuit ! Iau totul asupra mea ! El n-are nici o vină, să nu-l întoarceţi din drum ! A plătit la vremea cuvenită pentru toţi din familie, restul voi plăti eu. Puneţi în contul meu chiar dacă am săvîrşit şi spre folosul lui, sau poate n-am săvîrşit nimic şi mă laud eu... Oricum, pe registrul lui scrie „achitat". Uite ! Las notă scrisă aici, pe ultima filă a cărţii. Ce tre- miuă ! Ce-mi tremură mîna şi creionul ăsta bont parcă nu vrea să scrie. Aşa ! Acum totul e în ordine. Chitanţa e la loc

sigur. Şi iar mă întreb ? ! Cum se poate ascunde în mine atîta mişelie şi iubire ? ! N-am înţeles nimic ! Absolut nimic sau poate tocmai ăsta-i rostul. Sînt Algazel! Hă ! hă ! Profetul care provoacă destinul ! Am început să cred cu adevărat că sînt Algazel şi trăiesc în 1327 pentru că a murit în 1328. Deci... mi-am prezis că mai trăiesc încă un an... tot e bine, nu mi-a sunat deasul

„Hei, Rovenţa ! Mă auzi ?“

„Spune. Ce vrei ?“

„Vine don doctor ! L-am întîlnit pe scară şi i-am luat-o înainte."

„N-am nevoie de el. Ştiu ce am..."

Doctorul, un băt.rînel cu un costum demodat şi cu ochelari cu ramă subţire de aur, îl consultă cu atenţie : îl palpează, îl întoarce pe o parte şi alta şi zice cu glas gros, ce contrastează cu trupul mărunt :

„Ţi-ai făcut analizele ?“

„Da. Sînt pe noptieră."

Se uită la ele peste ochelari, strînge buzele, apoi îşi îndreaptă ochii spre el şi îl măsoară nedumerit. Nu spune nimic. Pufneşte pe nări de cîteva ori, îşi închide servieta şi la urmă zice printre dinţi :

„Nu ştiu de ce mă chemi ? 1 N-ai nimic. Analizele sînt în regulă. Doar tensiunea e puţin mărită, dar de la o vîrs- tă... Parcă te-ai săturat să mai trăieşti... ţi s-a făcut silă de viaţă."

„Nu. Mai trăiesc un an."

„De unde ştii ?“

„Ştiu eu", şi face un semn cu mîna vrînd să-i dea de înţeles că nu-i poate explica.

Doctorul îşi ia paltonul de pe scaun şi iese din spatele draperiei. Florică îl conduce, încearcă să-i spună ceva, să-şi ceară iertare, apoi îi înmînează

banii lăsaţi de Iustin într-un plic. Se întoarce cu paşi repezi la Rovenţa.

„Ce-i cu tine ? ! Ce-i cu tine, Rovenţa ? ! De ce a zis aşa don doctor ?“

„Nu ştiu... treaba lui."

Tace un timp. Se uită la părul lui alb răvăşit pe pernă.

„Şi ce faci tu după ce plec io ? De citit nu mai citeşti, iar ziarul nu-l deschizi nici pentru pagina cu morţi ? !.”*

„Mă gîndesc... mai stau de vorbă...“

„Cu cine ?“

„Cu o- tînără. Vine pe la mine şi îmi spune verzi şi uscate. Cînd pleacă zice : «Nu ţi-a mai rămas decît puţin... foarte puţin» — şi Rovenţa încearcă să-i imite glasul. Şi eu îi spun : «Minţi ! Minţi, frumoaso !» şi mă strîmb la ea.

„Vreo vecină ?“

„Nu. Nu-i de pe aici. Odată m-a întrebat : «Eşti vinovat ?» Şi eu i-am răspuns : «Nu !» Şi ea a zis : «Eşti vinovat nu numai pentru ce ai făcut, ci pentru ce n-ai făcut, adică ţi-ai irosit viaţa.» Şi eu am zis : «Da. Ai dreptate. Sînt vinovat că mi-am irosit viaţa. Asta-i cel mai mare păcat !» Hm ! De fiecare dată îmi aduce un dar... ba o floare, ba un covrig. Are suflet bun, îi zic Persida, seamănă cu o iubită de-a mea din tinereţe. Ultima dată ce crezi că mi-a adus ? O decoraţie 1“

„O decoraţie ? !“

„Aşa cum îţi spun !“

„Eşti sigur ?“

„Păi ce ? ! Nu ştiu ce-i aia o decoraţie ? ! Vrea să-mi recapăt încrederea în mine. Mă ajută să

plec.“

„Unde vrei să pleci, Rovenţa ?“

„Ştiu eu...“

„Nu-mi spui şi mie ?“

„Nu... Poate e un semn trimis de cineva, un act de liberă trecere peste vămile plătite de Persida înainte de venirea mea... sau poate eu voi plăti ce am de plătit. Cine ştie ?“

„Arată-mi-o şi mie, Rovenţa ! Te rog ! Arată-mi de- coraţia.“

„Nu... nu pot. O am aici, la piept, sub pijama...“

„Hai ! Nu mai rîde de mine ! Mereu mă iei peste picior ! Şi acum tot de prostii te ţii. Hei ! Rovenţa ! Mă auzi ?“

„Hm ! Te aud, acum lasă-mă. Du-te...“

„Vrei să mănînci ceva ? Pun să fiarbă nişte cartofi... cum îţi plac ţie. Cu sare sînt o minune ! Hei ! Rovenţa !“

Nu-l mai aude. Cuvintele bolborosite de Florică mai răsună un timp în «carceră», apoi dispar şi ele. îl vede pe Iustin, se apropie de el, îi pune mîna pe umăr şi îi spune cu glas şoptit : „Peste un timp vei ajunge un bă- trîn elegant, cu farmec şi parşivenie, hîrşîit în ale vicleniei fără a fi viclean. Puternic, în special puternic ! Dar mai-nainte vei pătimi, poate din cauza mea...“ Iustin nu-i răspunde, deschide poarta şi dispare treptat din privirile lui. E tot în pat. Zăreşte lumina albă a unei zile de iarnă. Simte în nări aerul rece de afară.

„Rovenţa ! Am deschis fereastra. Don doctor a zis că n-ai nimic. Vino în bucătărie să mănînci ! Cartofii au fiert, nu te mai aştept !“ ştrigă Florică parcă obosit să tot insiste

Rovenţa înlătură cu un gest calm plapuma de pe

el, se trage la marginea patului, caută papucii cu picioarele lui osoase şi îşi îmbracă halatul înflorat. Parcă ar fi un costum de teatru. Se duce la bucătărie cu paşi mici, tîr- şîiţi în papucii rupţi. Trage pe nări mirosul cartofilor fierţi, ochii îi joacă de bucurie, cînd începe să mănînce pofta îi piere ca prin minune. Mestecă absent, îngîndurat. Florică îi povesteşte o întîmplare petrecută în bloc. Aude doar o singură frază : „Nu te mai ocupi de treburile casei, Rovenţa ! Te vor da afară şi nici sutarele alea n-o să le mai cîştigi !“

Bea un pahar de apă şi pleacă în camera Danei. Se aşază într-un fotoliu şi îşi strînge halatul în jurul genunchilor. Expresia lui pare total schimbată, e cuprins de o veselie neobişnuită. Se uită la peştii din acvariu care se strecoară cu eleganţă printre plante. «Poate şi eu sînt un peşte şi d-aia mă simt bine numai cu ei ! Un peşte care a stat o vreme în această lume ce nu-i a mea şi acum trebuie să mă-ntorc printre ei.» Gîndurile îi fug în altă parte. Vede. Caută. La urmă îşi aminteşte că e sub pat. «Da-da, e acolo, sub pat»-, şi îşi recapătă buna dispoziţie. Se uită mai departe la plutirea domoală a peştilor, le dă să mănînce, se amuză văzîndu-i cum îşi fură hrana, îi strigă pe nume. îi dezmiardă. «Acvariul ăsta e opera mea. Unii au fost bolnavi, alţii au fost morţi, iar eu i-am... Betta splendens trăieşte.» O caută printre plante şi zîmbeşte într-un tel aparte, fericit dar şi ironic. Nimeni n-ar fi putut desluşi sensul. Se ridică din fotoliu. Parcă refăcut după boala lui misterioasă, caută un creion şi o hîrtie, scrie ceva cu litere lăbărţate, pune biletul lîngă acvariu şi aşază pe el plasa de prins peştii. Rămîne nemişcat, cu ochii îndreptaţi spre acvariu.

Sîngele îi fuge din obraji, buza de sus îi tremură uşor, încearcă să zîmbească, aşa cum face întotdeauna cînd trăieşte o emoţie puternică. Aude în el o şoaptă, un strigăt, apoi îşi apleacă încet capul, de parcă s-ar înclina în faţa cuiva. Zîmbetul i se conturează mai bine, semn al unei înţelegeri, al unei imagini reale printre imaginile ireale din mintea lui. încearcă să spună ceva, să se adreseze cuiva, nu ca un ultim cuvînt, ci pentru a rosti un gînd din scurta lui călătorie prin lumea apelor ; pune literele cap la cap şi rosteşte cu voce înceată, ca şi cum ar fi trebuit să audă cineva ce s-ar fi aflat lîngă el : „Bătăuşul roşu ! Ce păcăleală ! Ce glumă ’ Dar poate ăsta-i rostul meu pe lume ! M-am bătut toată viaţa pentru mine, egoist scîrbos şi ticălos ce-am fost şi n-am aflat tihna decît în ziua în care am renunţat la mine spre folosul lui Iustin. Hm ! Cred că nu-i un păcat atît de mare dacă spui cuiva să plece, dacă îl ajuţi cu un cuvînt, nici cel puţin cu fapta ? ! Eu sînt cel rău... eu am fost cel rău găsit dintr-o mie pentru a-l elibera pe cel bun şi astfel mi-am aflat rostul dar şi ispăşirea ! Răul nu e întotdeauna rău. Nu prin mînie, ci prin rîs se ucide. Am început să vorbesc ca un profet ! Hm ! Sînt Algazel 1 Hă ! hă !“ şi rîsul lui gros îi saltă pieptul şi se aude puternic în liniştea din cameră.

Respiră adine, trece cu privirea pe deasupra acvariului şi zăreşte strada. Ninge cu fulgi mari. Se ridică dm fotoliu şi începe să caute ceva. Nu găseşte. Se opreşte în mijlocul odăii Cercetează în jur cu privirea. A uitat unde a pus-o. în urmă cu cîteva minute îşi amintise. Da ! Acum .ştie. Iese din camera Danei, trece prin hol, intră în «carceră» şi trage draperia în urma lui. Ascultă zgomotele din

bucătărie. Florică spală vasele. I se face sete, o sete greu de suportat, înghite în sec şi îşi vede mai departe de treabă. Ia hainele agăţate de perete şi le aşază pe pat. Ultimul este smochingul. Surîde în grabă. Ar fi vrut ca în faţa lui să fie o fereastră, să vadă cerul, sau o icoană. Zăreşte însă un tablou, o reproducere. Se lasă în genunchi. Se sprijină cu mîna de marginea patului şi începe să caute pe dedesubt. Găseşte nişte pantofi vechi. Se ghemuieşte şi mai mult. întinde mîna şi caută în dreapta şi stînga, simte sub degete praful gros. Nu renunţă. A pus-o în ziua în care a venit la Iustin. Cîteva şanuri, un bocanc, o hîrtie şi doi galoşi găuriţi. Nu e ceea ce caută. E sigur că o va găsi. Se vîră şi mai mult sub pat. Mîna lui tremură prin întunericul de acolo, pipăie parchetul, parcă ar tatona drumul necunoscut pe care va apuca, ar lovi bezna unui teritoriu neştiut care nu se lasă străpuns de braţul lui, ar rîcîi pămîntul dintr-o groapă, ar bate într-o scorbură fără putinţă de salvare. Nimic. Nu găseşte. Se întinde pe burtă şi intră pînă la brîu sub pat. în obscuritate. Ca într-o groapă. Lasă afară doar picioarele desculţe, albe, cu gleznele proeminente, descărnate. Seamănă cu lujerul a două flori bătute de un vînt îngheţat. La urmă găseşte valiza şi o trage de mîner. afară.

24

DESCHIDE UŞA, ÎŞI AGAȚĂ PALTONUL DE cuier şi îl strigă pe Florică. Nu primeşte nici un răspuns. Se îndreaptă spre bucătărie. Nu găseşte pe nimeni. Se opreşte în loc, încearcă să audă vreun zgomot. Se duce în cealaltă odaie. Casa e pustie. Lucid, nici cel puţin grăbit să afle un răspuns la întrebările ce-i trec de-a valma prin minte, străin de orice sentiment pentru a alunga orice presimţire. Doar puţin îngrijorat. Teama îi dă tîrcoale. Se întoarce în hol. Trage draperia. Aşternutul e gol, plapuma aruncată într-o parte,

papuci la capătul patului. Halatul înflorat — costumul de saltimbanc — e singurul obiect care a rămas agăţat de perete. Simte în nări un miros străin, potrivnic. îşi sprijină mîna de tăblia patului şi o strînge cu putere, parcă ar vrea să tragă o frînghie care să-l oprească din drum, să-l aducă înapoi. «Dacă ar fi murit era aici... poate l-au dus la spital. N-a putut să plece, era bolnav ! Atunci unde e ?» Ascultă atent, cu toţi nervii încordaţi. Are senzaţia că Rovenţa va apărea dintr-o clipă în alta. Nimic. Nici un sunet. Nici un indiciu. Aude din nou glasul lui Simion : «Te-a căutat Florică. Era alarmat. Spunea să te duci imediat acasă. Se bîlbîia...» Intră în cameră şi se opreşte în dreptul geamului. Se uită de-a lungul străzii. Parcă întreaga fiinţă i s-a transformat în două pupile uriaşe care cercetează orice umbră, orice ungher întunecat, orice semn care să-i dărîme o bănuială sîcîitoare ca un sunet persistent, un strigăt ce vine de departe, nedesluşit, o plîngere ce se doreşte captată de cele două pupile care se tîrăsc pe stradă, prin cameră, prin colţuri.

Stă mai departe în picioare. Secundele sînt lungi, şerpuitoare, ca nişte feline şi el pluteşte în pîclă ; aude un rîs aţîţător, senzual, cu buze fardate ce descoperă nişte dinţi cariaţi, o imagine apropiată, ca un gros-plan cinematografic apărut fără nici un sens în mintea lui. Se mişcă prin odaie; se sprijină de masă, de scaune. Caută un obiect, orice ar fi putut să-i spună ceva. Vede un fular pe covor. îl ridică cu o mişcare atentă, ca şi cum ar fi putut afla de la el unde este Rovenţa. Se aşază pe scaun, trece fularul printre degete şi gîndurile parcă i se desluşesc. «Peştii mor urcînd la suprafaţă, e felul lor de a cădea», gînd ce parcă nu-i aparţine, ca şi cum memoria i-ar juca o festă şi ar fi scos la iveală această frază citită într-o carte mai demult, sau ar **fi** rostit-o cîndva Rovenţa şi doar acum i-ar fi înţeles sensul. Ca şi cum ar fi deschis brusc fereastra şi viscolul de afară l-ar fi lovit în

faţă.

Se duce cu paşi grăbiţi în hol. Caută prin pat, pe sub plapumă. Caută o urmă, un semn care să-i spună ce se petrecuse acolo în absenţa lui. Se opreşte. Face ur* pas înapoi. încearcă să iasă din această stare. îşi trece mina peste faţă, parcă raţiunea l-ar fi părăsit pentru cîteva clipe iar acum s-ar fi întors şi odată cu ea îi apare primul gînd limpede : «De ce sînt îngrijorat pentru un farsor ? ! Cum e posibil ? !»

Se întoarce în cameră şi se aşază în fotoliu. îl aşteaptă pe Florică, ştie că va veni. După o vreme, aude uşa de la intrare. Paşii lui Florică răsună prin hol. Se opreşte în prag. Iustin se răsuceşte spre el şi îl priveşte îndelung, vrea să afle totul înainte de a-i spune pentru a-i fi mai uşor. Florică răsuflă cu greutate, ca şi cum ar fi alergat pînă acum. Stau unul în faţa celuilalt, ne- mişcaţi, tăcuţi. Ochii lui Florică se ridică şi coboară, de parcă Iustin ar fi fugit pînă atunci şi el s-ar fi odihnit şi doar la urmă înţelege că el e cel care gîfîie. Tac mai departe. Unul pentru că ştie ce s-a întîmplat, celălalt pentru că presimte, dar refuză să accepte.

„Unde e Rovenţa ?“

„Nu ştiu. Şi-a luat lucrurile şi a plecat."

„Cum a. plecat ? ! Era bolnav !“

„Nu ştiu. L-am căutat peste tot."

„Şi ?“

„După ce am spălat vasele nu l-am mai-găsit. A lăsat două bilete. Unul e ăsta, scris pe o carte... pe celălalt l-am găsit lîngă acvariu."

„Citeşte."

„«Da-că a fost ce-va de fă-cut euam fost celcare»", silabiseşte cu greutate Florică ţinînd cartea apropiată de ochi, stînd drept, ca un elev

scos la tablă.

„Mai citeşte o dată.[44]

„«Dacă a fost ceva de făcut eu am fost cel care...»'[4]

„Atît ?“

„Da."

„Deci... a fost ceva de făcut şi el..."

„Da."

„Cum, da ? ! Tu ştii ce-a vrut el să spună în biletul ăsta ? ! Crezi că ai aflat înainte...[44]

„Nu înainte, după tine."

„Cum după mine ? Vorbeşte mai clar !“

„După ce ei plecat din odaie... în noaptea în care a murit Dana."

Nu-l mai aude. Repetă prosteşte în el : «Ceva de făcut. Ceva de făcut.» Florică aşteaptă să fie întrebat. Se uită la Iustin, îi vede ochii arzînd în orbitele adînci. Faţa lividă căpătase imaterialitatea florilor, un ţesut din petală de trandafir alb. Face cîţiva paşi, se apropie, întinde mîna şi îl atinge pe umăr, ca şi cum ar vrea să afle dacă mai e acolo, dacă mai trăieşte, dacă poate să-l asculte, pentru că el are să-i spună ceva. Vrea să-i dea de înţeles, fără orgoliu dar cu mîndrie, că a venit rîndul lui pentru că nici Rovenţa nu ştia că Florică ştie, şi poate de aceea n-a spus totul în bilet, bănuia că nu se va afla niciodată, bănuială îndreptăţită, bine întemeiată şi garantată chiar de către căpitanul Voican ; va trece mult timp pînă cînd se va afla totul şi nici atunci nu se va şti dacă acela e adevărul. Poate Rovenţa a făcut ceea ce Iustin ar fi trebuit să facă dacă nu s-ar fi împotmolit în moralitatea lui şi n-ar fi fost apărat de cel care îi şoptise de două ori : „Acum pleacă ! Acum pleacă !“ şi el a plecat din odaie şi a lăsat uşa deschisă, atît cit Rovenţa s-o vadă pe

Dana din pat şi el la rîndul lui să fie văzut de către Florică.

„...şi s-a dus la ea cu paşi tupilaţi, spune precipitat Florică. Te puteai întoarce in orice clipită şi dacă l-ai fi întrebat : «Ce cauţi aici, Rovenţa ?» el n-ar fi ştiut ce să spună. S-a apropiat de Dana şi au vorbit în şoaptă. Dar nu prea mult. Eu îl vedeam prin crăpătura uşii, eram departe, nu auzeam prea bine. Dana a zis : «Aju- tă-mă !» şi Rovenţa s-a aplecat şi a mîngîiat-o pe obraz. Aşa ! Uite aşa cum ţi-arăt io acu'. îi vedeam doar umărul şi mîna, pencă stătea pe linia dintre uşă şi pervaz... Şi el i-a spus ceva, nu ştiu ce, vedeam însă, vedeam, adică simţeam că-l ascultă atent şi după asta ea a strigat speriată. Rovenţa s-a întors şi eu m-am răsucit în pat şi m-am lipit cu faţa de perete să nu afle că sînt treaz...“

„Stai ! Opreşte-te !“, izbucneşte printre dinţi Iustin.

Capul în jos, bărbia în piept, umerii strînşi, lovit parcă în spate de o mînă necruţătoare. Răsuflă cu greutate. Faţa arsă de dogoarea din el. Zîmbeşte spre ceea ce vede dincolo de podea, de temelia casei, de scoarţa pămîntului. Se prinde de marginea şanţului şi zice, mai întîi fără glas, apoi repetă de cîteva ori pînă cînd buzele reuşesc să silabisească fiecare cuvînt :

„...ce i-a spus ? De ce a ţipat ? !“

„Nu ştiu... N-am auzit.“

„încearcă să-ţi aminteşti, Florică ! încearcă !“

„Poate un cuvînt, sau numai o jumătate de cuvînt... sau un gest. Un amănunt, Florică ! înţelegi ? Orice amănunt e foarte important pentru mine !“

„N-am auzit decît ce ţi-am spus. M-am întrebat

şi eu... De ce ţi-e frică ?“

„Nu e vorba de frică ! Trebuie să aflu ce s-a întâmplat cît am lipsit! I-a dat vreun medicament ?“

„Nu.“

„I-a dat să bea ceva ?“

„Nu.“

„Eşti sigur ?“

„Da.“

„S-a atins de vreun obiect de pe noptieră ?“

„Nu.“

„Atunci... Repetă !“

„A mîngîiat-o pe obraz şi i-a spus ceva. Atîta tot. Apoi Rovenţa a plecat de lîngă ea şi eu m-am ascuns repede să nu afle că nu dorm. Cînd ai venit tu... cînd te-ai întors în cameră... Unde ai fost ?“

„Pe străzi...“

„Cînd ai intrat ai găsit-o moartă.“

Alb. Coaja albă a unui mesteacăn. Pagini albe ce plutesc pe un rîu. Doi ochi albi saltă mereu ca o marionetă în spatele unei ferestre. Florică în picioare, înlemnit de ceea ce spusese, ca şi cum atunci ar fi înţeles cu adevărat ce s-a întîmplat şi Iustin în fotoliu, nemişcat, fără putere. Florică îi spune ceva. Iustin îi vede buzele miş- cîndu-se, surd la orice sunet şi deodată aude în timpane un arc plesnind, o coardă ce se lamentează prelung, care imită o harpă şi doar la urmă îşi recunoaşte glasul.

„De ce a scris... Atunci de ce a scris : «Dacă a fost ceva de făcut...» Ce a făcut ?“

O linişte deplină. Parcă din altă lume. Vîntul mişcă perdeaua pe la marginea ferestrei. Nu se aude decît răsuflarea lor.

Flori de liliac şi caprifoi. Stinghiile unui gard. E copil şi aşteaptă o floare, un gest, o mînă întinsă spre el printre stinghiile gardului. Curtea cu flori e

părăsită. Un străin vine noaptea, îngrijeşte florile, iar ziua dispare şi lasă grădina singură, pentru bucuria lui care o priveşte în fiecare zi prin gardul care creşte pe măsură ce florile devin tot mai mari şi mai frumoase.

„In biletul lăsat lingă acvariu.zice după o vreme Florică, fără să-şi termine fraza.

„Care bilet ?“

„Asta ! Aici scrie : «Să le daţi de mîn-care odatăpezi. Dc pre-pre-fe-rinţă seara. Dacă vreţi să vă iu-beascâ, cie-că-niţi în rama demetal. Au urechi bune ! Vă asigur. Dacă bă-teţi mai tare poate-voiapare şi eu. Cine ştie ? ! Pro-fe-tul Algazel, fost con-tabil, fost împuterni-cit a) blocului.>►“

C

x^/APITANUL VOICAN ÎI POVESTEŞTE CUM AU fost furate cele două pături din maşina lui Ştefan, vecinul de apartament al lui Iustin. Un pretext e binevenit oricînd. Simte că procedeul e inutil, rutina e însă mai puternică. Iustin vede dincolo de el imagini răsturnate în care mînia, nedormitul, strigătele fără glas, neputinţa de a uita, toate l-au

pregătit pentru această clipă. A presimţit că va veni, altfel ar fi trebuit să spună că nu a trăit cu adevărat niciodată şi soarta, norocul sau dreptatea au făcut totul în locul lui. Imagini disparate se strîng în el ca într-un album fotografic : noaptea în care a fost arestat tatăl, Andrei Arghir, dimineaţa în care a plecat de acasă, zilele în care a muncit ca şofer pe un şantier, orele în care acelaşi căpitan l-a interogat despre moartea doamnei Rovenţa, toate s-au adunat acum în albumul cu fotografii pe care îl răsfoieşte în memorie. Neputinţa de a uita şi a ierta, sinceră şi dreaptă, izvorîtă din inimă dar îmblînzită de raţiunea ce cumpăneşte fiecare faptă cu înţelepciune şi răbdare. în special răbdare.

Voican îi vorbeşte mai departe despre „furturile din automobile, cu chei speciale, comise de băieţi tineri, dumneavoastră ştiţi prea bine, unii de familie bună, cred că aţi auzit de cazul, adică de fiul"... Iustin îl lasă «să-şi joace rolul». Voican mişcă păturile cu eleganţa unui toreador care ar flutura o pînză roşie printre coarnele unui taur. Pînza roşie ascunde însă lama subţire şi ascuţită a săbiei. Pe faţa pătrată şi transpirată a lui Voican apare mereu un surîs blajin, e uşor jenat de «treaba ce o face». Nu pentru că el, un simplu căpitan de secţie stă de vorbă cu un judecător, preşedinte de tribunal. Dar. el ştie ce va urma după această «discuţie». Iustin nu se teme, nu e nici cel puţin prudent, parcă ar vrea să-l provoace, poate pentru că însăşi prezenţa lui Voican e o provocare. Are încrederea în sine care a ajuns pînă la cunoaşterea tainei ce te învaţă să faci din nepăsare un spectacol fără să laşi să se vadă jocul. îl întărită prin indiferenţă. Doi gladiatori dintre care unul nici cel puţin nu-l pîndeşte pe celălalt, o pantomimă ce prefigurează adevărata

luptă. Voican pare un luptător în faţa unui adversar care n-a sosit încă în arenă. Iustin are o lumină în priviri care ar fi coincis pe dinăuntru cu un ocean singuratic ce s-ar fi numit «nimic de prisos», nici un cuvînt sau o mişcare inutilă, doar privirea fixă asupra mişcărilor celuilalt care ascunde ceva spunînd altceva.

Şi cînd Voican a zis : „în ceea ce priveşte moartea doamnei Dana...“ Iustin a înţeles că abia acum a ieşit de sub coloanele arenei adevăratul subiect al „luptei". Simte că Voican face ultimele rotiri cu pînza roşie, „rîndunici", în faţa unei umbre ce întruchipase cîndva o femeie.

„Pentru că doamna Dana a murit acasă... vreau să spun că n-a existat un certificat de deces, e necesară o analiză a împrejurărilor care au dus la acest sfîrşit. Aaaa! Dacă ar fi murit la spital, sau dacă ar fi fost de faţă un medic, atunci ar fi fost mult mai simplu. Dumneavoastră ştiţi prea bine ! La autopsie s-a constatat că luase o mare doză de somnifere... Aşa că..."

„Moarte naturală ?“

„De ? Eu ştiu ?...“

Voican respiră adînc, îşi trece mîna prin păr, nu îşi continuă fraza.

„Sinucidere... instigare la sinucidere sau crimă ?“ spune sec Iustin.

„Mi-aţi luat vorba din gură ! Se opreşte o clipă şi îşi drege glasul pentru a cîştiga puţin timp. Ce ştiu eu... ce ştiu eu ce se petrece în sufletul omului ? Cine poate stabili exact gradul de vinovăţie a fiecărui ins ? Poate doar dumneavoastră, sînteţi judecător, dar eu... Eu caut faptele, probele ajunse în stadiul de tentativă... cel puţin tentativă."

„Dar şi intenţiile, instigarea..."

„Da, e adevărat. E adevărat! Dar cum să vă spun... N-am aflat nici pînă în ziua de azi ce a fost în sufletul lui Rovenţa pe care l-am suspectat de crimă... mă refer la soţia lui. Rovenţa i-a dat chiar un medicament. A vrut s-o salveze. Aşa a stabilit doctorul legist. Da-da ! Dar înainte ? Sau după ? Sau chiar în timpul în care o ajuta să înghită pastilele sau picăturile... Ce era în mintea lui ? Pot eu să ştiu ? Dumneavoastră, tovarăşe Arghir, sînteţi judecător, om al legii, vă daţi mai uşor seama... Eu însă mă întreb : «Cine a împins-o pe doamna Dana la un asemenea gest ? !» Sau poate n-a împins-o nimeni şi singură... Mai ştii ? Vă rog să nu interpretaţi greşit. Vreau să spun că dialectica vieţii nu încape într-un singur da sau nu. Cred că mă înţelegeţi ?“

„Dumneavoastră, tovarăşe căpitan, gîndiţi dialectic... gîndiţi cu adevărat!“

„Oh ! Mă simt onorat. Eu mă bazez pe faptul că vinovatul iese întotdeauna ca şarpele la drum. Scoate el capul. Ha ! ha ! Puţini pot trăi în suflet cu o crimă... chiar şi de felul acesta, aş putea spune, subtilă. Ah ! Nu ! Nu e cazul aici, mă refer la doamna Dana !“

Iustin se uită calm la el. E tentat să încerce cît este de reală libertatea lui în faţa primului străin, care ar fi putut deveni un adversar de temut dacă i-ar fi intrat în palmele pe care le freacă foşnindu-şi pielea aspră ce sună întocmai unei pînze de sac. Stă nemişcat, aproape că nu respiră, parcă îl priveşte la capătul unei linii care ar lega ochiul, înălţătorul şi cătarea unei arme. 11 lasă să se apropie. Zice repede, direct, fără nici o urmă de ezitare, aşa cum ar fi apăsat pe un trăgaci şi cuvintele i-ar exploda in faţă :

„Şi dacă eu am fost capabil de un asemenea gest ? Dacă eu sînt vinovat de... instigare la sinucidere ? !“

Un hohot gîlgîit, prefăcut, un rîs ce-l fulgeră din ceafa lui groasă pînă în tălpi, transmis trupului robust care se zguduie de parcă ar fi primit o lovitură în frunte. Ochii mici, umezi, cu gene galbene, ochi iscoditori, pene- tranţi, trec de la uimire la bănuială, de la ironie la severitate. «Iese la drum, scoate capul», îşi zice el. Glasul egal, monoton, cu o nuanţă de îngîndurare mohorîtă, in- d ignare mocnită provocată de bărbatul din faţa lui care parcă se ioacă cu el, bătrînul vînător de oameni. Pescarul. în năvoadele lui au căzut peşti de elită ! „Ca peştii ce se vînează, ar fi zis Rovenţa, în mreaja rea, şi ca păsările care se prind în laţ, aşa se prind fiii oamenilor în vreme rea, cînd cade peste ei fără veste.“ Iar Iustin i-ar fi răspuns : „Curajul vrea să rîdă“.

„Auzi vorbă ! Tovarăşu’ preşedinte Arghir să... Nuuuu! Nici nu pot să repet. Ha ! ha ! Nu se poate ! Nooo ! Vă place să glumiţi !“

„Eu nu glumesc prea des... tovarăşe căpitan !“

„Dar de data asta... E la mintea oricui ! Cine a avut asemenea intenţii se ascunde în el ca o vrabie uitată... era să zic de Dumnezeu ! Ha ! ha !“ şi obrajii ridicaţi de rîs spre pomeţi cad brusc în jos, ca o mască înlocuită vertiginos de altă mască, de data asta cu muşchii împietriţi. expresie gravă, dură, neîmblînzită, cu picături de sudoare, nu pe frunte sau pe gît ci pe nas şi sprîncene, radiind o forţă agresivă născută din voinţa şi rezistenţa la loviturile şi rănile primite în schimbul celor pe care le dăduse cu dobîndă.

„...dacă ar fi fost aşa n-aţi fi spus ! Hm ! N-aţi fi

avut curajul să-mi spuneţi tocmai mie ! Ha ! ha ! E la mintea oricui. Nu ?“

„Nu ! Nu, tovarăşe căpitan Voican 1 Nu e la mintea oricui ! Vreau să-ţi mărturisesc ceva... ce nu e la mintea oricui. Sînt convins că dumneata vei pricepe adevăratul sens al cuvintelor...“

Tace o vreme, apoi spune :

„Poţi comite o crimă... sau o instigare la sinucidere dacă spunînd adevărul înseamnă a ucide ? Sau trebuie să minţi cu neruşinare mai departe şi să rămîi un om cinstit dar laş ? Ce părere ai ?“

Expresia nedesluşită din jurul gurii seamănă cu un surîs, o bucurie şi chiar o exaltare interioară. Voican nu înţelege prea bine întrebarea. Parcă n-ar mai simţi pămîntul sub tălpile groase ale cizmelor. Are senzaţia că alunecă. Zîmbeşte crispat, puţin fîstîcit, îşi freacă din nou mîinile şi pielea sună ca o coadă de şarpe ce alunecă prin iarbă. îşi arată dinţii tociţi şi negri, apoi spune :

„Da. Aveţi dreptate. Nu e la mintea oricui. Bine aţi zis, don judecător !“

„Dacă ai tăcut un an, doi, zece... şi tot minţind sau minţindu-te te laşi stăpînit, trebuie într-o zi «să ucizi»... dacă spunînd adevărul înseamnă a ucide ?"

„De ? Ştiu şi eu ? ! Dacă ideea nu miroase a sînge e bine, altfel e crimă. Dar mai întîi... îmi dau şi eu cu părerea, mai întîi e necesar să afli care-i adevărul ăla ce ar merita...[1]'

„Da, tovarăşe Voican. Ai spus foarte bine ! Ideea să nu miroasă a sînge şi adevărul să merite o asemenea faptă."

Voican îşi drege glasul mulţumit, se mişcă în scaun, îşi caută o poziţie mai comodă.

„Ce crezi, tovarăşe căpitan ? Ideea de justiţie...

de dreptate ar merita ?“

Voican aude un strigăt prelung ce-i dăinuie în timpane, ca un ţiuit neliniştitor ce seamănă cu sirena maşinii cu care circulase în goană pe străzi. Parcă în fiinţa lui s-ar fi dat alarma şi ar fi încercat să înlăture gîndu- rile învălmăşite din pragul incertitudinii şi al retragerii din faţa celui pe care îl măsoară cu privirea în tăcere. Are aceeaşi, expresie posacă. Încrîncenată.

„Eu... tovar’ş’ preşedinte, începe să vorbească Voican de parcă şi-ar fi amintit că are să-i spună ceva important. Eu, tovar’ş’ preş’dinte, am primit ordin să strîng nişte date în legătură cu moartea doamnei Dana. Le am aici ! în dosar“, şi arată cu capul spre geanta pusă pe masă.

„Un dosar ? !“

„Da."

„Am deja... un dosar ? ! Vorbeşti serios ? !"

„De. Ce să fac ? Hîrtiile s-au adunat..."

„Ce hîrtii ?“

„Ei ! Parcă dumneavoastră - nu ştiţi ! şi rîde săltîn- du-şi mult pieptul. Cînd vrea omul cu tot dinadinsul să găsească ceva... găseşte ! Hă ! hă !“

„Şi cine a vrut să găseşti ?“

„N-am voie... Nu pot să vă spun. E ordin", şi ridică din umeri.

„Şi unde le-ai găsit, căpitane Voican ?“ şi Iustin arată spre *hîrtiile* din dosar.

„Prietenii, tovar’ş’ preş’dinte ! Hă ! hă ! De la cine alţii decît de la prieteni. Şi-au amintit... ba de una, ba de alta. Şi pînă la urmă am strîns un teanc !“

Iustin tace. Voican aşteaptă. Se uită la el şi aşteaptă. Iustin ridică ochii! spre el.

„Un. interogatoriu în toată regula ? Nu-i aşa ?“

„Nu ! Numai o simplă discuţie asupra unui caz ! Tocmai asta voiam să vă spun, şi Voican îşi trage scaunul mii aproape şi se apleacă puţin peste birou. E vorba de pîinea mea. Zău ! Mă nenorociţi ! Cineva m-a trimis la dumneavoastră şi altcineva o să vă cheme şi o să vă anunţe că... întrucît aţi avut de-a face cu noi şi înainte, mă refer la cazul Rovenţa şi acum... Nu mai e cazul. înţelegeţi ?“

„Nu."

„Adică... e ceva suspect. Nu că aţi fi vinovat. Nuuu ! Doamne fereşte ! Dar e ceva dubios şi pentru un judecător ca dumneavoastră nu e bine ! Totul trebuie să fie clar «ca lumina zilei», cum zice şefu’ meu ! Hă ! hă !“

Iustin se lasă în fotoliu.

„Martori ! Probe ! Numai aşa veţi putea demonstra,, tovar’ş’ preş’dinte...“

„Ce să demonstrez ?! De ce să mă apăr ?“

„Pentru că există un dosar !“ îi replică scurt Voican, fără satisfacţie, vrînd chiar să-i dea «o mînă de ajutor».

„Martori ? ! repetă consternat Iustin. Eu să-i găsesc? !“ „Da.“

„De ce nu-i căutaţi dumneavoastră ? ! Sînteţi cei mai indicaţi şi aveţi mijloacele necesare !“ apoi în gînd : -Am început să mă apăr pentru ceva despre care şi eu şi el ştim că nu e întemeiat. Nu mă obligă să recunosc, dar mă obligă să mă apăr şi implicit să accept acuzaţia sau simpla bănuială.»

„Nu. Noi n-avem nici un interes. Hm ! Din contra !“, şi Voican se sprijină de rezemătoarea scaunului, semn că nu vrea să spună mai mult.

Dacă pînă acum Iustin a fost calm şi a privit lucid întreaga situaţie, chiar amuzat — şi-a dat seama cit de aberantă este acuzaţia — în momentul

în care a auzit cu- vîntul „din contra“ a înţeles ceva de neînţeles şi de nead- mis, a simţit că încrederea şi puterea parcă i s-au transformat într-un fruct exotic consumat de buzele lor care au aruncat într-o parte şi alta cuvinte-sîmburi. fin glas îi vorbeşte de-a valma, în goană. Gîfîind. Nu înţelege nimic. Vede pe nasul lui Voican o picătură de sudoare ce stă gata să cadă. Ii vine să rîdă. «Ridicolul apare ori- cînd», îşi spune el. Voican îşi şterge cu mîna sudoarea. Picătura dispare.

„Eu, tovar’ş’ preş’dinte, nu vreau să vă dau sfaturi... şi Voican îşi aprinde o ţigară, pare obosit. Dumneavoastră ştiţi mai bine decît mine cum să procedaţi ca totul să se termine cu bine. O mică neînţelegere, lucrurile se vor lămuri..."

„Aţi spus că am nevoie de un martor ?“

„Da.“

„Florică !“

„Nuuu ! Nu-i suficient ! Dacă într-un proces de divorţ sînt necesari cel puţin doi martori, dar aici ? !“

„Dumneata anchetezi acest caz ?“

„Să ne înţelegem bine ! Nu e vorba de o anchetă ! Am avut ordin să vorbesc cu dumneavoastră. O discuţie de la om la om... Atîta tot! Nimic altceva ! După asta nu ştiu ce se va întîmpla. Nu mă bag, nu mă amestec...“

„Parcă ziceai ?...“

„Eu ? ! Am zis eu ceva ? ! Poate vi s-a părut !“

Iustin tace. Ridică receptorul, formează un număr şi îl roagă pe Moş Ghiţă, portarul, să vină la el. Aşază receptorul în furcă, îşi sprijină coatele de birou, se apleacă puţin spre Voican şi îi caută ochii.

„Noi ne cunoaştem de mult timp, tovarăşe căpitan !“ „Da... A trecut olecuţă de vreme !“

zîmbeşte bănuitor, „înainte a fost vorba de «cazul Rovenţa»-, acum "cazul Danei Munteanu”... mîine va fi «cazul...» Mereu pe urmele mele ! Nu-i aşa ? Făceam un pas şi în spatele meu cine era ? Tovarăşul căpitan Voican !“ ton glumeţ, zîmbet subţire pe faţă.

„De ! Aşa a fost să fie !“ ridică umerii şi aruncă pupilele spre tavan, semn de neputinţă, sau : «Ce vine de sus nu poate fi oprit !»

„înainte te-a trimis, cineva... acum altcineva şi "altcineva o să mă anunţe că întrucît am avut de-a face cu miliţia şi înainte şi acum...”-"

Moş Ghiţă intră în birou, îşi scoate şapca.

„M-aţi chemat, tovar’şe preş’dinte ?“

„Da. Aşteaptă-mă puţin, Moş Ghiţă 1“ şi îi face semn să ia loc pe scaun.

„înainte... lucram pe unde apucam, continuă Iustin. Acum sînt aici...“

„Da. Ştiu ! Răspundere mare ! Dosare cu duiumul ! Libertatea omului, nimic mai de preţ !“ hîtru, şiret.

„Dumneata foloseşti însă aceleaşi procedee. înainte era un abuz în serviciu...“

„Abuz în serviciu ? !“ mirat, crede că jocul continuă.

„Da ! Ştii ce scrie 246 din Codul Penal ? •“îndeplinirea atribuţiilor în mod defectuos provocînd o vătămare a intereselor legale a unei persoane !»“

„Şi eu, ce ?...“

„M-ai implicat “în mod defectuos* în ancheta cazului Rovenţa şi mi-ai vătămat interesele : am fost dat afară din serviciu ! Abuzul se pedepseşte cu închisoarea, tovarăşe căpitan Voican 1“

„Bine, dar eraţi martor...“ se bîlbîie Voican.

„Iar acum, continuă Iustin «constrîngere prin ameninţarea unei persoane să facă sau *să nu facă* ceva prin darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromiţătoare». Adică : darea în vileag a morţii “suspecte* a Danei Munteanu ! Ştii ce articol am citat ?“

„Eu, tovarăşe preşedinte..."

„Şantaj ! Tovarăşe Voican !“

Voican păleşte, jocul s-a terminat, nu se aştepta să-i spună totul atît de limpede, parcă s-a speriat la gîndul că în faţa lui se află un judecător, iar el...

„Eu, tovarăşe preşedinte Arghir, repetă Voican, sînt un simplu ofiţer care îşi face datoria. Nu cred că se poate..."

„Asta-i că se poate ! Dacă s-a putut înainte... cineva crede că se poate şi acum ! La nesfîrşit ! Te rog să-i comunei şefului dumitale şi la rîndul lui să comunice şefului şi şeful şefului celuilalt şef... că eu, judecătorul Iustin Arghir, nu admit nici un şantaj şi nu mă sperie nici o ameninţare, chiar dacă pierd postul ăsta şi ajung ce-am fost înainte

Se sprijină de spateaza înaltă a fotoliului, respiră adînc, încearcă să se relaxeze. Voican stă nemişcat, ţigara arde singură în mîna lui. Iustin îşi ia ochii din ochii lui, îl vede pe Moş Ghiţă, parcă ar fi uitat de el.

„Şi încă ceva, tovarăşe Voican ! Te-am rugat să nu mai vii pe la mine, indiferent de pretextul pe care îl găseai... denunţul lui Meşteriu, sau păturile furate din maşina familiei Ştefan. Cînd veţi mai avea nevoie de mine, să-mi trimiteţi o invitaţie oficială... şi dacă e nevoie şi mandatul de arestare... Mă prezint singur ! Nu e nevoie să vă deplasaţi cu maşina ! Dar cel care mă va chema să aibă strînse

toate probele de acuzare, altfel nu stau de vorbă cu el ! apoi în gînd : «Oare nu procedez şi eu ca Runcanu ? Mă apăr prin funcţia pe care o am ? Nu ! Nu mă simt vinovat ! Şi Runcanu se consideră la fel ! Mărturia lui mincinoasă a trimis în închisoare un om care *n-a ucis* /» Pentru a nu mai fi tentat să treci pe la mine... Moş Ghiţă ! Dacă mai vine pe aici tovarăşul căpitan Voican, să-i aminteşti că la cabinetul numărul nouă lucrează un judecător, iar legătura dintre organele de anchetă şi tribunal este ţinută de tovarăşul procuror Mitroi, care îi va comunica tot ce este necesar ! Te rog să-l conduci !“

„Da. Bine ! Aşa o să fac, tovarăşe preşedinte !“ spune bătrînul puţin încurcat.

Voican striveşte ţigara în scrumieră, îşi ia servieta, se duce la cuier, îmbracă paltonul şi se îndreaptă spre uşă. Iustin se apropie de el. Stau faţă în faţă, se privesc îndelung.

„Sînt convins, tovarăşe căpitan, că vei găsi hoţul care a furat păturile lui Ştefan !“

„Dau eu peste el ! spune Voican încercînd să-şi revină. N-aveţl nici o grijă !“

26

IN^IERGE GREOI, PUŢIN APLECAT ÎNAINTE. Braţele lungi i se leagănă într-o parte şi alta, şchioapătă de piciorul drept şi e obosit după o zi întreagă de alergătură.

Ajunge în dreptul franzelăriei. Madam Onofrei, la fel de grasă şi cu pieptul ridicat pînă la bărbie, îl zăreşte prin geamul prăvăliei. Se uită la chipul lui de copil bă- trîn. Surîzător. Florică ar mînca un covrig. Vîră mîna în buzunar, găseşte o hîrtie de zece lei, dar nu vrea s-o schimbe. Preferă să

mănînce seminţe de dovleac. Pleacă urmărit de privirea curioasă a doamnei Onofrei care se umflă şi mai mult, ca un porumbel cu coleretă, contrariată de omul acela nătîng care s-a uitat la ea şi a trosnit în dinţi o sămînţă.

Trece pe sub nişte castani umbroşi. Respiră adine. Ajunge în dreptul bisericii. Aude toaca de vecernie, îşi face o cruce şi îşi vede de drum. Pemeşterul cizmar Stelian îl cunoaşte de mai mult timp, i-a făcut cîteva comisioane şi într-o iarnă i-a descărcat o căruţă cu lemne. Se opreşte în dreptul uşii deschise, scuipă peste umăr cojile unei seminţe, îşi trage piciorul din pantoful care îl roade şi zice cu glas prietenos :

„Bună ziua, jupîne !“

„Bună să-ţi fie inima, Florică ! Da’ ce-i cu tine ? Nu te-am văzut de-un car de vreme. De ce nu mai dai p-aici ? Mai am cîte o treabă cu tine !“

„De, jupîne Stelian ! M-am cam lăsat d-astea !“

„De care te-ai lăsat ?“

„De corvezi. Dă-i un ciocan !“

„Cui ?“

„Pantofului ăstuia, mă roade la spate. Măru’ lui de pantof 1“

‚Aha ! Dă-mi-l ! Zici că te-ai făcut şi tu salariat ? Oi fi stînd şi tu la bloc ? ! Mai ştii ? !“

„Io ? ! Io rămîn liber, jupîne ! Stau la un prieten şi am treabă la iei !“

„Bine. Dacă-i p-aşa e bine. Ia-l ! Cît să fie ceasu’ ?“

„Pînă-n şapte ! Nu-i mai mult că la şapte am io o treabă într-un loc şi e musai să fiu la ţanc. Mulţumesc. Cred că n-o să mai roadă. Rămîi sănătos, meştere !“

„Noroc, Florică ! S-auzim de bine !“

' Pleacă cu un aer mîndru. Nu mai şchioapătă. Traversează strada. Zăreşte în dreapta Schitul Darvari, vîră în gură o sămînţă şi înainte de a o strînge între dinţi vede magazinul doamnei Clementina. Se opreşte. Citeşte cu glas tare silabisind fiecare cuvînt : Ate-lier de re-ma- iat cio-rapi şi con-con-fecţio-nat cen-turi medi-cale şi- su-ti-ene. Stă în mijlocul trotuarului şi măsoară lung vitrina. «Ce-or fi ale şisu-ti-ene ?» Zîmbeşte hîtru. Se apropie şi se apleacă într-o parte şi alta. încearcă să zărească ce se ascunde în spatele perdelei din magazin de unde se aud voci de femei. Un ceas arată şapte fără zece. Pleacă în grabă cu capul întors în urmă. Trece pe celălalt trotuar şi se uită spre clădirea cu ferestre înalte, scară de piatră şi intrare impozantă. «Asta-i ! Fir-aş al naibii dacă nu-i tocmai ce căutam», îşi zice el. Citeşte cu glas tare firma de afară : „No-tari-at !“ Mai jos e o plăcuţă roşie pe care scrie : „Pro-gram de lucru. Două puncte. Şaişpe, nouăşpe ? ! întodeauna m-am încurcat în chestia asta ! Ce-i revine lu’ şaişpe ? Da lu’ noăşpe ? El mi-a zis să fiu la şapte şi eu voi fi la şapte punct ! Ce am io cu nouăşpe ? !“

Urcă treptele, trece printr-un antreu, deschide o uşă şi îşi zice : «Asta a fost casă boierească ! Nu glumă ! Aşa casă mai zic şi io !». Mestecă o sămînţă şi îşi trage puţin piciorul din pantof. Constată că nu-l mai doare, apoi îl vîră la loc. O femeie, care stă la un birou, îi priveşte curios trunchiul gros, umerii lăţi, picioarele scurte, capul ca o buturugă. Nu-i place cum se uită la el. Tace. Ar vrea să scuipe cojile de sămînţă. Le strînge între dinţi.

„Mîni ! zice femeia cu glas răstit. Mîni ! Az am terminat ! închidem pişti şinşr minuti !“

Nu spune nimic, rămîne nemişcat, puţin într-o

parte, sprijinit doar într-un picior.

„Mă ! Tu n-auzi ? ! Gata pi ziua di az ! Mi-o fi distul!’[1]

Vîră mîna în buzunar, scoate o săminţă, o duce la gură şi se uită calm la femeia aceea nervoasă ce rupe foaia din calendar, semn că ziua a trecut şi programul s-a sfîrşit. «Azi a fost paişpe august», îşi zice el.

„Măi omule ! Eşti surd sau nu-nţălegi româneşti ? Di şi mă necăjeşti ? Vinî mîni !“ apoi pentru ea : «Taman azi te-ai găsît şî tu să mă amărăşti ! Di dimineaţă m-am şer- tat, ştiu io cu şini... iar acu’ a trebuit să-i ţîn locu lu’ doamna Zanşir care s-o dus la garî».

Scoate sămînţa din gură, o ţine în pumn, face o jumătate de pas şi spune cu glas bolborosit :

„Io n-am treabă cu notariatu’. Io caut pe cineva !“

„Pi şini cauţ ? Spuni mai răpidi cî mă grăbesc ! N-am timp di sfadî ! Şi dă-te-oleacî mai încolo ! Ce ti înghesui în sufletu’ mieu ? Şi ? La tribonal poţi să.te apropii, orşî- cum, di judecător ? !“

„Aici e tribunal sau notariat ? ! Că io la notariat am venit şi firma de afară..."

„Hai-hai ! Lasî vorba cu mini ! Nu stau di poveşti. Pi şini cauţi ?“

„...mi-a spus să vin la şapte să-l iau. Am văzut în magazinu’ de colo, şi arată cu capul, în magazinu’ cu frîn- ghii pentru ţîţe, că e şapte fără zece şi acuş poate o fi şapte fără cinci. Că de cînd vorbim n-a trecut mai mult de cinci minute."

„Băi ! Tu eşti turc ? Eşti ţigan ? Di ci nu spui la şini vrei sî ti duci ? N-ai aflat şî tu, nici măcar atîta lucru, cî atunci cînd intri într-o instituţii di stat trăbui să spui şini eşti, di undi vii şî la şini ti duci.

Şe ? Io să-i învăţ pi tăţi cum sî vorbeasci ? 1 Auzi colea !“ şi femeia ridică din ce în ce mai mult tonul încurajată de tăcerea lui.

„Da’.„ ’mneavoastră, dacă îmi îngăduiţi, cine sînteţi ?“ şi se uită cu ochii lui mari, impasibili, poate doar curioşi, ca şi cum nimeni nu l-ar fi clintit din încrederea şi convingerea lui că trebuie să facă doar ce i-a spus : să-l aştepte la şapte. Atîta tot.

„Tu mă-ntrebi pi mini şini sînt ? ! şi femeia aceea măruntă, cu faţa rotundă şi pleoapele roşii, se ridică puţin de pe scaun şi se sprijină cu mîinile de birou de parcă ar vrea să sară pe el. Cu şi drept mă întrebi tu ? Hai ! Pleacă d-aşi cînd îţi spun ! Greşesc înregistrarea actilor di notariat !“

„Atunci, da ! Sigur că da !“ face Florică parcă lămurit, scoţînd pe furiş din buzunar o altă sămînţă de dovleac.

„Şe da ? !“ întreabă femeia cu glas mai scăzut aşezîn- du-se pe scaun, ca şi cum n-ar fi meritat atîta atenţie din partea ei care are treburi importante.

„Vreau să spun... că ’neavoastră sînteţi la poartă... adică sînteţi portăreasa notariatului şi d-aia mă întrebaţi...“

Nu-şi termină fraza. Femeia deschide gura, îşi arată dinţii negri la rădăcină, faţa i se congestionează, ochii i se măresc în orbite, şi în ultima secundă zice cu glas înăbuşit :

„Nu. Nu, drăguţă... Io nu sînt portăreasă. Io sînt tovarăşa Ana Densuş ! Dacă ai mai fi avut treabă p-aşi ai fi aflat şini sînt şi şe fac“, apoi îşi ia ochii de la el cu un aer demn, ca şi cum nu s-ar fi putut coborî pînă la el.

Florică tace. Se uită la ea şi tace. îşi mişcă pupilele după mîna ei care scrie lăbărţat. întoarce

puţin capul şi îşi răsuceşte gîtul, parcă ar vrea să ştie ce se află în registrul acela gros. Ana îşi vede liniştită de lucru. După o vreme, fără să-şi ridice capul spre el, zice în silă :

„Acum di ci nu pleci ?! Di ci stai pi capu' meu ? Ia spuni !"

„Mi-a zis să vin să-l iau. îl aştept. Cred că s-a făcut de şapte."

Ana lasă hîrtia din mînă, se apleacă puţin peste birou, îşi strînge pleoapele, clipeşte des, zîmbeşte şi zice cu glas mieros :

„Şi di ci nu vrei tu să-i spui lu' tanti Ana pe sini aştepţi ?"

,,Pe don notar."

„Bine-bine ! Pe don notar ! Da' noi avem aişi şinşi notari. Plus don şăf. Pi cari din ei ?" zice Ana dîndu-şi seama că trebuie să adopte o altă metodă, să-i ia «cu bi- nişorul» ; îşi aprinde o ţigară Mărăşeşti, trage cu putere, apoi aruncă fumul printre dinţi scoţînd un şuierat lung de satisfacţie. Vezi... Io am vorbit frumos cu tini. Dacă nu vrei sî spui, du-te acasă..."

„Nu pot ! îl aştept pe don notar ! Pe don şăf !"

„Păi, păi di ci nu spui aşa, omule ? ! Dacă aflam di la început îţi dădeam un bilet, intrai, ti duceai la camera nouă, prima uşă la dreapta şi io îmi vedeam di treabă ! Păi, vezi ! Şine nu-l cunoaşte pi don şăf ? ! Ei ! Auzi colea ! şi Ana caută un bonier şi se pregăteşte de scris. Ai o treabă personală... sau de servişi ?"

„Nu. Ce să am io cu notariatu' ? Mi-a spus să vin să-l iau pen-că plecăm."

„Deci... personală. Foarti bini ! Foarte bini ! Vezi că ne înţelegem ? Şi ia spuni tu lu' tanti Ana, undi

vreţi voi să plecaţi ? Adică aşa, pînî termin io di trecut datele în biletu' de intrare..."

„Unde plecăm ? Nu ştiu, şi Florică îşi vîră mîna pe sub tricou şi se scarpină pe umăr, apoi zice din nou : Nu ştiu. Plecăm, da' nu ştiu unde."

„Pentru mai mult timp... sau numa' pintru o zî ?"

„Nici asta nu ştiu."

„Aşaaa ! Acu' sî trec în bilet datele personale, zice Ana văzînd că nu poate să scoată nimic de la el. Cum ti cheamî ?"

„Florică."

„Bine-bine ! Florică şi mai cum ?"

„Florică F. Florică."

„Hm ! Iţi ardi di glumi ! Dă-mi bulentinu' !"

„Nu-l am. îl ţin acasă... altfel îl pierd şi plătesc amendă... Pînă acu' am plătit de patru ori cîte douăş'cinci de franci !"

„Şi F ăla ce-nseamnă ?"

„Tot Florică."

Tace. încearcă să se stăpînească. Lasă buzele în jos, vrea să ducă stiloul la gură, după un vechi obicei, apoi scrie apăsat străduindu-se să nu greşească, să nu sară peste liniile înguste.

Florică scoate din buzunar o sămînţă, o aruncă în gură, o trosneşte între dinţi, o înghite, mărul lui Adam se ridică, se lasă. Faţa îi rămîne la fel de nepăsătoare.

„Da' nu mi-a spus undi plecaţi ? !" insistă Ana *spe- rînd ca va afla totuşi ceva de la el.

Nu primeşte nici un răspuns.

„Bini ! Dacî nu vrei să-mi spui nu ti oblig... Gata ! Nu mai trec seria buletinului... adică am trecut una din burtă. Ha ! ha ! Iţi dau biletu' şî poţi să intri. Cu o condiţie. Aşa ! Hm ! Ca între preteni ! De cînd stăm de vorbă •ne-am împretenit. Nu-i

aşa ?"

„Dacă vreţi ’neavoastră..."

„Departe ? Plecaţi departe ? Poate don şăf pleacă definitiv şi atunci rămîne un post liber şi dacă se transformă postul di notar şăf în post de secretară şi ăla di secretară în post de funcţionară la registratură... înţălegi? îmi faşi un bine. Uite ! Ia biletu’ ! Să nu zişi cî ti am cu şeva la mînă. Ie dreptul fieştecărui şetăţan care vrea să intre în notariat... Dar credeam că ne putem ajuta, aşa, ca între oameni."

Florică întinde mîna. Se uită atent la bilet, îl apropie de ochi, face : „Ţţţ !“ apoi îl pune pe birou şi îl împinge uşor cu degetele lui mari şi groase pînă sub bărbia Anei care se uită lung la el.

„Cum ? ! Nu vrei ? ! Nu vrei biletu’ di intrări ? !“

,,Nu“, răspunde el la fel de calm.

„Mi-am căznit mintea, mi-am storcoşît crierii sî trec toati datili şî tu... drept mulţămire ?“

„Io n-am cerut nimic... Şi nici n-am vrut să intru. îl aştept pe don notar Iustin Arghir.

„Păi ai zîs că-l aştepţi pe don şăf ? !“

„Ce ? ! Don notar Arghir nu-i şef ? Că el a fost şef pe unde a fost !... Cînd a plecat de-acasă mi-a spus să vin aici la şapte... şi dacă ’neavoastră m-aţi întrebat de vorbă mi-am zis că e bine... trece vremea mai repede. Auziţi ! Bate de şapte ! Mă duc iute la poartă... să nu iasă cumva pe altă uşă !“

22

I-JA ClMPENI AU AJUNS LA PRÎNZ, DRJNA LE întinde masa şi îi ospătează. Ar fi vrut să-l întrebe ce i s-a întîmplat, dar prezenţa lui Florică — spre care se uită mereu bănuitoare — o opreşte. Mănîncă în tăcere. Drina nu îi mai povesteşte nimic despre „proprietarul care vrea s-o evacueze din casă“. Pendula din perete bate de trei ori. Drina îşi sprijină mîinile de masă, îşi îndreaptă ochii spre Iustin şi zice :

„Am ceva bani economisiţi... Să-mi spui dacă ai

nevoie !“ '

Iustin tace. încearcă să zîmbească, dă din cap de cîteva ori în semn de negaţie şi în acelaşi timp de mulţumire. Dacă ar fi scos un cuvînt s-ar fi trădat.

„Nu mai eşti acolo...", zice apoi Drina, nu ca o întrebare, ci aşa cum ar fi constatat un lucru mai vechi pe care amîndoi îl ştiau.

„Nu“, răspunde Iustin.

„Am bănuit... aşa cum am bănuit că te-ai luptat pentru taică-tu.şi Drina rămîne cu ochii nemişcaţi, ca şi cum ar fi ascultat un glas ce venea de departe şi ar fi plecat în întîmpinarea lui.

Florică a mîncat încet, cu vechea lui nepăsare. Cînd i-a auzit vorbind a vrut să-i lase singuri. S-a tras de pe scaun cu o mişcare sfioasă. Iustin a luat gestul lui ca un îndemn de plecare.

„Mergem ! Mergem îndată, Florică !“

Drina.se uită întrebătoare la Iustin, vrea să afle cine e Florică.

„Drina ! El ştie o sumedenie de scamatorii. N-ai vrea să rîdem puţin ? Cred că e singurul lucru care ne-a mai rămas."

Bătrîna tace, clipeşte des.

„Hm. Poate... poate ai dreptate...", şi pe faţa ei mică apare un zîmbet crispat, parcă ar vrea să-şi învingă plînsul.

• După-amiază s-au dus la gară. Au mers cu un personal care s-a tîrît toată noaptea. Dimineaţa au coborît din tren şi au luat o Irtă spre satul Lucianca. Autobuzul i-a lăsat pe şosea, lîngă o staţie electrică.

Merg în tăcere sub arşiţa soarelui. Iustin se uită

la cele două umbre ce se întind prin iarba prăfuită de pe marginea drumului. I se par caraghioase. De la un timp e tentat să se amuze de tot ce i se întîmplă. Parcă nu mai e vorba de el şi viaţa lui, ci ar asista la un spectacol în care o umbră scurtă şi alta înaltă se îndreaptă spre o ţintă ce se îndepărtează mereu. Doi drumeţi caraghioşi în căutarea celui de al treilea, doi drumeţi care vor să dovedească ceva deja dovedit, care încearcă să înfrunte inevitabilul fără să se întrebe de ce au intrat în acest joc cu o regulă necunoscută. Iustin are senzaţia că a plecat de acasă de cîţiva ani. Totul a rămas în urma lui : trecut, copilărie, familie. Se despărţise de cel care fusese cîndva : student, şofer, judecător, notar... Ca şi cum ar fi intrat într-un ţinut ireal, într-un univers de poveste ameţitor în care *acum o lună* era identic cu *acum trei luni* şi *ieri* era suprapus cu *mîine* iar *acolo* şi *aici* nu mai reprezentau nimic. Spaţiul şi timpul se transformaseră într-o formă continuă precum drumul prăfuit pe care merg acum. Florică trăieşte într-un fel de ameţeală fericită, poate pentru că îl regăsise pe cel care în urmă cu cîţiva ani colindase şoselele. Vrînd să-l întrebe pe Iustin unde vor pleca după aceea, spune stîlcind cuvintele : „Şi după asta ce mai povestim ?“ Pentru el „Unde mergem ?“ devenise sinonim cu „Ce mai povestim ?“

Intră în sat. Drumul e mai puţin prăfuit. Soarele arde cu putere. Casele sînt cocoţate pe dealuri. Cîteva gîşte stau la umbra unui gard cu ciocurile deschise şi aripile lăsate în jos. Un bătrîn se odihneşte pe banca de la drum. Iustin îl întreabă unde locuieşte familia Rovenţa. Bătrînul rămîne o clipă pe gînduri, se scarpină pe ceafă, apoi zice cu glas slab :

„Rovenţa ?“

„Da !“

,’,No ! Meri mata, rog frumos, pîn’ la biser'că ! Pi mîna dreaptă dai di casa Areti.“

„E mult pînă acolo ?“

„Olecuţă şi ajungi, rog frumos“, şi bătrînul rămîne nemişcat pe bancă, cu privirea înainte, sprijinit în băţul lui.

Au băut apă dintr-o fîntînă cu ciutură, au mai mers cîţiva kilometri şi după o cotitură au zărit turla bisericii. La prima casă «pi mîna dreaptă» au bătut la poartă. Un cîine mic şi slab începe să latre în spatele ulucilor. O bă- trînă apare dintr-un şopron. Se apropie de poartă cu paşi înceţi. Se opreşte în loc şi îi priveşte cu ochi mici, iscoditori, mai mult veseli decît bănuitori.

„Sînteţi sora lui Rovenţa ?“

„Io mi-s !“

„Aş vrea să vorbesc cu dumneavoastră. Am venit din Bucureşti..."

„Din Căp’tală ? ! Hai ! No mereţi ’nuntru ! şi femeia deschide poarta şi loveşte cu piciorul în cîinele care tot latră. Nu-i bai ! Doar schiaună ! Hi, potaie ! Pasămite oţi hi niscaiva jurnalişti ? Io mi-s Aretea din Lucianca ! Primu’ primar comunist de după război ! Acu’ la pensie. De ! Ca tot omu’ schilodit de bătrîneţe !“ şi femeia rîde subţire încreţindu-şi mult faţa.

„Nu. Nu sîntem jurnalişti, spune Iustin. 11 căutăm pc Rovenţa !“

„11 căţaţi pe ’mnealui taman aicilea ? ! face bătrîna mulţumită că a aflat de ce au venit, dar în acelaşi timp parcă s-ar fi întrebat : De ce la mine ? Pe frate-miu, ăl mare ! Va să zică ! Palicaru’ !“ şi rîde în hohote pentru o cauză ştiută numai de ea

acoperindu-şi cu mîna gura ştirbă, lăsîndu-şi doar ochii mici în care ard două lumini puternice. Feri, bă ! şi împinge cîinele care i se gudură pe lîngă picioare dînd din coadă. îl caută pi stăpîntu ! Că iei mi te-o adus di prin străini ! Aşa îi zic io !“

„Cui ?“ întreabă Iustin încercînd să lege o vorbă cu ea.

„... ’mnealui ! Frate-miu ! îi zic Palicaru’ Hi-hi ! Pi unde-o fos’ numa di drăcii s-o ţinut ! Pisemne că tot din- tr-o pricină asemănătoare aţi vinit ? Io nu ieu pi nimeni pi răspunderea me ! Darmite pi iei ! No ! Acu’ mereţi în cas’ ! Oţi hi osteniţi pi drum !“

Urcă scara. Trec pe lîngă florile de iasomie şi crăiţe din cerdac, ocolesc fasolea pusă pe jos la uscat şi intră în casă.

Areta le aduce cîte o cană cu apă rece şi îi îndeamnă să se odihnească. Vorbeşte repede, se mişcă iute, parcă bucuroasă de oaspeţi, dar nemulţumită că va trebui să discute despre Rovenţa, repetă mereu *io* şi *iei,* le spune ce îi leagă şi ce îi desparte, împleteşte totul cu umor şi înţelepciune.

„Iei, Palicaru’, spune femeia, aşezîndu-se pe un scaun şi potrivindu-şi mereu basmaua în jurul obrazului, gest care devenise tic, avea o vorbă : «Cît trăim dăm pişti tot numa’ di găuri. Prima-i la naştere, a doua la mîncare, a treia la înmormîntare.» Hi-hi ! Află acu’ mata, cini-i domnu’ Rovenţa şi di ci no prins cheag pînă la bătrîneţi ! No ! Vă las să scoatiţi din trăişti. Io mer’ să fac ceva pită !“

Areta închide uşa. Cei doi rămîn singuri, apoi uşa se deschide cu putere şi bătrîna apare din nou în cameră. Rîde icnit cu mîna la gură. Iustin îşi dă seama că bătrîna seamănă cu Rovenţa, are umor, e

pusă pe şotii, fiecare cuvînt e plin de «tîlc».

„E di spaimă, nu alta ! Mi-o luăt Domnu' minţile ! Nu v-am zîs ? ! îl aştept pe Gaşpăr, nepotu' lu' Gaşpăr ăl bă- trîn di la Arad. Lucră la Combinat ! O zîs că vine cu o fătucă în probă. Hi-hi ! Dacă mere treaba, la iarnă face nuntă mare cu muzicanţi !" şi rîde hîtru, face semn cu ochiul, merge de-a-ndaratelea şi se strecoară prin uşa întredeschisă.

Seara, după cină, Iustin se duce pe prispă şi se aşază pe un scaun. Florică nu-l urmează. Ştie că vrea să rămînă singur. Din.tr-o cameră învecinată se aud voci. în ferestrele caselor răspîndite pe dealuri clipesc lumini. Răzbat acorduri de vioară şi clarinet. Vîntul aduce miros de ţuică fierbinte. Ard cazanele în poveme şi mustul se înăspreşte in butoaie. Oamenii chefuiesc, se bucură după o vară plină de osteneli.

Stă singur pe prispă. Aude paşii cuiva. întoarce capul. Areta, îmbrăcată în hainele ei negre, se apropie de el. Ține mîna la gură, parcă vrea să-şi ascundă veselia. Ochii îi sclipesc în întuneric. Tace. Se uită la el şi tace. Se aşază pe o laviţă, oftează prelung, îşi îndreaptă privirea spre valea satului, apoi zice cu glas scăzut :

„Domnu' m-o întrebat di Rovenţa ?"

,,Da. Aş vrea să ştiu dacă a fost pe aici ?"

„O fos'... şi s-o dus..."

„Unde a plecat ?"

Dintr-o cameră învecinată se aude un glas subţire de fată ce rîde fericită.

„Io nu pot să ştiu. Dar di ci îl câţi mata cu atît sîrg ? !" şi Areta întoarce privirea spre el.

E rîndul lui Iustin să tacă. Nu ştie ce să-i

răspundă, parcă a uitat de ce îl caută. A plecat de acasă de o zi, două, de o lună, două, nu mai ştie precis, pînă şi scopul acestei călătorii îi este mai puţin clar, a rămas în urma drumului, esenţial fiind drumul însuşi. Deodată, se aude vorbind :

„Am nevoie de el.“

„Vrun năcaz ? Vreo vină ?“

Iustin nu-i răspunde. întunericul dintre ei parcă îl protejează de întrebările bătrînei. E tentat s£-i răspundă : «Da. Şi nu ştiu pentru ce şi de cînd», apoi se aude spunind cu un glas tare :

„Nu. Adică nu mai ştiu... Oricum, trebuie să-l găsesc."

Bătrîna îi simte încordarea. îşi aranjează baticul în jurul obrajilor cu gesturi încete şi îşi face un nod sub bărbie, apoi zice :

„O fos’ p-aci. O stat o lună, mi-o hălpănit toate ră- ţîli... că-i plac răţîli pi varză şi s-o dus la Ion Grădină. Văr-su di la Gura Bran care-i pădurar acolo. înseamnă că ştia că mata îi vei lua urma. “

„De ce crezi că ştia ?“

„Io nu-l ieu pi răspunderea me, dar nici proastă nu-s! Rovenţa n-ar fi zis undi mere dacă n-ar fi vrut să-i dai di urmă. Pricepi mata ?“

Iustin se uită lung la bătrînă, nu-i vede decît conturul chipului. O sumedenie de întrebări îi apar în minte, i se înghesuie parcă spre gură pentru a fi rostite şi lămurite. Buzele i se mişcă fără glas : «Atunci de ce a plecat ? De ce mă obligă să fac acest drum ?»

A doua zi, Areta le-a dat un pachet cu mîncare, le-a spus să ia trenul pînă la Braşov şi de acolo o Irtă pînă la Gura Bran. Le-a urat drum bun şi i-a condus pînă la poartă. înainte de a se despărţi, băirîna s-a apropiat de urechea lui Iustin şi i-a

şoptit :

„Fătuca lu’ Gaşpăr o fos’ bună-n probă ! Hi-hi ! Tari bună, zici el ! La iarnă face nuntă ! Să pofteşti şi mata ! Să-l iei şi pe frati-miu, Palicaru’ ! Zi-i că-i frig o raţă anume pentru el 1“ şi rîde icnit, duce mîna la bărbie, îşi acoperă gura cu degetele ei groase şi îl priveşte îndelung în ochi.

Rămîne în poartă. Se uită spre cei doi care dispar la capătul drumului. Nu pleacă de acolo mult timp, apoi îşi zice : «Al mic n-o scos nici o vorbuliţă. Phi ! O fi mut ! Pasămite pe ăştia doi i-am mai văz’t eu într-un loc. Intr-o carte sau pi păreţii din biser’că ! E di spaimă ! De n-or fi fos’ în casa me, aş fi zis c-or fos’ năluci !»

Pe Grădină Ion l-au găsit dincolo de Gura Bran. Au urcat un drum forestier şi au dat peste nişte barăci construite în plină pădure. Cînd Iustin i-a spus că vine din partea Aretei din Lucianca, el s-a uitat lung, cu ochi absfenţi, parcă s-ar fi gîndit în altă parte, şi a zis :

„Las’... las’ acum ! Vorbim îndată... Le-am spus să anunţe doctoru’ şi uite că nu mai vine ! Mama lor ! M-au uitat !“

Mărunt, slab, faţa uscată, ochii aprinşi în orbite, se mişcă cu greutate în costumul verde de pădurar care parcă îi urmează cu întîrziere gesturile ; poartă cizme înalte de cauciuc în care intră pînă mai sus de genunchi. Pare frămîntat. Le arată o baracă, semn că pot dormi acolo, apoi pleacă cu paşi repezi.

Iustin şi Florică intră într-un dormitor cu vreo douăzeci de paturi cazone, paturile muncitorilor forestieri, azi plecaţi în sat, fiind duminică. îşi aranjează lucrurile, scot pachetul cu mîncare

primit de la Areta şi îşi potolesc foamea. Beau cîte o cană de apă din izvorul din apropiere şi se aşază pe scara de lemn a barăcii.

Soarele alunecă în spatele muntelui. Lumina pîlpîie în crengile brazilor, cineva strînge între două degete fitilul aprins în fiecare vîrf de ram. Un ochi de pădure între două drumuri spălate de izvoare : unul urcă în munte, altul coboară în sat. Pe jos, aşchii de lemn, albe şi galbene, verzi şi maronii ; un covor ţesut din coajă de copac împletită în urzeala ierbii. Prin aer plutesc miresme de cetină, răşină şi copac jupuit. Fumul se ridică încet din grămezile unde se prepară mangalul : cîte o cocoaşă crescută din pămînt în care s-au ascuns spiriduşii muntelui pentru a-şi fuma pipa în linişte. în jur, lemne aşezate în stive.

Cei doi se uită spre baraca pădurarului. Nu vorbesc. Nu se mişcă. în ultimul timp Florică a devenit din ce în ce mai tăcut. Iustin l-a auzit de cîteva ori rostind ca pentru el : „Rovenţa !... Dacă îl găsesc pe Rovenţa 1“ şi acel „găsesc" semăna a răfuială. Iustin are pe obraji o concentrare crispată, parcă ar încerca să vadă — prin pereţii de scîndură ai barăcii — trupul chinuit al femeii care sparge liniştea pădurii cu ţipetele dinaintea facerii. E un ghem de nervi care ar fi sărit la primul semn făcut de cineva acolo. Un alt urlet, gîtuit de data asta, scos parcă de muntele care ar fi trecut prin coşmarul prefacerilor de la început. Iustin se ridică. Florică îl urmează. Se apropie de cabana cu ferestre mici şi obloane verzi, îl strigă. O dată, de două ori. Pădurarul apare în uşă. Nu aude ce-i spune Iustin. Rosteşte cu gura aproape închisă : „M-au uitat ! Ticăloşii ! M-au uitat şi nu l-au trimis

pe doctor !“ Iustin îi vorbeşte. Ochii lor se întîlnesc într-un dialog mut de o secundă : cei ai pădurarului aproape nătîngi, ai lui Iustin nemişcaţi, scobiţi într-un chip de piatră ; unul sus, pe prispă, încă nehotărît în hotărîrea pe care o luase, înspăimîntat că va fi tată, celălalt calm, hotărît să facă tot ce-i va fi în putinţă. îi face semn să se apropie. Iustin urcă treptele şi deschide uşa. O cameră cu lumină săracă. Femeia gîfîie în patul din colţ. Nu-i vede chipul. Zăreşte doar un maldăr de carne umflată la mijloc. Mai face un pas şi rămîne împietrit. Lovit în tîmple de alt urlet ce fulgeră grămada aceea informă. Ține braţele prinse de tăblia patului, parcă ar vrea s-o tragă peste ea, să se strivească, să scape singură de chinuri. Pădurarul se mişcă cu gesturi sigure îndemnat de cineva ce i se adresează în şoaptă. Pregăteşte o lampă. Un lighean cu apă caldă. Două prOsoape. Nu îşi aminteşte cînd i-a spus lui Iustin să caute un cearşaf, dar îl vede că i-l întinde şi el ia cearşaful cazon cu o ştampilă la mijloc, din pînză aspră, fără a şti cînd îl va folosi. Stau amîndoi unul lîngă altul. Femeia în pat, el în picioare. Aşteaptă clipa în care va trebui să se apropie de ea. îi aude dinţii scrîşnind, plămînii striviţi de tortură, gîtlejul strîns de o mînă necruţătoare şi urletul iese de parcă i-ar ţîşm prin braţele ce tremură biciuite de durere. Doar picioarele îi stau nemişcate, apăsate dinăuntru de povara ce nu se mai vrea reţinută, parcă împinsă spre viaţă de o voinţă ce nu-şi are obîrşia în pîntecele femeii. Pădurarul îşi şterge sudoarea de pe faţă, se spală pe mîini, şi se apropie de pat. îi scoate cămaşa femeii şi o lasă fără nimic pe trup, cu balonul acela umflat între ţîţele cu sfîrcuri roşii şi picioarele parcă desprinse de trup pentru a

uşura facerea. Ea nu-l vede. Nu ştie cine este. îl simte doar lingă ea şi se lasă ajutată. Muncile devin mai uşoare. Mişcarea de înainte şi înapoi intră într-un ritm străvechi, în ritmul valurilor, în pulsul pământului. Glasul ei se aude întretăiat de glasul lui, parcă răguşit şi el de ţipetele ei. Copilul e acum cu capul la pragul vieţii. Loveşte lumea mai întîi cu creştetul, îşi anunţă Naşterea, Apoi se aud iarăşi ţipetele femeii, oasele îi trosnesc de parcă s-ar desprinde din ligamente, din bazinul prea mic pentru o viaţă ce se vrea descătuşată. Apoi umerii, trunchiul, picioarele şi din nou urletul pădurii. Al copacilor. Al fiecărui copac în parte. Copilul e plin de sînge. Nu ştie ce va urma. E îndemnat nu de femeia ce uitase de el sau poate leşinase, e îndemnat de acelaşi glas care îi spune : „Acum faci asta şi asta şi scoate ce-a rămas. Taie sfoara ce îl leagă. Aşa. Fără teamă. Strînge bine, cu nod şi aruncă punga aia transparentă şi spală-te pe mîini.“ „Apă !“ strigă el cu glas tare şi parcă se sperie la auzul vocii lui. Iustin îi aduce ligheanul. Şi din nou glasul acela : „Spală copilul !“ Şi pentru prima dată îl aude ţipînd în palmele lui, îi simte cum vibrează şi tremură şi ţipă. Şi iar aude glasul : „Dar femeia ? Dar femeia ?“ Şi el îi răspunde : „Acum văd şi de ea ! Acum e rîndul ei !“ Pune copilul pe cearşaful cazon şi în clipa aceea află de ce îl pregătise. Lasă copilul acolo scîncind, cu mîinile strînse la piept. îşi întoarce privirea spre femeie. E alta. Parcă are alt chip, e mult mai frumoasă ca înainte. Sau poate el. Da. El e altul sau altfel. îi şterge femeii sudoarea de pe faţă. îi dă să bea un pahar cu apă. Face un pas înapoi. îi e destul. îi ştie pe amîndoi în viaţă. Nici cel puţin nu trage un cearşaf pe ea. Merge cu spatele spre uşă. Aude din nou glasul : „Acum

pleacă ! Acum poţi să pleci !“ Şi el îi răspunde : „Am sînge pe mîini, sînt ud...“ Glasul însă îi repetă porunca. Mai rămîne o clipă cu ochii în ochii femeii. Nu-l întreabă nimic, e încă fără glas. Trece pragul şi închide uşa.

Iarbă. Aşchii de lemn. Copaci jupuiţi. Ochii orbiţi de lumina înserării. Pădurea. Mersul legănat, pămîntul amg- ţit. împleticit. Coboară spre pîrîu.. Alunecă printre rădăcini şi pietre. îşi răneşte mîinile. Ajunge pe malul apei. Se uită la şuvoiul ce aleargă printre bolovani. Se lasă în genunchi. Bea apă direct cu gura. Se aşază apoi pe o buturugă. Stă cu bărbia în piept, chircit în el, fără nici un gînd — o piatră printre celelalte pietre din prundiş. încearcă să iasă din osteneală, din strădania ce l-a proiectat în altă lume, spre alte înţelesuri. Trece un timp. Se ridică. Urcă panta. Ajunge la drum. Nu se opreşte în dreptul barăcii. Apucă în sus, prin pădure. Se împiedică în crengile rupte de vijelie. Cade de cîteva ori. Pleacă mai departe. Pe mîini are încă urme de sînge şi pămînt. Din cînd în cînd se opreşte şi îşi şterge palmele pe frunzele de ferigă şi alun. Parcă aceasta i-ar fi fost menirea, să ducă prin pădure mici pete de sînge şi pămînt. Mici pete de viaţă.

A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, pădurarul intră în dormitor şi se apropie de patul lui Iustin. 11 trezeşte din somn şi îi spune :

„M-ăi întrebat de văru’ Rovenţa ?“

„Da.“

„E jos. în sat... la fina Paraschiva ! în casa de lîngă şcoală... cu viţă“, şi pădurarul se roteşte în loc, fără nici un alt cuvînt, şi iese din cameră

trăgîndu-şi după el hainele largi şi verzi.

Iustin stă în pat. Pe faţa lui nu se poate citi nici surpriză şi nici nerăbdare.

Floricâ e primul care se ridică din pat. îşi strînge în tăcere lucrurile. Mîinile îi tremură cînd le întinde spre haina agăţată de perete. Iustin îl priveşte pe furiş. De la un timp Floricâ trăieşte o nerăbdare ce îi dă un aer grav amestecat cu o înverşunare pe care greu poate să şi-o stăpînească.

Ies amîndoi din baracă. îl caută pe pădurar, vor să-şi ia rămas bun. Nu-l găsesc. Pleacă pe drumul care coboară în sat. Păsările cîntă bucuria unei noi dimineţi. Răcoarea îi obligă să mărească pasul. Bocancii lor răsună înfundat pe drumul pietruit. Frunzele de stejar au prins rugina sfîrşitului de toamnă. Pîrîul şopteşte prin apropiere. Razele sîngerii ale soarelui sclipesc în picăturile de brumă aşezate pe firele de iarbă. Apare un camion, aduce muncitorii la lucru. Se retrag spre şanţ, apoi îşi reiau tăcuţi drumul. Copacii se răresc, semn că nu mai au mult pînă vor ajunge în vale. E mai cald. Floricâ se opreşte şi îşi descheie haina. Iustin nu pare grăbit. Nu se întreabă ce-i va spune lui Rovenţa cînd îl va întîlni. A făcut acest drum şi acum va ajunge la capăt, Atîta tot. Nimic altceva. îl aude pe Floricâ mergînd cu un pas în urma lui. Tăcut. Casele din sat se văd în depărtare. în curînd vor ajunge în dreptul şcolii şi vor găsi o casă acoperită cu viţă. Simte că pădurarul nu l-a înşelat. Pîrîul şerpuieşte în apropierea şoselei. Se opresc. Se apleacă şi beau însetaţi. Iustin îşi vîră tot capul în apă. Picăturile agăţate în gene se transformă în mii de stele ce strălucesc în lumina soarelui. Aud clopotul din sat. Pare un semnal trimis către ei. Primele case apar -răzleţite prin poieni. Cîinii îi

latră printre uluci. Cîteva vite pasc pe un tăpşan. Un cocoş cîntă cocoţat pe o căpiţă de paie. Un curcan îşi umflă cerceii roşii de la gît, se înfoaie şi se roteşte pe lingă o curcă imaginară. Casele se înşiră de-a lungul şoselei. Paşii lor se iuţesc. Florică e acum în dreptul lui Iustin. Mersul lui pare mai sprinten. Bocancii sună sacadat. Un copil, urcat pe un gard, ţine în mînă o morişcă de vînt. Un crainic ce le anunţă sosirea. Iustin zîmbeşte. îşi simte sufletul mai liniştit, chiar dacă vede o clădire cu cărămizi aparente şi cineva îi spune : „Şcoala ! Ai ajuns la şcoală !“ Merg mai departe. Florică e acum înain tea lui. Se opresc în dreptul unei case cu viţă sălbatecă. Aude lîngă el respiraţia gîfîită a lui Florică. Se întreabă dacă nu cumva au mers prea repede. Ştie doar că n-au alergat. Face cîţiva paşi şi se apropie de poartă. Vede banca de lemn lustruită de cei care au stat acolo în fiecare după-amiază. Se uită în curte. Pare pustie. Poate sînt plecaţi la lucru. Zăreşte un umbrar. îşi îndreaptă privirea spre fereastra de la stradă, are senzaţia că cineva se uită la ei pe lîngă perdea. Chipul unei femei. Ca o străfulgerare. Ochii negri, faţa palidă. Seamănă cu Dana. Perdeaua rămîne apoi nemişcată. în geam strălucesc acum razele soarelui. Florică bate în poartă. Din bucătăria de vară apare o femeie. Cînd ajunge lîngă ei, Iustin spune cu glas încet, prea încet pentru a fi auzit, apoi repetă :

„Eună-ziua ! Sînteţi Paraschiva ?“

Femeia se uită cercetător Ia el, apoi îşi întoarce capul spre Florică, la urmă zice scurt :

„Da.“

„Vin din partea lui Grădină Ion, pădurarul !“

„Ş-apăi ?“

„îl caut pe Rovenţa."

„Iotă-l colo ! Sub umbrar !“, zicea ea fără să ezite.

p
-i.

DRUMBEII ZBOARA IN CERCURI MICI

DEASU- pra lor. Bat puternic din aripi. Gunguritul lor blînd se amestecă cu scîrţîitul aspru al cocoşului de tablă de pe acoperiş. Vîntul mişcă frunzele de viţă ale umbrarului. Cercurile de lumină şi umbră se leagănă într-o parte şi alta.

Două vîrtejuri : al porumbeilor şi al luminii. Şi ei la mijloc. Pămîntul se clatină.

Rovenţa stă sub umbrar cu o cană de vin în mînă. Nu pare surprins că au sosit. Pe faţă are acelaşi zîmbet. Le face semn să ia loc pe bancă. Iustin îl măsoară îndelung. Nu-l urăşte. Simte doar o înverşunare mocnită ce s-a transformat într-o neaşteptată împăcare asemănătoare cu aceea pe care o trăieşti cînd ajungi la capătul drumului, iar cauza ce te-a îndemnat să pleci a rămas undeva în urmă, s-a topit în amintire.

Iustin se aşază pe bancă, Florică lîngă el, cu aerul celui care şi-a cîştigat drepturi egale. Rovenţa de o parte, ei doi de cealaltă parte *a* mesei. La mijloc o cană cu vin înconjurată de urme rotunde lăsate pe masa albă de lemn. Cercuri suprapuse. Simbolul orelor de singurătate în care Rovenţa a băut cîte o cană cu vin. Şi încă nici un cuvînt. Clipele par dilatate. Totul a intrat într-un ritm aparte, porumbeii plutesc mai încet în văzduh. Florică respiră cu greutate, parcă s-ar fi oprit din fugă. Iustin ar vrea să întoarcă privirea spre el, să afle ce s-a întîmplat, dar nu poate să-şi desprindă ochii din ochii lui Rovenţa.

„Paraschiva ! strigă Rovenţa cu un început de bucurie în glas. Serveşte musafirii cu vin rece ! Sînt însetaţi de pe drum !“, şi el se adresează mai mult celor doi vrînd parcă să le spună că ştie *de unde* şi *pentru ce* au venit.

Femeia apare în uşa bucătăriei, îl ascultă atent, apoi dispare la fel de tăcută. O tînără trece prin curte cu paşi iuţi. Iustin nu-i zăreşte faţa, are pe cap un batic colorat. Vîntul foşneşte prin frunzele de viţă ale umbrarului. Petele de lumină şi umbră se leagănă într-o parte şi alta. Rotirea lor îl ameţeşte. Miroase a iasomie şi busuioc. Porumbeii

fac volte în văzduh, apoi coboară în stol în faţa bucătăriei, aşteaptă hrana pe care o vor primi alături de găinile care se agită înfometate în curtea lor. Paraschiva aduce trei căni cu vin. Porumbeii bat din aripi speriaţi. Unul din ei, mai îndrăzneţ, o urmează sub umbrar şi se aşază pe masă. Ciuguleşte o firimitură de pline. Iustin priveşte curios această scenă. Cuvintele par înlocuite de mici evenimente care ascund o taină. Fiecare gest capătă în el sensuri sporite. Au fost zile şi nopţi în care nu s-a gîndit decît la clipa în care se va întîlni cu Rovenţa. Clipa de faţă. Acum totul a rămas în urma lui. Rovenţa încearcă să mîngîie porumbelul, pasărea se fereşte şi zboară.

,,Noroc şi bine aţi venit ! spune Rovenţa ridicînd cana. Aici se bea vin dimineaţa ! In loc de lapte !“ şi rîsul i se stinge într-o veselie stăpînită, mai mult forţată.

Iustin gustă puţin vin şi pune cana pe masă. Cercul ei se alătură celor existente, semn că s-a integrat locului, a devenit părtaş orelor de odihnă în care Rovenţa a stat sub umbrar. Florică bea pînă la fund, broboane de sudoare îi apar pe frunte, îşi învinge cu greutate neliniştea.

„Cînd am fost la restaurant... îţi aminteşti, Rovenţa ?" începe Iustin să vorbească cu glas potolit.

„Da“, răspunde el cu. un aer voios.

„Ai spus că îmi eşti prieten ! De ce, Rovenţa ?“

„Aşa simţeam, Iustine. Nu te-am minţit.[1]*

„Dar m-ai trădat a doua oară !“

„Numai prima dată... cînd a fost vorba de moartea nevesti-mi, atunci te-am trădat. Acum e doar un pretext. Ştii prea bine.“

Vîntul mişcă din nou frunzele. Totul se clatină,

apoi se aşază la loc. Rovenţa duce cana la gură, bea încet, se şterge cu mîna şi strigă :

„Paraschiva ! încă un rînd ! Şi nu uita că murim de foame !“

Femeia nu-i răspunde, vorbeşte cu cineva în bucătăria de vară, apoi intră sub umbrar cu trei căni pe care le
ţine cu uşurinţă pe degete. Miroase a carne friptă. Porumbeii gunguresc pe streaşină. Cocoşul de tablă scîrţîie pe acoperiş în căutarea vîntului.

„Cine mai e în casă ?“ întreabă Iustin după ce femeia a plecat.

„Paraschiva şi fiică-sa”, răspunde Rovenţa ridicînd iarăşi cana.

Florică răstoarnă vinul pe gît. Pînă acum n-a scos nici un cuvînt. Iustin întoarce ochii spre el, încearcă să-i zîm- bească. întinde mîna şi îl strînge prieteneşte de umăr, îl îndeamnă să se liniştească, să-şi păstreze cumpătul.

„Te caut de mult timp, Rovenţa”, spune calm Iustin, aşa cum ar fi stat de vorbă cu un prieten pe care nu l-a văzut de o vreme.

„Da, ştiu... adică bănuiesc”, şi Rovenţa ţine cana în palme, ca şi cum ar vrea să încălzească vinul prea rece adus din beci ; pare mai îmbătrînit, în ochi îi ard aceleaşi sclipiri.

„Cîndva... M-ai întrebat care e puterea mea ?...“

„Da. îmi amintesc ! Hm ! La Restaurantul Moldova”, intervine el parcă amuzat de această aducere-aminte.

„Ți-am spus atunci că... uneori e suficient să mă gîn- desc la cineva şi acela apare... M-am gîndit la tine, Rovenţa, şi iată...“, glasul lui Iustin pare schimbat, a pierdut blîndeţea de pînă atunci.

„Ştiam că mă vei găsi... Nu m-am ascuns”, şi în tonul lui nu străbate nici o scuză, din contra, pare mai cutezător ca înainte.

„Atunci de ce ai plecat, Rovenţa ? !“

„Am căutat un loc unde să mă retrag la bătrîneţe... Mai beţi ! Nu face rău ! E un vin bun, nu te doare capul!”

„Rovenţa ! Nu-mi spui adevărul !“ şi Iustin se sprijină cu coatele de masă şi se apleacă spre el ; ochii lor se în- tîlnesc din nou

Florică respiră cu greutate, încearcă să-şi înfrîngă furia şi ura.

„De ce ai fugit, Rovenţa ? continuă Iustin. De ce n-ai stat de vorbă cu mine înainte de a pleca ? !“

„N-ai mai fi venit după mine...“, răspunde el cu glas stins.

„Şi eu trebuia să te caut şi să pierd totul ? !“

„Da. Aşa au scăpat de tine...“

„Deci... asta a trebuit să faci. ?“

„Da. Asta *a trebuit* să fac."

Iustin tace o vreme.

„Florică mi-a spus că... ai stat de vorbă cu Dana înainte de a muri."

Rovenţa e surprins. întoarce ochii într-o parte şi alta.

„Ce-ai vorbit cu ea, Rovenţa ? Ce i-ai spus ?“

Tace. îşi strînge braţele la piept, parcă ar vrea să se apere de întrebarea lui Iustin.

„De ce nu-mi spui, Rovenţa ? !“

Iustin nu pare nerăbdător.

„Credeam că dormi", se adresează Rovenţa lui Florică.

„Nu ! Nu dormeam ! spune Florică, bîlbîindu-se din cauza furiei. Te-ai dus la Dana şi i-ai spus ceva şi ea a ţipat..."

Iustin încearcă din nou să-l potolească. Paraschiva intră sub umbrar. Aduce brînză şi pîine. E ajutată de o tînără a cărui chip rămîne ascuns de baticul înflorat. Aşază pe masă o farfurie cu slănină şi pleacă în grabă. Iustin o urmăreşte curios. Rămîn din nou singuri. Rovenţa ştie că va trebui să vorbească. Bea puţin vin, îşi drege glasul şi spune :

„M-am dus la ea pentru că o auzeam plîngînd. Mi-a spus s-o ajut să moară."

„El ucidea peştii !" izbucneşte Florică tremurînd de nervi.

Rovenţa se opreşte, nu e surprins. Ar fi tentat să-i spună : «Dar tot eu le dădeam viaţă». Preferă să tacă.

„I-ai spus să ia vreun medicament ?" întreabă Iustin. „Nu."

„Vreun somnifer ?"

„Nu."

„A murit intoxicată... barbiturice... I-ai întins vreun tub, vreo cutie ?... Erau cîteva pe noptieră !... Sînt momente cînd un simplu gest e suficient. Poate doar i-ai arătat cu degetul ! Spune-mi sincer, Rovenţa ?"

„Nu. N-am făcut nici un gest ! Florică zice că m-a văzut. îmi pare bine că am lăsat uşa deschisă, altfel s-ar fi crezut... Eu am un martor şi tu ne ai pe noi..."

Iustin tace un timp.

„Şi ce i-ai spus, Rovenţa ? De ce a ţipat ?"

„Nu ştiu dacă a ţipat ! ?"

„Ai îndemnat-o să se omoare ? Spune-mi drept,

Rovenţa ?“

„Nu. N-am îndemnat-o...“

„Care au fost cuvintele ? ! încearcă să-ţi aminteşti !“ „«Puterea se află în tine şi numai tu poţi hotărî». Aşa i-am spus."

„Şi altceva ?“

„Nu ştiu dacă mă vei crede..."

„Spune !“

„«Eu ajut doar peştii care vor să moară. Tu poţi ieşi singură la suprafaţa apei !»“

„Şi ea a ţipat ?“

„Nu. Mai mult s-a speriat ! Apoi am plecat... m-am culcat. Ea a rămas singură. După ce te-ai întors ai găsit-o moartă."

Florică scînceşte ca un animal lovit. Iustin respiră adînc, strînge în pumni muchea groasă a mesei.

„Şi de ce... de ce ai procedat aşa, Rovenţa ?“

„Chiar dacă n-ar fi vorbit cu mine, ea tot acolo ajungea, Iustine ! Nu-ţi dai seama ? Gîndul ăsta era de mult cuibărit în sufletul ei... Acum sînteţi liberi. Şi ea şi tu...“, şi duce cana cu vin la gură, parcă îşi acoperă faţa.

Vîntul clatină frunzele umbrarului. Privirea lui Iustin se tulbură. îl vede pe Rovenţa ascunzîndu-se în apa unui acvariu, un peşte care înoată printre plantele luminate de soare. Ochii i se limpezesc treptat. Aude un cîine care uijlă în curtea învecinată.

„M-am întrebat de multe ori cine eşti, Rovenţa ? De ce ai apărut în viaţa mea ? spune Iustin făcînd vădite eforturi pentru a rămîne stăpîn pe el. în urmă cu cîţiva ani «întâlneam» uneori... o fantasmă. îl numisem Actorul. Prima dată l-am

văzut în podul unei case... îmbrăcat într-un smoching. în Seara de Ajun ţi-am spus că eşti un actor foarte bun, apoi... la restaurant purtai smoching... Am fost surprins. Abia acum îmi dau seama că tu, Rovenţa, eşti întruchiparea acelei fantasme ! înţelegi ? Tu eşti realitatea ! Actorul !“

Rovenţa e nedumerit, încearcă să zîmbească aşa cum îi e obiceiul, apoi zice :

„Şi ce a-nsemnat el pentru tine ?“

„Frica. Am crezut că m-am lecuit... că am scăpat de teama cu care am trăit mult timp în suflet. Tu însă ai fost mereu lîngă mine."

„îmi jurai credinţă !“

„Şi eu ce reprezint ? Tot frica ?“

„Nu. Ceva mult mai evoluat, mai rafinat...*’

„Eu am vrut să fiu pentru tine, Iustine... să te prinzi de mine dacă vrei.“

„Nu Rovenţa ! Eşti altul ! Ţie îţi place teatrul, farsa, gluma, vorbăria, îţi atribui calităţi de profet... şi poţi chiar să crezi că ai puteri... Tu dai viaţă peştilor ? Nu-i aşa ? !“

„Da. E adevărat..."

„Provoci întîmplarea ! Ehei ! Iată ce formă interesantă a căpătat vechiul Actor care se numeşte Algazel ! Profetul Algazel ! Lume ! Lume ! Nu strigai aşa ? !“

„Rîzi de mine, Iustine ?“

„Nu, Rovenţa ! Nu rîd."

Tace o vreme, apoi spune :

„Ziceai adineaori că sînteţi martorii mei.“

„Păi... nu-i aşa ?“

„Atunci... trebuie să te întorci cu mine, Rovenţa !“

„De ce ?“

„Să depui mărturie în faţa, lui Voican şi a celorlalţi."

„Nu pot."

„Ce nu poţi ?“

„Să merg cu tine..."

„De ce ? !“

„Păi tocmai d-asta am. plecat..

„Ascultă-mă atent, Rovenţa ! Te-am primit în casă cu toate că Simion m-a sfătuit să-mi văd de treabă... Nu aveai unde dormi, nici tu, nici Florică."

„Aşa e ! Ai dreptate, Iustine !“ sare Florică.

„Te-am găzduit, ai avut un pat, căldură, am pus o vorbă bună să fii numit administratorul blocului, să cîştigi ceva bani... am împărţit mîncarea cu voi. Am ris de glumele tale. Te-am lăsat să te joci, cu mine, cu ceilalţi... Acum trebuie să încheiem socotelile. A venit şi ceasul ăsta ! Eşti martorul de care am nevoie ! Nimic nu mă va opri să te duc în faţa celor care vor trebui să te asculte. Nimic ! Mă auzi ?“

Rovenţa ridică ochii spre el. Tace.

Porumbeii se rotesc deasupra lor. Bat puternic din aripi. Imaginile se rostogolesc ca prinse de un vîrtej. Faţa lui Rovenţa se apleacă într-o parte şi alta, se învîrteşte într-un dans ameţitor. Un zîmbet deformat de o lentilă convexă. Apoi, Iustin aude în el un glas : «N-am pierdut încă totul, n-am pierdut...» Şi în urechi îi răsună alt glas, mai puternic, venit din afară. întoarce privirea spre Florică, îi vede buzele mişcîndu-se, apoi îi aude cuvintele înveninate de ură.

„...Ziceai, Rovenţa, că poţi aduce viaţă ! De ce n-ai ajutat-o pe Dana ? !“

Rovenţa bea încet din cana cu vin, pare amuzat de încrederea lui. Rupe o bucată de pîine şi mestecă cu poftă. Florică aşteaptă.

„De ce, Rovenţa ? ! repetă bolborosit Florică. Ziceai că eşti...“

„Da, aşa am zis“, răspunde Rovenţa cu gura plină.

„Atunci de ce n-ai ajutat-o pe Dana ?“

Zîmbeşte din nou. Are buzele unse cu grăsime. Nu ştie ce şă-i spună. Nu-i trece nimic prin minte. Fiica Paraschivei le aduce o farfurie cu mere.

„Unde-i Dana, Rovenţa ? !“ strigă cu glas gîtuit Florică.

Rovenţa îi spune fetei să se aşeze lîngă el, îi înlătură baticul de pe faţă şi îi face semn lui Florică s-o privească atent. Pare un scamator care le arată ultima lui născocire. Este tînăra pe care Iustin o văzuse cînd a sosit. Asemănarea cu Dana e izbitoare. Florică se apleacă mult peste masă şi o măsoară cu ochi încordaţi. Ceafa lui groasă e acoperită de sudoare. Cămaşa e udă pe spate de transpiraţie. Fata e surprinsă de insistenţa cu care o priveşte Florică. Se retrage puţin, îşi aranjează baticul şi zîmbeşte stingherită. Nu înţelege nimic din tot ce se petrece în jurul ei. Florică îşi întoarce ochii spre Rovenţa.

„De ce mă minţi ? !“, şi vocea lui răsună clar în liniştea tulburată doar de gunguritul porumbeilor de pe streaşină, mai limpede ca oricînd.

Rovenţa rîde încet.

„De ce mă minţi, Rovenţa ? spune Florică gîfîind. De ce m-ai minţit atîta timp ? !“

Rovenţa stă sprijinit într-un cot, puţin pe spate, se uită sfidător la el. Ia cana cu vin şi bea savurîndu-i în tihnă aroma. O picătură se prelinge

pe barbă. îşi trece limba peste buze, apoi se şterge cu mîneca şi răsuflă mulţumit, ca după o masă bună.

Florică îi smulge cana din mînă. Vinul sare în lături. Stropii se întind ca nişte lacrimi mari pe masa albă de stejar. începe să-l lovească in faţă cu cana. Rovenţa nu se apără. Zîmbeşte mereu. Cana se sparge. Amîndoi se rostogolesc în iarbă.

• Porumbeii zboară în cercuri mici deasupra lor. Bat puternic din aripi. Gunguritul lor blînd se amestecă cu scîrţîitul aspru al cocoşului de tablă de pe acoperiş. Vîn- tul mişcă frunzele de viţă ale umbrarului. Cercurile de lumină şi umbră se leagănă într-o parte şi alta. Două vîrtejuri : al porumbeilor şi al luminii. Şi ei la mijloc. Pămîntul se clatină.

29

X_J NCHIUL MATEI STA ÎN FOTOLIUL DE LA fereastră. Trupul lui mare, voinic, se revarsă peste droturile desfundate, ţine braţele sprijinite de mînerele de lemn şi o ascultă absent pe Verona. Azi şi-a lăsat treburile şi a venit în sufragerie. Nu vrea să rămînă singur. Privirea gravă, obrajii căzuţi, ochii tainici* expresia omului care şi-a cucerit libertatea şi liniştea la capătul unui imens efort şi acum preţuieşte liniştea şi efortul. Pare un animal bătrîn care stă ascuns în căldura unei odăi şi în frunzişul vorbelor rostite de soţia lui care po-

vesteşte şi croşetează; mîinile ei iuţi par două sfredele ce vor să găurească trecutul, să scormonească amintirile din iama anului ’64 cînd a plecat la Caransebeş.

„Procurorul mi-a spus aşa : «Dacă ţin căciula în mînă, înseamnă că e pe listă, dacă am căciula pe cap înseamnă că nu pleacă». Ce om amabil ! Am aşteptat cîteva ceasuri în stradă. Cînd l-am văzut ieşind cu căciula în mînă, am înţeles că te voi vedea după patru ani... Nu-i mai socotesc pe cei cît ai fost prizonier. Ce crezi că a fost în capul meu ?“

„Nu ştiu“, răspunde bătrînul absent.

„Poate voiam să scap de durerea de pînă atunci şi de bucuria pe care o trăiam, zice Verona mai mult pentru ea. «Avem ce mînca pe drum.» Aşa am gîndit. Nimic altceva. Foamea ne preocupa pe toţi. Era pachetul pe care îl adusesem pentru tine..."

„Ia taci ! o opreşte bătrînul ascultînd atent viscolul de afară. Parcă a strigat cineva ? !“

„N-am auzit nimic. Ți s-a părut. Aştepţi pe cineva ?"

„Nu.“

„Seara, pe la opt, te-am văzut ieşind pe poartă. La început nu te-am recunoscut. M-am apropiat de tine. Ai tresărit. Nu te aşteptai. Ți-am spus să ne grăbim pentru că trenul pleacă la nouă şi dacă îl pierdem, aşa am zis, dacă îl pierdem trebuie să stăm în gară pînă dimineaţa. Vorbeam aferată, poate, de, eu ştiu, poate voiam să-mi înving plînsul şi mai mult... să nu te las pe tine să plîngi, de asta mă temeam cel mai mult. îţi tremura bărbia. Te uitai la mine şi tăceai... Am ajuns la gară. Of, Doamne ! De ce trebuie omul să sufere atît ? !'*

„Pentru că n-am vrut să se urineze pe trandafirii mei ! D-aia !“ zice scurt Matei şi intră din nou în muţenia lui.

„în gară, spune netulburată Verona, erau cei care fuseseră eliberaţi odată cu tine. Ne-am urcat în trenul de Bucureşti. Am trecut prin vagonul-restaurant şi tu ai vrut să bei o bere dar nu ştiai... nu îndrăzneai... îmi era jenă să-ţi spun ce să faci. Te uitai în ochii mei. Te-am luat de mînă şi ne-am aşezat pe scaune. Cînd a venit chelnerul ai tăcut. I-am spus să ne aducă două sticle cu bere. Ai băut prima înghiţitură şi ai zis : «Patru ani n-am ştiut că mai există bere şi cineva se poate şterge la gură de altceva decît de...». Aşa ai zis şi ai început să plîngi. Nu te-am oprit. Am izbucnit şi eu în lacrimi. La urmă, ai simţit că eşti iar liber, doar la urmă, şi a zis : «Mai vrem două sticle cu bere, domnule chelner !» Mult timp n-ai putut uita prin cîte ai trecut, adică tu voiai să uiţi dar era ceva mai puternic decît tine care îţi amintea. Noaptea, la cel mai mic zgomot săreai din pat, luai poziţia de drepţi şi spuneai : «Sînt 214 ! Să trăiţi !»“

„Ia taci ! Parcă a strigat cineva !“ şi Matei se uită pe fereastră şi ascultă atent viscolul de afară.

Verona îi povesteşte mai departe, cuvintele par nişte mingi care se lovesc de un perete şi el parcă s-ar fi ascuns într-o cameră şi cuvintele ar fi ricoşat fără să-l atingă. îi istoriseşte ce s-a petrecut în noaptea în care a fost eliberat, cu toate că el niciodată nu se considerase închis, colindase pe afară ori de cîte ori voia. «Străbă- team zidul şi plecam ! Am scris şi un jurnal. îl am aici, în cap. într-o zi îl voi aşterne pe hîrtie şi îl voi publica !»“

„Cînd am sosit acasă eram tare obosită. Of ! Ce obosită eram ! Nu dormisem o noapte la plecare şi

una la întoarcere... După o săptămînă te-am întrebat dacă nu vrei să mergem la Cîmpeni să vedem pe ai mei. Mama era bolnavă şi nu mai ştiam nimic de ea. într-o duminică am luat trenul şi am ajuns la Cîmpeni. îţi aminteşti ?“

„Da“, răspunse la fel de absent bătrînul.

„Am urcat scara. Pe uşă era sprijinită o cruce. Trebuia să plătesc eliberarea ta cu moartea ei. N-am fost lîngă ea în clipa în care şi-a dat sufletul. îmi pare rău... tare rău...“

„Ia taci !“ rosteşte bătrînul cu fruntea ridicată şi privirea îndreptată spre geam încercînd să vadă ceva prin întunericul de afară.

Mîinile Veronei se opresc. Nu mai croşetează. Nu vorbeşte. Ca şi cum degetele şi andrelele i-ar fi pus în mişcare mintea, chiar şi puterea de a se întoarce în trecut, în ziua în care îi murise mama şi ea leşinase în faţa uşii şi fusese dusă pe braţe într-o cameră cu multă lumină şi cînd s-a trezit s-a crezut pentru o clipă copil, un copil care se pierduse într-o lume urîtă şi a fugit spre uşă şi a strigat : «Deschideţi ! Deschideţi porţile !» apoi zice :

„Da. Ai dreptate, Matei ! A strigat cineva. De data asta am auzit şi eu.“

Bătrînul se ridică cu greutate din fotoliu, parcă şi-ar fi desprins trupul din plasa unor fire în care soţia lui l-ar fi croşetat din greşeală. E convins că nu s-a înşelat, nu . de acum, ci încă din clipa în care a presimţit că azi se va întâmpla ceva. Trece prin hol, aprinde lumina în vestibul, răsuceşte cheia în broască, şi deschide larg uşa. Fulgii şi

frigul se reped spre el. Zăreşte o siluetă ce se conturează în întuneric. Stă pe ultima treaptă a scării şi se uită cu ochii ridicaţi spre el. Matei nu-l recunoaşte. Nu pentru că e înfrigurat sau că are faţa acoperită de zăpadă. Nu pentru că e schimbat. Dar parcă e altul.

Cel de afară nu se clinteşte. Nu vorbeşte. Parcă nu l-ar fi văzut cînd a deschis uşa şi n-ar fi aflat că în prag se găseşte cineva. Seamănă cu cel care a călătorit o vreme şi acum, ajuns la capăt, nu mai poate spune nimic. Ştie că se află în faţa unei case cu două ferestre luminate. îi e de ajuns. Ochii imobili, lipsiţi de orice expresie, privesc ochii bătrînului care nu sînt miraţi şi nici contrariaţi de tăcerea lui, mai degrabă curioşi să ştie cine este şi de ce a venit. Stau faţă în faţă : unul afară, în frig, celălalt în prag. Răsuflă greoi, nu vrea să-l cheme în casă pînă nu află ceva despre el şi de aceea îl lasă în afara lumii în care s-a găsit de-o vreme, sau poate el, bătrînul, se găseşte în lumea lui şi acum a deschis o uşă spre noi înţelesuri.

„E cineva, Matei ? A venit cineva ?“ întreabă Verona dinăuntru.

Nu-i răspunde. îi priveşte mai departe chipul : două găuri înfipte în 'faţa albă, obrajii uscaţi de frigul din el şi din jur, gura precum o tăietură, buzele arse de ger, vîrîte înăuntru.

„Eşti Iustin Arghir ? !“ întreabă Matei cu glas încet.

Nu răspunde, dă din cap istovit, parcă adormit şi în acelaşi timp treaz.

„Tu ai strigat aşa *1“*

Face un gest afirmativ din mînă, mai degrabă un răspuns involuntar al braţului şi parcă s-a trezit, ar fi încetat să mai tremure în el şi ar fi avut puterea să vorbească.

„E cineva Matei ? A venit cineva ? !“ se aude iarăşi vocea Veronei.

Tace, apoi spune :

„N-am ştiut ce-i cu tine. Te credeam dispărut. Dacă sîntem în iarna lui ’65 înseamnă că a trecut aproape un an...“

„...Acum m-am întors.“

„Te-ai întors la ai tăi..“

„Da.“

Vîntul spulberă zăpada în jurul casei. Cele două umbre sînt învăluite de perdeaua transparentă a fulgilor. Se privesc mai departe în tăcere.

„Matei ! De ce nu răspunzi ? ! A venit cineva ?“

Bătrînul n-o aude, după un timp spune :

„Intră, Iustine."

Nu se clinteşte, parcă picioarele îngheţate nu l-ar fi ascultat, sau ar fi avut nevoie de un răgaz pentru a înţelege că cineva îl cheamă într-o casă unde se va putea încălzi. Face cîţiva paşi şi trece pragul. Matei îl ajută să-şi scoată paltonul. Mîinile lui bătrîne, catifelate, care mai păstrează dogoarea sobei, ating zăpada adunată pe gulerul şi umerii hainei ; se înfioară, ca şi cum ar fi aflat pe această cale toate avatarurile prin care a trecut şi chiar drumul pe care l-a parcurs prin zăpadă de la gară şi pînă în clipa în care a bătut la poartă şi a strigat să i se deschidă.

Verona apare în hol. Se opreşte în loc. Duce

mîna la gură, apoi îl îmbrăţişează; scoate sunete ascuţite de bucurie, vorbeşte repede fără să se înţeleagă prea bine ce spune şi îl trage de mînă în bucătărie „să-i dea ceva cald să mănînce“.

Stau toţi trei în jurul mesei. Bătrînul e la fel de tăcut. Lampa joasă îi cuprinde în conul ei de lumină adunîndu-i şi mai mult. Verona se ridică mereu de pe scaun, parcă de fiecare dată ar fi uitat să-i dea ceva. Ibricul cu ceai fierbe pe foc. Matei se uită pe sub sprâncene la Iustin, fără iscodire şi îşi zice : «a slăbit, pare schimbat, îmbătrînit, şi buzele îi sînt încă albe de frig». Iustin mănîncă încet. Mîinile şi picioarele i se dezgheaţă treptat. Căldura îi inundă plăcut trupul, doar faţa mai păstrează aerul rece de afară. Şi cînd Verona spune : „Ce-ai făcut pe-acolo, Iustine ? Cum ţi-a mers ?“ bătrînul Matei intervine : „Dă-i pace ! Nu începe iarăşi cu întrebările !“ Iustin îşi îndreaptă ochii spre el, încearcă să-i zîmbească, înainte de a scoate primul cuvînt îşi zice: «ce le-aş putea spune ? în fond n-am făcut altceva decît să trăiesc, dar nu la margine, atîta tot», apoi renunţă să mai spună ceva. Gustă din ceai, simte zahărul de la fundul ceştii şi o linişte plăcută îi îmbrăţişează cald sufletul.

Se duc în sufragerie. Verona [s]i pregăteşte patul pe canapea. „Aici ai dormit şi cînd ai venit de la Cîmpeni să dai examen la facultate, spune ea întinzînd cearşafurile albe. îţi aminteşti ?“ „Mai lasă amintirile, îi taie vorba bătrînul. La două cuvinte : îţi aminteşti. Mai bine ne-ai aduce nişte vişinată ! Ia loc, Iustine'*, şi Matei îi face semn să se aşeze în fotoliul de lîngă sobă.

Verona tace resemnată, îşi vede mai departe de treabă. Viscolul loveşte în geamuri. Noaptea urâtă respiră greu şi adînc. în odaia mare, văruită toată în alb, ca o chilie, cu mobilă veche, mirosul de rufe curate se amestecă cu un parfum de frunză de nuc venit poate din laboratorul bătrînului.

„Ce faci ? Ne aduci vişinata aia ? !“ întreabă Matei şi sprîncenele i se strîng într-o singură dungă groasă, cărnoasă, apoi se răsuceşte spre Verona ce trebăluieşte în jurul canapelei acum acoperită cu cearşafuri albe şi o plapumă de mătase.

„îndată, Matei. îndată !“ îi răspunde ea cu glas blînd; ştie că aerul ursuz al bărbatului e numai o aparenţă din care ea trebuie să înţeleagă plăcerea de a-l cinsti pe Iustin şi bucuria de a-l avea oaspete. Verona se îndreaptă spre cămară cu paşi mici şi iuţi.

Au rămas singuri. Matei îşi aprinde o ţigară cu gesturi lent-obosite, întreaga lui fiinţă degajă un aer de robusteţe calmă, îngîndurată, tăcerile lui îţi provoacă un sentiment de respect şi taină care te apropie şi în acelaşi timp te ţine la distanţă. Pufăie din ţigară de cîteva ori ca un începător, parcă în glumă, apoi respiră adînc şi aruncă liniştit fumul. Iustin se află acolo doar de o .oră. sau poate nici atît, dar i se pare că e aici de-o viaţă pentru simplul fapt că poate să stea lîngă acest bătrîn fără să fie obligat să-i vorbească despre el. Simte — mai mult decît înţelege — că nu se mai împotriveşte la tot ce s-a împotrivit pînă ieri, a ajuns la capăt şi acum îşi

îngăduie o clipă de odihnă. Ascultă viscolul de afară şi liniştea din el, o linişte obosită dar vecină cu mulţumirea. Şi cînd Verona a tras zăvorul de la cămara unde ţine sticla cu vişinată, sunetul acela metalic a răsunat în el atît de neobişnuit şi puternic încît a avut senzaţia că s-au deschis toate uşile din casă şi în locul viscolului a intrat în cameră o fată îmbrăcată în alb pe care o priveşte cu ochi surprinşi. Trăieşte o stare de bucurie caldă, de joc copilăresc al minţii şi al imaginilor. Deodată, totul se întunecă, se prăbuşeşte într-un întuneric plăcut, într-o tăcere adîncă.

„Să nu beţi prea mult... seara nu face bine**, spune Verona punînd pe măsuţă sticla cu vişinată şi două pahare. Eu mă duc să fac patul... Iustin poate vrea să se culce... era să zic să nu-l mai ţii de vorbă, dar tu, cum eşti mut... Măcar dacă i-ai spune ceva...“

Matei toarnă în pahare şi îl îndeamnă pe Iustin să bea, apoi spune cu glasul lui profund şi gros :

„Bine-bine. Vin şi eu...“, îşi reia poziţia în fotoliu şi continuă să fumeze cu acelaşi aer calm şi nepăsător.

Clipele trec. Vîntul urlă pe la colţul casei, viscolul se înteţeşte. Iustin aşteaptă ca bătrînul să-l întrebe ceva, sau să-i spună ceva — mai ales după îndemnul Vero- nei — sau poate el se simte dator să-i povestească ce s-a petrecut în tot acest timp cît a fost plecat. Nu izbuteşte să scoată nici un cuvînt.

„Ai ochii deschişi ?“ îl întreabă după o vreme bă- trinul.

„Da“, răspunde Iustin.

„Ți-e somn... vrei să te culci ?“

„Nu, mi-e bine.“

„Te gîndeşti la ceva ?“

„Nu.“

„Şi ce ai de gînd să faci ?“

„O iau de la capăt/*

„Bine... dar nu mai ai nimic ? 1“

Tace.

„Dacă vrei poţi rămîne aici un timp... pînă îţi faci un rost. Nu te vom deranja prea mult şi Veronei îi spun eu să te lase în pace...“

Iustin nu-i răspunde imediat, îşi întoarce privirea spre el : obrazul rotund, ridat, nasul drept şi mîna în care ţine ţigara.

„...pînă voi găsi o cameră.'*

„Bine.**

Şi din nou tăcere prelungită. Vuietul vîntului şi şuieratul fumului de ţigară. Parcă de undeva, de sus, ar fi căzut o pasăre şi pasărea alunecă în jos, aripile ei foşnesc prin aer dar nu mai ajung să atingă pămîntul pentru a rămîne acolo liniştită. După un timp se aude un sunet înfundat, aşa cum ai lovi o pernă plină cu puf şi în aceeaşi clipă răsună din nou glasul bătrînului.

„E greu, e foarte greu, dragul meu, să dai cu ochii de adevăr...**

«O să-mi vorbească despre adevăr», îşi zice cu teamă Iustin dar bătrînul a tăcut. Fumează mai departe preocupat de gîndurile lui. Iustin ţine capul sprijinit în palmă, îşi plimbă ochii prin odaie, într-o parte şi alta, ca şi cum s-ar fi uitat de la un

capăt la celălalt al vieţii. Parcă cineva l-ar fi apucat de s'uflet cu mîini puternice -şi ar fi încercat să-l frîngă în două, ca pe un băţ, de un genunchi vînjos. Oboseala şi somnul au dispărut din el. Gîndurile erau greoaie şi încete dar acum tulburate încep să lucreze cu o putere şi fermitate aproape mecanică, devin un fel de ciocan pneumatic care perforează tot ce întîlnesc în cale, cu nepăsare, implacabil. Cu privirea fixă, nemişcat în fotoliu, respinge răspunsuri pe jumătate, îşi mişcă gîndul greu, pînă îl iroseşte, pînă ajunge la margine, acolo unde se afla neînţelesul şi golul. Gîndul face corp comun cu el, un tot unitar cu întrea- ga-i fiinţă ; are o senzaţie de împlinire, de robustele fizică şi fiecare sens devine pentru el hotărîtor. Tocmai atunci, în clipa în care îi mai rămăsese doar să bea un pahar de vişinată şi să adoarmă în fotoliu, descoperă un adevăr al său, poate ultimul şi el îl primeşte cu acea necondiţionare care a făcut din viaţa lui de mai înainte o singură linie, uneori sinuoasă, dar pe care niciodată nu a împodobit-o pentru a o crede altfel decît era în realitate :

«Doamne ! Oare a fost nevoie de toată strădania mea ?! Este oare cu putinţă să nu trebuiască nimănui ? Să nu folosească la nimic ? ! Am încercat să dovedesc contrariul... Am acceptat să «plătesc» dar să ştiu pentru cine ? pentru ce ? şi pînă cînd ? Am aflat *cine au fost* toţi ai mei — o poveste reală sau o realitate povestită — ce *au făcut* — atît cît poţi afla adevărul din părtinirea, iubirea, dreapta înţelegere sau neînţelegere a celor

pe care i-am ascultat. Pătimim pentru a afla ceva din tot ce ne înconjoară cu speranţa că mişcăm o fărîmă în folosul celui care ne va urma. Am scăpat, da, am scăpat de frica şi umilinţa ascunsă în mine, moştonită de la ei sau de la ceilalţi — moştenitorii spaimei — şi poate mîine, cînd mă voi duce la ei, va trebui să dovedesc că efortul meu n-a fost inutil ! Oricum... în toţi aceşti ani n-am luat calea supunerii... martori sînt ei, chiar dacă uneori am fost tentat să las totul baltă şi nici mîine, da, nici mîine nu-mi este îngăduit să mă împotmolesc în mediocritatea mea...»

Nu blamează pe nimeni, nu vede nimic respingător în firea lucrurilor, dar ceva din toate prin cîte a trecut

«au căzut» din inima lui şi l-au eliberat, l-au spălat aşa cum' speli pielea de sudoare, aşa cum cad dinţii unui copil, aşa cum cade • părul unui bătrîn : încet, uneori cu durere, alteori pe nesimţite, odată cu trecerea timpului şi cu învingerea obstacolelor care i-au stat în cale.

„Ei ! Te las să te culci... mai vorbim noi mîine“, spune bătrînul, apoi stinge ţigara în scrumieră, soarbe ultima picătură de vişinată din pahar, îşi ridică trupul voinic din fotoliu, îşi îndreaptă privirea spre el, zîm- beşte şi pleacă spre dormitor închizînd uşa în urma lui.

Stă nemişcat în fotoliu. îşi plimbă privirea prin camera văruită cu alb. Umbra masivă a lui Matei mai dăinuie un timp lîngă el, la fel de tăcută şi tainică, lipsită de aerul blajin şi blînd al bătrînilor, mai mult îngîndurat şi încrîncenat. Ascultă focul din sobă, jarul se prăbuşeşte încet în spuza încinsă. Oboseala adunată de atîta timp începe să-l împresoare, «...m-am străduit să nu mă las manevrat, dirijat, chiar dacă am fost singur ; ştiam că e greu să învingi, dar mai ştiam că nu mă pot salva prin altul sau prin alţii... a meritat să încerc de unul singur, chiar dacă treaba asta m-a costat aproape doisprezece ani şi acum pereţii, casa, totul se surpă ; rămîne doar patul meu de lemn... patul de lemn, ca o luntre ce pluteşte pe apă...»

O toropeală profundă îl îmbrăţişează într-o tăcere cu răsuflarea oprită. Priveşte atent un tablou vechi, cu vopseaua plesnită pe margini, un tablou care emană atîta pace încît ochii se odihnesc iar gîndul devine catifelat şi uşor. Un parc, o alee şi pomii care îşi întind ramurile pînă la bolta cerului ; în mijlocul aleii silueta unui bărbat :

capul dat pe spate, ochii îndreptaţi spre norii albi

M* *ce* trec agale, mîinile întinse în sus, transformate de la umeri în crengi de copaci ce ating ramurile din apropiere. Imaginea din tablou se tulbură treptat, vede norii alergînd pe cer, îşi simte braţele-crengi legănate de vînt, trupul i se mişcă într-o parte şi alta. Zgîrîie cerul cu vîrfurile ascuţite ale ramurilor. Semne ce se vor citite şi de ceilalţi.

30

Oamenii muncii din întreprinderile judeţului Satu Mare au îndeplinit planul pe primii trei ani ai cincinalului ! Mari inundaţii în India şi Sri Lanka. Culesul şi transportul porumbului în flux continuu: -«Cîte curse aţi efectuat ?» -«Nici una!» ne spune Constantin Militaru, şofer pe un camion de mare capacitate. M-am prezentat conform planificării, aici, la ferma Brăteşti, însă lipsesc încărcătorii. Acum, mă duc la ferma Cazacu, poate acolo găsesc pe cineva». Instalarea unei noi ordini economice internaţionale in dezbaterile miniştrilor de externe ai ţărilor -«Grupului celor 77». Realităţi din lumea capitalului : trei

imagini ale aceluiaşi flagel : Şomajul ! «Trebuie să ţinem seama permanent de schimbările care au avut şi au loc în societatea noastră. Fără îndoială că, intr-un fel trebuia acţionat în 1945 sau 1946 şi în alt fel trebuia lucrat în 1955, cînd nu mai erau aceleaşi condiţiuni; din păcate, ştiţi bine că s-au comis multe abuzuri, tocmai împotriva unor activişti ai partidului şi statului. De asemenea, într-un fel trebuia lucrat în 1965 şi altfel trebuie lucrat in 1976, ţinînd seama de profundele schimbări revoluţionare petrecute in ţara noastră.»

Iustin îşi îndreaptă privirea spre Simion. E mulţumit că a venit. Toate calculele lui ar fi fost date peste cap dacă ar fi întîrziat sau ar fi găsit un pretext şi n-ar fi venit. Prezenţa lui Simion e o garanţie şi în acelaşi timp un semn al vechii lor prietenii.

„Ne-ai convocat într-o mică şedinţă ?“, îl întreabă Runcanu cu un aer de bună dispoziţie, păstrîndu-şi însă vechea lui prestanţă şi siguranţă.

„Am vrut să stăm puţin de vorbă“, răspunde Iustin. „Foarte bine ! Foarte bine ! Nu ne-am văzut de mult timp ! Ia spuneţi-mi, dragii mei, cu ce să vă servesc ? Ceai ? Cafea ? Apă minerală ? Hm ! Coniac să nu-mi cereţi !“

Secretara intră în birou, îl roagă să răspundă la telefon. Runcanu ridică receptorul. Simion fumează, ţine scrumiera în mînă, după vechiul lui obicei. Iustin se uită la obiectele de pe birou. Dosare şi hîrtii. Nimic altceva. «Aceeaşi sobrietate ca şi acasă», îşi spune el. Runcanu aşază receptorul în furcă. Apasă pe sonerie. Secretara apare din nou.

„Dacă mă caută cineva... să revină peste o jumătate de oră. Nu lăsa pe nimeni să intre ! Adune, te rog, trei cafele. Secretara iese. Acasă ne-am fi simţit altfel, nu riscam să fim mereu deranjaţi.

Victoria şi Florin sînt plecaţi la ţară, la nişte rude. în sfîrşit... tu ai ales.“

Runcanu e azi mai amabil ca altă dată, o amabilitate reţinută.

„Vrei o ţigară de foi, Simioane ? Ştiu că eşti amator", şi Runcanu deschide un sertar, scoate o cutie, i-o întinde, îşi ia şi el o ţigară şi o taie cu un cleşte special.

«Şi Scriban fuma ţigări de foi» gîndeşte Iustin.

„îmi pare rău de tot ce s-a întîmplat cu tine, Iustine, spune Runcanu scăpărînd un chibrit : faţa suptă, palidă, e îmbujorată pentru o clipă de flacăra tremurîndă ; aruncă primul fum şi îşi îndreaptă ochii spre Iustin, care îi rezistă privirii. Am auzit că... E adevărat că ai plecat de la Notariat ?“

„Nu... Mi-am luat concediu fără plată. Am avut ceva treburi..."

Iustin nu se grăbeşte, ştie ,că mai are timp, îl lasă pe Runcanu să spună tot ce gîndeşte.

Secretara intră în birou, aduce pe o tavă trei ceşti cu cafea. Aburul lor se împleteşte în părul buclat al femeii care a trecut de vîrsta tinereţii. Aşază ceştile în dreptul fiecăruia şi iese cu paşi înceţi, cu acel dar de a-şi anula prezenţa cît mai repede. Mirosul de cafea se răspîndeşte cu iuţeală prin încăpere şi se amestecă cu cel de ţigări. Discuţia lîncezeşte. Iustin gustă din cafea şi îşi roteşte ochii în jur. Mobilier simplu, de serie : o masă de şedinţe, scaune, o bibliotecă goală. «Acasă are un perete plin cu cărţi. Aceeaşi intenţionată lipsă de ostentaţie», îşi spune el. Privirea îi ajunge în dreptul ferestrei, perdelele de pluş sînt trase, o lumină palidă se strecoară cu greutate înăuntru. Cerul e acoperit cu nori. Cade o ploaie deasă lovită

de rafale de vînt. Picăturile se preling pe sticlă.

„Cred că... te-ai înconjurat de oameni care nu erau de seama ta, reia discuţia Runcanu. Mă refer la cei doi care locuiau la tine. Nu aveau ce căuta... Nişte oameni simpli, fără căpătîi..."

„Şi Simion mi-a atras atenţia[1]', spune Iustin, vrînd parcă să aducă un argument în plus.

„Vezi ! Vezi ! Şi el a remarcat ! şi întoarce privirea spre Simion luîndu-l parcă părtaş. Aş vrea să te întreb... Ce te-a determinat ? Din milă ?“

Iustin tace o clipă, apoi răspunde cu glas măsurat :

„Nu aveau unde să se ducă. Unul din ei fusese reţinut pentru nişte cercetări... cînd s-a întors a găsit camera ocupată, proprietarul o închiriase altei persoane. A căutat peste tot, n-a găsit... dormea pe unde apuca, în frig, apoi în gînd : -«Poate l-am primit să aflu în ce întuneric trăia şi cîte feţe are ipocrizia, iar pe Florică, pentru a afla pînă unde se poate înălţa puritatea. Nebunia e locul lor de întîlnire». Celălalt la fel;.. Ştiţi ce înseamnă să nu ai unde să te duci ?“

„Bine... Le-ai dat găzduire o lună, două, dar după aceea ? ! Crezi că viaţa particulară a unui judecător e lipsită de importanţă ? Aveai o muncă de răspundere 1 Erai preşedinte de tribunal ! Pe de o parte cei doi... pe de altă parte Dana !“

Nu-i place aerul de superioritate cu care îi judecă viaţa, încearcă să-şi menţină calmul, ştie că dacă' ar izbucni acum ar pierde totul, îşi aude vocea rostind încet :

„Fac abstracţie de faptul că v-aţi referit la Dana !“ Runcanu simte că n-ar fi trebuit să amintească de ea, spune repede, ca şi cum nu i-ar

fi auzit remarca :

„Te-ai simţit bine cu ei ?“

„Da."

„Pot să te întreb de ce ?“

>»•••

„E atît de greu să ne spui ?“

„...aveau nevoie de mine. Şi asta îmi dădea un sens", apoi în gînd : -«Dacă Rovenţa n-ar fi vrut să-l găsesc, s-ar fi ascuns fără să lase nici o urmă şi niciodată n-aş
fi dat peste el. Aşa i-a spus Voican ! Nu l-a ascultat. A vrut să mă ajute... chiar dacă m-a vîndut ! Cine ar putea crede ? !«■ ,

Runcanu tace îndelung, apoi reia discuţia.

„Cred că nu eşti surprins de tot ce s-a întîmplat ?“

„Surprins ? !... Ca notar mă ocupam de succesiuni, o materie foarte interesantă. La facultate ne-a predat-o profesorul Eliescu. O somitate ! Ultima mea -«clientă»- a fost doamna Clementina. O doamnă extrem de simpatică. Nu mă plictiseam cu ea“, apoi în gînd : «Nimic ! Nimic nu tremură în mine. Creierul stăpîneşte totul !>*

Simion îi simte ironia, îl cunoaşte mai bine. Tace şi fumează.

„Am căutat să aflu de ce am fost scos din magistratură, continuă Iustin din ce în ce mai sigur pe el. Am trimis cîteva memorii, n-am primit nici un răspuns. Dacă am văzut aşa... mi-am luat concediu fără plată şi am plecat !“

„Ți-ai lăsat serviciul şi ai plecat ? !“ întreabă mirat Runcanu.

„Da. Am lăsat totul baltă/[1]

„De ce ? !“

„Mi se făcuse silă !“

„De cine ?“ glas iscoditor.

„...de tot şi în special de o femeie de serviciu care îmi cotrobăia prin sertare şi hîrtii ! îşi băga nasul pe unde nu trebuia ! Uneori e nevoie de un fleac... un fapt mărunt care să apese pe trăgaci şi să descarce arma, în ziua în care i-a căzut o roşie din sacoşă şi o muscă a bîzîit deasupra ei... în ziua aceea m-am hotărît s-o iau de la început !“

Runcanu tace, fumează, trage din ţigara de foi şi aruncă fumul cu putere, parcă s-ar ascunde în spatele acelui nor străveziu, apoi spune :

„După ce se va termina ancheta... totul va intra în normal..."

„Ancheta a început acum un an. Nu mai e nimic de aflat ! Absolut nimic !“ şi Iustin îşi îndreaptă privirea spre Simion, vrea să reţină acest amănunt.

„Poate a trecut un an, spune Runcanu ridicînd puţin din umeri. Nu e nimeni vinovat !“

Iustin îşi lasă ochii în jos, respiră adînc. «Acum ar trebui să faci primul pas, doar unul ! Nu te grăbi ! Să te apropii încet, cînd l-ai apucat să nu-ţi mai scape», şi spune cu glas încet :

„Nu sînteţi străin, tovarăşe Runcanu, de această *amânare !“*

Runcanu se uită lung la el. Iustin nu-şi desprinde ochii din ochii lui. Runcanu rămîne nemişcat ; deodată, pe obrajii lui slabi începe să se contureze un zîmbet care îi acoperă treptat toată faţa.

„îmi placi, Iustine ! îmi placi ! Eşti un tip tare şi ai curaj ! Spui ce gîndeşti ! Deschis !“

Se ridică, împinge cu un gest calm scaunul, ocoleşte biroul, merge cu paşi rari şi se opreşte în faţa lui spri- jinindu-se de masa de şedinţe. întoarce apoi privirea spre Simion.

„Ce părere ai ? De ce taci ?“

„Te ascult", spune Simion ; nu mai adună scrumul de ţigară în scrumieră, e surprins şi el de cele auzite.

„Noi i-am dat o mînă de ajutor să-şi cîştige drepturile şi... Am dreptate ?“

„Da. Aşa e“, confirmă Simion.

„Să nu crezi că ne erai obligat cu ceva !“

Runcanu stă mai departe în picioare, ţine mîinile strînse la piept ; mărunt, slab, radiază aceeaşi forţă pe care Iustin o simte acum mai puternică decît oricînd. înţelege că trebuie să reziste, să rămînă stăpîn pe el.

„Ştiu că datorită lui Simion şi dumneavoastră am fost numit în justiţie, spune Iustin cu glas ferm. Fără acest ajutor aş fi rămas mai departe magaziner. E adevărat. Recunosc. Dar asta nu m-a oprit să-mi fac meseria... să cer completarea cercetărilor în procesul Manoliu sau să deschid dosare mai vechi... dosarul Herescu."

„Dar cine te-a oprit să-ţi faci meseria, Iustine ? îl întreabă Runcanu. Auzi ! Auzi ce spune, Simioane ? ! L-ai condamnat pe Manoliu, prietenul nostru. Director de uzină ! Ne-am amestecat cu ceva ? Era treaba ta de judecător !“

„Vă amintiţi ce aţi spus la aeroport ? «Cu Manoliu se vor aranja lucrurile.» La recurs i s-a suspendat pedeapsa. Cum vă explicaţi ? !“

„Stai ! Stai o clipă, dragul meu. Nu te grăbi. Manoliu a fost destituit din funcţia de director, acum e un simplu salariat la o întreprindere oarecare. Crezi că la vîrsta lui, aproape şaizeci de ani, după o viaţă de muncă, de eforturi, cînd aştepţi să fii stimat de oameni, crezi că e uşor să pierzi

totul şi să fii condamnat şi desconsiderat pentru că i-ai spus unui nepriceput să se apuce de lucru şi ăla şi-a băgat mîna unde nu trebuia şi s-a electrocutat ? Ia spune-mi ? Ce părere ai ?“

„Nepriceputul de care aţi vorbit a executat dispoziţia primită de la Manoliu... a plătit însă cu viaţa. Vi se pare fără importanţă ? !“

„Eh ! Fiecare greşeşte la rîndul lui !“, spune indispus Runcanu.

„Aţi vrut să fiu judecător, am fost judecător ! Am judecat greşeala fiecăruia."

„Aha ! Am înţeles ! E vorba de o nouă conştiinţă. Da-da ! şi Runcanu îşi aprinde o altă ţigară, trage primul fum şi spune : Ai amintit de discuţia pe care am avut-o la aeroport. Atunci ţi-am spus că mă bucur că îi vei judeca pe cei de la Arena acoperită. Erai martor, Simioane ?“

„Da, aşa e“, confirmă el dînd din cap.

„•«Eşti un judecător intransigent, exact ce ne trebuie nouă.» Acestea au fost cuvintele dumneavoastră", spune Iustin.

„Păi, vezi ! Păi, vezi !“

„Apoi aţi spus să-i judec la faţa locului, cu toţi sala- riaţii."

„Atunci de ce pretinzi, Iustine, că nu te-am lăsat să-ţi faci meseria ? !“, şi Runcanu se uită la Simion cu un aer contrariat, ştiind că de data asta Iustin ya trebui să se declare învins.

„Aţi omis un mic amănunt", spune Iustin după o lungă pauză.

„Ce amănunt ?“ întreabă Runcanu fără prea mult interes.

„Aţi uitat să spuneţi că... în perioada în care a fost construită Arena acoperită eraţi director. Răspundeaţi de acest şantier. Era prima sală din ţară. Cupola s-a prăbuşit. Poate ar fi trebuit să..."

„Ai avut nevoie de mine ? De ce nu m-ai chemat ? Ți-aş fi dat explicaţiile necesare."

Secretara intră în birou, face un pas şi înainte de a rosti primul cuvînt Runcanu o întrerupe cu glas măsurat, perfect stăpîn pe el, amănunt remarcat de Iustin.

„Te-am rugat să nu ne deranjezi, apoi către cei doi : Mai vreţi o cafea ? Simion şi Iustin refuză. Bine. Atunci adu-ne, te rog, o sticlă cu apă minerală."

Secretara se retrage şi închide uşa în urma ei.

„îmi pare bine, Iustine, că ai venit să lămurim lucrurile. Ai tăcut tu un an, acum spui -tot ce gîndeşti. Din punctul ăsta de vedere semănăm. Te ascult!“, şi Runcanu ocoleşte biroul şi' se aşază pe scaun, semn că e dispus să continue discuţia.

Iustin îşi dă seama că Runcanu a găsit şi de data asta soluţia cea mai bună pentru a nu ceda nici un pas din această dispută. De la un timp nu se mai fereşte de privirea lui, din contra, parcă îi caută ochii şi nu mai face efort pentru a-i rezista.

„Rămăsesem la Arena acoperită... o să revin mai tîr- ziu. Cînd am început să mă ocup de cazul Herescu... şi Iustin se opreşte, cuta dintre sprîncenele lui Runcanu se adînceşte. Cînd am început să mă ocup de acest caz, repetă el ca şi cum doar acum a apărut adevăratul subiect al convorbirii, Simion m-a rugat să judec doar

procesul doctorului Dragnea. Tăinuitorul. Mi-a explicat că aţi fost transferat în alt post şi nu ar fi indicat să fiţi amestecat... chemat ca martor. De aceea... pun în rezervă afirmaţia dumneavoastră că aţi fi dat explicaţiile necesare în dosarul Arenei. în sfîrşit. Simion nu-mi ceruse niciodată nimic, era prima oară... Hotărîrea din dosarul Herescu era definitivă, avea puterea lucrului judecat. După ce ne-am despărţit la aeroport aveam de gînd să las totul baltă... Recunosc. Cedasem..."

Iustin face o pauză, are senzaţia că a obosit, o oboseală fizică. Tăcerea lui Runcanu îl îngrijorează, se simte singur, ar vrea să-l ştie pe Simion de partea lui dar expectativa în care a rămas de la început nu-i dă nici un motiv de speranţă.

„Lucrurile s-au desfăşurat altfel decît am vrut... atît eu cît şi dumneavoastră. A apărut un martor... restul ştiţi. O să vă mărtupisesc deschis, chiar dacă..."

„Spune ! Te ascult", îi replică scurt Runcanu.

„Mi-aţi oferit bursa de studii în Italia pentru că aţi vrut să scăpaţi de mine !"

Simion e primul care tresare. Runcanu rămîne împietrit fără să clipească. Nu răspunde imediat, nu se grăbeşte, pe faţa lui apare un zîmbet vag, parcă încîntat de curajul lui Iustin şi în acelaşi timp curios să vadă pînă unde va ajunge.

„Pot să-ţi spun doar atît... Eram la Praga. Stăteam seara de vorbă cu Simion, îi povesteam cît de importantă a fost ziua în care am început să călătoresc, să înţeleg că lumea este mai mică decît îmi imaginasem, să scap de anumite complexe.

Atunci mi-a venit ideea să te propun pentru o bursă în Italia. E adevărat, Simioane ?“

„în seara aceea am discutat pînă tîrziu...“

„Am dormit doar cîteva ore... nici lui Simion nu i-am spus. Mi-am amintit de Herescu şi de multe alte întîm- plări prin care am trecut. Dealtfel, Simion îmi spusese că te vei ocupa doar de dosarul doctorului Dragnea, aşa că... nu aveam motive de îngrijorare. Afirmaţia ta nu rezistă... Şi să-ţi mai spun ceva, dragă Iustine, şi Runcanu se apleacă puţin spre el. Nu mă înspăimînt atît de uşor ! Nu uita asta ! Spune mai departe tot ce ai pe suflet. Te ascult !“

„Aţi fost bine intenţionat, nu vă contrazic, dar dumneavoastră, tovarăşe Runcanu, ştiţi poate mai bine decît mine că un gest... nu are numai o singură faţetă, ci două, trei şi uneori chiar patru. Vă deranja faptul că mă ocupam de dosarul Herescu. De asta sînt convins."

Secretara intră în birou, aduce sticla cu apă minerală şi trei pahare, iese cu paşi grăbiţi simţind că discuţia a fost întreruptă din cauza ei.

„După aceea, continuă Iustin, am constatat că Paladian a fost greşit condamnat pentru crimă. Nici acum n-am înţeles de ce a fost amestecat în procesul Herescu ? !“

Iustin are senzaţia că Runcanu vrea să spună ceva, aşteaptă cîteva secunde, apoi continuă :

„în aceeaşi perioadă a murit Dana. S-a făcut o anchetă." .

„A fost obligatorie ?“ întreabă scurt Runcanu.

„Da“, răspunde Iustin, simţind că se poate

apropia de acest subiect.

„Atunci ? !"

„Cînd nu există un certificat de deces eliberat de un doctor care a asistat bolnavul sau a stabilit cauzele morţii, este necesară o anchetă, spune Iustin aducînd argumente în plus la cele insinuate de Runcanu. Poate fi moarte naturală, sinucidere, instigare la sinucidere sau crimă."

„Explicaţia o ai ! în situaţia asta nu mai puteai ră- mîne la tribunal. E la mintea oricui. După terminarea anchetei vei fi reîncadrat în funcţia de judecător !“

„S-a întocmit nu numai o anchetă... dar şi un dosar !“ „Procedau ilegal ?“

„Nu. Perfect legal."

„Deci..."

„Un dosar cu probe : declaraţiile luate de la prieteni."

„Şi ?“

„Spune, Iustine ! Spune tot ce gîndeşti !“

„Era un mijloc de intimidare ! şi Iustin tace o clipă, surprins parcă şi el de ceea ce spusese. Dacă eu aş fi închis dosarul Herescu, s-ar fi închis dosarul meu. E limpede. Nu ? Eu însă mi-am văzut de treabă şi... am ajuns notar.“

„De ce taci ? Vorbeşte mai departe !“

„Apoi... am fost obligat să mă apăr pentru o faptă nedovedită. S-a încălcat un principiu de drept. Nu eu trebuia să mă apăr, să aduc probe, cei care m-au acuzat erau obligaţi să dovedească cele susţinute. Orice om este mai întîi nevinovat şi

numai dacă se dovedeşte culpa lui, numai după aceea trebuie să-şi demonstreze nevinovăţia ? !“

„Spuneai că erau declaraţiile martorilor ?“

„Din care rezultă că relaţiile dintre mine şi Dana erau, ca în orice familie, uneori mai .încordate, alteori... Nimic altceva ! Nici cel puţin că am îngrijit-o, dar despre asta prefer să nu vorbesc. Vă daţi seama, tovarăşb Runcanu, ce acuzaţie gravă planează asupra mea ?“

„Dar tu, Iustine, îţi dai seama ce acuzaţie gravă îmi aduci ?“

Rămîne o clipă pe gînduri, sesizează cît de abil i-a «răsturnat» replica şi de aceea zice repede :

„Ne-am înţeles să vorbim deschis ! Nu-i aşa ?“

„Da-da ! Sigur. Continuă !“

„Eram bănuit că... am determinat-o pe Dana să se sinucidă, sau că... Toţi s-au dat deoparte, cine ar mai fi avut curajul să rămînă lîngă mine. Era şi firesc. Pînă la terminarea anchetei am fost transferat notar. Foarte simplu I Foarte clar !“

Runcanu tace, toarnă apă într-un pahar, trage un sertar, scoate o cutie cu medicamente, ia o pastilă, o înghite şi bea puţină apă.

„Dacă doctoria... să presupunem că doctoria pe care aţi luat-o ar fi alterată şi v-ar provoca o intoxicaţie rapidă sau... ar fi o doză dublă şi v-ar fi fatală, iar peste o oră eu şi Simion am fi bănuiţi... Ce părere aveţi ?“

„N-ai ales un exemplu prea bun, Iustine ! spune Runcanu, parcă amuzat. Ar fi absurd ca cineva să pretindă că voi doi aţi fi vinovaţi !“

„Acelaşi lucru am simţit şi eu cînd am fost bănuit... Nu o zi, nici două, un an de zile cu toate zilele şi nopţile lui... Clipă de clipă, acolo, la masa mea de notar !“

„Te înţeleg, Iustine, dar de ce n-ai adus dovezile cerute, chiar dacă, aşa cum spuneai, nu erai obligat să le procuri ? Evitai orice complicaţie şi totul s-ar fi terminat mai repede."

„Da. Aveţi dreptate", spune aproape automat Iustin, gîndindu-se în altă parte.

„în procesul Herescu ai găsit martorul, fişa de consultaţii... Acum, fiind în joc propria ta persoană, de ce n-ai întreprins nimic ? ! Mi se pare curios !"

„Un martor era... al doilea dispăruse."

„Atunci ? Nu poţi acuza pe nimeni că ancheta n-a luat sfîrşit !“

„Dispăruse pentru că trebuia să dispară. înţelegeţi ?“ „Nu."

„Eu eram... cum să vă explic... Eu eram pus în situaţia de a nu putea dovedi că sînt nevinovat, chiar dacă aş fi vrut..."

„E vorba de unul din cei care au locuit la tine ?“

„Da."

„Eram sigur ! Eşti victima imprudenţei tale, Iustine ! Nu poţi reproşa nimănui !“

„El trebuia să nu fie găsit."

„Adică ?“

„în noaptea aceea a avut o discuţie cu Dana. Plecasem de-acasă. După ce m-am întors am găsit-o moartă."

„De ce te-ai oprit ?“

„Nu-mi face plăcere să vorbesc despre... nici acolo, la anchetă... Amănuntele cele mai intime sînt scoase în piaţă ! Fir-ar să fie de treabă !“

„Nu fi îngrijorat! Totul va intra în normal. Trebuie să mai aştepţi, atîta tot..."

„Cît să mai aştept ? încă un an, doi ? ! Am aşteptat destul înainte ! Ştiţi ce-nseamnă să nu mai ai timp ? Cei doi nu aveau unde să se ducă, eu nu mai aveam răbdare şi timp. Mi se făcuse lehamite ! Mi-am luat concediu fără plată şi am plecat."

„De ce ?“

„Să-l caut."

„Pe cine, să cauţi ?“

„Martorul !“

„Şi ?“

„L-am găsit."

„Unde ?“

„într-un sat. La o fină de-a lui..."

„Şi ?“

„L-am adus. Am vrut să fiu primul care vă dă această veste. Acum pot dovedi ce s-a petrecut în noaptea în care a murit Dana. Minut cu minut, pas cu pas. Sînt doi martori, oameni simpli, cum spuneaţi dumneavoastră !“

Runcanu pare surprins de cele auzite. Pe faţa lui parcă alunecă un voal rece şi expresia îi îngheaţă treptat înce- pînd de la frunte : cele două puncte luminoase din ochi se sting şi ele.

„Voi demonstra că am fost acuzat de o faptă inexistentă. Şi nu numai atît, voi demonstra că dumneavoastră nu aţi fost străin de ceea ce mi s-a întîmplat !“

„Cum ? !“ îi replică scurt Runcanu.

„După ce am fost îndepărtat de la tribunal, dosarul Herescu a fost clasat ! Cred că nu mai e nevoie să con- tinui."

Simion e surprins de cele auzite, îşi îndreaptă privirea spre Runcanu, aşteaptă o explicaţie, fiecare secundă de întîrziere e un motiv de îngrijorare. Runcanu stă cu mîi- nile sprijinite de birou, priveşte într-o parte. Se ridică, face cîţiva paşi şi se duce spre fereastră. E o linişte deplină. Se aude doar ploaia cum răpăie pe acoperişurile de tablă ale caselor. Se răsuceşte, ocoleşte fotoliul în care stă Iustin, se opreşte în faţa lui, se apleacă puţin, îl priveşte în ochi, întinde mîna şi îl prinde de umăr. Iustin tresare imperceptibil.

„Ce crezi că îţi voi spune, Iustine ? îl întreabă Runcanu cu glas şoptit. Te-ai gîndit la toate. Ai avut la dispoziţie un an de zile ! Nu-i aşa ?“

Se uită la el, nu ştie ce să răspundă, îi simte respiraţia fierbinte pe faţă.

„Ce crezi ?“

Runcanu îşi ia mîna de pe umărul lui, face un pas înapoi, rămîne în picioare şi îşi roteşte de cîteva ori privirea de la Iustin la Simion.

„Da ! Ai dreptate ! Dar acum... du-te în locul meu. Acolo ! Pe scaunul acela ! Fii pentru cîteva minute Runcanu. Adaugă la vîrsta pe care o ai atîţia ani încît să împlineşti cincizeci şi nouă. Să-mi spui dacă ai accepta pentru un, ţigan care a găsit tabachera lui Herescu să arunci totul peste bord, toată strădania de-o viaţă ? Ia spune-mi ?“

Iustin tace.

„Nu mă refer la casă, boarfe, maşină, bani ! Dă-le la dracu pe toate ! şi glasul lui Runcanu devine din ce în ce mai ridicat. Am nevoie doar de un pat şi cărţi. Nimic altceva ! Ai fost la mine. Ai văzut cum trăiesc. Mobila din camera mea e de la părinţi, am adus-o de la ţară după ce a murit mama. Aaaa ! Nevastă-mea e altfel. îi place agoniseala ! M-am retras într-o singură odaie... Mai adaugă la toate astea, dragă Iustine, faptul că Paladian, s cel pentru care ai vrut să ceri revizuirea procesului... omul acela blînd care zace în puşcărie... omul acela, în '46... Nu. Să nu crezi că m-a lovit, că m-a cotonogit ! M-a umilit ca nimeni altul ! M-a batjocorit. S-a pişat pe mine! înţelegi ? Poţi să înţelegi lucrul ăsta ? M-a transformat într-un... în timp ce eu îmi storceam stomacul pe dos şi vomam sînge din cauza ulcerului ! Aaaa ! Dacă m-ar fi bătut aş fi dat şi eu cu pumnii, cu picioarele, l-aş fi zgîriat cu unghiile... chiar dacă aşa cum sînt, pirpiriu, pînă la urmă m-ar fi lăsat întins pe jos. Ştiam că am încercat să mă apăr. Ei ? ! Ia spune-mi ! Ai reuşit să fii Runcanu ? îţi cer asta nu pentru că vreau să mă ierţi... departe de mine. Hm ! Nu am nevoie de iertarea nimănui ! îţi cer asta pentru că vreau să mă înţelegi."

„Da. Vă înţeleg dar nu vă admit! E greu... e foarte greu să accepţi ca cineva să dărîme tot ce ai construit o viaţă întreagă. E adevărat. Paladian era vinovat, trebuia pedepsit, dar pedepsit pentru fapta comisă atunci, nu pentru crimă ! «Să faci al doilea

pas, nimic să nu tremure în tine ! Te-ai pregătit de-o viaţă ! Dacă nu eşti la înălţime acum, n-ai să te ierţi niciodată şi nu te grăbi şi nu-l scăpa din priviri !>► Aţi greşit, tovarăşe Runcanu !“

„Eu ? ! Ce am greşit ? !“

„Aţi depus o mărturie falsă pentru *a vîrî în* închisoare pe Paladian ! în clipa aceea s-a fisurat tot edificiul construit cu atîta migală ! Am spus că vă înţeleg, dar... nu vă admit şi nu vă iert !“ glas sec, dur.

„Tuuu ? ! Nu mă ierţi pe mine ? ! Hm ? ! Asta-ibună! Ai uitat cu cine vorbeşti, Arghire ? ! îl priveşte lung, apoi întoarce ochii spre Simion, zîmbeşte ca şi cum i-ar spune: «Ce părere ai de îndrăzneala puştiului ăsta ?»

„N-am uitat nimic ! Nici cine sînteţi şi nici ce aţi făcut ! Am o memorie foarte bună ! Să recapitulăm : La început au fost *tentaţiile !* Prima : apartamentul. Trebuia să închid ochii în procesul lui Manoliu, primeam în schimb un apartament. N-am făcut ce mi s-a cerut şi am rămas... cu o singură cameră ! A doua : bursa în străinătate pentru a-l judeca numai pe doctorul Dragnea şi a nu deschide dosarul Herescu. N-am fost elev ascultător nici de data asta ! De ! Ce să-i faci ! Au urmat *presiunile morale !* Am fost acuzat de instigare la sinucidere !“

„Spune ! Spune, Iustine !“ îl îndeamnă Runcanu ghemuit în fotoliu, cu mîna dreaptă încleştată pe ţigara de foi : bărbia în piept, privirea pe sub sprîncene, gata «să se azvîrle* la prima mişcare

greşită a celui din faţa lui.

„N-am vrut să vorbesc la început dar... aţi scormonit locul cel mai dureros pentru mine : moartea Danei ! N-am putut crede... mi-am dat seama că unul ca Voican nu poate născoci aşa ceva..-atunci am simţit că dumneavoastră sînteţi autorul acestei înscenări..."

„Eu ? !“ glas abia auzit, parcă nu-i venea să creadă că Iustin îndrăzneşte să-i vorbească astfel ; ca şi cum ar fi fost o glumă şi în orice clipă vor izbucni amîndoi în rîs.

„Da ! Sînt locuri, tovarăşe Runcanu, pe care nu trebuie să le atingem ! Mijloace pe care nu le putem folosi ! Moartea unui om apropiat !“

„Dar cum poţi să-ţi imaginezi, Iustine, că eu... ? !“

„Daţi-mi voie ! Voican e un simplu poliţist, slugă credincioasă, o dată însă mi-a spus : «M-a trimis cineva să stau de vorbă cu dumneavoastră şi altcineva o să vă anunţe că întrucît aţi fost cercetat de noi şi înainte şi acum, nu mai e cazul...»- Adică nu mai e cazul să rămîn în funcţia de judecător !“

„Nici n-am auzit de acest Voican !“ spune Runcanu în glumă.

„Da. E adevărat. Dar Voican are un şef şi şeful lui are alt şef... iar ultimul eraţi dumneavoastră !“ şi mîna dreaptă se ridică puţin spre el, ca şi cum ar vrea să-l arate cuiva, unor străini care ar asista la convorbirea lor.

„Şi în cazul doamnei Rovenţa... tot eu l-am trimis pe şeful şefului ? ! Hm ? ! Ce zici ?“ şi

Runcanu parcă ar fi prins un fir care ar putea fi folosit ; se sprijină cu mîinile de cotierele fotoliului şi se ridică puţin, apoi îşi apropie palmele cu ţigara strînsă între degete, ca ţeava unui pistol ascuns în căuşul pumnilor.

„Nu ! Acolo a fost o simplă... Era bine să nu fiu scăpat din ochi ! Nu sînteţi străin nici de acest amănunt ! Ştiţi bine dosarul meu ! Poate încă de atunci aţi început să mă dirijaţi» ? Acum însă vă este frică !“

„Frică ? ! Mie, frică ? ! Glumeşti, băiatule ! Niciodată nu m-am speriat de nimeni 1 Hai ! Las-o dracului ! Ai devenit caraghios, zău !“

„Da ! Vă era frică ! Altfel n-aţi fi recurs la aceste procedee ! Frica e un criteriu, tovarăşe Runcanu, cînd ieşi din adevăr ţi-e frică ! Şi mie mi-a fost teamă ani de zile ! Altfel aţi fi spus deschis : «Paladian a greşit, l-am băgat la închisoare». Ştiaţi însă că aţi minţit atunci... Presiunile continuau... Rovenţa, martorul celor petrecute în seara morţii Danei, a dispărut fără urmă. Forţat de Voican ! Ştiţi ce mi-a mărturisit Rovenţa ! «Sînt spionul care trebuie să trăiască în fiecare apartament !» Nu ştiu, repet, nu ştiu, dar s-ar putea să fi fost eliberat din puşcărie pentru a veni la mine şi în fiecare zi să dea raportul...“

„Baţi cîmpii, băiatule ! Adineaori că mi-a fost frică, acum cu acest... Să-ţi spun ceva, Iustine ! şi Runcanu parcă ar apăsa trăgaciul armei pe care o ţinea ascunsă în palme. Sînt prea puternic pentru a face în pantaloni în faţa unuia ca tine ! Ai înţeles acum, băieţaş ? !“

„Da ! Ştiu că sînteţi puternic, mai bine zis, aveţi putere ! O dovedeşte şi... «Dau în vileag instigarea de sinucidere, dacă nu închizi dosarul Herescu !» Aşa v-aţi spus ! Am dreptate ? Ştiţi cum se numeşte..."

„Ei ! Sînt curios ce încadrare juridică îmi faci, ju-de- că-to-ru-le !“

„Abuz şi şantaj !“

„Abuz şi şantaj ? ! repetă el surprins de îndrăzneala lui Iustin ; încearcă să se amuze de această’-«glumă»-; se uită la Simion, vrea să-l ia martor la «distracţia» lui.

„Deoarece «constrîngerea prin ameninţarea dării în vileag a unei fapte imaginare sau reale şi îngrădirea folosinţei drepturilor» adică şantajul şi abuzul n-au dat nici un rezultat, au apărut consecinţele ! Am fost dat afară din justiţie şi transferat la notariat. V-aţi îngăduit să procedaţi aşa, tovarăşe Runcanu..."

„Uite, Iustine ! Eu am calmul necesar să-ţi ascult toate bazaconiile ! Te rog să nu abuzezi de răbdarea mea!“ glas sec, cuvintele rostite printre dinţii închişi.

„Aţi crezut că funcţia vă apără de orice abuzuri !“ continuă Iustin la fel de stăpînit.

Runcanu sare în picioare, ocoleşte biroul, se opreşte în faţa lui Iustin şi strigă :

„Noi te-am pus acolo, noi te-am scos ! Am considerat că nu serveşti interesele statului !“ se retrage puţin, face cîţiva paşi prin cameră, bea apă din pahar şi se aşază în fotoliu.

Iustin îl lasă un timp să se potolească. Simte ochii lui Simion îndreptaţi spre el. Nu întoarce capul.

„Poate vreţi să vă întreb ce înţelegeţi prin «noi», începe să vorbească Iustin. «Să mai faci încă un pas şi să nu-ţi fie frică ! Dacă greşeşti acum nu dau pe tine nici un ban găurit şi inutil te-ai pregătit atîţia ani şi în special nu te grăbi !» Ştiu răspunsul. Dumneavoastră, tovarăşe Runcanu, nu sînteţi nici Partidul şi nici societatea ! Chiar dacă le reprezentaţi ! Iar justiţia nu mai e de clasă, cum a fost înainte, ci e o justiţie care judecă pe oricine !“

Runcanu rămîne încremenit, pe faţa lui nu se mişcă nici un muşchi, parcă a încetat să mai respire, doar mîna dreaptă îi tremură uşor şi fumul străveziu al ţigării se ridică şerpuitor.

„Vezi, Simioane ! Vezi pentru cine ţi-ai pus obrazul !“ spune Runcanu într-un tîrziu.

Simion tace. Fumează şi tace. Runcanu nu are timp să-l înţeleagă, nici cel puţin nu-l întreabă de ce nu îşi exprimă părerea.

„Dumneavoastră aţi intervenit să fiu numit judecător pentru că înainte s-a comis o greşeală... altfel, în mod normal, eu ar fi trebuit să fiu acolo fără ajutorul cuiva ! Era locul meu de drept, am muncit cinci ani de zile. Dar ce v-aţi spus : «Noi sîntem cei care conducem şi n-o să ne împiedecăm de un judecătoraş !» Şi m-aţi azvîrlit ! Un prieten mi-a mărturisit cîndva : «Vor să te dea gata ! Să-ţi facă de petrecanie !» Nu l-am crezut. A avut dreptate ! Aţi vrut să mă distrugeţi, tovarăşe Runcanu ! M-aţi dat afară din serviciu, m-aţi evacuat cu forţa

din casă... «extindere pentru familia Ştefan»... iar lucrurile mele au fost înghesuite într-o magazie numită «garsonieră», fără sobă şi cu apa în curte ! Şi eu alergam ca un caraghios după un martor care era ascuns... De necrezut ! Şi pentru ce ?...“

Tace. Simte nevoia să se odihnească. în el cineva aleargă gîfîit, a ajuns la capăt, ştie asta, dar n-a terminat, mai are puţin şi nu trebuie să abandoneze tocmai acum, de aceea spune :

„...în timp ce-l căutam pe RoVenţa, m-am gîndit deseori la dumneavoastră. îmi aminteam seara cînd am fost acasă : dormitorul, mobila ţărănească de la părinţi, celelalte camere aproape goale, dar... «nevastă-mea e altfel, îi place agoniseala». Deci... în prima odaie decorul, farsa, în spate realitatea ! La început m-aţi impresionat : «un tip de idei şi forţă», aşa mi-am zis. Am vrut să cred în dumneavoastră : personalitate, om politic... Am simţit însă ceva... ascetismul m-a trimis la imaginea unor sfinţi din cărţi. Sînteţi constituit din idei. V-am citit multe scrieri : «libertate ! democratism ! demnitatea şi calitatea vieţii !» acestea erau cuvintele care reveneau... Unde sînt ? Ce aţi făcut cu ele, tovarăşe Runcanu ? ! Aţi înlocuit realitatea cu nişte idei şi atunci a apărut falsul ! Uriaşul fals care s-a întins ca o pecingine şi a ajuns pînă la procesul lui Herescu ! Dacă v-aţi purtat aşa cu un judecător, ce s-ar fi întîmplat cu un simplu necunoscut de pe stradă ? ! L-aţi fi strivit în trecerea glorioasă către viitor !“

„Rechizitoriu ?“ mormăie în barbă Runcanu.

„Nu. O simplă discuţie... Mi-aţi cerut să vă înţeleg, vă cer acelaşi lucru ! înainte am plătit pentru greşelile celor de atunci ! Nouă ani ! Acum plătesc pentru greşeala dumneavoastră motivată tot politic ? De ce ? ! Cine are dreptul să se joace cu viaţa mea ? ! De fiecare dată se ridică din umeri şi se spune : Istoria ! Dar istoria sîntem noi... cei care au fost, dumneavoastră, eu, ceilalţi... Nu sînt o scîndură pe care s-o ajustezi mereu, îi baţi cîteva cuie şi o faci ori mai lungă, ori mai scurtă ! Cîteodată am senzaţia că trăiesc într-un vîrtej... O storcătoare de făcut struguri în care sînt azvîrliţi de-a valma, la întîmplare, pentru a pregăti băutura unui Ciclop care stăpîneşte şi distruge ! Ce să fac ? Nu-mi zbor creierii şi nu admit că tot ce mă înconjoară e absurd ! Rămîn pe loc, aşa cum am învăţat de la un om de pe munte... Vor trece, buni sau răi, eu rămîn acolo, nemişcat..."

„Mi-ai stat în cale. De ce te plîngi ? Vei fi transferat la locul tău. îţi promit ! Pînă atunci ai acelaşi salariu."

„Nu e vorba de salariu ! Ştiţi bine. E în joc «strădania mea de-o viaţă» la fel de importantă ca şi a dumneavoastră."

Runcanu duce mîna la faţă, îşi apasă pleoapele cu două degete, pare obosit, apoi face cîţiva paşi şi se aşază pe scaunul din spatele biroului. Bărbia în piept, spatele puţin adus, sprijinit într-o mînă, stă nemişcat cîteva clipe, apoi ridică fruntea.

„Ai doi martori, Iustine, spune el cu glas calm. Vei dovedi ce s-a întîmplat în noaptea în care a murit Dana. Vei dovedi că eşti nevinovat, dar cum vei demonstra că eu sînt cel care... Ai aflat totul de

la mine. Nu te-am minţit. Ştii doar tu şi Simion. începi o cale lungă şi dificilă ! îţi dai seama ? !“

„Da."

„Cred că nu-mi ceri să mă opresc ?“

Iustin ridică din umeri, semn că nu are de ales o altă soluţie.

„Numai că eu, dragul meu, voi avea un aliat, şi întoarce capul spre Simion. Am şi eu martorul meu !“

Iustin e într-adevăr surprins... Derutat. Runcanu intenţionat lăsase acest argument la urmă. «Cu alte cuvinte... am rămas din nou singur, gîndeşte el. A recunoscut, dar nu am nici o probă.»

„Ce părere ai, Simioane ?“ întreabă Runcanu.

Simion stinge ţigara, pune scrumiera pe birou, apoi spune cu glas rar :

„N-am vrut să mă amestec... v-am ascultat. în fond... amîndoi îmi sînteţi prieteni. De tine mă leagă anumite lucruri, de Iustin altele, fiecare în felul lui..."

Se opreşte, se uită îngindurat într-o parte ; pe faţa lui mare, cu trăsături puternice, nu se poate citi nimic.

„în seara în care am venit la tine şi am discutat despre Herescu... i-am spus lui Iustin în maşină că nu voi fi de partea lui, că va rămîne singur... înainte de a fi prieten cu el sînt cu tine, aşa i-am spus...“

„Vezi, Iustine ! Vezi ! Exact cuvintele mele !“, spune Runcanu cu un aer mulţumit, vrînd parcă să-l avertizeze de pericolul ce-l ameninţă.

Simion se ridică din fotoliu, face cîţiva paşi prin încăpere, se opreşte în dreptul unui scaun de lîngă

masa de şedinţe, se sprijină de el şi întoarce privirea spre Runcanu.

„în aceeaşi seară, după ce Iustin a plecat acasă... îţi aminteşti ?“

„Da-da ! Sigur că da !“

„Ți-am spus că nu sînt de acord."

Runcanu păleşte.

„Paladian nu trebuia pedepsit pentru crimă !“

„Dar ţi-am explicat ! sare Runcanu. Atunci nu mai era oportun un. proces politic !"

„Dă-mj voie ! Nu e vorba numai de pedeapsă, de anii de puşcărie, e vorba de un principiu pentru care am luptat amîndoi, încă de la început şi care nu trebuie încălcat de nimeni... mai ales de tine, care l-ai afirmat de atîtea ori !“

„Trebuia pedepsit ! Trebuia pedepsit !“, strigă Runcanu cu glas gîtuit.

„Chiar dacă în cazul acela aveai, să zic aşa... aveai dreptul să ceri pedepsirea lui Paladian care era vinovat, acum, în ceea ce îl priveşte pe Iustin, nu mai ai nici o explicaţie. N-am ştiut că tu l-ai îndepărtat. N-aş fi crezut...“

Clipele trec. Tăcere deplină. Runcanu stă împietrit în scaunul lui. Se uită la cei doi care îşi îmbracă paltoanele. De pe streaşină cad picături grele de ploaie. Vîntul le împrăştie, stropii se preling pe geam, par nişte lacrimi pe un obraz alb. în încăperea spaţioasă miroase a lemn uscat- E rece.

Simion şi Iustin coboară treptele clădirii. înaintează prin zloata de pe trotuare. Nu vorbesc. Ploaia alunecă din văzduh foşnind, trage după ea

frînghii subţiri, dansează prin băltoace... Troienele cenuşii de zăpadă se scufundă încet, în copaci plesneşte ceva cu sunet uşor, tulburător...

• Sînt alături de Simion dar cît timp vom rămîne împreună ? Nu pot să uit ce mi-a spus : „înainte de a fi prieten cu tine sînt prietenul lui Runcanu : Sînt cu el în „barcă" ?... Tragem împreună la vîsle ? Sau înot iarăşi de unul singur şi... cînd eu fac trei mişcări cu braţele el face una cu vîslele şi e mereu departe de mine, ajunge la mal înaintea mea, iar eu sosesc ultimul, ostenit, ajutîndu-mă de crengi pentru a ieşi din apă... Nu cumva m-am întors de unde am plecat ? Cercurile s-au închis din nou ? Atunci ce rost a avut tot efortul de pînă acum ? Am încercat să aflu nu numai cine e vinovat pentru că am fost scos din viaţă, dar şi de ce am fost condamnat înainte de a greşi... am vrut să scap de spaima şi laşitatea ascunse atît de adînc în mine şi în special să nu mă las strivit de către strivitori... Am reuşit oare ? Uneori zăresc o lumină îndepărtată, ascult o muzică, alteori pătrund în întuneric, orbecăi prin beznă... Cine a arătat cu degetul spre mine ? Oricum, am încercat să merg pînă la capăt chiar dacă uneori nu mai ştiam dacă eu am ales drumul sau drumul m-a ales pe mine... iar noi n-am îngenuncheat în faţa „apocalipsei" care şi-a anunţat sosirea, altfel uitam că sîntem nepieritori...

SFÎRŞIT

Emilia Hălmăgianu:	*lucrează mărţişoare, la Cooperativa Arta Aplicată.*
Nicolae Hălmăgianu:	*a murit la 85 de ani, stătea în fotoliu şi se uita la televizor.*
Matei Rucăreanu:	*a publicat studiul: „Migraţia somonilor şi anghilelor".*
Verona Rucăreanu:	*creşte nepoţii.*
Irina Morţun :	*a murit după două săptămîni de la terminarea anchetei lui Iustin Arghir.*
Ion Morţun : (Chiaburul)	*a murit „îngrijit" de doctorul Theo- dor Hristea.*
George Arghir :	*pensionar, trăieşte la Ţintea, în casa bătrînească.*
Radu Scriban :	*a fost judecat şi executat în 1945. a murit în puşcărie, în 1959.*
Petre Răşcanu:	*a fost internată la Spitalul Central, pictează flori pe aleile parcului.*
Maria Albert:	*a murit în 1965, doi ani după ce a fost eliberat din puşcărie.*
Andrei Arghir :	*este notar în Bucureşti.*
Iustin Arghir :	*a fost detaşat în provincie, intr- o funcţie de răspundere.*
Simion-Papaşa :	*peste şase ani va ieşi la pensie, s-a întors în Bucureşti, a primit o garsonieră în cartierul Militari.*

In loc de postfaţă

De ce ai scris *Somnul Vameşului ?* Am fost martorul unei epoci, eram obligat să-mi depun mărturia. Nu am dreptul să uit sau să tac. *Ultimii* erau doar primii. începutul. Ce *crezi că este esenţial pentru mărturia ta ?* în epoca modernă „omul religios"[1] a fost înlocuit cu „omul istoric", problematic, care a înţeles că istoria nu poate fi ocolită şi nici respinsă, ci doar implicată conştient. Este necesar să aflăm cît sîntem de manevraţi şi cît sîntem de liberi. *Cum putem şti ?* „Omul realizează

maximul capacităţii sale cînd dobîndeşte conştiinţa deplină a împrejurărilor. Prin ele comunică cu universul", spunea Gasset. Conştiinţa împrejurărilor este doar primul pas, reconcilierea individului cu destinul său istoric trebuie să-l conducă spre o reconciliere în interior, să iasă din criză, să descopere o „nouă sursă" spirituală pentru a-şi găsi temeiul, unitatea — „seninătatea conştiinţei tragice a existenţei". *Este posibil acest drum ?* Merită să-l încercăm. *Cum ?* Ştiinţa a explicat viaţa, n-a găsit sensul ei, arta poate sugera semnificaţia, transcendentul, fără de care nu putem trăi în linişte. Armonia cu timpul este un echilibru între gîndire şi cosmos. *Armonie prin resemnare ?* Echilibru nu presupune renunţare, ci o permanentă revoltă cu ajutorul căreia se egalizează contrariile : în exterior, între individ şi formele anchilozate ale societăţii (pentru cel care a trecut de la stadiul de număr matricol la cel de individualitate) şi în interior, între „sine" şi „eu". Efortul de a menţine acest echilibru fragil constituie tocmai sensul existenţei noastre. în fiecare zi ne situăm de zeci de ori între viaţă şi moarte spirituală — să înviem de tot atîtea ori. *Restrînge limitele, fii mai concret !* Trebuie să ne exprimăm adevărul nostru ori de cîte ori ne întîlnim cu : nedreptatea, falsul, teama, crima, morală sau fizică, trufia, demagogia, corupţia, fără să ne scuzăm că nu îndreptăm nimic prin „acel caz particular". Tăcerea este o acceptare vinovată, s-o înlocuim cu o permanentă insurecţie împotriva a tot ce ştirbeşte demnitatea individului sau a colectivităţii. Numai aşa, cred eu, putem afla în fiecare zi „Ce a vrut Dumnezeu să facă cu noi ?“ cum spunea Faulkner. *Ce consideri adevăr* ? Dreptul lui Don Quijote de a susţine că lighenaşul este coif. *Dreptul de a greşi, de a te iluziona. ?* Fiecare individ are adevărul său, ceilalţi trebuie să-l respecte aşa cum el este obligat să respecte adevărul lor. Ceea ce considerăm adevăr nu se poate reduce la o relaţie logică sau matematică şi

nu poate fi legiferat de vreo doctrină, adevărul este o pătrundere a lumii substanţiale pînă în adîncul conştiinţei fiecărui individ. Să revenim la *„Somnul Vameşului". Este o cronică de familie, frescă, epopee* ? Ar fi o cronică de familie dacă Madame Bovary — păstrînd proporţiile — ar fi romanul unui adulter. *Roman-căutare ? Romanul devenirii unei conştiinţe ? O călătorie în timp pentru a intra în dialog cu destinul istoric ?* Nu. Un roman-mozaic. Am vrut ca fiecare „fragment" să reprezinte o trăsătură, alteori un profil sau numai un gest care împreună să se. integreze într-un desen general. Un desen în mişcare. *Cu un spaţiu şi un timp limitat ?* Spaţiul şi timpul balansează între prezent şi trecut, între „acum" şi „atunci", între grupuri de oameni şi indivizi. *De ce ai folosit textele din ziar ?* Pentru „culoarea" fiecărui fragment al acestui mozaic. *Cînd a devenit roman ?* Cînd a stat în picioare în faţa mea ca o fiinţă vie. în ziua în care am avut senzaţia unei lumi finite. *Cît timp ai muncit pentru a o crea ?* Aproape opt ani. *Ce este atunci familia ?* Lumea. *Adică ?* Un mit prin care am încercat să pătrund în spatele aparenţelor, să mă întorc în urmă pentru a căuta un sens primordial. *Cum mai poţi denumi „Fără vîsle" ?* Eu şi lumea. *Noaptea ?* Virtualitate, germen, acumulare de energie. *„Grădina Icoanei" ?* Mîntuire prin acţiune, prin revoltă. *Relatare sau reprezentare ?* Tematica romanelor mi-a impus să aleg reprezentarea. Nu „aventura", ci urmările ei, semnificaţia în banalitatea cotidianului. *De ce ai folosit martorii-confesori ?* Pentru a diminua rolul naratorului. Fiecare fragment al mozaicului are raisonneur-ul său propriu. Distanţa estetică dispare, comentariul auc- torial este împletit cu acţiunea, relaţia autor-cititor se modifică precum reglajul unui aparat fotografic prin care ar privi amîndoi. *Ai folosit „imaginarul" ?* De ce mă in- teroghezi ? *Răspunde !* Imaginaţia face parte din domeniul visului, imaginarul, al formelor visate. Nu am părăsit realitatea în folosul imaginarului şi nici invers —

grijă impusă de tematica romanului. Mi-au fost necesare amintirile, contemplaţiile, reveriile, dar n-am putut rămîne tot timpul la fereastră, a trebuit să cobor şi în stradă. Fabulosul credibil se naşte într-o experienţă a realităţii. *Ironia ?* Faci seminar cu mine ? *Vreau să ştiu ce gîndeşti despre meseria ta.* Ironia este o culme spre care tind toţi cei care „stabilesc cu plăsmuirile lor o relaţie continuă, definiţie eventuală a nebuniei", după opinia lui Malraux. Şi dacă ironia apare la urmă, după ce ai închis romanul, te numeşti Thomas Mann. *Atunci... cînd o carte devine roman ?* Romanul începe cînd s-a terminat cartea. Cînd d intr-o aparentă incoerenţă s-a născut o lume. Cînd a bătut la porţile închise ale unor vremuri care n-au acceptat să fie cunoscute. Cînd te trezeşti citind ca şi cum ai primi o lovitură în frunte sau cineva te-ar dezbrăca în faţa mulţimii. Cînd e scrisă împotriva literaturii, adică împotriva modelelor şi n-a ucis cadavre. Cînd scriitorul s-a despărţit de talentul său — fără să-l uite — şi a do- bîndit o conştiinţă creatoare. Cînd îţi este puţin frică. Cînd descoperi un sens filozofic fiinţei umane. Care este acest sens în *„Somnul Vameşului" ?* Spaima şi laşitatea, ascunse atît de adînc în noi, pot fi învinse. Să nu acceptăm supunerea în faţa altuia. Să încercăm să ne cîştigăm demnitatea şi sentimentul unicităţii ca indivizi. *Şi crezi că ai izbutit ?* Un roman răspunde doar parţial speranţelor pe care mi le-am pus în el. *Atunci ?* Un alt roman, o altă nădejde, chiar dacă cineva îmi strigă mereu în faţă : _«zbuciumă-te cît vrei ! N-o să afli nimic. Lumea nu-şi deconspiră misterele !» Un scriitor este obligat să încerce imposibilul cu orice risc. Să nu abdice. A trăi sau a scrie, cum spunea un poet. *Eşti totuşi prea „discret" !* Urăsc prostia insolentă, setea de putere, lăcomia, ipocrizia, confuzia de valori şi în special orgoliul care îşi face drum cu pumnii şi dinţii. După ce am publicat primul roman, am început să scriu acest ciclu cînd toţi credeau că o proză de mari întinderi este demodată. Acum mulţi scriitori au

început să publice primul volum din viitoarele lor trilogii. Aşa înţeleg eu „orgoliul'[1]. *Ai amintit de „valori", există o competiţie reală de valori ?* Nu întotdeauna... Din această cauză se produc multe confuzii. Eu îmi plătesc cărţile cu viaţa. Trăiesc numai pentru a scrie. Joc pe o singură carte. *Poţi să pierzi. Cred că ştii ?* Dar dacă voi cîştiga ? Te-ai întrebat ? *Nu este exclus. Ce te preocupă acum. Răspunde-mi scurt !* Interesele societăţii să nu primeze asupra intereselor individului şi nici invers, să restabilim acest echilibru uitat. Mai multă rigoare şi pasiune. Un cult al exactităţii în locul adevărurilor absolute. Self-respectul. Siguranţa părţii vindecă de nesiguranţa întregului. Să apărăm demnitatea artistului în faţa lui *homo tehnicus.* Apatia este primul pas către fals. A fi om înseamnă a-ţi găsi temeiul, semnificatul. In roman : capacitatea de a convinge, opusă artificialului. Şi pe primul loc : moartea. *Cum putem numi discuţia noastră ? Interviu ?* Un dialog cu mipe însumi. Care este menirea unui romancier dacă nu aceea de a se interoga luîndu-i pe ceilalţi martorii neizbînzilor sau triumfului ? Interogaţia nu ca simplă nedumerire, ci interogaţia problematică ce duce la „stăpînirea“ unui domeniu al vieţii prin gîndire şi imaginaţie. Scriitorul se neagă în dorinţa unei afirmaţii ; cunoaştere şi memorie — sensul existenţei.

BUJOR NEDELCOVICI

LECTOR : VIOLA VANCEA
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APARUT : 1981. BUN DE TIPAR : 28.07.1981 COLI DE TIPAR : 25,50

COMANDA NR. 10 130.
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII“,
PIAȚA SCINTEII NR. 1, BUCUREŞTI

— REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA